

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra české literatury

NĚMECKÁ INSPIRACE PRO MÁCHŮV VERŠ

Vedoucí diplomové práce: doc. PhDr. Pavel Vašák DrSc.

Autor diplomové práce: Marek Přibil

Baranova 6, Praha 3

VIII. ročník, ČJ-NJ

denní studium

2004

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury.

Praha

18. 10. 2004

Děkuji doc. PhDr. Pavlu Vašákovi DrSc. za cenné rady.

OBSAH

1 Stanovení cíle práce	7
1.1 Primární cíl práce	7
1.2 Sekundární cíl práce	8
2 Aliterační princip	11
2.1 Stručné nastínění podstaty aliteračního principu a jeho „vnějších dějin“	11
2.2 Podrobný popis aliteračního principu	15
2.3 Stručné shrnutí nejpodstatnějších rozdílů mezi aliteračním rýmem a prostou aliterací	30
2.4 Podoba aliteračního rýmu a zvukosledu	32
3 Obecný popis metody	35
3.1 Stručné vymezení materiálu a nastín jeho zpracování	35
3.2 Metoda ověřování primární hypotézy	36
3.3 Metoda ověřování sekundární hypotézy	42
3.4 Rezervy a omezení metody	43
4 Korpus	45
4.1 Máchovský korpus	45
4.1.1 Základní vymezení korpusu a nejdůležitější termíny	45
4.1.2 Specifikace analyzovaného slovesného materiálu	45
4.1.3 Minimální podmínky pro zařazení verše do korpusu	46
4.1.4 Způsob sestavování aliteračněveršových vzorců	47
4.1.5 Horizontální a vertikální uspořádání korpusu	66
4.1.6 Problematika genetické závislosti potenciálních aliteračních veršů na zvukosledech	69
4.1.7 Otázka aplikovatelnosti germánského principu na český jazykový materiál	72
4.2 Klopstockovský korpus	74

5 Výsledky a jejich vyhodnocení	82
5.1 Kvalitativně-kvantitativní analýza máchovského korpusu	83
5.1.1 Aplikace metody a postup získávání výsledků. Dílčí zaměření analýzy	83
5.1.2 Výsledky	88
5.1.3 Shrnutí výsledků a jejich interpretace	99
5.2 Systémová analýza máchovského korpusu	104
5.2.1 Analýza vztahů na úrovni aliteračněveršových vlastností	105
5.2.1.1 Analýza vzájemných vztahů jednotlivých aliteračněveršových vlastností	106
5.2.1.1.1 Aplikace metody a postup získávání výsledků	106
5.2.1.1.2 Výsledky	115
5.2.1.1.3 Shrnutí výsledků a jejich interpretace	117
5.2.1.2 Analýza kvantitativního zastoupení jednotlivých typů potenciálních aliteračních veršů	121
5.2.1.2.1 Aplikace metody a postup získávání výsledků	121
5.2.1.2.2 Výsledky	123
5.2.1.2.3 Shrnutí výsledků a jejich interpretace	124
5.2.2 Analýza rozložení potenciálních aliteračních veršů do jednotlivých skladeb a ve skladbách	126
5.2.2.1 Pravidelnosti v rozložení potenciálních aliteračních veršů v širším kontextu	128
5.2.2.1.1 Sledované parametry a postup získávání výsledků	128
5.2.2.1.2 Výsledky	141
5.2.2.1.3 Shrnutí výsledků a jejich interpretace	147
5.2.2.2 Pravidelnosti v rozložení potenciálních aliteračních veršů v užším kontextu	162
5.3 Systémová analýza kloptockovského korpusu a jeho komparace s korpusem máchovským	170
5.3.1 Vymezení analýzy a postup získávání výsledků	170
5.3.2 Výsledky	171
5.3.3 Shrnutí výsledků a komparace korpusů	174

6 Závěr	176
6.1 Souhrnná interpretace výsledků	176
6.2 Perspektivy dalšího bádání	179
Prameny	182
Seznam literatury	183
Resumé	188
Klíčová slova	189
Přílohy:	
Příloha č. 1	191
Příloha č. 2	196
Příloha č. 3	209
Příloha č. 4	222
Příloha č. 5	235
Příloha č. 6	270
Příloha č. 7	278
Příloha č. 8	292
Příloha č. 9	293
Příloha č. 10	295
Příloha č. 11	297
Příloha č. 12	319

1 STANOVENÍ CÍLE PRÁCE

1.1 PRIMÁRNÍ CÍL PRÁCE

V minulosti bylo shledáno relativně značné množství více či méně přesvědčivých dokladů tematické a motivické inspirace Máchovy tvorby německou literaturou. O vlivu německé literatury na strukturu Máchova verše se však příliš neuvažovalo. Zásadní výjimku v tomto směru představují Eisnerovy *Okusy Ignaze Máchy* (1956) obsahující vedle českých překladů Máchových německy psaných básní i jejich stručné rozbory a úvodní obecné pojednání o Máchově německé tvorbě.

Právě v posledně jmenované části publikace Eisner ve snaze doložit, do jaké hloubky Mácha při recepci zákonitostí německého verše pronikl, konstatuje, že některé jeho německé verše¹, které se zdají být pouhými pěknými zvukosledy, jsou organizovány podle germánského *aliteračního principu* neboli *principu stabreimového* (Eisner 1956, s. 14). Jde však ve svých tvrzeních ještě dále, když říká: „(...) nejeden zvukosled v Máchových *českých* básních se dokonale podobá stabreimu. Dokladů je hojně, ale stačí slavný verš: *tiché jsou vlny, temný vod klín*. Vidím zde víc než zvukosled, totiž přesně organizovaný verš stabreimový, který by německy vypadal třeba takto: *stumm sind die Wellen, schwarz wallt die Flut*. Nelze to prokázat, ale smíme se odvážit dohadu, že Mácha mnohý ze svých ‘zvukosledů’ organizoval podle nenapsaného aliteračního modelu německého” (Eisner 1956, s. 18). Pro úplnost budiž řečeno, že o tuto možnost zavádil Eisner již ve své knize *Na skále* (1945, s. 96).

Když Eisner konstatuje nemožnost prokázat vyslovenou hypotézu, má pravdu pouze do určité míry. Skutečně zřejmě neexistuje metoda, která by ve výsledku opravňovala k tvrzení, že ten či onen konkrétní

¹ Eisner uvádí jako příklad verše *Führttest mich an der Schwermuth Schauerschlünde a Dort wo verschlungen Dorn und Düsteln trauern*.

Máchův verš je organizován podle německého aliteračního principu. Lze ovšem na základě systematické analýzy celého Máchova básnického díla do jisté míry vysledovat, zda vliv aliteračního principu je, či není přítomen v tomto díle jako celku. Míra validity takového závěru je samozřejmě podmíněna charakterem výsledků analýzy, avšak nutno přiznat, že zřejmě nepřekročí hranice pravděpodobnosti.

Právě vyvrácení nebo potvrzení **hypotézy o existenci přímého vlivu aliteračního principu na Máchovo básnické dílo** je primárním cílem diplomové práce. Ústřední hypotéza může být vzhledem k názvu práce formulována i takto: **Mácha se při tvorbě svých veršů vědomě/podvědomě inspiroval intuitivně/racionálně osvojeným německým aliteračním principem.**

1.2 SEKUNDÁRNÍ CÍL PRÁCE

V případě, že by hypotéza formulovaná v závěru předchozího oddílu byla potvrzena, nabízí se otázka, jakou cestou byl Máchovi aliterační princip zprostředkován, respektive u kterého německého autora se s tímto principem seznámil, neboť se zdá být pravděpodobnější, že si Mácha aliterační princip osvojil prostřednictvím literárních vzorů, než že o něm získal povědomí studiem teoretických pojednání. Avšak ani tato druhá eventualita není zcela vyloučena vzhledem k Máchovu německému vzdělání a historickému zaměření soudobého filologického bádání².

Vašák v této souvislosti vyslovil v rozhovoru s autorem diplomové práce domněnku, že roli případného zprostředkovatele mezi aliteračním principem jako takovým a Máchou mohl sehrát Friedrich Gottlieb Klopstock. Klopstock skutečně pro takovou roli splňuje všechny předpoklady. V první řadě ve svých básních místy aliterační princip aktivně

² Aliterační princip je v první řadě starogermánskou záležitostí.

využívá (viz k tomu např. Baumann – Oberle 1996, s. 65-66; Muncker 1900, s. 126-127), a i převratné rytmické inovace, které inicioval, jako by přibližovaly jeho tvorbu zásadám tohoto tradičního principu³. Dále pak, jak opakovaně upozorňuje Eisner (1939; 1945; 1956), ale i další badatelé (Fischer 1929; Jakubec 1934; Štěpánek 1984 a jiní), ovlivnil nesporně Máchu v některých jiných oblastech tvorby (témata, motivy, celkové ladění básní), z čehož lze usuzovat na Máchovu zvýšenou vnímavost vůči jeho dílu. Navíc Klopstock nejsilněji působil na českého básníka v čase jeho rané tvorby⁴, tedy v citlivém období, během něhož si osvojoval „řemeslnou“ stránku básnického umění a vytvářel si fundament pro následující tvorbu.

Z hypotézy označující za bezprostřední zdroj vlivů aliteračního principu v Máchově díle Klopstocka vyplývá sekundární cíl této práce: prostřednictvím systematické analýzy vybraných Klopstockových veršů a následné komparace výsledků této analýzy s výsledky analogické analýzy Máchova básnického díla **stanovit míru podobnosti aplikace aliteračního principu u obou básníků, a tím i míru pravděpodobnosti tvrzení, že Mácha přejal aliterační princip právě od Klopstocka.**

Nutno však dodat, že Klopstock není jediným možným pramenem Máchova poznání aliteračního principu. Také např. Goethe, který ovlivnil Máchu snad ještě silněji než Klopstock (viz k tomu Sabina 1845, Voborník 1907; Polák 1932; Fraenkl 1936; Grebeníčková 1982 a další), a to i v oblasti rytmu (Červenka 1989), na jehož konstituování se aliterační princip

³ Nejnápadnější analogie spočívají v užití proměnlivého rytmu, který se modifikuje verš od verše, v přijetí přirozeného jazykového přízvuku jako jediného platného rytmického činitele a v požadavku souladu významové roviny verše a jeho rytmu. Saran dokonce říká: „Will man den Rhythmus des Hildebrandsliedes oder Heliands (pozn. autora: literární památky dodržující normy aliteračního principu) treffen, so lese man die Zeilen wie pathetische, schwungvolle, rhythmische Prosa, etwa wie Klopstocks freie Rhythmen“ (1907, s. 226).

⁴ Mimo jiné zřejmě prostřednictvím Klarovy dvojdílné antologie *Auswahl von Gedichten für declamatorische Uebungen* (1822 a 1829), v níž je Klopstock hojně zastoupen (viz k tomu Eisner 1956; Fischer 1929).

ve své původní podobě podílí, je znám svou afinitou k veršům organizovaným v duchu tohoto principu (viz k tomu např. Heusler 1929, s. 392-395).

2 ALITERAČNÍ PRINCIP

Informace faktického rázu uvedené v následujících dvou oddílech této kapitoly a rovněž i citované verše pocházejí z těchto pramenů: Andreas Heusler: *Deutsche Versgeschichte mit Einschluss des altenglischen und altnordischen Stabreimverses I, III* (1925, 1929); Andreas Heusler: *Über germanischen Versbau* (1894); Andreas Heusler: *Die altgermanische Dichtung* (1941); Franz Saran: *Deutsche Verslehre* (1907); Franz Saran: *Deutsche Verskunst* (1934); Wolfgang Kayser: *Kleine deutsche Versschule* (1946); Wolfgang Kayser: *Kleines literarisches Lexikon* (1966); Otto Paul – Ingeborg Glier: *Deutsche Metrik* (1961); Werner Hoffmann: *Altdeutsche Metrik* (1981); Dieter Breuer: *Deutsche Metrik und Versgeschichte* (1991); *Das Fischer Lexikon Literatur* (1996); *Metzler-Literatur-Lexikon* (1984). Bibliografický odkaz na konkrétní pramen bude uváděn jen tehdy, jestliže se jeho pojetí určité dílčí problematiky liší od pojetí prezentovaného v ostatních pramenech nebo jestliže je daná problematika probírána pouze v tomto jediném prameni.

Ustálená česká terminologie týkající se problematiky aliteračního principu neexistuje, a proto byl autor diplomové práce nucen sestavit vlastní pojmový systém přidržující se pokud možno bezprostředně původních termínů německých; užívané české termíny tak mají často charakter kalků.

2.1 STRUČNÉ NASTÍNĚNÍ PODSTATY ALITERAČNÍHO PRINCIPU A JEHO „VNĚJŠÍCH DĚJIN”

Aliterační princip si lze představit jako soubor pravidel, jejichž aplikací vzniká specifický typ verše, *verš aliterační (Stabreimvers)*. Konstitutivním prvkem aliteračního verše je *aliterační rým (Stabreim)*⁵, který

⁵ Němečtí badatelé poměrně důsledně užívají termínů *Stabreim* a *Stabreimvers*. Pro účely českého textu jsou však obtížně použitelné.

velmi zjednodušeně řečeno sestává ze shody začátečních hlásek několika slov ve verši. Rozložení těchto „rýmujících se“ hlásek je na rozdíl od běžné aliterace, jak ji známe např. z české literatury, závislé na slovnědruhově příslušnosti a sémantickém potenciálu jednotlivých slov ve verši, na jejich pořadí, tedy na slovosledu verše, na syntaktických vztazích mezi nimi a na přízvukových poměrech ve verši. Určitou roli při realizaci aliteračního verše hraje rovněž rozsah verše a jeho členěnost, další hlásková skladba aliteračního verše, ale i hlásková skladba veršů okolních.

Vše směřuje k tomu, aby byla zvýrazněna sémanticky dominantní slova verše a podpořen jeho rytmus; aliterační verš propůjčuje výpovědi větší důraz, stupňuje jeho výrazovou sílu, vyzdvihuje a zvýrazňuje myšlenkový a pocitový potenciál verše. Heusler k tomu mimo jiné říká: „Dieser Versstil neigt dazu, jeden Inhalt auf einen Kothurn zu heben“ (Heusler 1941, s. 32). Stabreim tedy není jen efektní „ozdůbkou“, ale souvisí s vnitřní stavbou verše.

Heusler (1894, s. 135-136) se domnívá, že vznik aliteračního verše úzce souvisí se starogermánskými kouzelnými zaříkadly (Zaubersprüche) a runovou magií. Kouzelné slovo či slovo počínající magickou runou⁶ mělo ve verši zaříkadla zřejmě pevné místo, aby posluchač předem přesně věděl, kdy tento signál pocházející domněle bezprostředně od božstev zazní. K magickému slovu předeslal recitátor jedno nebo dvě slova se stejnou počáteční hláskou jako určité předznamenání ústředního pasáže.

Saran (1907, s. 226), který na původ aliterační poezie nahlíží méně konkrétně, vidí její vznik jako výsledek mísení prapůvodního přísného hudebního rytmu, který doprovázel tanec, pochod či jiný druh pohybu, a akcentu specifické, silně eticky exponované řeči. Jednotlivé kroky tohoto procesu si představuje takto: Prapůvodní rytmus (Urrhythmus) se postupně

⁶ Runy neplnily pouze funkci grafémů, ale představovaly jednotlivě i magické symboly.

emancipoval od pohybu a stalo se z něj čistě hudební metrum. Toto metrum ztratilo výraznou doprovodnou melodii a sloužilo jako metrum mluvy (Sprechmetrum) a právě v této době došlo k sblížení s akcentem zmíněného patetického jazykového projevu.

Návaznost germánského aliteračního verše na římskou a keltskou tradici nebyla prokázána (Heusler 1925, s. 279), a ačkoliv se aliterace jako zdobný prvek vyskytuje už v latinské a později francouzské literatuře, lze předpokládat, že aliterační princip jako součást rytmické a sémantické struktury verše je čistě germánské provenience. Přesnější lokalizace vzniku aliteračního principu je nejistá a víme pouze, že byl po staletí s jistými obměnami a rozdílnými preferencemi určitých podtypů aplikován u všech Germánů a platil pro většinu literární produkce jako závazná norma, což znamená, že příslušné skladby sestávaly v ideálním případě celé z aliteračních veršů⁷. Výjimku tvoří ryze křesťanské texty, např. liturgická literatura a překlad latinské verze *Evangelienharmonie*, které se pohanské aliteračněveršové formě vyhýbaly.

Počátky uplatňování aliteračního principu musíme klást ještě před rok 400 n. l., tedy do období pragermánské jazykové jednoty, z níž se jednotlivé germánské jazyky začaly výrazně vydělovat až v 6.–7. st. n. l. Z druhé strany je vznik aliteračního principu časově omezen ustálením germánského akcentu na první slabice okolo roku 500 př. n. l. (germanischer Akzentwandel)⁸. Bez něj si fungování aliteračního verše nelze představit, protože, jak bude podrobněji popsáno v následujícím oddíle, aliterující hlásky jsou těsně vázány na výrazný přízvuk.

První dochovaný aliterační verš pochází z doby kolem roku 400 n. l. Jedná se o runový nápis vyrytý na zlatém obětním rohu, který byl

⁷ V umělecky nenáročných malých formách je aliterační princip často uplatněn dosti neúplně.

⁸ Vývojově starší indoevropský akcent byl pohyblivý.

objeven v Gallehusu u Tondernu ve Šlesvicku. Celkové dochované německé aliterační básnictví, tzn. básnictví, v němž aliterační princip hraje roli závazné normy, čítá přibližně 6500 aliteračních veršů. Z toho téměř 6000 veršů je zaznamenáno ve staré saštině (Altsächsisch)⁹, a to především jako součást skladby *Heliand*; zbylé aliterační verše jsou zapsány v staré horní němčině (Althochdeutsch) a náležejí těmto skladbám či jejich torzům: torzu hrdinské epické skladby z okruhu pověstí o Theoderichovi¹⁰ známé pod názvem *Píseň o Hildebrandovi* (*Hildebrandslied*), eschatologické skladbě *Muspilli*, kosmogonické skladbě běžně označované jako *Wessobrunner Schöpfungsgedicht* a dvěma kouzelným zaříkadlům zahrnovaným společně pod název *Merseburger Zauberspüche*, které měly sloužit k osvobození zajatce a uzdravení zraněného koně. Před těmito dochovanými literárními památkami zřejmě existovala ještě jedna, nebo snad i více vrstev germánských textů psaných v duchu aliteračního principu.

Konec hegemonie aliteračního principu u západních Germánů přichází v 9. st. n. l.¹¹ a je zapříčiněn nástupem koncového rýmu podle románského vzoru, který vyhovoval křesťanským estetickým normám lépe než rým aliterační, úzce spojený s pohanskou tradicí. Aliterační princip však v žádném případě nezmizel úplně a je v různých individuálních modifikacích návratnou záležitostí zejména u německých básníků. Eisner se ke kontinuitě aliteračního principu vyslovuje takto: „V rozvolněné podobě žil však aliterační princip v podvědomí dál a žije podnes. Je to u německých básníků prostě puzení, nutkání vnitřního sluchu – a nejen u německých. (...) V německé poezii lze hravě shledat pádné příklady aliterujících veršů od básníků nejrůznějších škol a směrů, Goethe si v tom nepočíná jinak než romantikové, a tak podnes – do té míry, že není snad dobré německé básně

⁹ Jde o vývojový stupeň dolní němčiny mezi roky 800 a 1150 n. l.

¹⁰ V české dvorské epice je tato historická postava známa pod jménem Dědřich Berúnský.

¹¹ U severních Germánů přetrvává aliteračněveršová tradice podstatně déle.

bez výrazných aliterací na obsahově exponovaných místech skladby – nemluvě ani o tom, že i Luther ve svém překladu Písma zhusta sahá k tomuto slohotvornému principu, a nemluvě ovšem ani o Richardu Wagnerovi a o případech, jako je proslulý knižní titul *Die Welt als Wille und Vorstellung*” (1956, s. 14-15).

Nutno podotknout, že ačkoliv se tedy v případě aliteračního principu jedná o univerzální germánskou záležitost, nemůže být pochyb o tom, že Máchova hypotetická inspirace má vzhledem k výsadnímu postavení tohoto principu v německém prostředí a k úzké Máchově vazbě na německou kulturu svůj bezprostřední původ právě zde.

2.2 PODROBNÝ POPIS ALITERAČNÍHO PRINCIPU

Na začátku předchozího oddílu bylo řečeno, že aliterační princip si lze představit jako soubor pravidel, jejichž uplatnění má za následek vznik aliteračního verše. Toto vymezení je samozřejmě platné, ale vychází z perspektivy produktora textu. Pro účely této práce se však hodí spíše perspektiva opačná, perspektiva recipienta textu, již odpovídá přeskupení uvedeného kauzálního vztahu do takovéto podoby: Aby mohl být verš recipientem posouzen jako aliterační, musí splňovat určitá kritéria, respektive musí vykazovat určité vlastnosti nebo alespoň jejich část. Soubor všech vlastností relevantních pro identifikaci verše jako aliteračního vytváří abstrakci označovanou pojmem „aliterační princip”. Tyto vlastnosti budou jednotlivě probrány v následujících oddílech.

2.2.1 Nezbytnou součástí aliteračního verše je aliterační rým (Stabreim¹²). Bez něj je existence tohoto verše nemyslitelná a není velkým zjednodušením říci, že přítomnost aliteračního rýmu dělá z běžného verše verš aliterační.

¹² Poprvé se pojem „Stab“ vyskytuje u Snorri Sturlusona, který jím ve své poetice označuje totožné grafémy (Breuer 1991, s. 86).

Aliterační rým se ve své podstatě zakládá na kvalitativní shodě počátečních hlásek (nikoliv grafémů) **dvou až čtyř přízvučných slabik, a to v rámci jediného verše.** Takto charakterizované hlásky jsou ve staré i současné němčině v drtivé většině totožné s prvními hláskami slov, protože německá slova mají přízvuk na kmenové slabice, která se v naprosté většině případů shoduje s první slabikou slova.

Výjimku v tomto směru tvoří v současné němčině, která se zde do značné míry kryje se staršími vývojovými fázemi, slovesa s neodlučitelnou předponou a slova od nich odvozená (např. *er'setzen*, *Er'satz*), některé spřežky (*will'kommen*, *zu'frieden*), tzv. zájmenná příslovce (*da'bei*, *wo'mit*), podstatná jména zakončená na *-ei* a *-ieren* (*Par'tei*, *Re'gierung*), některá domácí slova jednoduchá včetně některých jmen vlastních (*Fo'relle*, *Ber'lin*) a výjimečně některé složeniny (*Jahr'hundert*) (Povejšil 1999; pro podrobnosti k tématu viz např. také *Duden-Aussprachewörterbuch* (2000)). V případě lexémů náležejících do jmenovaných skupin se tedy mohou rýmující se hlásky vyskytnout i uvnitř slova, pokud tomu nebrání jiná kritéria. Jako příklad takovéto realizace aliteračního rýmu může sloužit následující verš z *Písňe o Hildebrandovi*: *rauba birahanen, || ibu du dar enie recht habest* (Hild., v. 56)¹³.

Kvalitativní shodou počátečních hlásek přízvučných slabik se rozumí výskyt totožné hlásky na začátku přízvučných slabik. Zásada totožnosti hlásek tvořících aliterační rým však neplatí absolutně. Na rozdíl od souhlásek se všechny samohlásky rýmují mezi sebou navzájem (např. *dat ero ni uuas || noh úfhimil* (Wess.)), a rým složený z různých samohlásek je

¹³ Tučně jsou vyznačeny jednotlivé komponenty rýmu, dvojitá svislá čára označuje předěl mezi oběma půlverši (k problematice půlveršů viz odd 2.2.3). *Píseň o Hildebrandovi* je ve své dochované podobě uvedena v příloze č. 1, pro usnadnění orientace jsou jednotlivé verše této písně označeny v textu diplomové práce příslušným pořadovým číslem za zkratkou názvu skladby. Další použité zkratky: Wess. = Wessobrunner Schöpfungsgedicht, Hel. = Heliand, Mers. = Merseburger Zaubersprüche, Sig. = Sigurdlied, Thr. = Thrymskvida.

dokonce preferovanější než spojení stejných samohlásek, jaké se vyskytuje např. ve verši *ald mid is armun || al antkende* (Hel.). Obecně se má za to, že tato vzájemná propojitelnost samohlásek v rámci jediného rýmu je umožněna shodou tvrdého hlasového začátku neboli rázu, který bezprostředně předchází artikulaci vokálů v přízvučné pozici. Zjednodušeně lze tedy říci, že se rýmují rázy vnímané jako samostatné hlásky a nikoliv samohlásky jako takové¹⁴.

Zvláštní případ a výjimku z pravidla, které říká, že **rým je tvořen izolovanými hláskami**¹⁵, představují dvojice hlásek *sk*, *st*, *sp*. Ty je totiž nutno vnímat jako jakousi jednotu, neboť se rýmují vždy jen sami se sebou, tedy nikoliv s izolovaným *s* a ani mezi sebou navzájem. Verš, který je po této stránce korektní, může tedy vypadat např. takto: *stóp af themu stamne || endi stridium geng* (Hel.). Studované prameny se k příčinám anomálie nevyjadřují. Lze je však zřejmě, stejně jako v případě kombinovatelnosti všech vokálů, hledat ve vlastnostech jazykového systému, nikoliv ve svévoli poetických norem. Při diachronním pohledu na německý jazyk je korelace elementů dvojic *sk*, *st*, *sp* dobře patrná. V období středohornoněmeckém (přibližně r. 1050–1350) došlo k hláskové změně *sk* > *š*, z dvojice hlásek se tedy stala hláska jediná. Následně se změnilo *s* v *š* také před dalšími konsonanty, mimo jiné právě před *t* a *p* (viz k tomu např. Stedje 1989, s. 87).

Jak dokládají památky psané aliteračním veršem, mohou se i v některých dalších velmi ojedinělých a nesystémových (a snad i nechtěných) případech rýmovat dvoj- i vícečlenná hlásková uskupení. Takovéto případy jsou však spíše ku škodě zvukové stránce verše, protože stejně jako u koncového rýmu je působivost rýmu aliteračního do značné míry založena na stejnosti v kontextové různosti. Proto Heusler (1925, s. 96) z hlediska

¹⁴ Palková k vnímání rázu poznamenává: „Ráz se charakterizuje také jako ‘hlasivková exploziva’. Za určitých okolností si může posluchač tento hlasový začátek uvědomit jako samostatný segment na úrovni hlásky“ (1994, s. 55).

¹⁵ Z tohoto důvodu jej němečtí badatelé označují také jako hláskový rým (Lautreim) v kontrastu k slabičnému rýmu koncovému.

zvukového výše hodnotí např. verš *thiu môdar, thurh minnea*, || *managaro drohtin* než verš *sô manag mid mannon* || *mahtig drohtin*.

S tíhnutím složek aliteračního rýmu k totožnosti na pozadí odlišnosti úzce souvisí i fakt, že **tyto rýmy nevznikají opakováním slov nebo jejich částí ani jazykovými hříčkami pracujícími s podobou slov.**

2.2.2 Realizace aliteračního rýmu je omezena několika podmínkami. Komponenty (v drtivé většině jednotlivé hlásky, výjimečně hláskové skupiny) tvořící **aliterační rým** (dále jen *rýmové komponenty*¹⁶) **se musí nacházet na výrazné těžké době verše, musí být podloženy výrazným iktem.** Heusler tuto skutečnost lapidárně vyjadřuje slovy „ohne Iktus kein Stab“ (1925, s. 97). Uvážíme-li, že metrum v germánském básnictví zcela důsledně staví na jazykovém přízvuku, pak ideálním místem pro realizaci rýmových komponentů je slabika, na níž se střetá slovní přízvuk s přízvukem větným. Protože větný přízvuk germánských vět v období aliteračního básnictví tíhnul na rozdíl od současného stavu dopředu, tendují i rýmové komponenty k začátkům veršů, respektive půlveršů (k této problematice viz odd 2.2.4). Nutno poznamenat, že vztah mezi iktem a rýmovým komponentem není jednosměrný, nýbrž reciproční, protože přítomnost tohoto komponentu zpětně zesiluje metrický důraz, a stává se tak součástí metrické struktury verše.

Rýmové komponenty se dále mohou vyskytnout jen na přízvučné slabice slov určitého slovního druhu. V zásadě platí, že **pro realizaci aliteračního rýmu jsou vhodná pouze autosémantická slova.** Předložky, spojky, částice nemohou nést rýmový komponent nikdy; zájmena a zájmenná příslovce pouze ve výjimečných případech. Avšak i v rámci autosémantických slov existují určité rozdíly. Nejpříznivější pro realizaci aliteračního rýmu jsou substantiva, adjektiva a autosémantická adverbia.

¹⁶ Německá literární věda užívá důsledně pro rýmový komponent termínu „Stab“.

Heusler (1925) tuto třídu slov označuje jako silnější a přiřazuje jí písmeno N (nomen)¹⁷. Méně často je rýmový komponent součástí sloves, adverbíí s významem temporálním, lokálním a míry a některých sémanticky méně vyhraněných adjektiv (slabší třída slov označovaná Heuslerem písmenem V (verbum)).

Důležitá vlastnost rýmových komponentů spočívá v tom, že **tendují k podkládání obsahově nejvýraznějších míst verše** neboli k výskytu v rámci slov s největším sémantickým potenciálem ve verši¹⁸.

Výše uvedené zákonitosti, které jsou z důvodu přehlednosti popsány odděleně a bez naznačení vzájemných vztahů, jsou ve skutečnosti těsně provázány, navzájem se podmiňují a mají společnou funkci. Je např. zcela zřejmé, že slova s největším sémantickým potenciálem ve verši se budou rekrutovat v naprosté většině ze slov autosémantických a že právě takovéto výrazné součásti výpovědi mají největší šanci být zdůrazněny větým přízvukem.

Spojení výrazného přízvuku a rýmového komponentu na kmenové slabice sémanticky výrazných slov verše má za následek jejich ještě větší zdůraznění. A právě toto vyzdvižení sémantického potenciálu významově nejexponovanějších částí verše, potažmo verše celého, je základní funkcí aliteračního principu (viz k tomu také odd. 2.1) a zároveň důvodem, proč aliterační organizace verše ve čtenáři jakoby automaticky vyvolává pocit jeho obsahové závažnosti. Avšak i zde se jedná o vztah reciproční, protože možnost aplikace aliteračního principu v případě určitého verše je podmíněna nosností jeho obsahu. Stručně řečeno: Jen těžko si lze představit obsahově banální verš utvářený na základě aliteračního principu.

¹⁷ Autoři některých pramenů zařazují do třídy N i jmenné tvary sloves, tedy infinitiv a obě participia.

¹⁸ Vágní termín „sémantický potenciál“ bude přesněji vymezen v kapitole „Korpus“ prostřednictvím Uličného (1988) pojetí expresivity.

2.2.3 Dvojčlenný charakter aliteračního verše byl již zmíněn výše. **Aliterační verš se skutečně skládá ze dvou přibližně stejně rozsáhlých, rytmicky, syntakticky a sémanticky relativně samostatných a navzájem více či méně zřetelně oddělených¹⁹ částí**, které jsou označovány jako *půlverše* (*Halbvers/Halbzeile/Kurzzeile*). V zásadě lze konstatovat, že výrazný předěl mezi půlverši podporuje aliterační charakter verše, zatímco nezřetelný předěl tento charakter do jisté míry oslabuje. Půlverše jednoho aliteračního verše jsou navzájem propojeny mimo jiné právě aliteračním rýmem, což znamená, že v každém půlverši se musí vyskytnout minimálně jeden rýmový komponent stejného rýmu.

Celistvý aliterační verš bývá německými versology označován také jako *dlouhý řádek* (*Langzeile*) a u některých z nich převládá pojetí, že pouze půlverše jsou verše v pravém slova smyslu, zatímco dlouhý řádek představuje jejich propojení do vyššího celku, do jakési metrické periody. Takovéto chápání je podpořeno faktem, že v některých umělecky nenáročných malých formách aliteračního básnictví se půlverše vyskytují samostatně. Pro účely této práce se však lépe hodí pojetí dlouhého řádku jako veršové jednotky a půlveršů jako jeho „subveršových“ elementů; takové ostatně je i vidění Eisnerovo (1956) a svou hypotézu vyslovuje v jeho kontextu. Kdykoliv proto v této práci bylo a bude použito pojmu „aliterační verš“, pak výhradně ve smyslu dlouhé řádky, nikoliv půlverše.

2.2.4 Každý půlverš by měl obsahovat v ideálním případě alespoň dvě místa vhodná pro realizaci rýmového komponentu, tzn. minimálně dvě slova, která splňují podmínky uvedené v odd. 2.2.2 (autosémantická slova s výrazným iktem a sémantickou funkcí v rámci verše, někdy též zájmena/zájmenná příslovce), avšak poměrně časté jsou i půlverše s neúplnou strukturou (např.

¹⁹ Vzhledem k rytmickému členění aliteračního verše lze uvažovat o předělu na způsob střední diereze.

degano dechisto || *miti Deotrichhe* (Hild., v. 25)). Znamená to tedy, že **aliterační verš ve své úplné podobě, jež však nemusí být nutně realizována, nabízí minimálně čtyři pozice, které mohou nést rýmový komponent**. Tyto čtyři pozice mohou být ve výjimečných případech obsazeny v úplnosti, minimálně se však musí rýmový komponent vyskytovat na dvou z těchto pozic. Nezávisle na počtu obsazených pozic však vždy alespoň jednou, na druhou stranu maximálně dvakrát v každém půlverši.

Nejběžnější způsoby rozložení rýmových komponentů jsou tyto: SS || S0 (např. *garutun se iro gudhamun*, || *gurtun sih iro swert ana* (Hild., v. 5)); S0 || S0 (např. *mit gēru scal man* || *geba infâhan* (Hild., v. 36)); OS || S0 (např. *do lēttun se aerist* || *asckim scrītan* (Hild., v. 62))²⁰. Jak vidno, variabilita je přípustná pouze v *prvním půlverši (Anvers)*, zatímco *druhý půlverš (Abvers)* má ustálenou formu. Neplatí to však absolutně, protože v západogermánské oblasti, tedy v oblasti vzhledem k zaměření diplomové práce relevantní, je pro druhý půlverš rovněž přípustná poměrně řídká forma SS (např. *thû biguolen Sinthgunt*, || *Sunna, era swister* (Mers.) nebo *sâka ek brûdir* || *bîta breidara* (Thr.)). **Pro druhý půlverš je tedy závazný pouze výskyt rýmového komponentu na první pozici půlverše.**

Zvláštní případ rozložení rýmových komponentů v aliteračním verši a jakési vystupňování jeho obvyklé formy představuje *dvojitý aliterační rým (zweifacher/doppelpaariger Stabreim)*. Jeho podstata spočívá v tom, že v rámci jediného verše spojuje dva kompletní aliterační rýmy, z nichž každý by byl schopen samostatné existence. Vyskytuje se ve dvou variantách, a sice v podobě rýmu střídavého (gekreuzter Stabreim), jemuž odpovídá schéma $S_a S_b$ || $S_a S_b$ (např. *spenis mih mit dînēm wortun*, || *wili mih dînu speru werpan* (Hild., v. 39)), nebo obkročného (umschließender Stabreim) se schématem $S_b S_a$ || $S_a S_b$. (např. *lâton it thar hâloian* || *hêta lôgna* (Hel.)). Tyto zvláštní

²⁰ S=pozice obsazená rýmovým komponentem; 0=pozice neobsazená rýmovým komponentem

formy aliteračního rýmu jsou sice přípustné, ale nikterak vyhledávané, jinak by se musely v období aliteračního básnictví vyskytovat daleko častěji.

Užití jednotlivých forem aliteračního rýmu nezáleží na libovůli autora, nýbrž řídí se příslušností slov verše k jednotlivým slovním druhům, respektive třídám (N/V), a slovosledem verše, výjimečně také syntaktickými vztahy mezi slovy verše. To znamená, že verš určitého slovosledu a slovnědruhového složení připouští pouze některé formy aliteračního rýmu. Podstatné ovšem je, že při obsazování jednotlivých pozic rýmovými komponenty vystupují oba půlverše autonomně, že tedy slovosledný a slovnědruhový charakter prvního půlverše neovlivňuje rozmístění rýmových komponentů v druhém půlverši a naopak. Dále uvedená pravidla proto platí pouze pro jednotlivé půlverše.

Slovo třídy N v první pozici půlverše nese vždy rýmový komponent, tzn. že půlverš ve složení NN nebo NV²¹ vylučuje formu OS. Půlverš NN připouští vedle formy S0 (např. *fohem uuortum* (Hild.)) také formu SS, která je obvyklá zejména tehdy, když jsou slova navzájem v poměru koordinačním (např. *Hiltibrand enti Hadubrant* (Hild., v. 3)), a více méně nezbytná v případech, kdy je druhé slovo kompozitem s dvojnásobným sémantickým potenciálem (např. *slâpan sîdwôrig* (Hel.)). Rovněž půlverš NV poskytuje prostor pro formy S0 (např. *Hadubrant gimahalta* (Hild., v. 35)) a SS (např. *rauba birahanan* (Hild., v. 56)).

Slovo třídy V v první pozici půlverše může, ale nemusí nést rýmový komponent. Půlverš VN umožňuje realizaci všech tří forem (OS – *sâgde them ôlat* (Hel.), SS – *garutun se iro gudhamun* (Hild., v. 5), S0), avšak forma S0 je v západogermánské oblasti nanejvýš řídká a příznaková. Kupříkladu ve více než 130 zachovaných půlverších *Písně o Hildebrandovi* se

²¹ Dvojčlenná podoba schématu v žádném případě neznamená, že půlverš obsahuje pouze dvě slova, ale že obsahuje dvě slova schopná nést rýmový komponent. Synsémantická slova nejsou ve schématu naznačena, protože nehrají při rozmisťování rýmových komponentů žádnou roli.

takováto rýmová forma vyskytuje pouze dvakrát: *gurtun sih iro suert ana* (v. 5) a *want her do ar arme* (v. 32). Také púlverš VV připouští všechny formy, z nichž nejčastěji se vyskytuje forma SS (např. *thô sâtun endi swîgodun* (Hel.)), zdaleka nejrídčeji pak forma OS, která je přípustná pouze tehdy, když se v pořadí druhé sloveso třídy V vyskytuje ve vedlejší větě subjektové či objektové (např. *hiet, that sia ni wêpin* (Hel.)).

Možnosti realizace jednotlivých rýmových forem v závislosti na příslušnosti slov púlverše k jednotlivým třídám (N/V) a na slovosledu púlverše shrnuje přehledně tabulka č. 1.

(Tab. 1) Realizace rýmových forem při různé skladbě dvojčlenného púlverše

	běžná realizace	výjimečná realizace	nepřípustná realizace
NN	SS S0	S0 (v případě, že slova v poměru souřadném nebo když druhé slovo kompozitem s dvojnásobným sém. potenciálem)	OS
NV	S0 SS		OS
VN	SS OS	S0	
VV	SS OS (v případě, že druhé sloveso ve vedlejší větě subjektové nebo objektové)	S0	OS

Dosud byla řeč pouze o púlverších, které obsahují jen dvě slova schopná nést rýmový komponent. V púlverši se však mohou vyskytnout i tři a výjimečně i více takovýchto slov. Všimněme si alespoň tříčlenných púlveršů. Nejprve je záhodno připomenout, že se rýmový element může vyskytnou maximálně dvakrát v každém púlverši. To znamená, že minimálně jedna z

pozic zůstane v každém případě neobsazena; neobsazeny ale mohou být i dvě pozice ze tří.

Rozmístění rýmových komponentů se řídí v zásadě stejnými pravidly jako u dvojčlenných půlveršů, protože tříčlenná struktura je vlastně redukována na dvojčlennou tím, že první a druhý člen, nebo druhý a třetí člen tříčlenných půlveršů vytvářejí jakousi jednotu, přičemž zadní člen těchto dvojic ztrácí možnost nést rýmový komponent ve prospěch předního členu. Např. půlverš NNN si tedy lze představit těmito dvěma způsoby: $N+N_xN$ nebo $NN+N_x$ ²². Protože půlverš NN připouští formy SS a S0, umožňuje $N+N_xN$ formy SOS a S00 a NNN_x formy SS0 a S00. Souhrnně lze tedy konstatovat, že pro půlverš NNN jsou přípustné formy S0S, SS0 a S00.

Možnosti realizace jednotlivých rýmových forem u tříčlenných půlveršů v úplnosti ukazuje tabulka č. 2.

(Tab. 2) Realizace rýmových forem při různé skladbě tříčlenného půlverše

	běžná realizace	výjimečná realizace	nepřípustná realizace
NNN	SS0 S0S S00		0S0 00S 0SS
NNV	SS0 S0S S00		0S0 00S 0SS
VNN	0S0 0SS SS0	S00	S0S 00S
VNV	0S0 0SS SS0	S00	S0S 00S

Jak vyplývá z výše popsaných vlastností aliteračního verše, v půlverších stejného složení může být aliterační rým realizován různou

²² N=člen schopný i nadále nést rýmový komponent; N_x =člen, který tuto schopnost ztratil ve prospěch členu předchozího.

formou a naopak jedna rýmová forma vyhovuje více typům uspořádání půlverše. Dokonce i zcela totožný půlverš může mít různou formu aliteračního rýmu, což dokazují např. i první půlverše těchto dvou aliteračních veršů vyskytujících se ve stejné skladbě: *ek veit gQrla*, || *hvaðan vegir standa* a *ek veit gQrla*, || *hvî gegnir nu* (Sig.). Ačkoliv tedy výběr rýmové formy není libovolný, je v této oblasti ponechána určitá tvůrčí svoboda, kterou podstatně podporuje skutečnost, že pro jednotlivé skladby není závazná jednotná rýmová forma, nýbrž že se liší verš od verše. Volnost při výběru rýmové formy je větší u prvních půlveršů než u druhých, v jejichž případě platí vedle společných zákonitostí řídících se druhem slov ve verši a jejich slovosledem ještě zásada, podle níž je závazný výskyt rýmového komponentu na první pozici půlverše (viz výše).

Prostor mezi jednotlivými rýmovými komponenty, respektive mezi slabikami, které je nesou, a rovněž i mezi rýmovými komponenty a hranicemi verše není podle novějších poznatků (Breuer 1991; Paul – Glier 1961), zpochybňujících Heuslerovu (1925) teorii dlouhých taktů (Langtaktlehre)²³, nikterak regulován. Množství slabik mezi slabikami nesoucími rýmový komponent, které určuje odstup jednotlivých rýmových komponentů od sebe navzájem, a i množství slabik mezi slabikami nesoucími rýmový komponent a hranicemi verše je libovolné. A libovolný je i způsob distribuce metrického důrazu v rámci těchto „mimoaliteračních“ slabik. Toto rytmické rozostření či rytmická neúplnost má za následek, že aliterační verše se často velmi blíží řeči prózy, že jsou rytmicky velmi rozmanité a plné živého napětí. Připomeňme si Saranův výrok citovaný v jiném kontextu již

²³ „Als metrisch-rhythmischen Rahmen, den er allerdings oft selbst nahezu sprengen muß, setzt Heusler für die Stabreimdichtung Langtakte (d. h. 4/4 Takte mit Haupt- und Nebenhebung), deren je zwei An- und Abvers bilden. Die Zweigipfligkeit (der Halbzeile) als tragendes Grundprinzip dieses Verses wird durch den Stabreim (zwei Stäbe in vielen Halbzeilen!) erwiesen und bezeugt. **Ob freilich der Abstand zwischen den beiden (stabtragenden) Hebungen gleichmäßig geregelt und regelmäßig mit Nebenhebungen**

v poznámce č. 3: „Will man den Rhythmus des Hildebrandsliedes oder Heliands treffen, so lese man die Zeilen wie pathetische, schwungvolle, rhythmische Prosa, etwa wie Klopstocks freie Rhythmen” (1907, s. 226).

2.2.5 V odd. 2.2.1 bylo řečeno, že aliteračnímu rýmu neprospívá, když rýmový komponent sestává z více než jedné hlásky, protože jeho působivost je do značné míry založena na stejnosti v kontextové různosti. Z téhož důvodu **se aliterační verš vyhýbá dalšímu hromadění stejných hlásek, jaké tvoří aliterační rým, v prostoru mimo tento rým.** Krom toho má aliterační rým ze své podstaty tendenci uzavírat se sám v sobě, vyhnout se byť i náhodnému spojení s dalšími hláskami, netvořit součást vyšších zvukových celků. Právě prostřednictvím této izolovanosti ještě zdůrazňuje své výsadní postavení ve struktuře verše. Zvláště začáteční hlásky slov shodující se s hláskami rýmu, ale nenáležící k němu mohou značně narušit jeho fungování ve verši.

Zásada nehromadit stejné hlásky, jaké tvoří aliterační rým, aby nebyla smazána jeho výraznost a aby nebyl interpretován jako součást širších zvukových celků (např. rozsáhlejších eufonických řad), neplatí pouze v úzkém rámci verše, ale vztahuje se i na hláskovou skladbu jeho okolí, tedy bezprostředně předcházejících a následujících veršů.

Uzavřenost aliteračního rýmu vůči okolí má svou obdobu ve vzájemné izolovanosti jednotlivých aliteračních veršů. Ta se projevuje tak, že dohromady netvoří žádné vyšší metrické jednotky, žádné strofy. Přesto, jak připomíná Paul – Glier (1961, s 35), se můžeme zcela výjimečně setkat s vědomým vytvářením navzájem propojených veršových skupin. Jako příklad poslouží verše 62–65 *Písně o Hildebrandovi*:

do lettun se aerist || asckim scritan schéma: $0S_a || S_a0_b$
scarpen scurim: || dat in dem sciltim stont. $S_bS_b || S_b0_c$

gerechnet werden kann, bleibt sehr Fraglich (zvýraznil autor diplomové práce)” (Paul – Glier 1961, s. 28).

do *stoptun to samane* || *staim bort chlundun*, $S_c0 \parallel S_c0_d$

heuwun harmlico || *hwitte scilti* $S_dS_d \parallel S_d0$

Tento způsob provázání aliteračních veršů, kdy počáteční hláska slova vyskytujícího se na poslední pozici verše souzní s rýmovými komponenty verše následujícího, bývá označován jako *hákový rým* (*Hakenreim*).

Se skutečností, že se hlásky zapojené do aliteračního rýmu vyhýbají vřazení do širších zvukových celků a že plní svoji specifickou funkci v rámci struktury verše, koreluje fakt, že se tyto **hlásky nepodílejí na vytváření zvukomalby**.

2.2.6 Aliterační verše podléhají určitým normám i co do svého rozsahu. Zatímco jejich maximální délka není prakticky nijak omezena²¹, směrem dolů by neměly klesnout pod určitou mez. Platí, že každý úplný půlverš má obsahovat přinejmenším dvě pozice vhodné pro realizaci rýmového komponentu (viz odd. 2.2.4). Protože tyto pozice musí být nutně podloženy iktem založeným na výrazném přízvuku, **půlverš by měl být natolik rozsáhlý, aby umožňoval výskyt alespoň dvou takových iktů**.

Rozsah půlverše zároveň neklesá, alespoň ve skladbách náležejících k vyšším žánrům (hrdinské písně, chvalozpěvy atd.), **pod čtyři slabiky**. V umělecky nenáročných malých formách je tato nejzazší hranice respektována velmi vágně a výjimkou nejsou ani půlverše sestávající pouze ze dvou slabik (např. *sól skînn* || *snae leggr*,).

Na tomto místě bude užitečné důrazně připomenout, že tato kapitola popisuje způsob fungování aliteračního principu v jeho úplné a formálně vyhraněné podobě, která je typická pro období jeho dominantního

²¹ Verše některých duchovních skladeb dosahují skutečně úctyhodných rozměrů. Počet slabik ve verších skladby *Heliand* se běžně blíží dvaceti, nebo dokonce tuto hranici přesahuje (např. *frô mîn, ef ik thik frâgon gidorsti*, || *ef thu ina hier an theson felise ginâmis*, (Hel.)).

postavení v oblasti germánské literatury, tedy přibližně pro periodu mezi lety 500 a 900 n. l. Už během tohoto období a zejména v jeho závěru však docházelo k prolamování některých norem aliteračního principu, a to nejen v ojedinělých případech, ale i systémově. U pozdějších autorů, kteří využívali specifické vlastnosti aliteračního verše, tedy především jeho prohloubenou sémantickou nosnost, už jen příležitostně, postoupilo rozvolnění normy, mimo jiné v důsledku nutného konfliktu s novým pojetím poetiky, ještě podstatně dále, ale přesto si uchovala své základní nezaměnitelné rysy.

Nejpravděpodobněji mohl být Máchův bezprostředně inspirován velmi pozdní, a tedy i velmi neúplnou formou aliteračního verše, jak ji známe u autorů 18. století (viz k tomu odd. 1.2). Avšak není ani vyloučeno, že Máchův získal povědomí o aliteračním principu přímo studiem teoretických pramenů²⁵ anebo že se s ním seznámil četbou germánského aliteračního básnictví či kombinací obého. Ať už je tomu jakkoliv, při ověřování primární hypotézy této práce musí být Máchůvo básnické dílo v každém případě konfrontováno s aliteračním principem v jeho úplné podobě. Za předpokladu, že Máchův inspirovalo přímo aliterační básnictví nebo jeho teoretický popis, není třeba tento požadavek obhajovat. V případě inspirace pozdní formou aliteračního verše mluví pro tento postup dva důvody:

V první řadě po zániku aliteračního básnictví neexistuje žádná jednotná podoba aliteračního principu, protože každý autor nakládá s germánským dědictvím dosti individuálně. Lze říci, že někdejší úplná a závazná nadosobní norma je později vnímána jako určitý ideál, od kterého se vědomě/nevědomě autoři různým způsobem a více či méně odchylojí, aby naplnili své subjektivní intence. Primární hypotéza, která je formulována zcela obecně, však vyžaduje ověření zakládající se na práci s obecně platnými principy. Kdyby byl za generálně platnou normu vzat specifický způsob

²⁵ Autorovi diplomové práce zatím není známo, zda a případně do jaké míry byl nějaký takovýto pramen Máchovi dostupný.

realizace aliteračního principu u jednoho vybraného autora, závěry diplomové práce by byly bez zásadní konkretizace hypotézy zavádějící. Nadto systematický popis zacházení jednotlivých autorů s aliteračním principem zřejmě neexistuje, a pokud ano, pak opět nutně jen na pozadí aliteračního principu v jeho původní úplné podobě.

Zadruhé představuje aliterační princip ve své původní podobě soubor daleko rigoróznějších norem, než jakými se řídí pozdější rozvolněná a individualizovaná podoba aliteračního verše. Lze právem předpokládat, že učiní-li některý Máchův verš zadost původním přísným normám, ob stojí i při konfrontaci s uvolněnými formami verše.

V zájmu celistvější představy o aliteračním principu a lepšího porozumění uváděným příkladům je jako příloha č. 1 zařazen celý dochovaný zlomek *Písně o Hildebrandovi* s novohornoněmeckým překladem. Originální text i překlad jsou uvedeny podle Breuer (1991, s. 89-92). Aliterační rýmy a předěly mezi půlverši jsou vyznačeny autorem diplomové práce. Některé verše v těchto oblastech připouštějí samozřejmě i jinou interpretaci, respektive více dalších interpretací. Skladba, přesněji řečeno její zápis, pochází z pozdního období aliteračního básnictví²⁶, v němž už často nebyl aliterační princip aplikován ve své úplnosti. Proto některé verše nemají všechny vlastnosti popisované v této kapitole. Breuerův přepis skladby se vyhýbá archaickým pravopisným rysům (např. naznačení kvantity vokálů pomocí cirkumflexu), zatímco některé příklady v textu diplomové práce pocházející z jiných pramenů tyto rysy zachovávají, a mohou se tedy v detailech lišit od přepisu v příloze.

²⁶ Skladba byla zapsána střídavě dvěma mnichy v klášteře Fulda kolem roku 850 n. l. na desky modlitební knihy. Rukopis se ztratil roku 1945; jeden list byl později nalezen v USA (Brenner – Bortenschlager 1986, s. 21).

2.3 STRUČNÉ SHRUTÍ NEJPODSTATNĚJŠÍCH ROZDÍLŮ MEZI ALITERAČNÍM RÝMEM A PROSTOU ALITERACÍ

Při pátrání po přítomnosti vlivů aliteračního principu v Máchově básnickém díle vyvstává jako nutná podmínka pro další práci potřeba abstrahovat z něj verše odpovídající do určité míry pravidlům aliteračního principu; přesněji řečeno odlišit *potenciální aliterační verše*, tedy verše realizující alespoň přibližně strukturu odpovídající aliteračnímu rýmu, od veršů obsahujících prostou aliteraci. Zdá se být proto užitečné explicitně a přehledně vymezit nejpodstatnější rozdíly mezi aliteračním rýmem a prostou aliterací.

V obecné rovině se aliterační rým od prosté aliterace liší v tom, že jeho realizace je regulována řadou pravidel, zatímco způsob uskutečnění prosté aliterace je zcela libovolný, zcela podřízený autorovým záměrům. Tato pravidla či sféry jejich působení se dají shrnout do následujících bodů:

1. Rýmové komponenty aliteračního rýmu jsou tvořeny téměř výhradně jedinou hláskou²⁷. Vzájemná slučitelnost hlásek ve funkci rýmových komponentů stejného aliteračního rýmu je podřízena zvláštním pravidlům (hláskové skupiny *sp, st, sk*; volná kombinovatelnost vokálů).
2. Rýmové komponenty se vážou pouze na slova náležející určitým slovním druhům, respektive třídám (N/V). V zásadě platí, že pro realizaci aliteračního rýmu jsou vhodná pouze autosémantická slova, výjimečně zájmena a zájmenná příslovce.
3. Rozložení rýmových komponentů ve verši je závislé na příslušnosti jednotlivých slov verše k slovním třídám (N/V) a na slovosledu verše; částečně také na vzájemných syntaktických vztazích mezi slovy verše.

²⁷ Např. *Slovník literární teorie* (1984, s. 17) definuje prostou aliteraci jako „opakování stejné hlásky nebo **skupiny hlásek** (zvýraznil autor diplomové práce) na začátku dvou nebo více sousedních slov nebo slovních skupin, a to bez ohledu na přízvukové poměry“.

4. Rýmové komponenty se vyskytují pouze na výrazné těžké době verše. Jejich existence mimo iktus je jen těžko myslitelná²⁸.
5. Rýmové komponenty tíhnou k zvýrazňování obsahově nejvýznamnějších částí verše, tedy k výskytu na přízvučné slabice slov s největším sémantickým potenciálem ve verši.
6. Verš, v němž se vyskytuje aliterační rým, by měl vykazovat dvojčlenný charakter. V korektních případech se skládá ze dvou přibližně stejně rozsáhlých, relativně samostatných a navzájem více či méně zřetelně oddělených částí. Distribuce rýmových komponentů do obou částí podléhá regulaci (v každém půlverši minimálně jeden, maximálně dva rýmové komponenty).
7. Pro druhý půlverš je vedle omezení vyplývajících ze závislostí uvedených v bodě 3 závazný ještě výskyt rýmového komponentu na první pozici.
8. Aliterační rým nevzniká opakováním slov nebo jejich částí ani jazykovými hříčkami pracujícími s podobou slov.
9. Aliteračnímu rýmu neprospívá další výrazná kumulace stejných/podobných hlásek, jakými je sám tvořen, v rámci verše jeho výskytu.
10. Aliteračnímu rýmu neprospívá ani výrazná kumulace takovýchto hlásek v rámci sousedních veršů.
11. Rýmové komponenty se nepodílejí na konstituování zvukomalby.
12. Aliterační rým zdůrazňuje sémantický potenciál celého verše; na druhé straně je realizace rýmu vyšší mírou obsahové nosnosti sdělení verše podmíněna. Existuje tedy přímý reciproční vztah mezi přítomností aliteračního rýmu ve verši a významovou intenzitou tohoto verše.
13. Verš, v němž se aliterační rým vyskytuje, by měl svým rozsahem a uspořádáním umožnit realizaci alespoň čtyř výrazných iktů, tzn. iktů

²⁸ Absenci vztahu mezi prostou aliterací a přízvukovými poměry verše zachycuje již základní definice uvedená v pozn. č. 27.

založených na výrazném přízvuku, a jejich rovnoměrné rozdělení do obou půlveršů (v každém půlverši minimálně dva ikty).

14. Rozsah půlverše v náročnějších žánrech zároveň není obvykle menší než čtyři slabiky.

2.4 PODOBA ALITERAČNÍHO RÝMU A ZVUKOSLEDU

Zatímco se aliterační rým svou mnohostrannou regulovaností podstatně liší od prosté aliterace, vykazuje nápadné systémové shody se zvukoslednou organizací Máchových veršů, jak ji popsal Mukařovský ve studii *Máchův Máj. Estetická studie* (1928).

Realizace zvukosledu, stejně jako realizace aliteračního rýmu, je podmíněna dvojčlenným charakterem verše. Navzájem korespondující hlásky či skupiny hlásek zvukosledu se nacházejí, s výjimkou uspořádání označovaného Mukařovským jako sekvence²⁹, na opačných stranách veršového předělu; propojují tedy obě části verše, tj. obě kóla, analogickým způsobem, jako rýmové komponenty aliteračního rýmu půlverše. Navíc je pojetí kól ve studii velmi blízké obvyklému vymezení půlveršů. V obou případech jsou při členění verše respektovány zřetele rytmické, sémantické a syntaktické.

Zvukosled je velmi závislý na rytmických poměrech ve verši. Součástí zvukosledu se mohou stát jen taková opakování hlásek, jejichž rozložení ve verši odpovídá rozložení stop v metrickém schématu verše. Základní metrická jednotka se tak zároveň stává základní organizační jednotkou zvukoslednou. Pro vzájemnou podobu zvukosledu a aliteračního rýmu mluví však daleko zřetelněji jiná vlastnost zvukosledné organizace verše: Nedostatek rytmického důrazu může zabránit tomu, aby byla hláska pocíťována jako součást zvukosledné osnova verše. Analogie s podmíněností

²⁹ Sekvenci Mukařovský (1928, s. 4) definuje jako opakování hlásek v rámci kól; nedochází tedy k zvukové podobě mezi kóly téhož verše.

rýmového komponentu přítomností iktu je zde zcela zřejmá. Pro úplnost a vyváženost informací nutno dodat, že „příslušnost k slabice rytmicky nedůrazné neznemožňuje zásadně samohlásce (a dokonce ne souhlásce), aby byla cítěna jakožto součást zvukové osnovy verše (...)” (Mukařovský 1928, s. 6).

Zvukosled se shoduje s aliteračním rýmem i v některých rysech v oblasti vzájemné kombinovatelnosti jednotlivých hlásek tvořících dohromady zvukovou shodu. Obdobně, jako lze v případě aliteračního verše volně kombinovat navzájem jednotlivé vokály, připouští i zvukosled propojení kvalitativně různých vokálů, ovšem s tím omezením, že navzájem propojitelné jsou na jedné straně vokály přední řady (*e, i, ě*), na straně druhé vokály skupiny *a, o, u, ou*.

Zvukosled má v *Máji* často i funkci expresivní; bývá ho užito jakožto nositele určitého významu. Vedle užití onomatopoického a užití za účelem vyvolání jistého citového ovzduší, jisté nálady verše, může zvukosled sloužit k vyzdvihnutí významového poměru mezi dvěma významovými celky nebo k zdůraznění zvlášť důležitého slova verše. V posledně jmenovaném případě se hláska charakteristická pro toto slovo opakuje buď po tomto slově, nebo i před ním. Naprosto stejnou funkci, a to prostřednictvím totožného mechanismu, plní aliterační rým (k funkci aliteračního principu viz odd.2.1 a 2.2.2).

Mukařovský (1928, s. 10) považuje meziveršovou zvukovou shodu v *Máji*, tedy zvukosled integrující více veršů, za zcela výjimečnou. Jednotlivé zvukové osnovy jsou realizovány uvnitř hranic jednoho verše; chybí propojení veršů prostřednictvím tohoto principu. S obdobnou vzájemnou izolovaností a uzavřeností se setkáváme právě tak u aliteračního rýmu a aliteračního verše (viz odd. 2.2.5).

Naznačená podobnost obou veršových organizačních principů může být přirozeně čistě náhodná, lépe řečeno dána typologickou příbuzností

přístupu k jazykovému materiálu. Připustíme-li však pod dojmem poměrně výrazných analogií určitou vývojovou spojitost obou principů, mohlo by při vzniku Máchových zvukosledů hrát roli vědomé/podvědomé převzetí některých rysů aliteračního principu při současném potlačení či výrazném pozměnění jiných. V krajním případě by bylo možno pohlížet na Mukařovským identifikované a popsané Máchovy zvukosledy jako na velmi modifikované a rozvinuté³⁰ subjektivní varianty aliteračního rýmu. Takovéto pojetí má jistou oporu ve způsobu Máchova obvyklého zacházení s literárními předlohami. Ať už jde o úseky beletristických textů jiných autorů nebo o úryvky faktografických textů, Mácha je vyvazuje z kontextu, mění, přehodnocuje a interpretuje ve svém duchu a podřizuje cele svým uměleckým intencím.

Necháme-li stranou všemožné spekulace o provázání obou principů, jeho míře a způsobu, nezpochybnitelným faktem zůstává, že **Mukařovský objevil ve vybraných Máchových verších** (I. a III. zpěv *Máje*) **některé vlastnosti typické pro aliterační verš**. Nutno zdůraznit, že se tak stalo, aniž by záměrně sledoval „stabweimovou stopu“³¹, dokonce snad aniž by o možnosti působení aliteračního principu na Máchovo básnické dílo vůbec věděl. Jeho *Máchův Máj. Estetická studie* vyšla poprvé již v roce 1928, zatímco Eisnerovy studie nazvané souhrnně *Na skále*, v nichž zřejmě poprvé byla v náznaku veřejně vyslovena příslušná hypotéza, byly publikovány až roku 1945.

³⁰ Zvukosled je zpravidla tvořen rozsáhlejšími hláskovými uskupeními, než tomu bývá u aliteračních rýmů.

³¹ V celé studii není jediná zmínka o aliteračním principu, verši či rýmu.

3. OBECNÝ POPIS METODY

3.1 STRUČNÉ VYMEZENÍ MATERIÁLU A NÁSTIN JEHO ZPRACOVÁNÍ

Na cestě ověřování primární hypotézy předpokládající existenci přímého vlivu aliteračního principu na Máchovo básnické dílo představuje, jak již bylo zmíněno na začátku odd. 2.3, první nezbytný krok vydělení podmnožiny *potenciálních aliteračních veršů*, tedy veršů splňujících alespoň nezbytně nutné podmínky pro to, aby mohly být vnímány jako verše formované podle aliteračního principu, z množiny veškerých Máchových veršů. Pozornost je nutno věnovat především odlišení potenciálních aliteračních veršů od veršů obsahujících prostou aliteraci; zde mohou být okolnosti relevantní pro diferenciaci dosti komplikované. Při posuzování veršů s absencí jakéhokoliv souzvuku počátečních hlásek slov je situace naopak jasná, protože takováto dispozice vylučuje jakoukoliv další možnost interpretovat dané verše jako aliterační.

Soupis Máchových potenciálních aliteračních veršů představuje výchozí materiál pro analýzu směřující k prověření primární i sekundární hypotézy diplomové práce. Každý verš tohoto soupisu je hodnocen z hlediska míry a způsobu, jakým naplňuje specifické charakteristiky aliteračního verše. Konkrétně to znamená, že ke každému verši je přiřazena různě rozsáhlá a složená kombinace třinácti písmen (A–M) označovaných dále jako *deskriptory*, přičemž přítomnost jednoho každého z nich signalizuje splnění jedné určité vlastnosti typické pro aliterační verš (dále jen *aliteračněveršová vlastnost*). Relevantní vlastnosti sledované u potenciálních aliteračních veršů zhruba odpovídají jednotlivým bodům v odd. 2.3. Celek sestávající ze soupisu potenciálních aliteračních veršů a příslušných písmenných kombinací neboli *aliteračněveršových vzorců*, respektive seznam těchto kombinací s odkazem

na příslušný verš³², bude v této práci nadále označován jako *korpus*. Minimální podmínky pro zařazení verše do korpusu, mechanismus přiřazování jednotlivých deskriptorů a celková organizace korpusu budou podrobně popsány v kapitole „Korpus”.

3.2 METODA OVĚŘOVÁNÍ PRIMÁRNÍ HYPOTÉZY

3.2.1 Ověřování primární hypotézy diplomové práce lze v zásadě založit na *kvalitativně-kvantitativní analýze* potenciálních aliteračních veršů (viz odd. 3.2.2) nebo na *systemové analýze* těchto veršů. Podstata **systemové analýzy** spočívá v hledání zřetelného uspořádání neboli struktury v rámci množiny potenciálních aliteračních veršů, tzn. v postupech umožňujících zjistit, zda tyto verše či jednotlivé aliteračněveršové vlastnosti jimi realizované, potažmo deskriptory, které tyto vlastnosti reprezentují, tvoří/netvoří organizovaný soubor. Hledaná struktura je v tomto případě pojímána jako výsledek a cíl systematické lidské činnosti (umělecké dílo jako celek a jednotlivé jeho elementy výsledkem takovéto činnosti bezesporu jsou), která navíc velmi pravděpodobně může být ovlivněna snahou autora umožnit identifikaci této struktury ze strany recipienta. Struktura je tedy chápána spíše staticky a rezultativně, jako otisk určitého dynamického podsystemu v celistvém tvůrčím procesu autora.

Jaké závěry je možno činit v případě existence takového zřetelného uspořádání potenciálních aliteračních veršů nebo jejich aliteračněveršových vlastností? Uspořádání určitých elementů do struktury v tomto případě, tedy v případě, kdy elementy propojené strukturou tvoří pouze podmnožinu množiny jednotek stejného řádu (Máchovy potenciální

³² Jedná se o ryze technické vymezení korpusu. Kvůli přehlednosti bude skutečně korpus zobrazován jako seznam písmenných kombinací (aliteračněveršových vzorců) odkazujících prostřednictvím pořadových čísel k veršům, které reprezentují. Souvislý seznam potenciálních aliteračních veršů s odpovídajícími pořadovými čísly bude uveden na jiném místě v přílohách. Avšak tyto verše nutno chápat jako nedílnou součást korpusu.

aliterační verše a veškeré Máchovy verše), je podmíněno jejich vzájemnou sourodostí.³³ Jinak řečeno uspořádání elementů básnické skladby může plnit v její celkové stavbě určitou funkci jen tehdy, když tyto elementy lze na základě jejich společné vlastnosti či komplexu vlastností vydělit z množiny všech elementů. Jedinou nezpochybnitelnou společnou vlastnost v případě množiny potenciálních aliteračních veršů a jejich aliteračněveršových vlastností, a tedy jediný smysluplný základ jejich vydělení, přitom představuje právě jejich vztaženost k aliteračnímu principu, protože pouze na základě této vztaženosti byly vyselektovány. Jsou-li tedy takovéto verše či vlastnosti prokazatelně uspořádány, tvoří-li strukturu, je prokazatelné i reálné fungování aliteračního principu v rámci Máchova básnického díla, respektive lze v závislosti na výraznosti tohoto uspořádání usuzovat s větší či menší pravděpodobností na formativní přítomnost aliteračního principu. Při absenci zřetelného uspořádání není působení aliteračního principu automaticky zcela vyloučeno, avšak je to signál podstatným způsobem oslabující pravděpodobnost primární hypotézy.

Problémem zůstává, jak rozeznat uspořádání potenciálních aliteračních veršů nebo aliteračněveršových vlastností. Dynamicky chápaná struktura je obvykle vymezena jako souhrn vztahů mezi elementy nějaké množiny. Statická struktura jako výsledek struktury dynamické nutně určitým způsobem reflektuje síť vztahů struktury dynamické, a to v podobě pravidelností. Např. reciproční kauzální vztah mezi dvěma elementy struktury se musí projevit jako jejich pravidelný souvýskyt. Má-li být tedy existence struktury v rámci potenciálních aliteračních veršů nebo aliteračněveršových vlastností potvrzena, lze toho dosáhnout identifikací co největšího množství

³³ I v zcela elementárních definicích systému či struktury se vyskytuje požadavek souvislosti či sourodosti uspořádaných jednotlivin: „Systém (...) jest spořádání sourodých poznatkův k vědeckému celku (...)“ (*Ottův slovník naučný* (1905), s. 732); „Systém je uspořádání souvisejících jednotlivin v jednotný celek“ (*Příruční slovník naučný* (1967), s. 398).

pravidelností, které se svou důsledností vymykají nahodilosti, a evokují tak intencionální činnost ze strany autora. V opačném případě, tedy při absenci jakýchkoliv pravidelností, lze usuzovat na absenci struktury, a platí, co k tomu bylo řečeno výše. Tuto eventualitu není třeba dále rozvádět, protože na jejím základě nelze zřejmě rozvinout jasnou myšlenkovou linii vedoucí k alespoň relativně jednoznačnému závěru o pravdivosti/nepravdivosti hypotézy.

Shrneme-li obsah předchozích odstavců, vypadá cesta od analyzovaného materiálu k potvrzení primární hypotézy přibližně takto: Nenáhodné pravidelnosti v uspořádání potenciálních aliteračních veršů nebo aliteračněveršových vlastností signalizují existenci vztahů mezi nimi, potažmo existenci struktury jako výsledku autorovy vědomé/podvědomé činnosti. Samozřejmě platí, že čím vyšší je počet typů nenáhodných pravidelností a míra jejich nenáhodnosti, tím jistěji lze usuzovat na přítomnost struktury. Realizace určité struktury je v sledovaném případě myslitelná pouze u veršů nějakým způsobem sourodých či vzájemně souvisejících. Protože „společným jmenovatelem“ potenciálních aliteračních veršů nebo aliteračněveršových vlastností je pouze jejich relace k aliteračnímu principu, musel by být právě tento příznak autorem vědomě/podvědomě vnímán jako podstata jejich specifičnosti a fungovat jako podmínka následné organizace. Z toho by vyplývalo, že aliterační princip sehrál v procesu Máchovy básnické tvorby svou roli. Konkrétně by to znamenalo, že blíže neurčený soubor veršů z množiny všech potenciálních aliteračních veršů byl formován podle aliteračního principu³⁴.

Obrátíme-li perspektivu, lze situaci popsat i takto: Jestliže by aliterační princip v Máchově tvorbě nehrál žádnou roli, jestliže by Mácha

³⁴ Tento závěr koresponduje s tím, co bylo řečeno v odd. 1.1: Je zřejmě nemožné doložit, že ten či onen konkrétní Máchův verš je organizován podle německého aliteračního principu. Lze ovšem na základě analýzy Máchova básnického díla vysledovat, zda vliv aliteračního principu je, či není přítomen v tomto díle jako celku.

neměl o aliteračním principu žádné povědomí, tvořily by potenciální aliterační verše pouze zcela náhodně vybranou podmnožinu z množiny všech veršů obsahujících prostou aliteraci. V případě takovéto náhodné skupiny nelze počítat s její jakoukoliv organizací.

Pro lepší osvětlení předešlých abstraktních vývodů budou na tomto místě uvedeny dva fiktivní příklady demonstrující způsob ověřování primární hypotézy. Tyto příklady jsou zvoleny tak, aby podstata popisované metody vynikla co nejzřetelněji; jsou to tedy ideální příklady pracující s extrémními pravidelnostmi, se kterými se v případě reálného jazykového materiálu nedá za žádných okolností počítat. Představme si tedy, že potenciální aliterační verše se vyskytují výlučně na prvních místech slok. Uvážíme-li skutečný počet potenciálních aliterační veršů identifikovaných v Máchově básnickém díle (804), pak takováto míra pravidelnosti mimo jakoukoliv pochybnost vylučuje její náhodný vznik. Je nezbytně důsledkem pevné a zřetelné vazby potenciálního aliteračního verše na určité pozice ve skladbě, respektive vzájemných prostorových vztahů těchto veršů. Každopádně nelze pochybovat o tom, že potenciální aliterační verše v daném případě tvoří strukturu. Protože struktura tohoto typu je myslitelná jen v rámci sourodých prvků vydělitelných na základě této sourodosti z množiny veškerých prvků stejného řádu a protože Máchovy potenciální aliterační verše jsou jako celek vydělitelné právě jen na základě jejich aliteračněveršového charakteru, musela by být přítomnost vlivů aliteračního principu v analyzovaném díle vzhledem k absolutní míře pravidelnosti považována za víceméně jistou.

Druhý příklad: Když potenciální aliterační verš splňuje aliteračněveršovou vlastnost X, splňuje vždy i aliteračněveršovou vlastnost Y³⁵. Přísná regulovanost výskytu obou vlastností indikuje přítomnost pevné,

³⁵ Vlastnosti X a Y představují libovolné aliteračněveršové vlastnosti.

respektive nenáhodné vazby mezi nimi; v širším smyslu signalizuje existenci struktury tvořené aliteračněveršovými vlastnostmi. Sourodost elementů podmiňující vznik struktury je dána skutečností, že všechny aliteračněveršové vlastnosti o sobě mají smysl jen jako součásti systému aliteračního principu, lépe řečeno jen na pozadí tohoto principu, což v ještě větší míře platí pro jejich vzájemné propojení³⁶. Jedině tento společný příznak může být vnímán jako smysluplný základ jejich vydělení z množiny veškerých vlastností, jež lze u verše jako takového identifikovat. Modelový příklad by tak vedl k potvrzení primární hypotézy.

Vícekrát bylo doloženo, že nenáhodné pravidelnosti v uspořádání potenciálních aliteračních veršů a aliteračněveršových vlastností jsou indicií svědčící pro formativní přítomnost aliteračního principu v Máchově díle. Avšak bez bližšího vysvětlení doposud zůstalo, jakou pravidelnost je možno považovat za nenáhodnou. Hranice mezi náhodností a nenáhodností se v tomto případě nedá exaktně stanovit; je nutně značně rozostřená. V zásadě však platí, že o nenáhodné pravidelnosti lze hovořit v případech, kdy počet konkrétních vazeb elementů určitého druhu (např. počet souvýskytů aliteračněveršové vlastnosti X a Y v rámci stejného potenciálního aliteračního verše čili počet potenciálních aliteračních veršů, v nichž se obě vlastnosti vyskytují současně) podstatným způsobem a bez kontinuity s nejbližšími nižšími hodnotami převyšuje běžný počet analogických konkrétních vazeb mezi jinými elementy stejného druhu (např. počet souvýskytu aliteračněveršové vlastnosti N a O, P a Q atd.³⁷), nebo naopak výrazně a bez kontinuity klesá pod úroveň tohoto běžného počtu. Jinak řečeno: Jako nenáhodnou pravidelnost lze pojímat pravidelnost vzniklou na základě vztahu mezi určitými elementy, jehož kvantitativní vyjádření (např. vyjádření

³⁶ Tato tvrzení budou později do určité míry zpochybněna. Neomezí to však podstatněji použitelnost metody.

³⁷ Vlastnosti N, O, P, Q představují libovolné aliteračněveršové vlastnosti netotožné s vlastnostmi X a Y.

obecného vztahu mezi aliteračněveršovými vlastnostmi X a Y prostřednictvím počtu veršů, v nichž dochází k souvýskytu vlastností X a Y) při stejném způsobu vynesení všech analogických kvantitativně vyjádřených vztahů do histogramu (např. vztahů mezi aliteračněveršovými vlastnostmi N a O, P a Q atd.) výrazněji narušuje obecně přijímanou podobu normálního rozložení náhodných veličin či souborů, tedy rozložení množin nijak záměrně nestrukturovaných (Gaussova křivka a další). Při identifikaci těchto extrémních hodnot je nutno přihlédnout k maximálním možným počtům konkrétních vazeb jednotlivých obecných vztahů (např. k maximálnímu možnému počtu souvýskytů vlastností X a Y atd., který je závislý na absolutním množství výskytů vlastnosti X a vlastnosti Y).

3.2.2 Cílem kvalitativně-quantitativní analýzy je stanovit, kolik a jak kvalitních potenciálních aliteračních veršů se vyskytuje v Máchově básnickém díle³⁸. Kvalitou potenciálních aliteračních veršů se rozumí míra, do jaké se blíží ideálnímu aliteračnímu verši, tzn. verši, který v úplnosti splňuje veškeré aliteračněveršové vlastnosti. Je tedy vyjádřitelná počtem deskriptorů přiřazených každému verši. Zjednodušeně lze říci, že čím delší je řada deskriptorů popisujících verš z hlediska naplňování aliteračněveršových charakteristik neboli aliteračněveršový vzorec verše, tím dokonaleji tento verš realizuje aliterační princip. Zjednodušení tohoto tvrzení spočívá v tom, že jednotlivé vlastnosti se liší podle své důležitosti, respektive podle významu, který mají pro identifikaci určitého verše jako verše aliteračního.

Konkrétním výsledkem této analýzy by měl být přehled, kolik potenciálních aliteračních veršů realizujících určitý počet aliteračněveršových vlastností bylo identifikováno v Máchově básnickém díle a následně jaký procentuální podíl z množství veškerých Máchových veršů tyto potenciální

³⁸ Co přesně je zahrnuto pod pojmem „Máchovo básnické dílo“ bude specifikováno v kapitole „Korpus“.

aliterační verše určité kvality představují. Čelní místo přehledu by logicky mělo patřit údajům o množství veškerých Máchových potenciálních aliteračních veršů bez ohledu na jejich kvalitu a o jejich procentuálním podílu z celkového množství Máchových veršů.

Na základě takového přehledu je možno uvažovat o tom, zda zjištěná množství potenciálních aliteračních veršů mohou být náhodným výsledkem autorovy práce se souzvuky hlásek nijak neinspirované aliteračním principem, nebo už se pohybují za hranicí náhodnosti, a tedy indikují působení aliteračního principu. Stanovení hranice mezi náhodným a nenáhodným je i v tomto případě dosti obtížné a nejednoznačné.

3.3 METODA OVĚŘOVÁNÍ SEKUNDÁRNÍ HYPOTÉZY

Ověřování sekundární hypotézy, která považuje za bezprostřední zdroj Máchova povědomí o aliteračním principu, a tím i existence vlivů aliteračního principu v jeho básnickém díle, Klopstockovu tvorbu, má smysl jen v případě potvrzení hypotézy primární. V případě vyvrácení nebo zpochybnění formativní přítomnosti aliteračního principu jako takového v Máchově básnickém díle přestává být relevantní otázka po jeho konkrétním zprostředkovateli.

Podstatou metody ověřování sekundární hypotézy je komparace způsobu individuální realizace aliteračního principu u Klopstocka a u Máchy, jinak řečeno srovnání subjektivní konkretizace tohoto ve své původní podobě objektivního principu u obou autorů³⁹. S množstvím shodných rysů roste přímo úměrně i míra pravděpodobnosti ověřované hypotézy. Nutnou podmínkou pro komparaci zacházení obou autorů s aliteračním principem je vytvoření obdoby *máchovského korpusu* i pro vybrané skladby Klopstockovy, protože případné shody lze očekávat především v oblasti nenáhodných

³⁹ K problému subjektivizace a rozvolnění aliterační normy v mladších literárních epochách viz závěr odd. 2.2.

pravidelností v uspořádání aliteračněveršových vlastností, které jsou ve své většině identifikovatelné právě jen na základě korpusu. Způsob výběru analyzovaných Klopstockových veršů a jeho zdůvodnění bude prezentováno v kapitole „Korpus“.

Sekundární hypotéza není jen prostou nástavbou hypotézy primární, ale má schopnost ji zpětně potvrzovat. Již prosté stanovení reálného původu přítomnosti aliteračního principu v Máchově básnickém díle zvyšuje věrohodnost primární hypotézy, protože při absenci reálného iniciátora by se tato hypotéza ocitla poněkud ve vzduchoprázdnu: předpokládala by situaci bez možnosti rozumného vysvětlení jejího vzniku, pracovala by s „důsledky“ bez „příčin“.

Případné hojné analogie mezi způsobem aplikace aliteračního principu mohou znamenat, že roli zprostředkovatele mezi aliteračním principem jako takovým a Máchou sehrál skutečně Klopstock, ale znamenaly by v každém případě, že Mácha aplikoval aliterační princip podobně jako někdo, kdo nepochybně některé své verše podle tohoto principu formoval (viz k tomu např. Baumann – Oberle 1996; Muncker 1900). Už i tato eventualita, byť by neměla základ v žádné genetické příbuznosti, by do jisté míry a nepřímou zvýšila pravděpodobnost primární hypotézy.

3.4 REZERVY A OMEZENÍ METODY

Nápadným nedostatkem zvolených postupů, který byl zmíněn už v předchozích oddílech, je, že výsledky získané jejich pomocí se nedají zcela jednoznačně interpretovat. Výklad, jehož validita by se blížila jistotě, je možný jen v případě extrémních výsledků (např. extrémně důsledné pravidelnosti uspořádání potenciálních aliteračních veršů). Nejednoznačnost výsledků však není v první řadě dána chybnou volbou metody, ale objektivním charakterem materiálu, se kterým pracuje, tedy imanentní mnohoznačností a složitostí slovesného materiálu.

Zásadní problém, který je částečně i příčinou prvního nedostatku, představuje absence neutrálního porovnávacího materiálu jako protějšku k máchovskému korpusu, tedy jakési kontrolní skupiny, která by umožňovala exaktní statistickou práci v plném rozsahu. Porovnávací korpus, zpracovaný analogickým způsobem jako korpus máchovský, by se měl zakládat na analýze přibližně stejného množství veršů, jaké bylo analyzováno při sestavování máchovského korpusu. Tyto verše by měly v ideálním případě pocházet od českého autora či více autorů, kteří byli zhruba Máchovými současníky a jejichž způsob literární tvorby byl alespoň vzdáleně příbuzný Máchovu, kteří však zároveň prokazatelně nebyli Máchou ovlivněni a především s největší pravděpodobností nepřišli do žádného styku s aliteračním principem⁴⁰.

Zcela mimo pole působnosti prezentované metody a i mimo zájem diplomové práce jako celku, stojí otázka, zda Mácha, v případě, že byl skutečně při tvorbě svých veršů ovlivněn aliteračním principem, aplikoval tento princip ve svém díle vědomě, či podvědomě; zda si tedy byl vědom, že vytváří verše odpovídající pravidlům aliteračního principu, nebo zda tak činil intuitivně, bez racionální kontroly. Stejně upozadění platí i pro otázku způsobu osvojení (intuitivního/racionálního) aliteračního principu Máchou. V tomto smyslu je formulována i primární hypotéza diplomové práce. Důvod, proč se práce vyhýbá dané problematice, spočívá v tom, že výrazně zasahuje do oblasti Máchovy tvůrčí metody, o kterou se vedly bouřlivé spory⁴¹, a přirozeně i do oblasti tvůrčí metody jako takové, jejíž hlubší mapování se často ocitá na hranici spekulace a může sklouznout k nežádoucímu psychologizování.

⁴⁰ Porovnávací korpus a jeho následná komparace s korpusem máchovským nebyly realizovány vzhledem k enormní časové náročnosti, která již při stávajícím rozsahu diplomové práce byla značná.

⁴¹ Viz k tomu diskusi O. Králíka na jedné straně a K. Janského a dalších na straně druhé, která probíhala v 50. a 60. letech v odborných periodikách, a např. také extrémní názory publikované k tomuto tématu v surrealistickém sborníku *Ani Labuť ani Lůna* (1936).

4. KORPUS

4.1 MÁCHOVSKÝ KORPUS

4.1.1 ZÁKLADNÍ VYMEZENÍ KORPUSU A NEJDŮLEŽITĚJŠÍ TERMÍNY

Zopakujme elementární informace: Korpusem se v zásadě rozumí soupis všech Máchových potenciálních aliteračních veršů identifikovaných v celém jeho básnickém díle a paralelní seznam písmenných kombinací neboli kombinací *deskriptorů*, které charakterizují míru a způsob realizace aliteračního principu u každého z těchto veršů. Jeden každý deskriptor je symbolem, který svou přítomností v kombinaci signalizuje přítomnost určité aliteračněveršové vlastnosti ve verši, jemuž je daná kombinace přiřazena. Kombinace deskriptorů se nazývá *aliteračněveršový vzorec* nebo v jednoznačném kontextu prostě jen *vzorec*. Máchovský korpus v různých svých variantách je obsažen v přílohách č. 2–5.

4.1.2 SPECIFIKACE ANALYZOVANÉHO SLOVESNÉHO MATERIÁLU

Dosud byl výchozí materiál, tedy slovesný materiál analyzovaný z hlediska přítomnosti vlivů aliteračního principu v něm, vymezen dosti nepřesně buď jako množina veškerých Máchových veršů, nebo vcelku správně, avšak bez nutné specifikace, jako celé Máchovo básnické dílo. Výchozí slovesný materiál ve své exaktní podobě sestává ze všech skladeb, českých i německých, uvedených v *Básních a dramatických zlomcích*, tzn. prvním svazku *Spisů Karla Hynka Máchy* (SNKLHU 1959, SNKLU 1961, Odeon 1972; dále jen *Spisy I.*, *Spisy II.*, *Spisy III.*). Do materiálu jsou zahrnuty i verše zařazené do kapitoly *Zlomky básní*. Mimo však stojí verše jednotlivých dramatických zlomků čili verše fragmentů Máchových tragédií *Král Fridrich*, *Boleslav*, *Bratrovrah* a *Bratři*; veselohra *Polesný* žádné verše

neobsahuje. Různočtení jednotlivých skladeb naznačená ve vydavatelských poznámkách nejsou brána v potaz.

Výchozí materiál tak sestává z 5262 Máchových veršů (do tohoto čísla jsou započteny i opětné výskyty totožného verše a všechny verše, které jsou k jiným ve vztahu variace (viz k tomu níže)) vyskytujících se ve 147 básnických skladbách nebo zlomcích básnických skladeb⁴². Jazykový materiál Máchových prozaických a dramatických textů zůstává stranou hlavního zájmu diplomové práce, ačkoli ani v próze není výskyt modifikovaného aliteračního rýmu zcela vyloučen, což je dáno také tím, že tento rým svou podstatou vyhovuje promluvám blízkým próze.

4.1.3 MINIMÁLNÍ PODMÍNKY PRO ZAŘAZENÍ VERŠE DO KORPUSU

Aby byl některý z veršů výchozího slovesného materiálu zařazen do korpusu, jinak řečeno aby mohl být vnímán jako potenciální aliterační verš, musí vykazovat určité minimální penzum aliteračněveršových vlastností:

1. Verš musí obsahovat minimálně dvě totožné hlásky vyskytující se na začátku slova (platí pro Máchovy české verše)/na začátku kmene slova (platí pro Máchovy německé verše). Rozdílné podmínky pro české a německé verše vyplývají ze skutečnosti, že česká slova mají vždy hlavní přízvuk na první slabice, kdežto u slov německých se přízvuk objevuje na slabice kmenové, která není vždy totožná s první slabikou slova (viz k tomu odd. 2.2.1).
2. Hlásky definované v bodě č. 1 musí být součástí autosémantických slov nebo alespoň zájmen či zájmenných příslovcí, popřípadě modálních a fázových sloves.

⁴² Za dvě samostatné skladby je považován text sloučený pod společným titulem *City vděčnosti*, ačkoliv chybné číslování veršů naznačuje opaku. Vydavatelské poznámky však jednoznačně hovoří o existenci dvou samostatných skladeb: „Sloučení obou básní pod společným titulem provedl K. Připsáním podtitulu (*Bývalému učiteli*) vznikl dojem, že je to jedna báseň“ (*Spisy I.*, s. 373).

3. Slabiky, které obsahují hlásky definované v bodě č. 1, nesmějí zůstat bez zvukové prominence. To znamená, že musí být přinejmenším podloženy buď jen přirozeným slovním přízvukem, nebo jen iktem, jehož situování mimo slovní přízvuk je ospravedlnitelné na základě metrického schématu zvoleného autorem pro danou skladbu nebo její část; nejvhodnější je samozřejmě kombinace iktu a přízvuku. Paralelní práce s přirozeným slovním přízvukem a s metrickým důrazem a s tím spojené určité jejich ne zcela korektní stavění na stejnou úroveň bude zdůvodněno v odd. 4.1.4.3.
4. Hlásky definované v bodě č. 1 musí být ve verši rozloženy tak, aby se alespoň v případě jedné z možných variant rozdělení verše do půlveršů vyskytly vždy v obou částech verše, a splnily tak požadavek minimálně jednoho rýmového komponentu v každém půlverši.
5. Kvalitativní shoda hlásek definovaných v bodě č. 1 nesmí vyplývat jen z opakování slov ani z jazykových hříček pracujících s výraznou podobou slov. Zakládá-li se na takovémto fundamentu shoda pouze některých hlásek, nikoliv všech (např. *Panoš pláče* || *i panoš se směje* (Mních, v. 61)), pak bude verš při splnění ostatních podmínek do korpusu zanesen.

Nastavení podmínek pro začlenění veršů do korpusu je záměrně zvoleno tak, aby byly podchyceny pokud možno všechny verše, které je možno interpretovat jako aliterační, a to i včetně těch, které jsou ideálnímu aliteračnímu verši značně vzdálené. Následné uspořádání korpusu podle kvality potenciálních aliteračních veršů umožňuje dodatečně snadné vyčlenění veršů nepřesahujících určitou kvalitativní hranici.

4.1.4 ZPŮSOB SESTAVOVÁNÍ ALITERAČNĚVERŠOVÝCH VZORCŮ

Bylo již řečeno, že aliteračněveršový vzorec je tvořen řetězcem deskriptorů, jejichž výskyt signalizuje přítomnost určitých aliteračněveršových vlastností ve verši, jemuž je řetězec přiřazen, a že

charakterizuje míru a způsob realizace aliteračního principu v potenciálním aliteračním verši. Všech deskriptorů je dohromady třináct, jsou tvořeny grafémy A–M⁴³ a v rámci jednotlivých vzorců řazeny abecedně. Analogicky lze hovořit o aliteračněveršových vlastnostech A–M.

Jednotlivé aliteračněveršové vlastnosti jsou vybrány na základě jejich schopnosti odlišovat aliterační verš od verše obsahujícího prostou aliteraci, a odpovídají proto zhruba jednotlivým bodům oddílu 2.3, které stanovují odlišnosti mezi aliteračním rýmem a prostou aliterací. Toto kritérium přirozeně platí i pro výběr minimálních podmínek nutných pro začlenění verše do korpusu.

Zbývá stanovit, jaké konkrétní podmínky musí verš splňovat, aby bylo možno říci, že vykazuje určitou aliteračněveršovou vlastnost, neboli aby mu bylo možno v korpusu přiřadit odpovídající deskriptor. Obecně je hranice mezi splněním a nesplněním těchto podmínek autorem diplomové práce zvolena tak, aby skutečně co nejpřesněji oddělovala na jedné straně stav, kdy verš ještě neporušuje normu aliteračního principu, a na straně druhé konfiguraci, která už normě odporuje. Určení takovéto hranice není vždy zcela jednoznačnou záležitostí a často je třeba rozhodovat se mezi dvěma relativně rovnocennými alternativami. Za účelem preciznějšího kvalitativního hodnocení jednotlivých potenciálních aliteračních veršů bude v případě některých aliteračněveršových vlastností rozlišována ještě nadstandardní míra její realizace ve verši, tj. míra realizace, která nejenže neporušuje normu, ale propůjčuje potenciálnímu aliteračnímu verši velmi výrazný aliteračněveršový charakter. Takováto vysoká míra realizace určité vlastnosti je ve vzorci signalizována tučným provedením odpovídajícího deskriptoru.

⁴³ Grafém CH nebude použit jako deskriptor, protože jednotlivé jeho grafy jsou zaměnitelné s grafémy C a H.

V následujících oddílech budou podrobně popsány konkrétní podmínky, které musí verš splňovat, aby bylo možno konstatovat přítomnost jednotlivých aliteračněveršových vlastností:

4.1.4.1 Aliteračněveršová **vlastnost A** spočívá v korektním rozmístění rýmových komponentů z hlediska slovnědruhové příslušnosti slov verše (viz bod 2 oddílu 2.3 a odd. 2.2.2). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost A, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor A, tehdy, když všechny rýmové komponenty potenciálního aliteračního rýmu jsou součástí autosémantických slov (substantiva, adjektiva, verba s výjimkou pomocných, sponových, modálních a fázových sloves, numerálie, adverbia s výjimkou příslovčí zájmených).

Potenciální aliterační verš vykazuje důslednou realizaci vlastnosti A, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor A, tehdy, když všechny rýmové komponenty potenciálního aliteračního rýmu jsou součástí slov třídy N (substantiva, adjektiva, autosémantická adverbia způsobu).

4.1.4.2 Aliteračněveršová **vlastnost B** spočívá v korektním rozmístění rýmových komponentů z hlediska příslušnosti jednotlivých slov verše k slovním třídám (N/V; třída V zahrnuje pro účely identifikace této vlastnosti i zájmena a zájmená příslovce) a z hlediska slovosledu verše (viz bod 3 oddílu 2.3 a odd. 2.2.4). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost B, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor B, tehdy, když oba půlverše realizují rýmovou formu, která je pro odpovídající složení půlverše v tabulce č. 1 a tabulce č. 2 v oddíle 2.2.4 hodnocena jako výjimečná (viz sloupec „Výjimečná realizace“) nebo když

jeden půlverš realizuje výjimečnou formu a druhý formu běžnou (viz sloupec „Běžná realizace”)⁴⁴.

Potenciální aliterační verš vykazuje důslednou realizaci vlastnosti B, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor **B**, tehdy, když oba půlverše realizují běžnou rýmovou formu.

Z výše řečeného vyplývá, že nepřipustná realizace rýmové formy (viz sloupec „Nepřipustná realizace”) již u jednoho z půlveršů bude vyhodnocena jako nesplnění vlastnosti B celým veršem. V některých případech není však zcela jasné zda půlverš realizuje nepřipustnou formu, nebo formu běžnou/výjimečnou, protože o půlverších určitého složení se ve studovaných pramenech explicitně nehovoří. Týká se to některých trojčlenných půlveršů (např. půlverše NVV, VVN atd.) a všech půlveršů čtyřčlenných, které se vyskytují ovšem velmi řídko. V takovýchto případech je rozhodující, zda půlverše vyhovují dvěma víceméně obecně platným pravidlům pro rozložení rýmových komponentů: Následují-li po sobě N a V, pak rýmový komponent preferuje N před V; následují-li po sobě rovnocenná slova (NN, VV), rýmový komponent preferuje první v pořadí.

4.1.4.3 Aliteračněveršová vlastnost C spočívá v korektním rozmístění rýmových komponentů z hlediska přízvukových a rytmických poměrů ve verši (viz bod 4 oddílu 2.3 a odd. 2.2.2). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost C, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor C, tehdy, když všechny rýmové komponenty potenciálního

⁴⁴ Pro usnadnění zopakujeme: Pro půlverš ve složení NN je výjimečná forma S0, ale jen v případě, že jsou obě slova v poměru souřadném nebo když je v pořadí druhé slovo kompozitem s dvojnásobným sémantickým potenciálem. Pro půlverš ve složení VN nebo VV je výjimečná forma S0, pro půlverš ve složení VNN a VNV pak forma S00. Běžná jsou pro půlverš ve složení NN nebo NV formy SS a S0, pro půlverš VN formy SS a 0S, pro půlverš VV rovněž formy SS a 0S, druhá však pouze tehdy, když v pořadí druhé slovo se vyskytuje v rámci vedlejší věty subjektové nebo objektové. V případě trojčlenných půlveršů NNN nebo NNV jsou běžné tyto formy: SS0, S0S a S00; v případě trojčlenných půlveršů VNN nebo VNV pak tyto: 0S0, 0SS a SS0.

aliteračního rýmu jsou podloženy iktem založeným na hlavním slovním přízvuku, čili když se tyto komponenty vyskytují ve slabikách, na nichž se střetá metrický důraz jako součást metrické normy skladby s přirozeným slovním přízvukem.

Na problematičnost paralelní práce s přirozeným slovním přízvukem a s metrickým důrazem bylo upozorněno již v odd. 4.1.3. Přízvuk je obvykle chápán jako jeden z vyjadřovacích prostředků metra, tedy jako veličina při utváření verše metru podřízená, metrem organizovaná a normovaná. Zaměření diplomové práce však tento postup ospravedlňuje, protože uspořádání aliteračního verše v jeho původní podobě bylo formováno výhradně přirozeným slovním přízvukem (viz odd.2.2.2). Dále rýmové komponenty vyžadují nejlépe výraznou těžkou dobu verše, a proto je záhodno rozlišovat ikty založené na přirozeném slovním přízvuku a ikty vyskytující se mimo tento přízvuk, protože první z nich ve své většině nutně působí výrazněji než posledně jmenované.

4.1.4.4 Aliteračněveršová vlastnost D spočívá v korektním rozložení rýmových komponentů z hlediska sémantického potenciálu jednotlivých úseků verše (viz bod 5 oddílu 2.3 a odd 2.2.2). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost D, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor D, tehdy, když alespoň polovina rýmových komponentů je součástí slov s vysokým sémantickým potenciálem. Za slova s vysokým sémantickým potenciálem jsou považována v první řadě slova expresivně zbarvená, a to nejen ve smyslu běžně rozlišované expresivity inherentní, adherentní a kontextové, ale i Uličným rozlišované expresivity denotativní (Uličný 1988, s. 334-335), která se zakládá na tom, že „výrazy (...) mají denotativní vztah ke skutečnostem, které ze subjektivního hlediska mají charakter nápadnosti, neobvyklosti, (ne)příjemnosti, tabuovosti apod. Konotace těchto prvků

expresivity tedy v případě uvedených výrazů⁴⁵ (pozn. vložil autor diplomové práce) nevycházejí z jazykových prostředků, nýbrž jejich prostřednictvím z jejich denotátů” (Uličný 1988, s. 334).

Vysoký sémantický potenciál mají rovněž Máchova návratná slova, některými badateli v proměnlivém rozsahu označovaná jako Máchova „erbovní slova”. V této práci jsou chápána jako slova, která vyjadřují utkvělé autorovy představy, klíčové motivy jeho díla, jimž autor přikládá mimořádný význam a vkládá do nich vlastní specifický smysl. Tato slova často vytvářejí složitou konotační síť, jejímž prostřednictvím sama o sobě reprezentují celý představový komplex. Zásadní význam těchto slov se odráží v jejich vysoké frekvenci v rámci jednotlivých skladeb nebo v rámci celého Máchova díla.

Aby nebyla návratná slova identifikována jen na základě subjektivních kritérií, je jejich volba vždy konfrontována alespoň s údaji o frekvenci slov v *Máji* (Hausenblas 1967, s. 281-300) uvedenými zde v závorce za jednotlivými slovy či sourodými skupinami slov. Jako návratná slova ve výše vymezeném smyslu lze chápat tyto lexémy (skupiny lexémů) a slovní spojení: *hvězda* (11), *měsíc* (9), *země* (16), *temno/temnost/temně/temný/ztemnělý* (30), *ticho/tichý/tíše* (25), *sen/snění* (19), *noc/noční* (31), *mrak/mračno* (13), *hlubina/hluboký/hloub* (23), *neskončený/nekonečný/neskončenost* (3), *spáti/spaní/spánek* (především ve významu „smrt”) (7), *stín* (19), *světlo/svit/svítit* (21), *dětinství věk*, *bledý/ubledlý/vybledlý* (17), *jezero* (28), *dobrou noc, hrob/hrobka* (9), *klín* (14), *lůno* (4), *skála* (zejména jako byt cizincův) (13), *lůna* (6), *vlast'* (2), *mních* (0), *země* (16), *mlha* (3), *čas* (27) atd.

Mezi slova s vysokým sémantickým potenciálem jsou zahrnuta také kompozita s dvojnásobným sémantickým potenciálem, tj. slova, která integrují dva pojmy v jednom pojmenování, např.: *stříbrolesklý, tmavočerný,*

⁴⁵ Uličný uvádí jako příklad tyto výrazy: *býk, hřeben, porod, láska, vůně, růže, zápach, hnůj, záchod, hřbitov, smrt.*

stříbrozvuk, stříbrotok, Silberbahn, Himmelsdom atd. Tato slova získávají svůj „dvojpojmový“ charakter rozvolněním významového vztahu mezi členy kompozita, které je pouze jedním z projevů obecné zastřenosti významu, charakteristické pro Máchovu vrcholnou tvorbu (o tomto jevu pojednává podrobně Mukařovský (1928, s. 76-109)). Nejasnost vazeb v rámci kompozita způsobuje, že přestává být zřejmé, který člen je determinující a který determinovaný, a oba se tak do určité míry osamostatňují. Kompozitum *stříbrotok* ve verši *ve stříbrotoku říčním spolu plynou* (Do památních listů 3., v. 2) může být interpretováno vcelku konvenčně jako *stříbrný tok*, avšak také jako *tok stříbra*. Obdobná je situace i u ostatních jmenovaných kompozit.

Potenciální aliterační verš vykazuje důslednou realizaci vlastnosti D, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor **D**, tedy, když všechny rýmové komponenty jsou součástí slov s vysokým sémantickým potenciálem.

4.1.4.5 Aliteračněveršová vlastnost E spočívá v dvojčlennosti aliteračního verše (viz bod 6 oddílu 2.3 a odd 2.2.3). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost E, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor E, tedy, když předěl mezi jeho půlverši splývá s hranicí mezi promluvovými úseky, jak je definuje Palková (1994, s. 162-164 a 288-306). Při dělení potenciálních aliteračních veršů na půlverše bylo snahou autora diplomové práce naznačit hypotetický předěl pokud možno právě v místě hranice mezi promluvovými úseky, jakožto v místě přirozeného a relativně objektivního přeryvu verše. Koncepce promluvových úseků je v tomto případě vhodná proto, že spojuje hlediska rytmická i sémantická⁴⁶ a že vychází z přirozených vlastností jazyka, které byly pro rytmické utváření

⁴⁶ „Pro pochopení problematiky členění na promluvové úseky v reálné výpovědi (...) je potřeba vzít v úvahu dva různé zdroje tohoto členění v řeči, jednak z oblasti techniky řeči, jednak z oblasti struktury jazyka. Za prvé na mluvčího zřejmě působí rytmický faktor, tendence uskupovat „zvuková slova“ do relativně pravidelných skupin. (...) Za druhé působí tendence vázat skupinu slov, která znamená pro mluvčího v daném okamžiku celek významový“ (Palková 1994, s. 163).

aliteračního verše v jeho původní podobě směřodonné. Navíc dělení na promluvové úseky v naprosté většině spadá v jedno s případným básnickým záměrným dělením veršů střední dierezí. Mechanické dělení na stejně dlouhé rytmické úseky podle počtu stop či slabik nepřipadá v úvahu už z toho prostého důvodu, že podle takového klíče by předěly mezi půlverši spadaly i mezi slabiky jednoho slova.

Potenciální aliterační verš vykazuje důslednou realizaci vlastnosti E, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor **E**, tehdy, když předěl mezi půlverši splývá s výraznou hranicí mezi promluvovými úseky, tj. s hranicí, která představuje současně hranici větších syntaktických celků, zejména vět, a je proto velmi často i graficky zdůrazněna interpunkcí.

4.1.4.6 Aliteračněveršová **vlastnost F** spočívá v umístění rýmového komponentu (případně rýmových komponentů) druhého půlverše v souladu se specifickým pravidlem platným výhradně pro tuto část aliteračního verše (viz bod 7 oddílu 2.3 a odd. 2.2.4). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost F, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor F, tehdy, když se rýmový komponent nachází na první k tomu vhodné pozici druhého půlverše, když tedy rýmový vzorec půlverše má na prvním místě S (např. S0, S00, SS0, S0S atd.).

4.1.4.7 Aliteračněveršová **vlastnost G** spočívá ve vzájemné formální odlišnosti slov či částí slov nesoucích rýmové komponenty (viz bod 8 oddílu 2.3 a odd. 2.2.1). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost G, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor G, tehdy, když kvalitativní shoda hlásek tvořících jednotlivé rýmové komponenty potenciálního aliteračního rýmu nevzniká opakováním stejného slova, nevyplývá z genetické příbuznosti slov (např. *Tak zašel dnes || dvacátý den*, (Máj, v. 55)), z jiné jejich podobnosti (např. *až mnohá léta již || přenesl časů*

let (Máj, v. 728)) nebo ze shody prefixů (např. *nemine noc*, || *nevstane den* (Máj, v. 332)).

Jestliže se však ta část rýmových komponentů, jejichž shoda je založena na výše popsaných typech formální spřízněnosti slov, vyskytuje v rámci stejného půlverše (např. *Od sloupu k sloupu* || *lampy svit* (Máj, v. 356)), bude považována vlastnost G za realizovanou, protože v takovémto případě se nepodílí souzvuk odporující normě na tvorbě centrálních vztahů rýmových komponentů, jimiž jsou vztahy mezi rýmovými komponenty různých půlveršů neboli vztahy jdoucí přes hranici tvořenou předělem mezi půlverši. Bez těchto vazeb propojujících oba půlverše v celek je existence aliteračního verše nemyslitelná; tvoří hlavní osu rýmu.

4.1.4.8 Aliteračněveršová **vlastnost H** spočívá v tendenci nekumulovat stejné/podobné hlásky, jakými je tvořen aliterační rým určitého verše, v rámci veršů sousedících s tímto veršem (viz bod 10 oddílu 2.3 a odd.2.2.5). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost H, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor H, tehdy, když počet stejných hlásek, jaké tvoří potenciální aliterační rým verše, nepřekračuje v sousedních verších určitou hranici. Stanovení tohoto hraničního limitu závisí na konkrétní délce veršů, protože jejich rozsah bezprostředně ovlivňuje množství jednotlivých hlásek v nich obsažených, na obecně platné frekvenci jednotlivých hlásek v jazyce, a tedy i na jazyce veršů, neboť čeština a němčina vykazují jiné pořadí hlásek podle jejich frekvence, a konečně na tom, jak široké okolí potenciálního aliteračního verše je bráno v potaz.

Těsnějším okolím se myslí jakákoliv dvojice veršů bezprostředně napojená na potenciální aliterační verš; mohou to být dva verše předcházející, dva následující nebo jeden verš předcházející a jeden následující. Širší okolí je vymezeno jako čtveřice souvisle za sebou následujících veršů, která sousedí s potenciálním aliteračním veršem nebo je jím přerušena; může být

tedy tvořeno čtyřmi předcházejícími verši, třemi předcházejícími a jedním následujícím veršem, dvěma předcházejícími a dvěma následujícími verši, jedním předcházejícím a třemi následujícími verši a konečně čtyřmi následujícími verši. Užší i širší okolí potenciálního aliteračního verše tedy představuje celý komplex různě vymezeného prostoru. V rámci žádného takového dílčího prostoru kolem potenciálního aliteračního verše nesmí sledované hlásky překročit níže stanovené limity, aby o verši mohlo být konstatováno, že splňuje vlastnost H.

Pro většinu českých i německých hlásek je v případě, že okolí potenciálního aliteračního verše je tvořeno převážně verši v rozsahu do deseti slabik včetně, limit určen čtyřmi výskyty v těsnějším a šesti výskyty v širším okolí⁴⁷. V případě, že okolí potenciálního aliteračního verše sestává převážně z veršů v rozsahu nad deset slabik, je limit zvýšen na pět výskytů v těsnějším a osm výskytů v širším okolí.

Některé české a německé hlásky vykazují výrazně vyšší frekvenci výskytu než ostatní. V českém fonologickém systému jsou to hlásky a dvojhlásky, respektive skupiny hlásek a dvojhlásek *i/i:* (10,2 %), *e/e:* (10,9 %), *a/a:* (9,3 %), *o/o:/ou* (7,4 %); v německém pak *t* (9,69 %), *n* (10,34 %), *r* (8,53 %), *a/a:/ae/ao* (7,55 %). Čísla v závorkách udávají četnost výskytu jednotlivých fonémů/skupin fonémů v procentech vzhledem k celkovému inventáři fonémů jazyka⁴⁸. Ačkoliv čísla vyjadřují frekvenci fonémů a identifikace vlastnosti H je naopak založena na práci s hláskami, neznamená tato skutečnost výraznější zkreslení výsledků, neboť jednotlivé české samohlásky jsou zároveň fonémy a obdobná je i situace u jmenovaných

⁴⁷ Tento i ostatní limity jsou stanoveny tak, že již jejich dosažení (vyrovnání) je hodnoceno jako absence vlastnosti H.

⁴⁸ Údaje pro češtinu jsou uvedeny podle Palkové (1994, s. 193 a 242), údaje pro němčinu podle Kohlera (1995, s. 222), avšak se zanedbatelným posunem způsobeným tím, že autor diplomové práce neposuzoval ráz, narozdíl od Kohlera a v souladu s Palkovou, jako samostatný foném.

německých hlásek. Průměrná frekvence výskytu ostatních fonémů činí pro češtinu pouze 2,4 % a pro němčinu dokonce jen 2,38 %.

S ohledem na proporce rozdílu mezi jejich frekvencí výskytu a frekvencí výskytu ostatních hlásek je pro české a německé hlásky vyjmenované v předchozím odstavci při rozsahu relevantních okolních veršů do deseti slabik včetně limit stanoven ve výši deseti výskytů v těsnějším a patnácti výskytů v širším okolí. Při rozsahu okolních veršů nad deset slabik se limit zvyšuje na třináct a dvacet výskytů.

Vymezení hlásky, z něhož se při procesu identifikace vlastnosti H vychází, má základ v pojetí tohoto zvukového elementu u Palkové (1994) a Povejšila (1999). Avšak některé konsonanty, jež tito jazykovědci hodnotí jako samostatné hlásky, které si však jsou kvalitativně velmi blízké, jsou pro účely této práce hodnoceny jako hláska jediná. Týká se to české hlásky [m] a její retozubné varianty, české hlásky [n] a velární exploziv [ɲ], české hlásky [x] a její znělé varianty [χ], české hlásky [ř] a její neznělé varianty, české hlásky [c] a její znělé varianty a české hlásky [č] a její znělé varianty. V případě německých konsonantů nejsou rovněž z důvodu značné kvalitativní podobnosti brány v potaz rozdíly mezi jednotlivými variantami, které uvádí Povejšil (1999, s. 21-27).

Dohromady je kalkulováno s českými vokály, které se navzájem liší pouze kvantitou; rovněž české dvojhlásky nejsou posuzovány autonomně, nýbrž jsou přidruženy k jednoduchým vokálům na základě jejich prvního členu, jenž je v českém diftongu vždy dominantní, protože české dvojhlásky mají klesavý charakter, tzn. druhý člen je tvořen pouze polovokálem. Při stanovování počtu stejných hlásek, jakými je tvořen aliterační rým, se tak dohromady započítává výskyt vokálů těchto jednotlivých skupin: 1. *i/i:*; 2. *e/e:/eu*; 3. *a/a:/au*; 4. *o/o:/ou*; 5. *u/u:*.

Jako se stejnými hláskami je nakládáno s německými vokály, které se liší pouze otevřeností/zavřeností ([i:]/[ɪ], [e:]/[ɛ], [a:]/[a], [o:]/[o],

[u:]/[ʊ])⁴⁹. Vokály lišící se protikladem „nezaokrouhlený/zaokrouhlený“ ([i:]x[y:], [I]x[Y], [e:]x[ø:], [ɛ]x[œ]) jsou počítány jako odlišné hlásky, protože zaokrouhlené vokály se svým „temným“ laděním výrazně liší od svých nezaokrouhlených protějšků. Pro německé diftongy platí stejná pravidla jako pro české; redukce druhého členu dvojhlásky je dokonce oproti češtině ještě zesílena klouzavým charakterem německých diftongů. Výskyty německého redukovaného vokálu⁵⁰ se při identifikaci vlastnosti H vůbec nezapočítávají.

Stanovené limity samozřejmě neodrážejí nějaký reálně existující předěl ve sledovaném jazykovém materiálu, představují pouze jednu z možností. Jsou podloženy empirií získanou při analýze materiálu a jejím následným, nutně subjektivním zhodnocením. Jejich smysl tkví v první řadě v tom, že umožňují relativně stejný přístup ke všem hodnoceným veršům. Podstatnou roli při určování limitů hrála snaha nastavit je co nejpřísněji, tj. vymezit je co nejnižším počtem výskytů, tak aby o potenciálních aliteračních verších, které je splňují, přesněji řečeno o jejich potenciálních aliteračních rýmech, mohlo být oprávněně konstatováno, že zvuková skladba okolí neoslazuje jejich výraznost a že do značné míry vylučuje jejich začlenění do vyšších zvukových celků.

Potenciální aliterační verš vykazuje důslednou realizaci vlastnosti H, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor **H**, tehdy, když počet stejných hlásek, jaké tvoří potenciální aliterační rým verše, nepřekračuje v sousedních verších následující limity: Pro většinu českých a německých hlásek je při rozsahu relevantních okolních veršů do deseti slabik včetně limit

⁴⁹ Opozice „otevřený/zavřený“ je u německých vokálů spjata s protikladem „krátký/dlouhý“: Krátké samohlásky jsou většinou otevřené, dlouhé zavřené. Jedná se tedy o analogickou opozici jako v českém samohláskovém systému.

⁵⁰ Jedná se o tzv. Murmelvokal, na nějž se v německých domácích a zdomácnělých slovech redukuje každá e-ová samohláska v nepřízvučné pozici. Je to krátká, středová, střední, nezaokrouhlená samohláska napjatá (Povejšil 1999, s. 14).

stanoven ve výši dvou výskytů v těsnějším a tří výskytů v širším okolí. Při rozsahu okolních veršů nad deset slabik se limit zvyšuje na tři a čtyři výskyty. Pro české a německé hlásky s vysokou frekvencí výskytu je při rozsahu relevantních okolních veršů do deseti slabik včetně limit stanoven ve výši pěti výskytů v těsnějším a osmi výskytů v širším okolí, při rozsahu veršů nad deset slabik ve výši sedmi a deseti výskytů.

4.1.4.9 Aliteračněveršová **vlastnost I** spočívá v nezapojenosti aliteračního rýmu do zvukomalby (viz bod 11 oddílu 2.3 a odd. 2.2.5). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost I, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor I, tehdy, když se rýmové komponenty potenciálního aliteračního rýmu nepodílejí na konstituování zvukomalby. Zřetelným příkladem potenciálního aliteračního verše, který nerealizuje vlastnost I, je verš *nocí řinčí || řetězů hřmot*, (Máj, v. 246). Rýmové komponenty se zde stávají součástí výrazné onomatopoické řady hlásek *c-ř-č-ř-z-ř*, která v souladu s obsahem verše evokuje zvuk pohybujícího se řetězu.

4.1.4.10 Aliteračněveršová **vlastnost J** spočívá v tendenci nekumulovat další stejné/podobné hlásky, jakými je tvořen aliterační rým, v rámci verše výskytu tohoto rýmu, tedy v tendenci nezastírat výraznost rýmových komponentů dalším hromaděním totožných/podobných hlásek ve verši (viz bod 9 odd. 2.3 a odd. 2.2.5). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost J, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor J, tehdy, když se ve verši nevyskytuje žádná další stejná hláska, jakou je tvořen potenciální aliterační rým tohoto verše. V případě hlásek s vysokou frekvencí výskytu (viz odd. 4.1.4.8) se považuje vlastnost J za realizovanou i při přítomnosti jedné další stejné hlásky.

Vědomé zjednodušení doprovázející identifikaci vlastnosti J, ale i vlastnosti H vyplývá z toho, že v obou případech se pracuje pouze s hláskami

totožnými, zatímco navzájem mohou korelovat i odlišné hlásky s podobnou zvukovou realizací nebo naopak s kontrastními zvukovými charakteristikami. Souvztažnost takovýchto hlásek však vždy závisí na konkrétním zvukovém kontextu, jehož vyhodnocení je velmi těsně vázáno na posuzující subjekt. Stejně tak i kvantitativně stejný výskyt hlásek totožných s rýmovými komponenty potenciálního aliteračního rýmu zjištěný v okolí dvou různých potenciálních aliteračních veršů může v závislosti na mnoha faktorech mít různý reálný vliv na každý z těchto veršů. Posouzení těchto faktorů však lze založit opět jen na velmi subjektivní bázi.

Autor diplomové práce dal v tomto případě přednost zjednodušujícímu, ale relativně jasnému a objektivnímu způsobu hodnocení před drobnohledným, ale velmi subjektivním a spletitým. Toto řešení je ospravedlnitelné mimo jiné také vzhledem k značnému časovému rozpětí, ve kterém korpus vznikal. Pokud nejsou stanovena fixní a jednoznačná kritéria vyplývá z takového delšího časového horizontu nebezpečí značných výkyvů ve způsobu hodnocení stejné kvality v průběhu doby.

4.1.4.11 Aliteračněveršová **vlastnost K** spočívá ve vázanosti aliteračněveršové formy na obsahovou nosnost verše (viz bod 12 oddílu 2.3 a odd. 2.1 a 2.2.2). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost K, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor K, tehdy, když sdělovaný obsah verše vyjadřuje něco závažného, podstatného, hodnotného, výjimečného, ideálního, dramatického či tragického, obecně řečeno když je verš jako celek sémanticky výrazně exponován.

4.1.4.12 Aliteračněveršová **vlastnost L** spočívá v přítomnosti minimálně dvou výrazných iktů, tj. iktů založených na výrazném, tedy hlavním slovním

přízvuku⁵¹, a současně minimálně dvou autosémantických slov (výjimečně zájmen/zájmených příslovci) v každém půlverši aliteračního verše (viz bod 13 oddílu 2.3 a odd. 2.2.4 a 2.2.6). Tato vlastnost determinující především rozsah verše není autonomní součástí normy aliteračního principu, ale reflektuje skutečnost, že každý půlverš by měl v optimálním případě poskytovat přinejmenším dvě místa vhodná pro realizaci rýmového komponentu.

Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost L, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor L, tedy, když oba jeho půlverše obsahují minimálně dvě autosémantická slova/zájmena/zájmenná příslovce⁵² a zároveň nanejvýš jeden z nich prolamuje optimální počet výrazných iktů, a to jen do té míry, že místo jednoho ze dvou výrazných iktů se vyskytuje iktus založený na vedlejší přízvuku (dále jen „nevýrazný iktus“). Jako ukázka takového potenciálního aliteračního verše může sloužit verš *kol zahalily || šírou zem.* (Zpěvec, v. 100), jehož jambická forma předpokládá v prvním půlverši iktus na první a třetí slabice slova *zahalily*, tzn. v prostoru hlavního a vedlejšího přízvuku.

Poměrně časté jsou ovšem potenciální aliterační verše, jejichž individuální rytmické poměry nejsou zcela jednoznačné. Jedná se o případy, kdy není jasné, zda rytmus verše vyhovuje požadavkům metra skladby nebo úseku skladby za cenu určitého „znásilnění“ přirozených přízvukových poměrů, nebo zda naopak rytmus kopíruje přirozený slovní přízvuk a aktualizuje metrum, respektive vymyká se jeho mechanickým požadavkům.

⁵¹ Hlavním přízvukem se míní přízvuk na první slabice slova (čeština) nebo na kmenové slabice slova (němčina; neplatí však pro některá slova přejatá). Oproti tomu vedlejší přízvuk je chápán jako zvýraznění některé další slabiky uvnitř slova. Předpokládá se, že v češtině i v němčině stojí na třetí slabice, obecně pak na každé liché slabice slova. Ve složeninách se přičítá první slabice druhé části (Palková 1994, s. 287-288; Povejšil 1999, s. 31-32).

⁵² Slova těchto druhů se samozřejmě mohou v půlverši volně kombinovat, musí však naplnit udaný minimální počet.

Například rytmickou stránku verše *Zhasla měsíce* || *světlá moc* (Máj, v. 300) lze v jambickém kontextu *Máje* interpretovat dvěma způsoby: 1. x' x x x' x || x' x x' (rytmus zachovává jambické schéma); 2. x' x x' x x || x' x x' (rytmus respektuje slovní přízvuk, ale modifikuje metrum). V případě takovýchto sporných veršů jsou brány v potaz obě varianty a potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost L tehdy, když jeden půlverš (druhý současně zachovává optimální stav) nebo i oba jeho půlverše lze interpretovat buď jako půlverše s dvěma výraznými ikty, anebo s jedním výrazným a jedním nevýrazným iktem, nebo když pouze jeden z půlveršů lze hodnotit buď jako půlverš se dvěma výraznými ikty, anebo pouze s jedním výrazným iktem, který je zároveň jediným iktem tohoto půlverše, přičemž druhý půlverš zachovává optimální stav.

Potenciální aliterační verš vykazuje důslednou realizaci vlastnosti L, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor **L**, tehdy, když oba jeho půlverše obsahují minimálně dvě autosémantická slova/zájmena/zájmenná příslovce a zároveň oba realizují minimálně dva výrazné ikty.

4.1.4.13 Aliteračněveršová **vlastnost M** spočívá v korektním rozsahu veršů co do počtu slabik (viz bod 14 oddílu 2.3 a odd. 2.2.6). Potenciální aliterační verš vykazuje aliteračněveršovou vlastnost M, tzn. vzorec přiřazený verši obsahuje deskriptor M, tehdy, když rozsah každého z obou jeho půlveršů neklesá pod čtyři slabiky.

Již v oddílu 3.2.2, pojednávajícím o kvalitativně-quantitativní analýze korpusu, bylo zmíněno, že jednotlivé aliteračněveršové vlastnosti jsou diferencované podle významu, který hrají pro identifikaci určitého verše jako aliteračního. Absence některých vlastností podstatným způsobem narušuje aliterační charakter verše, zatímco nepřítomnost/přítomnost jiných má na tento charakter jen omezený vliv. V zásadě lze podle důležitosti pro aliterační

charakter verše rozlišit dvě skupiny aliteračněveršových vlastností: hlavní vlastnosti (A–G) a vedlejší vlastnosti (H–M). Hlavní vlastnosti se bezprostředně týkají jádra aliteračního verše, aliteračního rýmu⁵³. Vedlejší vlastnosti souvisí s aliteračním rýmem volněji; týkají se aliteračního verše jako celku (vlastnosti J, K, L, M), nebo dokonce jen jeho okolí (vlastnosti H, I). Rovněž není možné přehlédnout fakt, že hlavní kritéria jsou daleko jasněji a precizněji vymezitelná než většina vlastností vedlejších.

Kromě aliteračněveršového vzorce jsou některým potenciálně aliteračním veršům v samostatném sloupci korpusu přiřazeny ještě další dodatečné poznámky, které specifikují verš jako celek nebo některé vlastnosti verše a podmínky pro jejich realizaci, přinášejí informace technického rázu nebo se týkají vlastností relevantních jen pro některé verše:

1. Přítomnost značky *SSS* znamená, že verš, jemuž je přiřazena, realizuje potenciální aliterační rým skládající se ze tří rýmových komponentů. Značka je doplněna ještě lomenou čarou naznačující rozložení rýmových komponentů do jednotlivých půlveršů (*SS/S* a *S/SS*). Zavedení této značky je oprávněno skutečností, že aliterační rým o třech rýmových komponentech propůjčuje potenciálnímu aliteračnímu verši výraznější aliterační charakter než rým sestávající pouze ze dvou komponentů.
2. Přítomnost značky *zw.* znamená, že verš, jemuž je přiřazena, realizuje dvojitý potenciální aliterační rým, tedy rým, kterému odpovídá schéma $S_a S_b \parallel S_a S_b$ nebo $S_b S_a \parallel S_a S_b$ (k problematice dvojitého aliteračního rýmu viz odd. 2.2.4). Důvod pro zavedení této kategorie je stejný jako v předchozím případě.
3. Přítomnost značky *b* znamená, že verš, jemuž je přiřazena, nevykazuje sice aliteračněveršovou vlastnost B, ale přesto jeden z půlveršů podmínky nutně

⁵³ Toto tvrzení neplatí pouze pro vlastnost E, která však na druhou stranu má pro aliterační charakter veršů zásadní význam.

pro její identifikaci splňuje⁵⁴. Značka tedy signalizuje jakýsi mezistupeň mezi plnohodnotnou přítomností této vlastnosti a krajním případem její absence, kdy podmínky svázané s vlastností B nesplňuje ani jeden z půlveršů. Opodstatněnost vícevrstevné diferenciaci v oblasti rozložení rýmových komponentů vyplývá z komplikovanosti této oblasti, která je v podstatě ovlivňována celým komplexem dílčích norem.

4. Přítomnost značky *anv?* znamená, že první půlverš (Anvers) potenciálního aliteračního verše, jemuž je přiřazena, obsahuje pouze jedno slovo schopné nést rýmový komponent (autosémantické slovo/zájmeno/zájmenné příslovce); rýmová forma verše tedy vypadá následovně: S || ??. Účel tohoto značení spočívá v podrobnějším popisu potenciálního aliteračního verše jako celku, ale především ve specifikaci okolností, za jakých je v konkrétním verši realizována vlastnost B. Jednočlenný půlverš totiž sice nenaplnuje aktivně podmínky stanovené pro vlastnost B, ale zároveň je ani neporušuje, což je vzhledem k obecným zákonitostem identifikace jednotlivých vlastností podstatnější (viz úvodní část odd. 4.1.4). Proto se takovéto půlverše hodnotí jako vyhovující daným podmínkám. Z toho vyplývá, že potenciální aliterační verše s půlveršem sestávajícím pouze z jednoho elementu vytvářejí předem příhodnější okolnosti pro realizaci vlastnosti B než verše s kompletními půlverši, a proto je možno brát tuto realizaci v případě aliteračních veršů s neúplnou strukturou s určitou rezervou. Značka *anv?* tedy do jisté míry relativizuje platnost deskriptoru B/B.

5. Přítomnost značky *7?* znamená, že druhý půlverš potenciálního aliteračního verše, jemuž je přiřazena, obsahuje pouze jedno slovo schopné nést rýmový komponent. Toto značení má stejné funkce, jaké byly popsány v předchozím bodě (především relativizace validity deskriptoru B), ale

⁵⁴ Myšleny jsou podmínky týkající se rozmístění rýmových komponentů z hlediska příslušnosti jednotlivých slov verše k slovním třídám a z hlediska slovosledu verše.

v tomto případě značka nemodifikuje pouze platnost vlastnosti B, nýbrž z týchž důvodů i vlastnosti F.

6. Značka 3? signalizuje, že neúplnou strukturu mají oba půlverše potenciálního aliteračního verše (rýmová forma S || S). V těchto případech verš automaticky vykazuje vlastnost B i F, a značka tak odlišuje takovéto verše od veršů, které dané vlastnosti naplňují aktivně, a v jejichž případě proto přiřazení deskriptorů B a F indikuje logicky výraznější aliterační charakter.
7. Značka *op. + číslo* (např. *op. 168*) znamená, že potenciální aliterační verš se v totožné podobě vyskytuje v korpusu vícekrát, protože se ve stejné podobě opakuje i v Máchově díle. Číslo udává místo v korpusu, kde se nalézají záznamy dalších výskytů téhož verše. Značka (*op. + číslo*) (např. (*op. 29*)) signalizuje, že v korpusu se vyskytuje jeden nebo více veršů, které představují variaci na verš, jemuž je značka přiřazena. Za verše ve vztahu variace se považují takové verše, které se od sebe liší pouze v podružnostech formálního charakteru nezasahujících výrazněji do sémantiky verše a jejichž aliterační charakter se odlišnostmi nemění (např. *Hrdliččin zval || ku lásce hlas*, (Máj, v. 3) a *hrdliččin zve || ku lásce hlas*: (Máj, v. 673)); to znamená, že všechny variantní verše jsou charakterizovány stejným aliteračněveršovým vzorcem a stejnými dodatečnými poznámkami v samostatném sloupci⁵⁵. Číslo vyznačuje umístění variantních veršů v korpusu.
8. Značky 10/-10 informují o tom, zda potenciální aliterační verš vyhovuje/nevyhovuje zvláštností, které se týkají skupin hlásek *sk*, *st*, *sp* ve funkci rýmových komponentů (viz odd. 2.2.1). Ačkoliv tato specifika patří k relativně výrazným rysům aliteračního principu, nelze výsledky posouzení jednotlivých potenciálních aliteračních veršů z tohoto hlediska

⁵⁵ Výjimku v tomto směru představuje vlastnost H a částečně také vlastnost I, které berou v potaz okolí verše, jež samozřejmě nemusí být u jednotlivých variant nutně totožné.

integrovat do aliteračněveršového vzorce, protože toto hledisko je relevantní jen pro určité verše a jeho začlenění mezi stávajících třináct všeobecně platných hledisek, respektive vlastností A–M, by způsobilo při vyhodnocování korpusu nežádoucí asymetrii. Navíc jsou tato specifika úzce vázána na německý jazykový kontext (viz také odd.4.1.7).

4.1.5 HORIZONTÁLNÍ A VERTIKÁLNÍ USPOŘÁDÁNÍ KORPUSU

Jeden každý řádek v korpusu (viz přílohy č. 2–4) představuje záznam vážící se k jednomu potenciálnímu aliteračnímu verši⁵⁶, neboli každý řádek korpusu reprezentuje jeden potenciální aliterační verš⁵⁷. Skládá se z aliteračněveršového vzorce (první sloupec korpusu), dodatečných poznámek popsaných v závěru předchozího oddílu (druhý sloupec korpusu) a identifikačního čísla (třetí sloupec korpusu), které odkazuje k příslušnému verši v samostatně uvedeném seznamu potenciálních aliteračních veršů, jenž tvoří detašovanou součást korpusu (viz přílohu č. 5)⁵⁸. Verše jsou označeny stejnou číslicí jako odpovídající záznamy v deskriptivní části korpusu, tedy např. záznam s identifikačním číslem 100 náleží k verši nalézajícímu se v seznamu potenciálních aliteračních veršů pod číslem 100. Identifikační čísla jsou veršům přiřazena podle pořadí, v němž se vyskytují ve *Spisech I.*, tedy nikoliv chronologicky podle doby jejich vzniku. Každý verš seznamu potenciálních aliteračních veršů má vyznačeny rýmové komponenty a předěl mezi půlverši a je doplněn schématem formy aliteračního rýmu a údajem umožňujícím jeho lokalizaci, tj. odkazem na skladbu a verš skladby. Některé odkazy na skladbu jsou doplněny arabskými a římskými číslicemi; první

⁵⁶ Pojem „záznam“ bude nadále používán jako termín ve významu korpusové jednotky vztahené k jednomu potenciálnímu aliteračnímu verši.

⁵⁷ Výjimku tvoří řádky, které reprezentují pouze různé výskyty jednoho verše (řádky se značkou *op. + číslo*).

⁵⁸ V užším slova smyslu bude nazývána korpusem jen část obsahující aliteračněveršový vzorec, dodatečné poznámky a identifikační číslo. V nejasném kontextu bude tato část označována jako deskriptivní část korpusu.

pomáhají identifikovat jednotlivé skladby tematických a „žánrových“ skupin, druhé rozlišují básně se stejným názvem. Číslice rovněž odpovídají pořadí, v jakém jsou skladby seřazeny ve *Spisech I*.

Vertikálně je korpus, respektive jeho deskriptivní část, uspořádán třemi různými způsoby, a to vzhledem k diferencovaným potřebám dílčích analýz korpusu. Prvotní forma korpusu (varianta korpusu č. 1), vzniklá jako bezprostřední výsledek analýzy výše vymezeného slovesného materiálu, se vyznačuje uspořádáním záznamů v souladu s pořadím výskytu veršů ve *Spisech I*, tzn. podle jejich identifikačního čísla od nejmenšího k největšímu (viz přílohu č. 2). Podle stejného klíče je seřazen i seznam potenciálních aliteračních veršů (viz přílohu č. 5).

To, že některé číslice byly při označování záznamů identifikačními čísly vynechány, a vzniká tak na některých místech korpusu nelogická diskontinuita (např. po záznamu označeném identifikačním číslem 22 následuje rovnou záznam č. 24), neskrývá žádný záměr; je to důsledek okolností čistě technického rázu: Korpus byl do stávající elektronické podoby převeden z detailnější, ručně psané podoby⁵⁹, při jejíž opakované revizi byly některé verše nevyhovující minimálním podmínkám (viz odd. 4.1.3) dodatečně vyřazeny. Zacelení takto vzniklých mezer by vyžadovalo kompletní přečíslování téměř celé psané podoby korpusu, jehož efekt by byl čistě formální. Zachování místy nesouvislého číslování i v rámci elektronické podoby korpusu je nezbytné pro vzájemnou kompatibilitu obou podob korpusu.

Oba další způsoby uspořádání korpusu mají společný základ v tom, že záznamy k jednotlivým potenciálním aliteračním veršům jsou primárně organizovány podle hlavních aliteračněveršových vlastností, tedy

⁵⁹ Původní, ručně psaná podoba korpusu zabírá 94 listů formátu A4 a obsahuje podrobnější informace o aliteračním charakteru jednotlivých potenciálních aliteračních veršů než její elektronický převod. Mluví-li se v diplomové práci bez dalšího upřesnění o korpusu, je samozřejmě myšlena jeho elektronická podoba přetištěná v rámci příloh (přílohy č. 2–4).

podle deskriptorů A–G, a to tak, že záznamy s totožnou kombinací v této oblasti jsou sdruženy do skupin navzájem oddělených prázdným řádkem, případně řádky dvěma, jedná-li se o hranici mezi skupinami s rozdílným počtem realizovaných hlavních vlastností. Tímto způsobem jsou prostřednictvím korpusu vytvořeny sourodé skupiny veršů, které vykazují stejný soubor hlavních vlastností. Verše jedné skupiny dohromady tvoří určitý typ realizace aliteračního principu neboli *typ potenciálního aliteračního verše*⁶⁰, který je v korpusu pro přehlednost naznačen po pravé straně většími literami současně s počtem veršů daného typu. Skupiny jsou za sebou řazeny podle dokonalosti potenciálních aliteračních veršů, jimiž jsou tvořeny, a sice od skupin nejdokonalejších (verše typu ABCDEFG) až po skupiny nejméně dokonalých veršů (verše typu AE/CG/EG); v případě rovnocenných skupin nastupuje čistě formální abecední řazení vycházející ze složení aliteračněveršových vzorců.

Oba způsoby uspořádání rovněž shodně pomíjejí záznamy vážící se k opakovanému výskytu totožného verše a k veršům ve vztahu variace (záznamy obsahující značku *op.+číslo/(op.+číslo)*) a ponechávají v korpusu z každé řady příbuzných veršů či řady výskytů stejného verše pouze záznamy s nejnižším identifikačním číslem jako reprezentanty této řady. Oproti variantě č. 1 korpusu, která zahrnuje 863 záznamů, tak obsahují tyto dvě formy korpusu pouze 804 záznamů. Důvodem vypuštění zmíněných záznamů je charakter zvolené metody, která primárně pracuje s veršem jako relativně izolovanou jednotkou a která tudíž musí hodnotit např. dva totožné verše v různém kontextu jako dva výskyty jediného verše. Navíc je především směrodatné to, jak často a v jaké podobě Mácha aliteračněveršové konstrukce vytváří, nikoliv to, kolikrát již jednou vytvořený potenciální aliterační verš opakuje.

⁶⁰ Např. typ ABCDEF zahrnuje verše č. 448, 757, 55, 418, 457, 706 a 783 s aliteračněveršovými vzorci ABCDEFHIJKLM, ABCDEFHIJKLM, ABCDEFHIJKL,

Odlišnost obou způsobů organizace korpusu spočívá v různém uspořádání záznamů v rámci jednotlivých skupin sestavených na základě totožnosti aliteračněveršových vzorců v oblasti hlavních kritérií. Jeden ze způsobů třídí záznamy ve skupině podle vedlejších aliteračněveršových vlastností (varianta korpusu č. 2; viz přílohu č. 3); výsledkem jsou podskupiny záznamů, potažmo veršů, které realizují stejné hlavní i vedlejší vlastnosti. Jednotlivé podskupiny jsou od sebe odděleny tučnou čarou a za sebou řazeny podle analogického klíče jako skupiny. Druhý způsob hierarchizuje skupiny a člení je do sourodých podskupin podle míry realizace hlavních vlastností, tedy na základě počtu tučně tištěných deskriptorů A–G ve vzorcích (varianta korpusu č. 3; viz přílohu č. 4).

4.1.6 PROBLEMATIKA GENETICKÉ ZÁVISLOSTI POTENCIÁLNÍCH ALITERAČNÍCH VERŠŮ NA ZVUKOSLEDECH

Ve světle nápadných analogií jmenovaných v odd. 2.4, které poměrně přesvědčivě ukazují na typologickou spojitost, nebo snad dokonce genetickou příbuznost obou veršových uspořádání, by bylo možno domnívat se, že potenciální aliterační rýmy přítomné v Máchově díle jsou pouhou součástí, a tedy velmi pravděpodobně vedlejším produktem zvukosledné organizace veršů, že tedy potenciální aliterační verše jsou nezamýšleným výsledkem této organizace. Pro názornější osvětlení této hypotézy může posloužit hned první verš prvního zpěvu *Máje*: K verši *Byl pozdní večer – první máj* –⁶¹ přiřazuje Mukařovský toto zvukosledné schéma: p-ňí | --- || p-ňí | ---⁶². Zvukosled tedy v tomto případě jako by konstituoval i poměrně výrazný aliterační rým.

ABCDEFGHIJKLM, ABCDEFIJKLM, ABCDEFHIKM, ABCDEFIJK.

⁶¹ Tučně jsou vyznačeny jednotlivé elementy zvukosledu.

⁶² Jednoduché svislé čáry označují hranice jednotlivých stop, dvojitá svislá čára předěl mezi kóly verše.

Existují však zásadní skutečnosti, které vylučují pravdivost hypotézy o potenciálním aliteračním verši jako náhodném produktu zvukosledné organizace verše. Tato hypotéza nutně předpokládá pravidelný výskyt potenciálních aliteračních rýmů v rámci veršů se zvukoslednou osnovou doprovázený ovšem navíc prolnutím elementů zvukosledné osnovy a elementů aliteračního rýmu (viz např. verš uvedený v předchozím odstavci). Tento dovětek hraje zásadní roli, protože se vyskytují i verše, které sice obsahují potenciální aliterační rým a současně zvukosled, avšak elementy obou struktur se ve verši míjejí. Děje se tak tehdy, když jeden nebo i více rýmových komponentů není součástí zvukosledné osnovy⁶³ nebo když rýmové komponenty jsou součástí dvou či více nezávislých zvukosledných osnov jediného verše⁶⁴. V těchto případech nelze logicky hláskovou organizaci verše motivovanou snahou vytvořit zvukoslednou osnovu činit bezprostředně zodpovědnou za výskyt kvalitativně shodných hlásek tvořících dohromady potenciální aliterační rým, protože tyto hlásky jako celek nejsou součástí struktury jedné zvukosledné osnovy, a nemohou být tedy dost dobře jejím vedlejším produktem.

Zopakujeme-li podmínku formulovanou v předchozím odstavci v poněkud oslabené formě, neměly by se přinejmenším oba organizační principy verše navzájem příliš míjet, má-li mít hypotéza alespoň omezenou „životaschopnost“. Avšak právě jejich vzájemné míjení je, jak dokládají následující údaje, v celém materiálu analyzovaném Mukařovským (I. a III. zpěv *Máje*) nápadné: Celkový počet veršů I. a III. zpěvu bez započtení opakujících se veršů je 316. V rovných třech stovkách těchto veršů

⁶³ Např. ve verši *Na břehu | jeze|ra || borový | šumí | háj* rozeznává Mukařovský tyto zvukosledné osnovy: a) --- | --- | a || --- | --- | á ; b) a | --- | r || r | --- | á. Potenciální aliterační rým je tvořen hláskou *b* na začátku slov *břehu* a *borový*.

⁶⁴ Např. ve verši *A větru | ranní|ho — || co zpěvu — | líbé | vání* rozeznává Mukařovský tyto zvukosledné osnovy: a) vě-u | aní | --- || ěvu | --- | ání ; b) --- | --- | --- || v | --- | v. Potenciální aliterační rým je tvořen hláskou *v* na začátku slov *větru* a *vání*.

identifikoval Mukařovský alespoň jednu zvukoslednou osnovu; z toho jen v 59 verších odhalil jedinou zvukoslednou osnovu, v 155 verších rozeznal dvě zvukosledné osnovy, v 72 verších tři, v 11 verších čtyři a ve třech verších dokonce pět zvukosledných osnov. Celkem tedy identifikoval ve verších obou zpěvů 644 zvukosledných osnov; na každý verš tohoto souboru tak připadají více než dvě zvukosledné osnovy. Nutno dodat, že mnohé z těchto osnov jsou neúplné a nepravidelné a vzbuzují oprávněné pochybnosti o tom, zda jejich vyznačení ve verši má reálnou oporu v jeho hláskovém složení. Přestože jsou tedy aliterační verše analyzovaného souboru doslova „protkány“ sítí zvukosledných osnov a je do nich zapojeno maximální možné množství hlásek vykazujících vzájemnou podobu, vyskytují se mezi 69 potenciálními aliteračními verši identifikovanými v obou zpěvech pouze 34 verše, v nichž je celý aliterační rým, tj. všechny jeho komponenty, součástí stejné zvukosledné osnovy. Na druhé straně stojí 35 potenciálních aliteračních veršů s rýmy, které se nalézají částečně nebo úplně mimo jakékoliv zvukosledné osnovy. Při tomto vzájemném poměru by bylo naprosto nerealistické tvrdit, že aliterační rým je vedlejším produktem zvukosledné organizace verše⁶⁵.

Druhý argument, popírající platnost sledované hypotézy, se opírá o rozdílnost zvukových poměrů v *Máji* na jedné straně a v ostatních Máchových skladbách na straně druhé. Osobitá hudebnost Máchových skladeb je typická až pro jeho vrcholnou tvorbu, v první řadě pro *Máj*, který je po této stránce i v rámci Máchova díla považován za jedinečnou strukturu. Hudebnost jakéhokoliv díla je tvořena seskupením hlásek podle určitých pravidel; specifická hudebnost *Máje* pak seskupením hlásek podle specifických pravidel zvukosledné organizace verše (Mukařovský 1928). Zvukosledy jsou tedy víceméně exkluzivní záležitostí *Máje*. V případě, že by

⁶⁵ Soupis potenciálních aliteračních veršů I. a III. zpěvu *Máje* s vyznačenými potenciálními aliteračními rýmy a se zvukosledným rozbohem podle Mukařovského studie je uveden v příloze č. 6. Čísla veršů odpovídají jejich pořadovým číslům v seznamu potenciálních aliteračních veršů.

vznik potenciálních aliteračních rýmů měl být bezprostředně spojován s realizací zvukosledné organizace verše, musel by za těchto okolností *Máj*, jakožto doména zvukosledné organizace, obsahovat nápadně větší množství potenciálních aliteračních rýmů, respektive potenciálních aliteračních veršů, než ostatní skladby. Skutečnost je však taková, že podíl potenciálních aliteračních veršů z celkového počtu veršů skladby činí v *Máji* 19,08 %, což je jen o málo více než obnáší průměr analogických údajů vypočítaných jednotlivě pro ostatní skladby analyzovaného slovesného materiálu⁶⁶ (16,28 %).

4.1.7 OTÁZKA APLIKOVATELNOSTI GERMÁNSKÉHO PRINCIPU NA ČESKÝ JAZYKOVÝ MATERIÁL

Vícekrát bylo zmíněno, že aliterční princip je výhradně germánskou záležitostí. Je tedy vůbec možné plnohodnotně aplikovat tento princip na jiný než germánský jazykový materiál, v tomto případě na jazykový materiál český? Lze český jazykový materiál posuzovat na základě aliterčněveršových norem, jak to činí máchovský korpus, aniž by v důsledku různé podoby jazyků byl analyzován z hlediska veličin jemu zcela cizích? Protože diplomová práce uvažuje výhradně o německém prostředí jako zdroji vlivu aliterčního principu na Máchovo dílo, nabízí se logicky za účelem zhodnocení aplikovatelnosti aliterčního principu na český jazykový materiál porovnání relevantních vlastností češtiny a němčiny.

V důsledku genetické⁶⁷ a typologické⁶⁸ příbuznosti obou jazyků vykazuje německý i český jazykový materiál srovnatelné podmínky pro realizaci i identifikaci aliterčního principu:

⁶⁶ Myšlen jsou všechny relativně celistvé skladby (tedy nikoliv zlomky) uvedené jako samostatné položky ve *Spisech I.* s výjimkou mladších variant básní *Zpěvec* a *Na popravíšti* (viz k tomu odd. 5.2.2).

⁶⁷ Oba jazyky přináležejí jedné jazykové rodině; příbuznost je navíc umocněna jejich geografickou a v minulosti i výraznou politicko-ekonomickou blízkostí, která umožňovala vzájemný vliv.

1. Rozdělení lexikálního systému na jednotky autosémantické a synsémantické existuje přirozeně v obou jazycích a shodná je i motivace a mnohé detaily tohoto členění. Určitá odlišnost jazyků spočívá ve výskytu slov obou typů v promluvách. Analytický charakter němčiny totiž vyžaduje větší frekvenci slov s čistě gramatickou funkcí v širším slova smyslu, tedy slov synsémantických. Tato vlastnost může v některých případech vést k tomu, že autosémantická slova na sebe v německých verších strhávají větší podíl sdělovaného obsahu, a tím i větší pozornost, než ve stejně rozsáhlých českých verších, což následně ovlivní i vnímání případného aliteračního rýmu neseného těmito slovy. Větší koncentrace autosémantických slov v českých verších na druhou stranu usnadňuje realizaci aliteračního rýmu, respektive aliteračněveršové vlastnosti A. Každopádně však rozdíly mezi oběma jazyky nejsou celkově v této oblasti nikterak zásadní.
2. Volnější slovosled češtiny poskytuje dokonce vhodnější podmínky pro realizaci vlastnosti B a F než samotná němčina.
3. Přízvukové poměry v obou jazycích jsou podobné: Čeština má stejně jako němčina dynamický slovní přízvuk pevný a nepohyblivý, tzn. v rámci tvarů téhož slova neměnný. V češtině je umístěn vždy na první slabice slova, zatímco v němčině na kmenové slabice, která je však v drtivé většině případů současně první slabikou slova. Funkce slovního přízvuku v obou jazycích je v první řadě delimitativní (signalizace mezislovní hranice), německý slovní přízvuk má v některých případech i platnost fonologickou⁶⁸. Začleňování slov do přízvukových taktů je rovněž analogické; některá jednoslabičná slova ztrácejí vlastní přízvuk a spojují se

⁶⁸ Němčina je flexivní jazyk analytického typu, čeština flexivní jazyk syntetického typu. Navíc byla němčina v době vzniku a normativního užívání aliteračního principu (přibližně 400–900 n. l.) jazykem s podstatně bohatší flexí než dnes, a byla v tomto směru češtině bližší než současná podoba němčiny.

⁶⁹ Např. u sloves s dílem odlučitelnou a dílem neodlučitelnou předponou včetně slov od nich odvozených a u kompozit typu *blutarm*, *steinreich* atd.

do zvukového celku se sousedním slovem. Shoda v podstatných rysech panuje i v oblasti větného přízvuku (pro podrobnosti k přízvukovým poměrům v češtině a němčině viz např. Palková 1994; Povejšil 1999; Stock – Zacharias 1975; *Duden-Aussprachewörterbuch* (2000) atd.). Z výše řečeného vyplývá, že pro realizaci a identifikaci vlastností C a L závislých bezprostředně na přízvukových poměrech verše nabízejí oba jazyky obdobné podmínky. Určitá závažnější systémová odlišnost jazyků ve sféře slovního přízvuku vyplývá ze skutečnost, že německé slabičné předložky vlastní nepřebírají akcent následujícího jména, jak je tomu v češtině, nýbrž zůstávají nepřízvučné.

4. Dělení na promluvové úseky je analogické v obou jazycích, což zaručuje srovnatelné podmínky z hlediska vlastnosti E (k této problematice viz např. Palková 1994; Maas 1999).

Rozsah veršů (vztah k vlastnosti M), nosnost jimi sdělovaného obsahu (vztah k vlastnosti K) a tvorba zvukomalby (vztah k vlastnosti I) stojí mimo bezprostřední vliv jazykového systému. Různá frekvence jednotlivých hlásek v obou jazycích, která má význam pro identifikaci vlastností H a J, je zohledněna při sestavování aliteračněveršových vzorců.

Jedinou součástí aliteračního principu, která je jen problematicky přenosná na český jazykový materiál, jsou zvláštní omezení, jež se týkají skupin hlásek *sk*, *st*, *sp* ve funkci rýmových komponentů, protože pojmání těchto hláskových skupin jako určitých celistvostí s největší pravděpodobností vychází ze specifické situace německého hláskového systému (srov. odd. 2.2.1). Uplatnění omezení v případě českého jazykového materiálu nemá žádnou reálnou motivaci a ztrácí svůj původní smysl.

4.2 KLOPSTOCKOVSKÝ KORPUS

Pro *klopstockovský korpus* v zásadě platí to, co bylo řečeno ke korpusu máchovskému: základní koncepce korpusu je totožná, minimální

podmínky pro zařazení verše do korpusu a způsob sestavování aliteráčněveršových vzorců se odlišují pouze v detailech (viz k tomu odd. 4.2.2); stejnými pravidly se řídí rozčlenění na hlavní a vedlejší vlastnosti a přiřazování dodatečných poznámek a konečně o tytož principy se opírá i horizontální a vertikální organizace korpusu.

4.2.1 Výchozí slovesný materiál, na němž je klopstockovský korpus založen, tedy soubor Klopstockových veršů analyzovaný z hlediska přítomnosti vlivů aliteráčního principu, je tvořen veškerými Klopstockovými verši obsaženými v prvním svazku Klarovy antologii *Auswahl von Gedichten für declamatorische Uibungen* (1822); druhý svazek antologie z roku 1829, který vyšel s mírně pozměněným titulem *Auswahl von Gedichten zu declamatorischen Uibungen*, žádné Klopstockovy verše neobsahuje⁷⁰. Jedná se o verše skladeb *Dem Erlöser* (I. svazek antologie, s. 9-11), *Heinrich der Vogler* (s. 56-57), *Die Sommernacht* (s. 222-223), *Die frühen Gräber* (s. 223) a o verše úryvků z těchto zpěvů *Mesiáše: Jesus Gefangennehmung am Oehlberge* (s. 11-12), *Jesus vor dem hohen Rathe* (s. 12-13), *Portia* (s. 13-14), *Portias Theilnahme an Jesus* (s. 14-15), *Magdalena vor dem Grabe* (s. 15-16), *Jesus wird von den Jüngern in Emaus erkannt* (s. 16-17). Výchozí slovesný materiál čítá celkem 325 veršů.

⁷⁰ Podrobnosti o této antologii, jejím autorovi Aloisi Klarovi a Máchově vztahu k němu obsahují Eisnerovy *Okusy* (1956, s. 10-12, 23-25, 92-96) a Fischerova studie *K. H. Máchas deutsche Anfänge und der Kreis um Alois Klar* (1929, s. 241-251). Pro rámcovou představu o antologii lze ocitovat část Eisnerova komentáře k ní: „Uvážíme-li tyto absence, proti nimž stojí kupy veršotepeckého smetí dynastického, arciloyálního, rytířského, lžibaladického a žalostně ‘humorného’, sotva dospějeme k úsudku, že se Aloys Klar vyznačoval vyspělým uměleckým vkusem. Přes hojnou chválu, které se jeho anthologie dostalo i mimo Prahu, jde o krasobraní, které nerozlišuje plná zrna od plev. (...) Jeho kniha je produkt metternichovského Rakouska; již výběrem deklamačního materiálu měl být akademický dorost veden k tomu, aby si nevšímal, co se děje a rodí v cizině, a aby i na luzích literatur domácích znal jen literaturu německou a i v ní pomíjel jak tvorbu lidovou, tak také všechno nové, osobité a průbojné“ (Eisner 1956, s. 25).

Slovesný materiál by v ideálním případě měl vzhledem k účelu klopstockovského korpusu (komparace s korpusem máchovským za účelem potvrzení/vyvrácení genetické příbuznosti v oblasti zacházení s aliteračním principem) sestávat z veškerých Klopstockových veršů, které měl Mácha příležitost číst, popřípadě studovat, a jež tedy mohly určitým způsobem ovlivnit jeho tvorbu. Neexistují však žádné přímé indicie, které by napovídaly, co konkrétně Mácha z Klopstockova rozsáhlého díla znal, a i veškerá konstatování výrazného Klopstockova působení na Máchu se ponejvíce drží v obecné rovině motivické a tematické. V Máchových dochovaných literárních zápisnících, denících a dopisech se vyskytuje pouze jediný bezprostřední odkaz na Klopstocka, a to v podobě stručného záznamu v poměrně obsáhlém přehledu německých epických básní (*Epische Gedichte der Deutschen*). Záznam, vycházející z údajů v anonymním almanachu *Pantheon der epischen Dichtungen aller Völker und Zeiten. Historisch-kritisch dargestellt* (1825), má toto znění: „Die Messiade von Klopstock, geb.1724 zu Quedlinburg, starb 1803, 14. März,“ (*Spisy III.*, s. 69) a nevyovídá s přihlédnutím k jeho původu a kontextu, v němž se vyskytuje, nic o tom, zda vůbec a případně v jakém rozsahu byl Mácha s *Messiadou* blíže obeznámen.

Na pozadí obecné nejistoty o konkrétní podobě Máchovy četby Klopstocka jsou to právě jen Klopstockovy verše obsažené v Klarově antologii, o kterých lze bezmála s jistotou tvrdit, že je Mácha skutečně četl, protože tuto antologii, v níž tvoří Klopstock velmi výraznou složku⁷¹,

⁷¹ O výsadním postavení Klopstocka v rámci antologie se zmiňuje Fischer („Dieser erste Band (...) enthält eine dem Zeitgeschmack entsprechende Blütenlese: mit sichtlicher Bevorzugung des Patriarchen Klopstock, des höchst verehrten Wiener Denis, des christlich gesinnten Stolberg“ (1929, s. 244)) i Eisner („Vydatně je zastoupen Klopstock šesterou ukázkou z *Mesiáše* a dalšími básněmi (...). O Klopstockovi se hymnicky mluví již v předmluvě k I. svazku z roku 1822 jakožto o synu *božské matky Teutonie*; tam i odkaz na Klopstockovy hamburské recitace v přátelském kruhu“ (1956, s. 24). „Dovodili jsme také, jak příznačný je v podrobnostech obsah Klarovy anthologie pro tehdejší oficiální kulturní

s největší pravděpodobností dobře znal a snad i pečlivě studoval. Pro Máchovu podrobnou obeznámenost s Klarovou antologií svědčí hned několik skutečností: V první řadě to jsou osobní kontakty obou mužů. Fischer (1929, s. 249) upozorňuje na to, že Mácha byl v prvním roce svých vysokoškolských studií posluchačem Aloise Klara, profesora řečtiny a klasické literatury University Karlovy, a připomíná Máchův zásah v Klarův prospěch zaznamenaný v Machových *Akademických pamětech* (1909). Pro osobní vztah mezi Klarem a Máchou hovoří podle Fischera (1929, s. 250-251) i báseň *Stimmen zur Namensfeyer* a dvojice básní uvedená pod titulem *City vděčnosti* věnované údajně právě Klarovi. V případě básně *Stimmen zur Namensfeyer* byla tato dedikace zpochybněna Janským (*Dílo Karla Hynka Máchy I.* Praha, Fr. Borový 1948, s. 421), ale později stejným badatelem opět potvrzena (*Spisy I.*, s. 471); za nejistou se dnes považuje dedikace jedné z básní nadepsaných jako *City vděčnosti*. Na základě shromážděných faktů vyslovuje Fischer (1929, s. 249) názor, že to byl pravděpodobně právě Klar, kdo dal Máchovi základní impuls k literární tvorbě.

K otázce osobních vztahů obou mužů přispívá i Eisner (1956). Připomíná (s. 11) domněnku Alberta Vyskočila, který považoval Máchovy německé básně za úkoly uložené profesorem Klarem, avšak vzápětí tuto hypotézu přesvědčivě omezuje jen na některé skladby. Při objasňování funkce Máchovy autocitace propojující básně *Stimmen zur Namensfeyer* a *O Muse*⁷² Eisner mimo jiné dochází k možnosti, „že Klar báseň *O Muse* přece jen znal a že Mácha mu ji připomněl autocitátem vloženým do závorek jako vzájemné dorozumívací heslo” (1956, s. 95), která by ve svém důsledku znamenala, „že

režim v Rakousku, jak průkazný svou zatuchlou konservativností, svým kultem nejen Klopstocka a Denise, ale i Tiedgeovy *Uranie* (...)” (Eisner 1956, s. 115-116).

⁷² Není zřejmé, v které z těchto básní je verš původní a v které jde o autocitát. Eisner (1956, s. 94) preferuje jako pravděpodobnější primární výskyt v básni *O Muse*, naopak Janský (*Spisy*, s. 471) se přiklání k opačné posloupnosti.

Klar byl k Máchovi ve vztahu nemálo důvěrném, vztahu duševního zpovědníka (...)" (1956, s. 95).

Dalším faktem podporujícím domněnku o Máchově obeznámenosti s Klarovou antologií je její značná rozšířenost a oblíbenost ve své době⁷³. Fischer (1929, s. 242) konstatuje, že působnost antologie v žádném případě nebyla omezena jen na vysokoškolské kruhy, nýbrž že našla hojný odbyt také u gymnaziálních učitelů a žáků a že dokonce snad byla na středních školách používána jako učební pomůcka. Dále na základě studia seznamu předplatitelů, otištěného na začátku obou svazků, zjišťuje výskyt almanachu v nejbližším Máchově okolí, tj. mezi žáky a učiteli Novoměstského piaristického gymnázia. Je téměř vyloučeno, že mladík zajímající se o literaturu s takovou intenzitou jako Mácha, by takto „nabízenou“ antologii minul bez povšimnutí. Z tohoto předpokladu zřejmě vychází i Janský (1953, s. 53), když bez uvedení dalších dokladů prezentuje jako fakt, že si Mácha Klarovu antologii někdy na přelomu let 1829 a 1830 vypůjčil.

V neposlední řadě hovoří pro Máchovu dobrou znalost Klarovy antologie i množství paralel, či dokonce přímých genetických vazeb mezi Máchovými německými básněmi a básněmi obsaženými v antologii, především v jejím prvním svazku, pro který je charakteristické právě dominantní postavení Klopstocka. Jednotlivé vazby identifikovali a doložili především Fischer (1929) a Eisner (1956), ale i další badatelé. Za více či méně pravděpodobné inspirační zdroje Máchovy německé tvorby lze označit tyto básně otištěné v antologii: Johann Gottfried Seume: *Tod – des Lebens Anfang* (II. svazek, s. 28-29), Friedrich von Matthisson: *Elegie – In den Ruinen eines alten Bergslosses geschriegen* (I. svazek, s. 223-226) a *Der*

⁷³ „So wird es uns nicht Wunder nehmen zu erfahren, daß sich Klars ‘Auswahl von Gedichten’, die zweite zumal, einer großen Publizität unter českischen Lesern erfreute“ (Fischer 1929, s. 249).

Wunsch (I. svazek, s. 242), Luise Brachmann: *Columbus auf der Entdeckungsreise von Amerika*⁷⁴ (I. svazek, s. 149-152), Emil Heine: *Die Sternenschrift* (II. svazek, s. 3-5), Auernhammer⁷⁵: *Die drei Genien des Lebens* (II. svazek, s. 5-6), Christoph Schmid: *Der Abend im Gebirge* (I. svazek, 247-249).

Za pozornost stojí, že autoři poznámkového aparátu ke *Spisum I.* na s. 464 poznamenávají: „Podle O. Fischera měl na německou tvorbu Máchovu vliv hlavně okruh kolem prof. Aloise Klara (...), jehož dva svazky *Auswahl von Gedichten zu deklamatorischen Übungen* četl již na gymnáziu (...)”. Takto rezolutně a jednoznačně se sice Fischer k Máchově četbě Klarovy antologie v žádném případě nevyjadřuje, přesto však jednoznačná interpretace Fischerových implicitních tvrzení dokumentuje přesvědčivost jeho argumentace v dané oblasti.

Všechny Klopstockovy verše vyskytující se v Klarově antologii obsahuje v transliterované podobě (transliterace z fraktury do antikvy) příloha č. 7. Archaické pravopisné rysy jsou zachovány. Verše jsou řazeny podle pořadí výskytu v antologii. Potenciální aliterační verše⁷⁶ jsou vyznačeny přímo v tomto seznamu, tzn. jsou označeny identifikačním číslem a opatřeny schématem formy aliteračního rýmu a grafickými prostředky signalizujícími rýmové komponenty a veršový předěl.

4.2.2 Minimální podmínky pro zařazení verše do klopstockovského korpusu se od minimálních podmínek stanovených pro máchovský korpus liší v tom, že nepřipouštějí verše, jejichž potenciální aliterační rým je nesen jedním či více zájmeny. Jinak řečeno slovy schopnými nést rýmové komponenty jsou

⁷⁴ V případě této básně a Máchova *Kolumba* se jedná dokonce o vztah rozšiřující parafráze (Fischer 1929, s. 238-239).

⁷⁵ Křestní jméno není v Klarově antologii uvedeno.

⁷⁶ Atribut “potenciální” je adekvátní i v případě Klopstockových veršů, přestože bylo poměrně bezpečně prokázáno, že Klopstock aliterační princip ve své tvorbě aplikoval. Vyčlenění konkrétních veršů jako aliteračních je vždy velmi relativní a sporné.

zde pouze autosémantika nebo zájmenná příslovce, případně modální a fázová slovesa. Důvodem této modifikace je skutečnost, že mnohá frekventovaná německá zájmena začínají samohláskou, a mohou se tedy mezi sebou navzájem i s jinými slovy počínajícími samohláskou volně rýmovat. To v kombinaci s vysokou frekvencí zájmen typickou pro němčinu a především s převážně enormním rozsahem Klopstockových veršů vyskytujících se v antologii (*Mesiáš* je složen v hexametrech) má za následek inflaci aliteračních rýmů založených výhradně/částečně na shodě počátečních hlásek zájmen. Takovéto rýmy, přestože formálně realizují vlastnosti odpovídající aliteračnímu principu, pak za těchto okolností ztrácejí aliteračněveršový charakter a jsou recipientem vnímány jako náhodně vzniklé struktury. Daným řešením, které má za cíl co nejpřesnější a nemechanické posouzení analyzovaného slovesného materiálu, je sice do určité míry narušena parita a kompatibilita obou korpusů nezbytná pro jejich korektní komparaci, avšak toto narušení se nezdá být nijak dramatické, uvážíme-li, že verše, jejichž rým se skládá z jednoho či více veršových komponentů nesených zájmenem, tvoří pouze 12,31 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů.

Jediná „změna“ ve **způsobu sestavování aliteračněveršových vzorců** pro klopstockovský korpus spočívá ve specifikaci, respektive doplnění, podmínek, které musí být splněny, aby bylo možno konstatovat, že verš vykazuje vlastnost H (viz odd. 4.1.4.8). Upřesnění záleží v zařazení limitů platných výlučně pro Klopstockovy hexametry, které se svým rozsahem zcela vymykají běžnému rozměru Máchových veršů i ostatních veršů Klopstockových, a tvoří v tomto směru samostatnou kategorii. Máchova tvorba neobsahuje v podstatě žádnou větší souvislou pasáž složenou z veršů obdobného rozsahu: skladba *Mrak až přijde šerý a slunce přikryje jasné* (*Do památních listů 4*) je tvořena pouze pěti hexametry a skladba *Kde k nebesům modrým jedenácti*; srovnatelný rozsah vykazují ještě skladby *Na hrobě sestřiným* a *An den Gräbern der Freunde* mající rozměr elegického disticha.

Pro německé hlásky s běžnou frekvencí je v případě souvislé řady Klopstockových hexametřů limit, jehož dodržení (nepřekročení) je nutné pro splnění vlastnosti H, určen sedmi výskyty v těsnějším a dvanácti výskyty v širším okolí, pro německé hlásky s vysokou frekvencí (viz odd. 4.1.4.8) pak třinácti výskyty v těsnějším a dvaceti výskyty v širším okolí. Důslednou realizaci vlastnosti H (deskriptor **H**) vykazují Klopstockovy hexametry tehdy, když počet stejných hlásek, jaké tvoří potenciální aliterační rým verše, je nižší než čtyři v užším a šest v širším okolí, jedná-li se o hlásky s běžnou frekvencí, a nižší než sedm a deset, jedná-li se o hlásky s vysokou frekvencí.

Jak již bylo řečeno výše, horizontální i vertikální organizace klopstockovského korpusu je založena na stejných principech jako organizace máchovského korpusu. Vertikálně je klopstockovský korpus, respektive jeho deskriptivní část, uspořádán rovněž třemi různými způsoby. V první variantě korpusu (viz přílohu č. 8) jsou záznamy vztahující se k jednotlivým Klopstockovým potenciálním aliteračním veršům seřazeny podle pořadí výskytu těchto veršů v Klarově antologii. Druhá varianta korpusu (příloha č. 9) je stejně jako varianta máchovského korpusu č. 2 primárně organizována podle hlavních aliteračněveršových vlastností, následně pak na základě vedlejších aliteračněveršových vlastností. Třetí varianta korpusu (příloha č. 10) je analogicky k variantě máchovského korpusu č. 3 uspořádána v první řadě podle hlavních aliteračněveršových vlastností, sekundárně podle míry realizace hlavních vlastností. Oba posledně jmenované způsoby uspořádání vytvářejí hierarchii Klopstockových potenciálních aliteračních veršů od nejdokonalejších k nejméně dokonalým.

Všechny tři varianty klopstockovského korpusu obsahují shodně 64 záznamy, protože se v analyzovaném slovesném materiálu žádný verš neopakuje ani se nevyskytují verše ve vztahu vzájemné variace.

5 VÝSLEDKY A JEJICH VYHODNOCENÍ

V této kapitole jsou povšechné postupy popsané v kapitole „Obecný popis metody“ aplikovány na konkrétní materiál shromážděný v rámci máchovského a klopstockovského korpusu⁷⁷. Jako první jsou prezentovány výsledky kvalitativně-kvantitativní analýzy máchovského korpusu (odd. 5.1). Následuje systémová analýza tohoto korpusu (5.2) sestávající z několika dílčích analýz. Především se jedná na jedné straně o analýzu vztahů na úrovni aliteračněveršových vlastností (odd. 5.2.1) a na straně druhé o analýzu způsobu rozložení potenciálních aliteračních veršů do jednotlivých skladeb a ve skladbách (odd. 5.2.2). Prvně jmenovaný způsob systémového rozboru zahrnuje dvě relativně samostatné části, které zkoumají stejný předmět z různých úhlů pohledu: analýzu vzájemných vztahů jednotlivých vlastností (odd. 5.2.1.1) a analýzu kvantitativního zastoupení jednotlivých typů potenciálního aliteračního verše⁷⁸ (odd. 5.2.1.2; k pojmu „typ potenciálního aliteračního verše“ viz odd. 4.1.5). Poslední část této kapitoly tvoří částečná analýza klopstockovského korpusu relevantní z hlediska komparace s máchovským korpusem a samotná komparace obou korpusů (odd. 5.3). Oddíly 5.1 a 5.2 se tedy týkají výhradně máchovského korpusu, odd. 5.3 pak obou korpusů.

Jednotlivé jmenované oddíly jsou dále členěny převážně na tyto části v tomto pořadí: 1. popis způsobu aplikace obecné metody na konkrétní dílčí problém a popis postupu získávání výsledků; 2. uvedení získaných finálních výsledků, popřípadě i výsledků dílčích nezbytných pro stanovení

⁷⁷ Jednotlivé postupy se však samozřejmě týkají v první řadě máchovského korpusu. Klopstockovský korpus je zajímavý právě jen ve vztahu ke korpuse máchovskému; jakákoliv jeho izolovaná analýza nemá vzhledem ke znění hypotéz smysl.

⁷⁸ Analýza má za cíl zjistit, jaký počet Máchových potenciálních aliteračních veršů je realizován určitou kombinací hlavních vlastností, tedy v jaké míře se různé kombinace hlavních vlastností podílejí na vzniku aliteračního charakteru Máchových veršů.

finálních výsledků; 3. shrnutí výsledků a jejich interpretace se zřetelem k primární a sekundární hypotéze diplomové práce.

5.1 KVALITATIVNĚ-KVANTITATIVNÍ ANALÝZA MÁCHOVSKÉHO KORPUSU

5.1.1 APLIKACE METODY A POSTUP ZÍSKÁVÁNÍ VÝSLEDKŮ. DÍLČÍ ZAMĚŘENÍ ANALÝZY

5.1.1.1 V případě kvalitativně-quantitativní analýzy máchovského korpusu byly základní rysy postupu popsány ve své konkrétní podobě již v odd. 3.2.2, a proto budiž na tomto místě pouze zopakováno, že cílem této analýzy je zjistit, kolik potenciálních aliteračních veršů určité kvality se vyskytuje v analyzovaném slovesném materiálu, a následně posoudit, zda zjištěná množství potenciálních aliteračních veršů mohou být náhodným výsledkem autorovy práce se souzvuky hlásek, nebo se již jedná o nenáhodný jev podmíněný aplikací aliteračního principu.

Analýza je zaměřena primárně na hlavní aliteračněveršové vlastnosti, které mají rozhodující vliv při posuzování kvality potenciálních aliteračních veršů; vedlejší aliteračněveršové vlastnosti a míra realizace jednotlivých hlavních vlastností (tučný/standardní deskriptor) plní funkci sekundárních, doplňujících údajů⁷⁹. Oboje tyto druhotné aliteračněveršové charakteristiky jsou kvůli přehlednosti pro účely kvalitativně-quantitativní analýzy zahrnuty pod pojem „vedlejší aliteračněveršové rysy” (v jasném kontextu pouze „vedlejší rysy”) a je s nimi kalkulováno dohromady, a sice tak, že je zjišťována procentuálně vyjádřená míra, v níž jejich reálný počet u jednotlivých veršů naplňuje maximální možnosti veršů v této oblasti. Zvolený postup má své opodstatnění v tom, že toto maximum není u všech veršů

⁷⁹ Míra realizace vedlejších vlastností není brána v potaz vůbec.

stejně, protože pouze u některých hlavních vlastností je možné vydělit důslednou realizaci vlastnosti (A, B, D, E), u jiných je to nemyslitelné (C, F, G). Např. potenciální aliterační verš, jehož vzorec má v oblasti hlavních kritérií podobu ABDE, může realizovat celkem deset vedlejších rysů (šest vedlejších vlastností + 4x důsledná realizace vlastnosti); oproti tomu verš s podobou ACFG může vykazat maximálně sedm vedlejších rysů (šest vedlejších vlastností + 1x důsledná realizace vlastnosti)⁸⁰. V případě, že by tedy oba uvedené verše vykazovaly shodně např. pět vedlejších vlastností a důslednou realizaci vlastnosti A, bylo by u prvního verše realizováno maximální možné množství vedlejších aliteračněveršových rysů z 60 %, u druhého verše z 86,7 %.

Vnímání kvality potenciálních aliteračních veršů je ovlivněno rovněž počtem rýmových komponentů obsažených ve verši. Aliterační rýmy skládající se ze tří rýmových komponentů (SS/S, S/SS) nebo dvojité aliterační rýmy (zw.) propůjčují verši zřetelnější aliterační charakter než rýmy tvořené pouze dvěma komponenty. Proto si analýza všímá i počtu veršů s troj- a čtyřčlennými rýmy.

Při výpočtu procentuálního zastoupení potenciálních aliteračních veršů ve výchozím slovesném materiálu, tj. v celkovém množství veškerých Máchových veršů analyzovaných z hlediska přítomnosti aliteračního principu (viz odd. 4.1.2), se pracuje s číselnými údaji, do nichž jsou zakalkulovány opakované výskyty verše, stejně jako verše, které jsou k jiným ve vztahu variace. Jedná se tedy o počty všech fyzicky se vyskytujících „veršů-řádek“

⁸⁰ V této souvislosti je třeba uvědomit si, že při rozlišování důsledné realizace vlastnosti se jedná o podrobnější kategorizaci vždy v rámci dané vlastnosti. Není v žádném případě pravdou, že vlastnosti bez možnosti tohoto rozlišení jsou na úrovni běžné realizace vlastnosti (netučný deskriptor) a důsledná realizace vlastnosti (tučný deskriptor) je převyšuje co do schopnosti posilovat aliterační charakter verše. Vlastnosti bez možnosti dalšího vnitřního členění v sobě zahrnují obě varianty, tj. běžnou i důslednou realizaci vlastnosti.

neboli veršů-formálních jednotek⁸¹. Všech identifikovaných Máchových potenciálních aliteračních veršů je za těchto okolností 863 (odpovídá variantě máchovského korpusu č.1), všech Máchových analyzovaných veršů 5262 (k této problematice viz také odd. 4.1.5). Popsaný způsob volby číselných údajů je vynucen skutečností technického rázu: Autor diplomové práce neměl k dispozici číselný údaj o počtu všech analyzovaných Máchových veršů bez započtení opakovaných výskytů stejného verše a veršů ve vztahu vzájemné variace, ani dílčí informace, které by umožňovaly zjištění tohoto údaje v reálném časovém rozpětí. Aby byla zachována vzájemná souměřitelnost údajů, musí být i pro vyjádření kvantity potenciálních aliteračních veršů užitá analogická data.

Naopak v případě výpočtů, v nichž půjde o stanovení procentuálního podílu určité skupiny Máchových potenciálních aliteračních veršů z celkového počtu všech identifikovaných Máchových potenciálních aliteračních veršů nebo z jiné dílčí skupiny těchto veršů, nebudou započítány opakované výskyty stejného verše ani verše, které jsou k jiným ve vztahu variace, s výjimkou veršů reprezentujících jednotlivé řady variant, tzn. bude se pracovat s verši jako sémantickými jednotkami (odpovídá variantě máchovského korpusu č. 2 a 3). O smyslu tohoto opatření pojednává v obecné rovině oddíl 4.1.5.

Výsledky analýzy jsou získávány běžnými početními úkony aplikovanými na máchovský korpus, a proto není třeba těmto úkonům věnovat zvláštní pozornost. Výsledky jsou řazeny od nejobecnějších k nejdetailnějším.

⁸¹ Terminologická poznámka: Vzhledem k zaměření diplomové práce je třeba rozlišovat verše-sémantické jednotky, které jsou pojímány především jako nositelé určitého sdělovaného obsahu, a verše-formální jednotky chápané jako jednotlivé zvukové (rytmické) a grafické jednotky skladby. Vyskytnou-li se verše totožného nebo bezmála totožného znění, tvoří podle tohoto rozlišení jeden verš ve smyslu sémantické jednotky, ale více veršů ve smyslu formální jednotky.

5.1.1.2 Význam pro ověřování primární hypotézy má také **oddělená kvalitativně-quantitativní analýza** Máchových **německých** potenciálních aliteračních veršů (verše s identifikačním číslem 766–916) na jedné straně a Máchových **českých** potenciálních aliteračních veršů (verše 1–765) na straně druhé⁸². Za předpokladu, že se Mácha seznámil s aliteračním principem již v raném období své tvorby, což se jeví jako patrné i vzhledem ke zkušenosti Eisnera (1956), který rozpoznává verše organizované podle aliteračního principu v první řadě mezi Máchovými německými verši, a za předpokladu, že Mácha tento princip skutečně aplikoval při své tvorbě, se zdá být velmi pravděpodobné, že v rámci analyzovaných Máchových německých veršů bude frekvence i kvalita potenciálních aliteračních veršů vyšší než v rámci veršů českých. Potvrzení/vyvrácení této nadstavbové domněnky představuje dílčí indicii v procesu potvrzování/vyvrácení primární hypotézy diplomové práce, protože i hypotetické skutečnosti vyplývající logicky z formulace primární hypotézy by měly být samozřejmě v souladu s realitou, má-li být primární hypotéza jako taková považována za platnou.

Okolností svědčících pro oprávněnost domněnky o důslednější realizaci aliteračního principu v rámci Máchových německých veršů je hned několik:

1. Aliterační princip je úzce svázán s germánským jazykovým materiálem a s germánským prostředím jako takovým. V odd. 4.1.7 bylo sice ukázáno, že tento princip lze bezmála v úplnosti aplikovat i na český jazykový materiál, ale to nemění nic na skutečnosti, že němčina má na pozadí

⁸² Česká a německá část máchovského korpusu je každá zvlášť uvedena v příloze č. 11 a v příloze č. 12. Obě části se vyskytují ve dvou variantách: První varianta je vertikálně organizována primárně podle hlavních aliteračněveršových vlastností, následně na základě vedlejších aliteračněveršových vlastností (odpovídá uspořádání varianty č. 2 máchovského korpusu). Druhá varianta je uspořádána v první řadě podle hlavních aliteračněveršových vlastností, druhotně podle míry realizace jednotlivých hlavních vlastností (odpovídá uspořádání varianty č. 3 máchovského korpusu).

mnohasetleté tradice zřejmě větší dispozice evokovat uplatnění této veršové organizace než čeština.

2. Mácha byl ve svém raném tvůrčím období, do nějž spadá naprostá většina jeho německých veršů⁸³, více otevřen cizím vlivům a vzorům a následoval je věrněji než v letech příštích, což dokazují i vícere přímé závislosti Máchových německých básní na různých literárních předlohách. Pozdější Máchova tvorba, až na výjimky česká, nakládá s literárními vzory daleko suverénněji, přetavuje inspiraci různého druhu a původu v nový tvar; básník čerpá více ze svých vlastních zdrojů. Obdobný vývoj lze předpokládat i v případě hypotetické aplikace aliteračního principu, a je tedy možno očekávat důslednější nápodobu aliteračního principu právě v rámci německých veršů.
3. Jestliže byl Mácha skutečně konfrontován s aliteračním principem velmi záhy, pak byl ve své rané tvorbě časově blíže „iniciaci“ do tohoto principu, což jistě mohlo mít vliv na přesnost jeho případné reprodukce. Na druhou stranu je však také možné, že se Mácha střetal s tímto principem opakovaně, a to i během pozdějších fází tvorby. Tento bod úzce souvisí a vzájemně se doplňuje s bodem předešlým: Mácha v pozdější době nejenže mohl mít již dosti nepřesnou a zkreslenou představu o původní podobě aliteračního principu, ale navíc by pravděpodobně neměl ani zájem o jeho přesnou nápodobu, ale spíše o osobité přetvoření tohoto principu do podoby vyhovující cele jeho uměleckým intencím.
4. Máchovu německou tvorbu je možno si představit jako určitý zprostředkující článek mezi relativně vyspělou německou literaturou a pozdější Máchovou českou produkcí. Tuto představu připouští a konkrétní

⁸³ Podle novějších poznatků (*Spisy I.*) lze poměrně přesvědčivě prokázat vznik po roce 1830 pouze u těchto čtyř Máchových německých básní z celkového počtu 23 jeho německých skladeb: *Die kühle Nacht* (zřejmě začátek roku 1833), *O Muse* (zřejmě 1833), *Stimmen zur Namensfeier* (zřejmě 1832), *Die Trümmer* (zřejmě 1833). Pražákovo velmi odvážné určení chronologie vzniku některých Máchových německých básní (1936, s. 166-167) není možné také vzhledem k jím použité metodě považovat za reálné.

podobu tohoto zprostředkování naznačuje Eisner (1956, s. 12), když přitakává tvrzením Alberta Vyskočila o Máchově edukační a „technicko-řemeslné“ motivaci pro tvorbu německých veršů („Šlo tu prostě o to, aby nějak vyzvěděl něco o záhadě veršové skladby, aby našel určitou odpověď na otázku, ‘jak se to dělá’, aby pronikl v technickou stránku věci, v které před ním vyvstává nejedna nesnáz, s níž si nevěděl rady” (Vyskočil 1936, s. 57)) a když sám dodává: „V němčině se Mácha mohl opřít o theoretickou průpravu školní, o absolvovanou četbu a dobré básnické modely. O Máchovi je známo, že mnoho četl, rozsah jeho německé četby pořád ještě vzrůstá novými přesvědčivými dohady. I chtěl se v tomto jazyce praktickými pokusy přesvědčit, jak se to dělá – na příklad jak se píše jamby. Pověděl pak svým *Májem*, do jaké míry se poučil, jak se to dělá” (1956, s. 12). Prošel-li tímto kanálem a popsaným způsobem do Máchova českého díla i aliterační princip, převedl-li ho Mácha do cizorodého prostředí své české tvorby, předpokládá to poměrně solidní „procvičení” tohoto principu v německých básních.

Vše, co bylo řečeno v odd. 5.1.1.1 k technické stránce získávání dat a jejich charakteru, platí v plné míře i pro oddělenou analýzu Máchových německých a českých potenciálních aliteračních veršů.

5.1.2 VÝSLEDKY

5.1.2.1 Výchozí slovesný materiál neboli soubor **veškerých** analyzovaných Máchových veršů čítá celkem 5262 veršů. V tomto materiálu bylo identifikováno celkem 863 potenciálních aliteračních veršů (804 potenciálních aliteračních veršů-sémantických jednotek). Potenciální aliterační verše tak tvoří 16,4 % všech analyzovaných Máchových veršů.

Všech sedm hlavních vlastností je realizováno 88 Máchovými potenciálními aliteračními verši (83 veršů-sémantických jednotek), které tak

tvoří 1,67 % všech analyzovaných Máchových veršů. Právě šest hlavních vlastností realizuje 176 Máchových potenciálních aliteračních veršů (164 veršů-sémantických jednotek); tyto verše tvoří 3,34 % všech analyzovaných Máchových veršů. Právě pět hlavních vlastností realizuje 270 Máchových potenciálních aliteračních veršů (248 veršů-sémantických jednotek); tvoří 5,13 % všech analyzovaných Máchových veršů. Právě čtyři hlavní vlastnosti realizuje 240 Máchových potenciálních aliteračních veršů (224 veršů-sémantických jednotek); tvoří 4,56 % všech analyzovaných Máchových veršů. Právě tři hlavní vlastnosti realizuje 74 Máchových potenciálních aliteračních veršů (70 veršů-sémantických jednotek); tvoří 1,41 % všech analyzovaných Máchových veršů. Právě dvě hlavní vlastnosti realizuje 15 Máchových potenciálních aliteračních veršů (15 veršů-sémantických jednotek); tvoří 0,29 % všech analyzovaných Máchových veršů. Pouze jednu nebo žádnou hlavní vlastnost nerealizuje žádný Máchův potenciální aliterační verš.

Tabulka č. 3 shrnuje výsledky uvedené v předchozích dvou odstavcích. První sloupec udává kvalitu potenciálních aliteračních veršů, druhý sloupec počet Máchových potenciálních aliteračních veršů příslušné kvality a třetí sloupec procentuální zastoupení Máchových potenciálních aliteračních veršů určité kvality v celkovém množství veškerých analyzovaných Máchových veršů.

(Tab. 3) Počet Máchových potenciálních aliteračních veršů různé kvality a jejich zastoupení v analyzovaném materiálu

Počet realizovaných hlavních vlastností	Počet veršů příslušné kvality: verše-formální jednotky/(verše-sémantické jednotky)	Podíl veršů příslušné kvality z počtu veškerých analyzovaných Máchových veršů (5262)
7-0	863/(804)	16,4 %
7	88/(83)	1,67 %
6	176/(164)	3,34 %
5	270/(248)	5,13 %
4	240/(224)	4,56 %
3	74/(70)	1,41 %
2	15/(15)	0,29 %
1	0/(0)	0 %
0	0/(0)	0 %

Z celkového počtu 804 Máchových potenciálních aliteračních veršů (pracuje se s verši-sémantickými jednotkami) je realizováno maximální možné množství vedlejších aliteračněveršových rysů ze 75–100 % v případě 218 veršů (tyto verše tvoří 27,11 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů), z 50–75 % u 421 veršů (52,36 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů), z 25–50 % u 153 veršů (19,03 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů) a z 0–25 % u 12 veršů (1,49 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů)⁸⁴.

Tabulka č. 4 uvádí navíc počty Máchových potenciálních aliteračních veršů, které shodně realizují maximální možné množství vedlejších aliteračněveršových rysů v určitém procentuálním rozmezí, odděleně pro Máchovy potenciální aliterační verše různé kvality. První sloupec udává kvalitu veršů podle počtu realizovaných hlavních vlastností a

⁸⁴ Verše, které vykazují v analyzované oblasti mezní hodnotu (75 %, 50 %, 25 %), jsou započítány vždy do nižší skupiny.

celkový počet Máchových potenciálních aliteračních veršů této kvality, druhý sloupec míru realizace vedlejších rysů, třetí sloupec zaznamenává počet Máchových potenciálních aliteračních veršů, které splňují daný počet hlavních vlastností a realizují maximální možné množství vedlejších rysů v daném procentuálním rozmezí, a čtvrtý sloupec poskytuje údaje o procentuálním zastoupení těchto veršů v celkovém množství Máchových potenciálních aliteračních veršů dané kvality.

Ze všech 804 Máchových potenciálních aliteračních veršů (pracuje se s verši-sémantickými jednotkami) jich 114 má troj- nebo čtyřčlenný rým, a verše tohoto druhu tak tvoří 14,18 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů. Z 83 Máchových potenciálních aliteračních veršů realizujících všech sedm hlavních aliteračněveršových vlastností jich 10 obsahuje troj- nebo čtyřčlenný rým; tvoří 12,05 % Máchových potenciálních aliteračních veršů této kvality. Z 164 Máchových potenciálních aliteračních veršů realizujících šest hlavních vlastností obsahuje troj- nebo čtyřčlenný rým 24 veršů (14,63 % veršů této kvality). Troj- nebo čtyřčlenný rým má dále 28 veršů z 248 Máchových potenciálních aliteračních veršů realizujících pět hlavních vlastností (11,29 % veršů této kvality), 40 veršů z 224 veršů realizujících čtyři hlavní vlastnosti (17,86 % veršů této kvality), 9 veršů ze 70 veršů realizujících tři hlavní vlastnosti (12,86 % veršů této kvality) a 3 verše z 15 veršů realizujících dvě hlavní vlastnosti (20 % veršů této kvality).

Tabulka č. 5 shrnuje výsledky uvedené v předchozím odstavci. První sloupec udává kvalitu potenciálních aliteračních veršů podle počtu realizovaných hlavních vlastností a celkový počet Máchových potenciálních aliteračních veršů dané kvality, druhý sloupec zachycuje počet Máchových potenciálních aliteračních veršů příslušné kvality s tří- nebo čtyřčlenným rýmem, třetí sloupec poskytuje údaje o procentuálním podílu těchto veršů z celkového počtu Máchových potenciálních aliteračních veršů dané kvality.

(Tab. 4) Množství Máchových potenciálních aliteračních veršů podle míry realizace maximálního možného množství vedlejších aliteračněveršových rysů

Počet realizovaných hl. vlast./počet všech veršů realizujících daný počet hl. vlast.	Míra realizace vedlejších rysů	Počet veršů příslušných vlastností (kvalit)	Podíl těchto veršů z počtu všech veršů realizujících daný počet hl. vlast.
7-0/804	75-100 %	218	27,11 %
	50-75 %	421	52,36 %
	25-50 %	153	19,03 %
	0-25 %	12	1,49 %
7/83	75-100 %	21	25,3 %
	50-75 %	48	57,83 %
	25-50 %	14	16,87 %
	0-25 %	0	0 %
6/164	75-100 %	51	31,1 %
	50-75 %	73	44,51 %
	25-50 %	36	21,95 %
	0-25 %	4	2,44 %
5/248	75-100 %	55	22,18 %
	50-75 %	137	55,24 %
	25-50 %	51	20,56 %
	0-25 %	5	2,02 %
4/224	75-100 %	69	30,8 %
	50-75 %	113	50,45 %
	25-50 %	40	17,86 %
	0-25 %	2	0,89 %
3/70	75-100 %	15	21,43 %
	50-75 %	43	61,43 %
	25-50 %	11	15,71 %
	0-25 %	1	1,43 %
2/15	75-100 %	7	46,67 %
	50-75 %	7	46,67 %
	25-50 %	1	6,67 %
	0-25 %	0	0 %

(Tab. 5) Množství Máchových potenciálních aliteračních veršů s troj- nebo čtyřčlennými rýmy

Počet realizovaných hlavních vlastností/počet všech veršů realizujících daný počet hlavních vlastností	Počet veršů příslušné kvality s tří- nebo čtyřčlenným rýmem	Podíl těchto veršů z počtu všech veršů realizujících daný počet hlavních vlastností
7-0/804	114	14,18 %
7/83	10	12,05 %
6/164	24	14,63 %
5/248	28	11,29 %
4/224	40	17,86 %
3/70	9	12,86 %
2/15	3	20 %

5.1.2.2 Soubor veškerých analyzovaných Máchových **českých** veršů sestává celkem z 4384 veršů. V tomto materiálu bylo identifikováno celkem 716 potenciálních aliteračních veršů (660 potenciálních aliteračních veršů-sémantických jednotek). Potenciální aliterační verše tak tvoří 16,33 % všech analyzovaných Máchových českých veršů.

Všech sedm hlavních vlastností realizuje 72 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů (67 veršů-sémantických jednotek), které tak tvoří 1,64 % všech analyzovaných Máchových českých veršů. Právě šest hlavních vlastností realizuje 143 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů (131 veršů-sémantických jednotek); tvoří 3,26 % všech analyzovaných Máchových českých veršů. Právě pět hlavních vlastností realizuje 217 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů (196 veršů-sémantických jednotek); tvoří 4,95 % všech analyzovaných Máchových českých veršů. Právě čtyři, tři a dvě hlavní vlastnosti realizuje 208 (194 veršů-sém. jednotek), 67 (63 veršů-sém. jednotek) a 9 (9 veršů-sém. jednotek)

Máchových českých potenciálních aliteračních veršů, které představují 4,74 %, 1,53 % a 0,21 % všech analyzovaných Máchových českých veršů.

Množina veškerých analyzovaných Máchových **německých** veršů čítá 878 veršů. V tomto materiálu bylo identifikováno celkem 147 potenciálních aliteračních veršů (144 potenciálních aliteračních veršů-sémantických jednotek). Potenciální aliterační verše tak tvoří 16,74 % všech analyzovaných Máchových německých veršů.

Všech sedm hlavních vlastností realizuje 16 Máchových německých potenciálních aliteračních veršů (16 veršů-sémantických jednotek), které tak tvoří 1,82 % všech analyzovaných Máchových německých veršů. Právě šest hlavních vlastností realizuje 33 Máchových německých potenciálních aliteračních veršů (33 veršů-sémantických jednotek); tvoří 3,76 % všech analyzovaných Máchových německých veršů. Právě pět, čtyři, tři a dvě hlavní vlastnosti realizuje 53 (52 veršů-sém. jednotek), 32 (30 veršů-sém. jednotek), 7 (7 veršů-sém. jednotek) a 6 (6 veršů-sém. jednotek) Máchových německých potenciálních aliteračních veršů, které představují 6,04 %, 3,64 %, 0,8 % a 0,68 % všech analyzovaných Máchových německých veršů.

Tabulka č. 6 shrnuje výsledky prezentované v předchozích čtyřech odstavcích. První sloupec udává kvalitu potenciálních aliteračních veršů, druhý sloupec počty Máchových potenciálních aliteračních veršů příslušné kvality, a to zvláště pro Máchovy české a německé verše, a třetí sloupec zaznamenává odděleně procentuální zastoupení českých potenciálních aliteračních veršů určité kvality v celkovém množství veškerých analyzovaných Máchových českých veršů na jedné straně a německých potenciálních aliteračních veršů určité kvality v celkovém počtu veškerých analyzovaných Máchových německých veršů na straně druhé. Tabulka č. 6 navíc ve čtvrtém sloupci uvádí procentuální zastoupení Máchových českých/německých potenciálních aliteračních veršů určité kvality

v celkovém množství všech Máchových českých/německých potenciálních aliteračních veršů. V tomto posledním sloupci se v souladu s obecně definovanými pravidly kalkuluje s verši-sémantickými jednotkami.

(Tab. 6) Množství Máchových českých/německých potenciálních aliteračních veršů různé kvality

Počet realizovaných hlavních vlastností	Počet veršů příslušné kvality: verše-formální jednotky/ (verše-sémantické jednotky)		Podíl českých/německých veršů příslušné kvality z počtu veškerých analyzovaných Máchových českých (4384)/německých (878) veršů		Podíl českých/německých veršů příslušné kvality z počtu všech Máchových českých (660)/německých (144) potenciálních aliteračních veršů	
	české	německé	české	německé	české	německé
7–0	716/(660)	147/(144)	16,33 %	16,74 %	100 %	100 %
7	72/(67)	16/(16)	1,64 %	1,82 %	10,15 %	11,11 %
6	143/(131)	33/(33)	3,26 %	3,76 %	19,85 %	22,92 %
5	217/(196)	53/(52)	4,95 %	6,04 %	29,7 %	36,11 %
4	208/(194)	32/(30)	4,74 %	3,64 %	29,39 %	20,83 %
3	67/(63)	7/(7)	1,53 %	0,8 %	9,55 %	4,86 %
2	9/(9)	6/(6)	0,21 %	0,68 %	1,36 %	4,17 %
1	0/(0)	0/(0)	0 %	0 %	0 %	0 %
0	0/(0)	0/(0)	0 %	0 %	0 %	0 %

Z celkového počtu 660 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů je realizováno maximální možné množství vedlejších aliteračněveršových rysů ze 75–100 % v případě 179 veršů (tyto verše tvoří 27,12 % všech Máchových českých potenciálních aliteračních veršů), z 50–75 % v případě 347 veršů (52,58 % všech Máchových českých potenciálních aliteračních veršů), z 25–50 % v případě 122 veršů (18,48 % všech Máchových českých potenciálních aliteračních veršů) a z 0–25 % u 12 veršů (1,82 % všech Máchových českých potenciálních aliteračních veršů).

Z celkového počtu 144 Máchových německých potenciálních aliteračních veršů je realizováno maximální možné množství vedlejších aliteračněveršových rysů ze 75–100 % v případě 39 veršů (27,08 % všech Máchových německých potenciálních aliteračních veršů), z 50–75 % u 74 veršů (51,39 % všech Máchových německých potenciálních aliteračních veršů), z 25–50 % u 31 veršů (21,53 % všech Máchových německých potenciálních aliteračních veršů) a z 0–25 % u žádného verše.

Tabulka č. 7 navíc udává počty Máchových potenciálních aliteračních veršů podle míry realizace maximálního možného množství vedlejších aliteračněveršových rysů zvlášť pro Máchovy potenciální aliterační verše různé kvality, a to paralelně pro Máchovy české a německé potenciální aliterační verše. První sloupec udává kvalitu potenciálních aliteračních veršů podle počtu realizovaných hlavních vlastností a celkový počet Máchových českých a německých potenciálních aliteračních veršů této kvality. Druhý sloupec zaznamenává míru realizace vedlejších rysů. Třetí sloupec registruje počty Máchových českých/německých potenciálních aliteračních veršů, které splňují příslušný počet hlavních vlastností a realizují maximální možné množství vedlejších rysů v příslušném procentuálním rozmezí, a čtvrtý sloupec poskytuje údaje o podílu těchto veršů z celkového počtu Máchových českých/německých potenciálních aliteračních veršů dané kvality.

(Tab. 7) Množství Máchových českých/německých potenciálních aliteračních veršů podle míry realizace maximálního možného množství vedlejších aliteračněveršových rysů

Počet realizovaných hl. vlast./počet všech českých/německých veršů realizujících daný počet hl. vlast.	Míra realizace vedlejších rysů	Počet českých/německých veršů daných vlastností (kvalit)		Podíl těchto českých/německých veršů ze všech českých/německých veršů realizujících daný počet hl. vlast.	
		české	německé	české	německé
7-0/660/144	75-100 %	179	39	27,12 %	27,08 %
	50-75 %	347	74	52,58 %	51,39 %
	25-50 %	122	31	18,48 %	21,53 %
	0-25 %	12	0	1,82 %	0 %
7/67/16	75-100 %	18	3	26,87 %	18,75 %
	50-75 %	39	9	58,21 %	56,25 %
	25-50 %	10	4	14,93 %	25 %
	0-25 %	0	0	0 %	0 %
6/131/33	75-100 %	42	9	32,06 %	27,27 %
	50-75 %	59	14	45,04 %	42,42 %
	25-50 %	26	10	19,85 %	30,3 %
	0-25 %	4	0	3,05 %	0 %
5/196/52	75-100 %	43	12	21,94 %	23,08 %
	50-75 %	109	28	55,61 %	53,85 %
	25-50 %	39	12	19,9 %	23,08 %
	0-25 %	5	0	2,55 %	0 %
4/194/30	75-100 %	59	10	30,41 %	33,33 %
	50-75 %	96	17	49,48 %	56,67 %
	25-50 %	37	3	19,07 %	10 %
	0-25 %	2	0	1,03 %	0 %
3/63/7	75-100 %	13	2	20,63 %	28,57 %
	50-75 %	39	4	61,9 %	57,14 %
	25-50 %	10	1	15,87 %	14,29 %
	0-25 %	1	0	1,59 %	0 %
2/9/6	75-100 %	4	3	44,44 %	50 %
	50-75 %	5	2	55,56 %	33,33 %
	25-50 %	0	1	0 %	16,67 %
	0-25 %	0	0	0 %	0 %

Ze všech 660 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů jich 103 má troj- nebo čtyřčlenný rým, a verše tohoto druhu tak tvoří 15,61 % všech Máchových českých potenciálních aliteračních veršů. Ze všech

67 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů realizujících všech sedm hlavních aliteračněveršových vlastností jich 10 obsahuje troj- nebo čtyřčlenný rým; tvoří 14,93 % všech Máchových českých potenciálních aliteračních veršů této kvality. Ze 131 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů realizujících šest hlavních vlastností obsahuje troj- nebo čtyřčlenný rým 21 veršů (16,03 % Máchových českých veršů této kvality). Troj- nebo čtyřčlenný rým má dále 24 veršů ze 196 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů realizujících pět hlavních vlastností (12,24 % Máchových českých veršů této kvality), 37 veršů z 194 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů realizujících čtyři hlavní vlastnosti (19,07 % Máchových českých veršů této kvality), 9 veršů z 63 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů realizujících tři hlavní vlastnosti (14,29 % Máchových českých veršů této kvality) a 2 verše z 9 Máchových českých potenciálních aliteračních veršů realizujících dvě hlavní vlastnosti (22,22 % Máchových českých veršů této kvality).

Ze všech 144 Máchových německých potenciálních aliteračních veršů vykazuje troj- nebo čtyřčlenný rým 11 veršů, které tak tvoří 7,64 % všech Máchových německých potenciálních aliteračních veršů. Z těchto 11 veršů žádný nesplňuje sedm hlavních vlastností, 3 verše splňují šest hlavních vlastností (9,09 % Máchových německých potenciálních aliteračních veršů této kvality), 4 verše pět hlavních vlastností (7,69 % Máchových německých potenciálních aliteračních veršů této kvality), 3 verše čtyři hlavní vlastnosti (10 %), žádný verš tři hlavní vlastnosti a 1 verš dvě hlavní vlastnosti (16,67 %).

Tabulka č. 8 shrnuje výsledky uvedené v předchozích dvou odstavcích. První sloupec udává kvalitu potenciálních aliteračních veršů podle počtu realizovaných hlavních vlastností a počty Máchových českých a německých potenciálních aliteračních veršů příslušné kvality. Druhý sloupec zachycuje počet Máchových českých/německých potenciálních aliteračních

veršů příslušné kvality, které zároveň obsahují tří- nebo čtyřčlenný rým. Třetí sloupec zaznamenává údaje o procentuálním podílu těchto veršů z celkového počtu Máchových českých/německých veršů příslušné kvality.

(Tab. 8) Množství Máchových českých/německých potenciálních aliteračních veršů s troj- nebo čtyřčlennými rýmy

Počet realizovaných hlavních vlastností/počet všech českých/německých veršů realizujících daný počet hlavních vlastností	Počet českých/německých veršů příslušné kvality s tří- nebo čtyřčlenným rýmem		Podíl těchto českých/německých veršů z počtu všech českých/německých veršů realizujících daný počet hlavních vlastností	
	české	německé	české	německé
7-0/660/144	103	11	15,61 %	7,64 %
7/67/16	10	0	14,93 %	0 %
6/131/33	21	3	16,03 %	9,09 %
5/196/52	24	4	12,24 %	7,69 %
4/194/30	37	3	19,07 %	10 %
3/63/7	9	0	14,29 %	0 %
2/9/6	2	1	22,22 %	16,67 %

5.1.3 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ A JEJICH INTERPRETACE

5.1.3.1 Veškeré Máchovy potenciální aliterační verše tvoří 16,4 % všech analyzovaných Máchových veršů neboli veršů celého Máchova básnického díla⁸⁵. To znamená, že bezmála každý šestý verš Máchova básnického díla vykazuje alespoň základní vlastnosti aliteračního verše⁸⁶. Za verše s relativně velmi dokonalou aliterační podobou lze považovat Máchovy potenciální

⁸⁵ Tyto pojmy („analyzované Máchovy verše“, „verše celého Máchova básnického díla“, případně „verše Máchových básní“) jsou zde vzhledem ke koncepci a širší vymezení analyzovaného slovesného materiálu používány synonymně.

⁸⁶ Pro srovnání: Identifikované Klopstockovy potenciální aliterační verše tvoří 19,69 % z celkového počtu veršů analyzovaného slovesného materiálu. Nutno však vzít v potaz nadstandardní rozsah většiny analyzovaných Klopstockových veršů, který usnadňuje jak záměrné konstituování aliteračněveršových struktur, tak i jejich nahodilý vznik.

aliterační verše realizující všech sedm nebo šest hlavních aliteračněveršových vlastností. Zastoupení takovýchto veršů v množství veršů celého Máchova básnického díla činí 5,01 %, a přibližně každý dvacátý verš Máchova básnického díla tak má velmi dokonalý aliterační ráz. Připočítáme-li k veršům s relativně velmi dokonalým aliteračním charakterem i verše splňující pět hlavních vlastností, tedy verše se stále ještě zřetelnou aliterační podobou, představují dohromady 10,14 % veršů Máchova básnického díla, a tvoří pak každý 9,86tý verš Máchových básní.

Co se týče vedlejších aliteračněveršových rysů, je jejich prostřednictvím zřetelně posílen aliterační charakter 27,11 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů, zatímco absence těchto rysů se projevuje výrazně pouze u 1,49 % a slaběji u 19,03 % těchto veršů (viz k tomu tab. 4). V podskupině Máchových veršů s relativně velmi dokonalou aliterační podobou (potenciální aliterační verše realizující šest nebo sedm hlavních vlastností) je poměr mezi verši, jejichž aliterační povaha je absencí vedlejších rysů oslaben, a verši, které se v této oblasti naopak blíží své nejdokonalejší možné podobě, obdobně příznivý: 75–100 % maximálního možného množství vedlejších aliteračněveršových rysů realizuje 29,15 % veršů, rozpětí 0–25 % a 25–50 % vyhovuje 1,62 % a 20,24 % veršů této podskupiny. Totéž platí v omezené míře i pro Máchovy verše se zřetelnou aliterační podobou (potenciální aliterační verše realizující pět hlavních vlastností): 22,18 % (75–100 %); 2,02 % (0–25 %); 20,56 % (25–50 %).

Pomocí troj- a čtyřčlenného rýmu je zvýrazněn aliterační charakter u 14,18 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů, tedy přibližně u každé sedmé Máchova potenciálního aliteračního verše. V případě Máchových veršů s relativně velmi dokonalou aliterační podobou a veršů se zřetelnou aliterační podobou je takto posílen aliterační charakter 13,77 % a 11,29 % všech veršů příslušných skupin (viz k tomu tab. 5).

Na základě uvedeného souhrnu výsledků lze konstatovat, že Máchovo básnické dílo vykazuje nápadně vysokou frekvenci výskytu potenciálních aliteračních veršů, na němž se výraznou měrou podílejí verše, které jsou z hlediska podobnosti s ideální aliteračněveršovou formou velmi uspokojivé. **Nezdá se být proto pravděpodobné, že zjištěná kvantita a kvalita potenciálních aliteračních veršů objevujících se v Máchově básnickém díle je jako celek produktem náhody, respektive k jinému cíli zaměřené autorovy činnosti.**

Tento závěr je podpořen skutečností, že Máchovy básně obsahují verše, které jsou z hlediska aliteračního principu bez jediného, či jediného podstatnějšího kazu, tzn. samy reprezentují ideální podobu aliteračního verše. Dokonalejší aliterační verše prakticky není možné konstruovat ani při podrobné teoretické znalosti aliteračního principu a i v některých obdobích dominantního postavení aliteračního principu se takovéto verše vyskytovaly jen řídko. Vzhledem k počtu parametrů, které musí úplný aliterační verš splňovat, je množství takto kvalitních potenciálních aliteračních veršů v Máchově básnickém díle překvapující. Na tomto místě budou uvedeny jen nejvýraznější z nich, a to včetně jejich identifikačních čísel a s vyznačením rýmových komponentů a předělů mezi půlverši:

8. *a slunce jasná* || *světů jiných*
50. *Jak světlo —* || *stín se střídá!*
116. *Posledněť vyveden* || *v přírody slavný chrám,*
125. *na něm se kůl* || *a kolo míhá.*
143. *v kraj, kde co dítě on —* || *Ó krásný — krásný věk!*
255. *slyšel Ivan* || *v sladkém snění*
275. *že se Vojtěch opět* || *k vlasti vrací,*
292. *prach s svých setře nohou —* ; || *pout' dokonána jest;*
428. „*Sláva!*” *nervy v souzvuk* || *s světem znějí,*
441. *Přijmi díky,* || *děvče přespanilé,*

508. „Pohřbi *harfu*, || *hloubi černá*,
518. *jak jej hrůza* || *z hrdla nutí*;
540. *stojí rakev*, || *v které Rón sní*,
581. *Jak kdy poutník z vlasti* || *pryč se ubírá*,
584. *i ač poslední strach* || *prsa ouží*,
587. *Posledním strachem* || *prsa se ouží*,
611. *v snů mých říši*, || *oné stíny svaté*,
651. *Tvoje krásná*, || *klamuplná říše*
653. *v snů mých říši*, || *ony stíny svaté*,
685. *a jej v pravdě* || *poznati mi nedá*.
762. „*Slunce, ó slunce!* || *slyš prahy volání!*”
827. *Und wenn einst mich* || *die Allmacht von hier rufet*
866. *in jenem strengen*, || *schrecklichen Weltgericht*
867. *Stuhle versammeln wird*, || *schläft im Grabe*.
888. *weil im Schlaf man* || *stets dort liege?*
896. *schaurig tönet* || *ihrer Stimmen Chor*,
914. *ich sehe schnell* || *die süßen Freuden fliehen*

Za pozornost v této souvislosti stojí, že Eisner, jenž byl jako vynikající germanista a německo-český bilingvista s aliteračním principem v jeho původní podobě nepochybně velmi dobře obeznámen, označuje (1956, s. 14 a 18) za dokonalé či nepochybné aliterační verše takové verše, které jsou z hlediska jejich aliteračního charakteru podstatně neúplnější než verše prezentované v předcházejícím výčtu⁸⁷. Svědčí to o mimořádné dokonalosti uvedených veršů.

⁸⁷ Eisner (1956, s. 14 a 18) uvádí jako příkladné verše organizované podle aliteračního principu dva Máchovy německé verše (*Führtest mich an der Schwermuth Schauerschlünde* a *Dort wo verschlungen Dorn und Disteln trauern*) a jeden verš český (*tiché jsou vlny, temný vod klín*), jehož podobu s aliteračním veršem označuje zcela explicitně za dokonalou. Přitom v pořadí druhý německý verš a český verš splňují pouze pět hlavních

5.1.3.2 Veškeré **Máchovy české potenciální aliterační verše** tvoří 16,33 % veršů jeho českého básnického díla. Máchovy **německé potenciální aliterační verše** představují 16,74 % z celkového počtu veršů jeho německých skladeb. Verše s relativně velmi dokonalou aliterační podobou tvoří 30 % všech Máchových českých a 34,03 % všech Máchových německých potenciálních aliteračních veršů; verše se zřetelnou aliterační podobou pak 29,7 % Máchových českých a 36,11 % Máchových německých potenciálních aliteračních veršů (viz k tomu tab. 6). V průměru Máchovy české potenciální aliterační verše realizují 4,88 hlavní vlastnosti, zatímco německé 5,02 hlavní vlastnosti.

Prostřednictvím vedlejších aliteračněveršových rysů je zřetelně posílen aliterační charakter 27,12 % Máchových českých a 27,08 % Máchových německých potenciálních aliteračních veršů. Absence těchto rysů se projevuje výrazně v případě 1,82 % Máchových českých a 0 % Máchových německých potenciálních aliteračních veršů a slaběji u 18,48 % Máchových českých a 21,53 % Máchových německých potenciálních aliteračních veršů. Vezmeme-li v potaz pouze verše s relativně velmi dokonalou aliterační podobou a verše se zřetelnou aliterační podobou, dopadá poměr mezi verši, jejichž aliterační ráz je vedlejšími rysy posilován, a verši, které jsou absencí vedlejších rysů oslabovány, výrazně lépe pro české verše (viz k tomu čtvrtý sloupec tab. 7).

Prostřednictvím troj- a čtyřčlenného rýmu je zvýrazněn aliterační charakter 15,61 % Máchových českých a 7,64 % Máchových německých potenciálních aliteračních veršů. Tento podstatný rozdíl je v rámci veršů s relativně velmi dokonalou aliterační podobou ještě prohlouben: daným

aliteračněveršových vlastností, verš *Führttest mich an der Schwermuth Schauerschlinde* nesplňuje dokonce ani základní podmínky nutné pro hodnocení verše jako aliteračního.

způsobem se posiluje aliterační charakter 15,66 % Máchových českých a 6,12 % Máchových německých veršů této kvality (viz k tomu tab. 8).

Ze souhrnu výsledků vyplývá, že potenciální aliterační verše jsou skutečně frekventovanější v Máchových německých básních, a i jejich kvalita poměřovaná množstvím realizovaných hlavních vlastností je celkově v rámci těchto básní vyšší. Rozdíly mezi Máchovou českou a německou básnickou tvorbou však nejsou v těchto bodech příliš výrazné. Navíc jsou tyto diference zmírňovány jednak situací v oblasti vedlejších aliteračněveršových rysů, která vyznívá lépe pro české potenciální aliterační verše, ale především frekvencí veršů s troj- a čtyřčlennými rýmy, jež je mezi Máchovými českými potenciálními aliteračními verši více než dvakrát vyšší než mezi německými.

Hypotézu předpokládající výraznější kvantitativní i kvalitativní pozici potenciálních aliteračních veršů v rámci Máchových německých básní lze považovat v zásadě za potvrzenou, protože rozhodující roli při posuzování kvality potenciálních aliteračních veršů hraje množství realizovaných hlavních vlastností. Nicméně potvrzení hypotézy není vzhledem k nevelkému odstupu dat shromážděných zvláště pro českou a německou část máchovského korpusu natolik nesporné, aby bylo možno konstatovat, že jednoznačně přispívá k potvrzení primární hypotézy práce. Na místě je zde opatrnější formulace: **Výsledky komparace Máchových českých a německých potenciálních aliteračních veršů nejsou v rozporu s primární hypotézou diplomové práce.**

5.2 SYSTÉMOVÁ ANALÝZA MÁCHOVSKÉHO KORPUSU

Systémová analýza byla ve své obecné podobě popsána v oddílu 3.2.1. Její podstata spočívá v odhalování zřetelného uspořádání v rámci souboru potenciálních aliteračních veršů, v tomto oddílu pak výhradně v rámci souboru Máchových potenciálních aliteračních veršů, přičemž celá systémová analýza pracuje s verši-sémantickými jednotkami (pro definici

pojmu viz odd. 5.1.1.1). Nutno také upozornit na to, že systémová analýza, na rozdíl od analýzy kvalitativně-kvantitativní, rezignuje na rozlišování důsledné realizace aliteračněveršových vlastností, a to z důvodu značné složitosti a nepřehlednosti práce s takovýmto víceúrovňovým popisem.

Jak již bylo řečeno v úvodu této kapitoly, zaměřuje se systémová analýza především na vztahy jednotek dvou různých úrovní. Na jedné straně jsou v centru pozornosti vztahy na úrovni jednotlivých aliteračněveršových vlastností, na straně druhé prostorové vztahy potenciálních aliteračních veršů k sobě navzájem, k skladbě jako celku, k hranicím skladby a jejím vnitřním předělům (např. hranice mezi slokami atd.) a k sémantickému jádru skladby.

5.2.1 ANALÝZA VZTAHŮ NA ÚROVNI ALITERAČNĚVERŠOVÝCH VLASTNOSTÍ

Tento typ systémové analýzy má za úkol jednak dešifrovat vzájemné vztahy aliteračněveršových vlastností na základě jejich opakovaného souvškytu v rámci jednotlivých Máchových potenciálních aliteračních veršů (odd. 5.2.1.1), jednak sledovat, jaké soubory hlavních aliteračněveršových vlastností realizují jednotlivé Máchovy potenciální aliterační verše a jak často se verše splňující ten který soubor hlavních vlastností vyskytují. Jinak řečeno jde o to stanovit, jak početné jsou jednotlivé typy potenciálních aliteračních veršů, a vyvodit z toho závěry. Typem potenciálního aliteračního verše se v souladu s výše uvedenou definicí rozumí sourodá skupina veršů vykazujících stejnou konstelaci hlavních vlastností, neboli stejnou podobu aliteračněveršového vzorce v oblasti deskriptorů A–G (viz také odd. 5.2.1.2).

5.2.1.1 ANALÝZA VZÁJEMNÝCH VZTAHŮ JEDNOTLIVÝCH ALITERAČNĚ-VERŠOVÝCH VLASTNOSTÍ

5.2.1.1.1 Aplikace metody a postup získávání výsledků

V oddílu 3.2 bylo doloženo, že formativní přítomnost aliteračního principu v Máchově díle je signalizována tehdy, když elementy tohoto díla vyčleněné jen na základě jejich spojitosti s aliteračním principem (potenciální aliterační verše/aliteračněveršové vlastnosti realizované těmito verši) tvoří určitou strukturu ve smyslu zřetelného uspořádání. Takovou strukturu je možno rozpoznat především na základě prokazatelných, tj. zřetelných a nezamlžených, vztahů mezi elementy, v tomto konkrétním případě na základě kauzálních vztahů mezi jednotlivými aliteračněveršovými vlastnostmi v rámci máchovského korpusu. Případné zřetelné vztahy se manifestují prostřednictvím pravidelností v „chování“ elementů vymykajících se svou důsledností nahodilosti, protože takovéto vztahy nadstandardní míru pravidelnosti nutně produkují.

Nenahodilé pravidelnosti indikující existenci zřetelných vztahů mezi jednotlivými aliteračněveršovými vlastnostmi se mohou projevit prostřednictvím nenáhodně pravidelného souvškytu těchto vlastností v jejich konkrétní podobě v rámci jednotlivých Máchových potenciálních aliteračních veršů⁸⁸, nebo naopak prostřednictvím jejich vzájemného nenáhodně pravidelného míjení se v těchto verších. Obecně vzato se může jednat v zásadě o tyto dva typy souvškytu:

1. Vlastnost X se vyskytuje v jednotlivých potenciálních aliteračních verších vždy zároveň s vlastností Y a naopak vlastnost Y vždy zároveň s vlastností X⁸⁹; tzn. vlastnosti X a Y se objevují výhradně společně. V takovémto

⁸⁸ Na jedné straně zde stojí obecně chápané aliteračněveršové vlastnosti ve své abstraktní podobě, na straně druhé jejich konkrétní realizace v jedinečných podmínkách jednotlivých veršů zaznamenané v aliteračněveršových vzorcích korpusu. Jedná se o obdobný vztah jako např. mezi *langue* a *parole*. V jednoznačném kontextu nebudou oba významové odstíny explicitně rozlišovány.

⁸⁹ Vlastnosti X a Y představují libovolné aliteračněveršové vlastnosti.

případě lze usuzovat na extrémně pevný „obousměrný“ kauzální vztah mezi vlastností X a Y, který funguje pravděpodobně tak, že realizace vlastnosti X vyžaduje vždy i realizaci vlastnosti Y a realizace vlastnosti Y realizaci vlastnosti X, respektive na důsledné sepětí obou vlastností v autorových mentálních strukturách.

2. Vlastnost X se vyskytuje v jednotlivých potenciálních aliteračních verších vždy zároveň s vlastností Y, avšak obráceně to neplatí; tzn. vlastnost X se nikdy nevyskytuje ve verších bez vlastnosti Y, ale vlastnost Y se může vyskytovat bez vlastnosti X⁹⁰. Takovýto model souvýskytu je možno interpretovat dvěma způsoby, respektive zdůvodnit dvěma navzájem nezávislými „jednosměrnými“ vztahy s navzájem opačnou kauzalitou. Buď platí, že realizace vlastnosti X vyžaduje i následnou realizaci vlastnosti Y, anebo se situace může jevit tak, že realizace vlastnosti Y umožňuje, avšak nikoliv vyžaduje, realizaci vlastnosti X, že tedy realizace vlastnosti Y vytváří podmínky nutné pro realizaci vlastnosti X. Neexistuje zřejmě spolehlivý způsob, jak bezpečně rozsoudit, která z obou uvedených interpretací tohoto typu souvýskytu je správná, a vzhledem k cílům diplomové práce to ani není nutné. Přesto se zdá být pravděpodobnější první varianta, protože předpokládá nekomplikovaný, přímočarý kauzální vztah v užším slova smyslu, v němž jedna kvalita bezprostředně evokuje jinou (když X, tak Y), zatímco druhá varianta pracuje s komplikovanějším vztahem kondicionálního charakteru (když ne Y, tak ne X; když Y, tak X/ne X). První varianta nabývá ještě na přesvědčivosti na úkor varianty druhé, uvažujeme-li o případném pravidelném souvýskytu aliteračněveršových vlastností jako o výsledku polovědomé či podvědomé

⁹⁰ Příklady, na nichž jsou demonstrovány oba typy možného souvýskytu aliteračněveršových vlastností, jsou pro zjednodušení zvoleny tak, že souvýskyt vykazuje absolutní pravidelnost (signalizováno adverbium „vždy“, „nikdy“ atd.), se kterou samozřejmě není možno v případě analýzy reálného slovesného materiálu zdaleka počítat.

autorovy činnosti. Vyloučené ovšem není ani současné spolupůsobení obou vztahů.

Podstata vzájemného pravidelného míjení se či vylučování se určitých aliteračněveršových vlastností, které v ideální podobě může vypadat i tak, že se dané vlastnosti nikdy nevyskytnou současně ve stejném potenciálním aliteračním verši (když X, tak ne Y; když Y, tak ne X), neumožňuje žádné analogické rozčlenění. Disjunktivní vztahy mezi jednotlivými vlastnostmi prozatím zůstanou mimo záběr diplomové práce, a to jednak z čistě technických (časových), ale i věcných důvodů: Případy vzájemného pravidelného míjení se jednotlivých vlastností je sice možno hodnotit jako projevy hypotetické struktury, a jako takové by podporovaly primární hypotézu diplomové práce, avšak na druhou stranu tyto případy závažně narušují klíčový mechanismus aliteračního principu, jehož podstata spočívá v kumulaci pokud možno všech aliteračněveršových vlastností ve verši.

V daném kontextu je nezbytné si uvědomit, že jako vztahy mezi aliteračněveršovými vlastnostmi podporující primární hypotézu diplomové práce lze hodnotit pouze takové vztahy, které nejsou motivovány jinak než výhradně společnou příslušností těchto vlastností ke struktuře aliteračního principu, tzn. pouze takové vztahy, u nichž je možno s velkou pravděpodobností vyloučit jejich paralelní „mimoaliterační“ motivaci nebo u nichž alespoň nelze takovouto motivaci prokázat. Případné vztahy mezi aliteračněveršovými vlastnostmi, které jsou současně vysvětlitelné na základě příslušnosti těchto vlastností ještě k jinému systému než aliteračnímu nebo na základě jejich přirozené interakce, není možné brát v potaz. Takováto interakce probíhá např. mezi vlastností L a M na jedné straně a vlastností E na straně druhé: Vlastnosti L a M vykazuje potenciální aliterační verš zjednodušeně řečeno tehdy, když dosahuje určitého minimálního rozsahu. V praxi to znamená, že verše s vlastnostmi L a M jsou často podstatně

rozsáhlejší než verše, které tyto vlastnosti nemají. Splnění vlastnosti E je v první řadě závislé na výskytu hranice mezi promluvovými úseky v rámci verše. Protože délka promluvových úseků se zpravidla nepřizpůsobuje délce veršů, zvyšuje se šance na výskyt hranice promluvového úseku, a tedy i na realizaci vlastnosti E, přímo úměrně s délkou verše. Realizace vlastností L a M tak zvyšuje bezprostředně pravděpodobnost realizace vlastnosti E. Pravidelný souvýskyt vlastností L a E nebo M a E nelze proto bez další analýzy interpretovat tak, že autor v rámci svého individuálního pojetí aliteračního principu pocíťoval určitou sounáležitost těchto vlastností.

O postupu identifikace určité míry pravidelnosti souvýskytu aliteračněveršových vlastností jako nenáhodné platí v úplnosti to, co k tomuto tématu bylo řečeno v závěru oddílu 3.2.1; příklady tam uvedené dokonce přímo reflektují oblast vzájemných vztahů jednotlivých aliteračněveršových vlastností. Specifika postupu budou popsána v následujících odstavcích pojednávajících o způsobu získávání výsledků zachycujících míru souvýskytu vlastností.

Níže prezentovaný postup získávání výsledků je z formálního hlediska použitelný i pro stanovování míry pravidelnosti souvýskytu jedné aliteračněveršové vlastnosti na jedné straně a různě početných skupin aliteračněveršových vlastností na straně druhé (např. souvýskyt vlastnosti A a dvojice vlastností BC/trojice vlastností BCD atd.). Avšak postup ztrácí v těchto případech z nejasných důvodů rozlišovací schopnost, a to tím více, s čím rozsáhlejšími skupinami se pracuje. Proto výsledky získané pro tento typ souvýskytu nebudou prezentovány a zájem této části systémové analýzy bude zaměřen výhradně na vzájemné vztahy jednotlivých izolovaných vlastností (např. vztah vlastnosti A a vlastnosti B, vlastnosti A a C, A a D atd.).

Pro stanovení míry pravidelnosti souvýskytu určitých dvou aliteračněveršových vlastností je v první řadě nutné určit na základě korpusu počet veršů, v nichž se obě vlastnosti vyskytují současně, a počet veršů, které realizují pouze jednu z vlastností neboli určit počet veršů splňujících zároveň vlastnosti X a Y na jedné straně a počet veršů splňujících vlastnost X za současné absence vlastnosti Y a vlastnost Y bez vlastnosti X na straně druhé. Jinak řečeno jde o to zjistit počet všech veršů splňujících vlastnost X a počet všech veršů splňujících vlastnost Y a počet veršů splňujících současně obě tyto vlastnosti. Procentuální zastoupení veršů splňujících zároveň obě vlastnosti v množství všech veršů splňujících vlastnost X a v množství všech veršů splňujících vlastnost Y představuje primární údaje vyjadřující míru pravidelnosti souvýskytu vlastnosti X a Y, a to právě pro schopnost vyjadřovat jednoduše poměr mezi počtem veršů splňujících obě vlastnosti a počty veršů, v nichž každá z obou vlastností figuruje samostatně. Obecně platí, že čím vyšší je toto procentuální zastoupení, tím pravidelnější je souvýskyt obou vlastností. Jestliže je procentuální zastoupení vysoké v případě obou skupin veršů (skupina všech veršů splňujících X a skupina všech veršů splňujících Y), pak se může jednat o dvojsměrný kauzální vztah (viz bod 1 tohoto oddílu); jestliže jen v případě jedné z obou skupin, jedná se o souvýskyt druhého typu, jak byl ve své ideální podobě popsán v druhém bodu tohoto oddílu.

Pro lepší představu je výše popsáný postup zopakován s náhodně vybranými reálnými daty získanými analýzou máchovského korpusu: Všech Máchových potenciálních aliteračních veršů splňujících vlastnost A je 675; všech Máchových potenciálních aliteračních veršů splňujících vlastnost B je 339; vlastnost A i B současně splňuje 287 Máchových potenciálních aliteračních veršů. Verše splňující vlastnost A i B tedy tvoří 42,52 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů splňujících vlastnost A a 84,66 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů splňujících vlastnost B. To

znamená, že ve 42,52 % případů se vlastnost A vyskytuje ve verši současně s vlastností B a ve zbývajících 57,48 % případů se vlastnost A vyskytuje bez vlastnosti B. Pro výskyt vlastnosti B platí, že v celých 84,66 % případů se tato vlastnost objevuje ve verši zároveň s vlastností A a pouze v 15,34 % bez vlastnosti A. Existuje zde tedy určitý náznak pevného jednosměrného vztahu mezi oběma vlastnostmi.

Řídit se při určování míry pravidelnosti souvýskytu jednotlivých aliteračněveršových vlastností výhradně výsledky výše popsaného postupu není možné, protože by byl ignorován důležitý faktor zkreslující zcela zásadně tyto výsledky. Vzhledem k fixnímu počtu Máchových potenciálních aliteračních veršů (804) jsou výsledky nežádoucím způsobem ovlivněné rozdílnou frekvencí výskytu jednotlivých aliteračněveršových vlastností. Čím vyšší je totiž v korpusu frekvence výskytu vlastnosti⁹¹, jejichž vzájemný souvýskyt je posuzován, respektive deskriptorů označujících tyto vlastnosti, tím se zlepšují dispozice pro příznivější (vyšší) procentuální zastoupení veršů splňujících obě vlastnosti v počtu všech veršů splňujících první/druhou vlastnost. V důsledku toho se zdánlivě zvyšuje i pravidelnost jejich souvýskytu. Pravá příčina tohoto jevu však spočívá v tom, že při vyšší frekvenci jejich výskytu je pravděpodobnost současného výskytu obou vlastností v rámci stejných veršů logicky vyšší než v případě jejich nižší frekvence. Dobře viditelná je podstata zkreslení výsledků na fiktivním příkladu s extrémní frekvencí výskytu jedné z vlastností: Veršů splňujících vlastnost X je 804, což znamená, že všechny Máchovy potenciální aliterační verše mají tuto vlastnost. Jakákoliv jiná vlastnost se pak v jednotlivých verších nutně vyskytuje vždy současně s vlastností X a naplňuje tak

⁹¹ Mluví-li se o frekvenci/počtu/množství výskytu určité vlastnosti/deskriptoru v korpusu, znamená to totéž co frekvence/počet/množství veršů, které splňují danou vlastnost, a první způsob vyjádření sleduje pouze lepší srozumitelnost textu, nikoliv významovou diferenciaci. Ekvivalence obou způsobů vyjádření vyplývá již z toho, že každý verš může splňovat každou vlastnost jen jedenkrát.

maximální možnou míru pravidelnosti souvýskytu obou vlastností, aniž by však tato dokonalá pravidelnost musela být jen v nejmenším reflektovat existenci vztahu mezi oběma vlastnostmi.

Popsané zkreslení výsledků lze eliminovat pouze tak, že bude při výpočtu míry pravidelnosti souvýskytu určitých dvou aliteračněveršových vlastností nějakým způsobem zohledněno množství všech výskytů každé z těchto vlastností, respektive vliv tohoto množství na podobu výsledků. Na základě počtu výskytů každé z obou vlastností je možno stanovit určité rozmezí, ve kterém se musí pohybovat počet souvýskytů těchto vlastností. Spodní hranici tohoto rozmezí tvoří nejnižší možný počet veršů, v nichž se posuzované vlastnosti mohou vyskytnout současně. Této hranici odpovídá nejmenší možný průnik výskytů posuzovaných vlastností vzhledem k počtu všech Máchových potenciálních aliteračních veršů, který lze stanovit dosazením do rovnice $p = x + y - 804$, kde p je hledaný průnik, x počet výskytů jedné z vlastností a y počet výskytů druhé vlastnosti; číslo 804 vyjadřuje počet všech Máchových potenciálních aliteračních veršů. Horní hranice rozmezí je logicky totožná s počtem výskytů vlastnosti, která má z obou posuzovaných vlastností nižší frekvenci.

Konkretizujme uvedený postup opět na příkladu vlastností A a B: Vlastnost A se v máchovském korpusu vyskytuje 675krát, vlastnost B 339krát. Společně se tedy obě vlastnosti mohou vyskytovat maximálně 339krát; to v ideálním případě, když by se vlastnost B vyskytovala v jednotlivých potenciálních aliteračních verších vždy dohromady s vlastností A (maximálně pravidelný souvýskyt). Nejnižší možný počet společných výskytů vlastností A a B má hodnotu 210 ($= 675 + 339 - 804$); tento počet je za daných podmínek teoretickým výsledkem maximálně pravidelného míjení se obou vlastností. Rozmezí, v němž se musí pohybovat počet souvýskytů vlastnosti A a B, je tedy při uvedeném počtu výskytů vlastnosti A a výskytů

vlastnosti B a za daného počtu všech Máchových potenciálních aliteračních veršů ohraničeno čísly 210 a 339.

Rozmezí vypočítané tímto způsobem vytváří pro každou posuzovanou dvojici vlastností určitou škálu rozpínající se od minimální pravidelnosti (spodní hranice rozmezí) až po maximální pravidelnost jejich souvýskytu (horní hranice rozmezí). Umístění reálného počtu současných výskytů dvou vlastností na této škále určuje míru pravidelnosti jejich souvýskytu vzhledem k danému počtu výskytů každé z těchto vlastností a vzhledem k počtu Máchových potenciálních aliteračních veršů neboli míru tendence vlastností vyskytovat se vzhledem k daným okolnostem současně ve stejných verších. Umístění na škále je vyjadřováno procentuálně, přičemž spodní hranice rozmezí odpovídá 0 procentům a horní hranice rozmezí 100 procentům. Čím výše se vyskytuje reálný výsledek na škále, respektive čím vyšší je procentuální údaj zachycující umístění na škále, tím pravidelnější je souvýskyt vlastností.

Konkrétní aplikace vypadá takto: Vlastnosti A a B se současně vyskytují v máchovském korpusu 287krát. Škála v tomto případě sahá od minimálních 210 až po maximálních 339 současných výskytů obou vlastností. Reálný počet současných výskytů vlastností A a B se tak nachází v 59,7 % škály.

Při stanovování míry pravidelnosti souvýskytu dvou aliteračněveršových vlastností je nutno brát v potaz oba typy údajů, tedy dvě dílčí data týkající se procentuálního zastoupení veršů splňujících obě vlastnosti v počtu veškerých veršů splňujících jednu z vlastností/druhou z vlastností (dále souhrnně označovány jako údaj S_1) a údaj o umístění reálného počtu současných výskytů obou vlastností na škále „minimální pravidelnost souvýskytu – maximální pravidelnost souvýskytu“ stanovené s ohledem na počet výskytů každé z vlastností a na celkové množství Máchových potenciálních aliteračních veršů (nadále označován jako údaj S_2). Důvodem

tohoto postupu je komplementarita údajů S_1 a údajů S_2 . Nedostatečnost posuzování míry souvýskytu vlastností pouze na základě údajů S_1 byla již objasněna výše; v zásadě spočívá v pomíjení závislosti podoby údajů na určitých faktorech. Údaj S_2 má naopak sám o sobě příliš relativní charakter. Kooperace obou typů údajů vypadá tak, že údaj S_2 koriguje nedostatečnost údajů S_1 a naopak. Má-li být konstatována vysoká míra pravidelnosti souvýskytu vlastností, musí tomuto stavu odpovídat oba typy údajů.

Bezprostřední podklad pro identifikaci nenáhodné míry pravidelnosti souvýskytu aliteračněveršových vlastností, která má schopnost signalizovat přítomnost vztahu mezi vlastnostmi, potažmo existenci jejich uspořádání do struktury, tvoří údaje S_1 a S_2 pro všechny možné dvojice vlastností, jichž je vzhledem k počtu vlastností celkem 78. Za nenáhodnou lze v souladu s tvrzeními uvedenými v oddílu 3.2 považovat takovou pravidelnost souvýskytu dvou vlastností, která svou důsledností podstatným způsobem a bez plynulé návaznosti převyšuje míru pravidelnosti souvýskytu v rámci ostatních dvojic aliteračněveršových vlastností. Protože je v našem případě míra pravidelnosti souvýskytu vlastností vyjádřena údaji S_1 a S_2 a protože číselná hodnota těchto údajů je přímo úměrná míře pravidelnosti souvýskytu, je bezesbytku možno klást analogické požadavky na tyto údaje. Pravidelnost souvýskytu dvou vlastností se pak jeví jako nenáhodná tehdy, když se číselná hodnota obou typů údajů (tj. údajů S_1 i S_2) nebo případně jednoho z obou typů údajů náležejících dané dvojici vlastností popsáním způsobem vymyká údajům přiřazeným k ostatním dvojicím vlastností. V případě, že nastane druhá alternativa, že tedy uvedené podmínky splňuje pouze jeden z obou typů údajů, musí druhý údaj dosahovat alespoň takové hodnoty, která ho řadí mezi nejvyšší svého druhu.

5.2.1.1.2 Výsledky

Tabulka č. 9 udává počty všech Máchových potenciálních aliteračních veršů, které splňují příslušnou aliteračněveršovou vlastnost nebo dvojici vlastností, a to pro všech třináct vlastností a pro veškeré možné dvojice vlastností; jinými slovy stanovuje množství všech výskytů každé ze třinácti aliteračněveršových vlastností v máchovském korpusu a vždy pro dvě vlastnosti počet jejich současných výskytů v témže verši.

(Tab. 9) Množství jednotlivých vlastností a dvojic vlastností v máchovském korpusu

A	675	AB	287	BD	165	CG	592	DK	281	FI	444	HK	278
B	339	AC	537	BE	278	CH	449	DL	274	FJ	309	HL	391
C	626	AD	333	BF	313	CI	608	DM	257	FK	233	HM	378
D	380	AE	592	BG	311	CJ	428	EF	375	FL	283	IJ	536
E	710	AF	375	BH	236	CK	330	EG	665	FM	286	IK	406
F	455	AG	628	BI	333	CL	442	EH	484	GH	532	IL	553
G	756	AH	485	BJ	230	CM	423	EI	689	GI	731	IM	534
H	565	AI	650	BK	174	DE	338	EJ	486	GJ	516	JK	257
I	779	AJ	469	BL	213	DF	212	EK	381	GK	391	JL	387
J	554	AK	335	BM	213	DG	360	EL	565	GL	537	JM	368
K	418	AL	470	CD	312	DH	247	EM	530	GM	510	KL	317
L	571	AM	454	CE	549	DI	373	FG	424	HI	545	KM	297
M	549	BC	262	CF	344	DJ	241	FH	330	HJ	433	LM	467

Tabulka č. 10 prezentuje paralelně údaje S_1 a S_2 pro jednotlivé dvojice aliteračněveršových vlastností. Struktura zápisu číselných údajů v tabulce, a tedy i způsob jejich „čtení“, je dobře patrný na ilustračním příkladu. Číselné údaje např. k dvojici aliteračněveršových vlastností AC znamenají toto: v 79,56 % případů z celkového množství výskytů vlastnosti A v máchovském korpusu se vlastnost A vyskytuje ve verších současně

s vlastností C; v 85,78 % případů z celkového množství výskytů vlastnosti C v máchovském korpusu se vlastnost C vyskytuje ve verších současně s vlastností A; počet současných výskytů vlastnosti A a C se nachází v 31,01 % škály „minimální pravidelnost souvýskytu – maximální pravidelnost souvýskytu”.

(Tab. 10) Míra pravidelnosti souvýskytu jednotlivých aliteračněveršových vlastností v rámci máchovského korpusu

	S ₁	S ₂		S ₁	S ₂		S ₁	S ₂
A	42,52%	59,69%	C	94,57%	29,17%	F	97,58%	56%
B	84,66%		G	78,31%		I	57%	
A	79,56%	31,01%	C	71,73%	34,83%	F	67,91%	41,6%
C	85,78%		H	79,47%		J	55,78%	
A	49,33%	63,57%	C	97,12%	28%	F	51,21%	46,99%
D	87,63%		I	78,05%		K	55,74%	
A	87,7%	11,7%	C	68,37%	29,21%	F	62,2%	26,18%
E	83,38%		J	77,26%		L	49,56%	
A	55,56%	37,98%	C	52,72%	50,56%	F	62,86%	33,73%
F	82,42%		K	78,95%		M	52,09%	
A	93,04%	2,08%	C	70,61%	27,53%	G	70,37%	31,25%
G	83,07%		L	77,41%		H	94,16%	
A	71,85%	37,98%	C	67,57%	29,21%	G	96,69%	0%
H	85,84%		M	77,05%		I	93,84%	
A	96,3%	0%	D	88,95%	55,32	G	68,25%	20,83%
I	83,44%		E	47,61%		J	93,14%	
A	69,48%	34,11%	D	55,79%	51,86%	G	51,72%	43,75%
J	84,66%		F	46,59%		K	93,54%	
A	49,63%	35,66%	D	94,74%	58,33%	G	71,03%	29,17%
K	80,14%		G	47,62%		L	94,05%	
A	69,63%	21,71%	D	65%	44,35%	G	67,46%	18,75%
L	82,31%		H	43,72%		M	92,9%	
A	67,26%	26,36%	D	98,16%	72%	H	96,46%	20%
M	82,7%		I	47,88%		I	69,96%	
B	77,29%	56,74%	D	63,42%	44,4%	H	76,64%	49,37%
C	41,85%		J	43,5%		J	78,16%	
B	48,67%	58,96%	D	73,95%	74,35%	H	49,2%	41,42%
D	43,42%		K	67,22%		K	66,51%	
B	82,01%	35,11%	D	72,11%	54,51%	H	69,2%	25,32%
E	39,15%		L	47,99%		L	68,48%	
B	92,33%	92,55%	D	67,63%	51,76%	H	66,9%	28,45%
F	68,79%		M	46,81%		M	68,85%	
B	91,74%	41,67%	E	52,82%	14,89%	I	68,81%	28%
G	41,14%		F	82,42%		J	96,75%	

B	69,62%	56,9%	E	93,66%	6,25%	I	52,12%	52%
H	41,77%		G	87,96%		K	97,13%	
B	98,23%	76%	E	68,17%	13,83%	I	70,99%	28%
I	42,75%		H	85,66%		L	96,85%	
B	67,85%	56,4%	E	97,04%	16%	I	68,55%	40%
J	41,52%		I	88,45%		M	97,27%	
B	51,33%	57,25%	E	68,45%	27,66%	J	46,39%	35,6%
K	41,63%		J	87,73%		K	61,48%	
B	62,83%	45,92%	E	53,66%	60,64%	J	69,86%	28,33%
L	37,3%		K	91,15%		L	67,78%	
B	62,83%	50,59%	E	79,58%	93,62%	J	66,43%	27,6%
M	38,8%		L	98,95%		M	67,03%	
C	49,84%	61,8%	E	74,65%	79,79%	K	75,84%	56,65%
D	82,11%		M	96,54%		L	55,52%	
C	87,7%	18,09%	F	93,19%	35,42%	K	71,05%	52,55%
E	77,32%		G	56,08%		M	54,1%	
C	54,95%	37,64%	F	72,53%	47,7%	L	81,79%	64,81%
F	75,6%		H	58,41%		M	85,06%	

5.2.1.1.3 Shrnutí výsledků a jejich interpretace

Vzhledem k výše popsanému charakteru výsledků, který umožňuje identifikovat pravidelnost souvškytu jako nenahodilou (Hodnota obou typů údajů/jednoho z obou typů údajů náležejících určité dvojici aliteračněveršových vlastností musí podstatným způsobem a bez plynulé návaznosti převyšovat údaje přiřazené k ostatním dvojicím vlastností.), a vzhledem k upozadění disjunktivních vztahů se ocitají v centru pozornosti dvojice aliteračněveršových vlastností s vysokými hodnotami údajů S_1 a S_2 . Mezi ně lze v závislosti na zvoleném klíči výběru počítat různě velkou množinu dvojic vlastností. Nakonec byly jako dvojice vlastností s vysokými hodnotami obou typů údajů vyčleněny ty dvojice, jejichž údaje splňují následující podmínky: jedno/obě dílčí data údaje S_1 patří mezi 25 % nejvyšších dat vyskytujících se mezi údaji S_1 a zároveň také údaj S_2 náleží mezi 25 % nejvyšších údajů tohoto druhu. Limit je stanoven tak, aby počet vyčleněných dvojic byl dostatečně vysoký pro širší představu o vývoji hodnot údajů S_1 a S_2 a zároveň natolik omezený, aby umožňoval přehlednou

komparaci dvojic, respektive k nim příslušejících údajů. Dané podmínky splňuje jedenáct dvojic vlastností: AD (87,63/63,57), BF (92,33/92,55), BI (98,23/76), DE (88,95/55,32), DG (94,74/58,33), DI (98,16/72), EK (91,15/60,64), EL (98,95/93,62), EM (96,54/79,79), FI (97,58/56), LM (85,06/64,81)⁹².

Je patrné, že v uvedeném výčtu se vyskytují dvě dvojice vlastností, které na sebe velikostí údajů S_1 a S_2 výrazně poutají pozornost. Jedná se o dvojice BF a EL; příslušné číselné hodnoty jako jediné překračují hranici 90 % současně v oblasti údajů S_1 i S_2 . Dvojici EL však v žádném případě nelze brát při ověřování primární hypotézy diplomové práce v potaz, protože, jak bylo doloženo již v oddílu 5.2.1.1.1, nesplňuje základní podmínku vyžadující motivaci vysoké míry souvýskytu vlastností výhradně na základě jejich společné příslušnosti ke struktuře aliteračního principu. To platí ve stejné míře i pro dvojice EM (viz k tomu odd. 5.2.1.1.1) a LM⁹³, mezi jejichž prvky rovněž existuje zcela přirozená a logická „mimoaliterační“ závislost. Význam skutečnosti, že se tyto tři dvojice – jediné ze všech 78 dvojic, v jejichž rámci existuje zcela přímočará a zřetelná kauzální závislost – objevují mezi jedenácti dvojicemi s vysokými hodnotami obou typů údajů, spočívá v tom, že zpětně potvrzuje spolehlivost postupu zvoleného pro stanovení míry pravidelnosti souvýskytu určitých dvou aliteračněveršových vlastností.

Po odpadnutí dvojice EL zůstává „ve hře“ již jen dvojice BF. K ní náležející údaj S_2 svou hodnotou podstatným způsobem a bez plynulé návaznosti přesahuje hodnoty údajů přiřazených k ostatním dvojicím

⁹² Čísla v závorkách odpovídají hodnotám údajů S_1 a S_2 . V případě údaje S_1 je logicky uvedeno pouze to z dílčích dat, jehož prostřednictvím je splněna příslušná část uvedené podmínky.

⁹³ Obě vlastnosti analogickým způsobem reflektují rozsah verše, a jejich realizace je tak navzájem úzce provázána.

vlastností, zatímco hodnota údaje S_1 náleží mezi nejvyšší svého druhu⁹⁴. Dvojice tak v plné míře splňuje podmínky nutné pro identifikaci pravidelnosti souvýskytu vlastností této dvojice jako nenahodilé. Bez významu rovněž není, že se navíc údaje S_1 i S_2 vypočítané pro dvojici BF blíží svým maximálním možným hodnotám (100 %). Absence kontinuity je dobře patrná při porovnání dvojice BF a dvojice s nejbližší nižší hodnotou údaje S_2 , jíž je po „odfiltrování“ EL, EM a LM dvojice BI. Odstup mezi nimi v této oblasti činí celých 16,55 procentního bodu.

Zabýváme-li se dvojicí vlastností BF, nelze opomenout, že i mezi těmito dvěma vlastnostmi je možné při určitém způsobu nazírání spatřovat určitou přirozenou závislost. Platí totiž, že většina typů uspořádání púlverše z hlediska příslušnosti slov púlverše k slovním třídám N a V poskytuje více možností realizovat vlastnost B prostřednictvím rýmové formy s rýmovým komponentem na první pozici (např. S0, SS, S00 atd.), která ovšem vyhovuje zároveň i podmínkám, jež musí púlverš splňovat, aby bylo možno konstatovat přítomnost vlastnosti F (k celé této problematice viz odd. 2.2.4). Reálné působení popsaného faktu na míru pravidelnosti souvýskytu vlastnosti B a F je však pouze hypotetické a neprůkazné, protože zcela závisí na kvantitativním zastoupení jednotlivých typů uspořádání púlveršů z hlediska slovních tříd v máchovském korpusu, které však dosud nebylo stanoveno. Kdyby např. vykazovalo podstatné množství druhých púlveršů obsažených v korpusu složení VNV či VNN, byla by popsaná báze vzájemné přirozené závislosti vlastností B a F dalekosáhle neutralizována, protože toto složení púlveršů naopak upřednostňuje rýmové formy s rýmovým komponentem mimo první pozici (0S0, 0SS).

Prozatím tedy můžeme s určitou dávkou opatrnosti konstatovat, že pravidelnost souvýskytu vlastností B a F se vymyká svou důsledností

⁹⁴ Při posouzení veškerých údajů S_1 dojdeme k závěru, že pouze 28 dat z celkového počtu 156 překračuje devadesátiprocentní hranici.

nahodilosti, a že tedy signalizuje přítomnost zřetelného vztahu mezi vlastnostmi B a F v rámci máchovského korpusu. Jedná se o kauzální vztah jednosměrný, protože platí, že až na poměrně řídké výjimky se vlastnost B vyskytuje v jednotlivých Máchových potenciálních aliteračních verších vždy zároveň s vlastností F, avšak vlastnost F se poměrně hojně vyskytuje bez vlastnosti B. Ukazují to jasně hodnoty údaje S_1 : V 92,33 % všech výskytů vlastnosti B v máchovském korpusu se tato vlastnost vyskytuje současně s vlastností F; vlastnost F se vyskytuje současně s vlastností B pouze v 68,79 % případů. Dá se rovněž předpokládat, že kauzalita ve vztahu má směr od vlastnosti B (příčina) k vlastnosti F (následek), že tedy realizace vlastnosti B vyžaduje realizaci vlastnosti F, a to vzhledem k obecným soudům formulovaným k tomuto tématu v oddílu 5.2.1.1.1.

Věrohodnost existence vztahu mezi aliteračněveršovými vlastnostmi B a F je ještě posílena možností motivovat jejich spojitost přirozenými psychickými procesy v autorově duševní sféře. Podstata obou vlastností shodně spočívá v realizaci korektních rýmových forem, jednou vzhledem k příslušnosti jednotlivých slov půlverše k slovním třídám, podruhé v souladu se specifickým pravidlem platným výhradně pro druhé půlverše (závazný výskyt rýmového komponentu na první pozici). Zdá se být pravděpodobné, že úzká příbuznost obou vlastností mohla představovat východisko pro sepětí obou vlastností v rámci Máchova subjektivního pojetí aliteračního principu a vyvolat v Máchovi vědomou/podvědomou potřebu realizovat tyto vlastnosti nějakým způsobem souběžně.

Přítomnost zřetelného vztahu mezi dvěma aliteračněveršovými vlastnostmi naznačuje, že aliteračněveršové vlastnosti v rámci máchovského korpusu tvoří určitou strukturu, a **poskytuje** tedy **podklad pro potvrzení primární hypotézy o existenci přímého vlivu aliteračního principu na Máchovo básnické dílo**. Zcela na místě by byla námitka, že jeden vztah mezi dvěma elementy souboru, byť relativně výrazný,

nekonstituuje strukturu. Avšak ve světle jeho existence lze oprávněně předpokládat, že i mezi ostatními elementy (aliteračněveršovými vlastnostmi) fungují určité vztahy, které se však neprojevují natolik důsledně, aby je bylo možno zvolenou metodou identifikovat.

5.2.1.2 ANALÝZA KVANTITATIVNÍHO ZASTOUPENÍ JEDNOTLIVÝCH TYPŮ POTENCIÁLNÍCH ALITERAČNÍCH VERŠŮ

5.2.1.2.1 Aplikace metody a postup získávání výsledků

Vztahy mezi aliteračněveršovými vlastnostmi lze rozpoznat i na základě jiných projevů korpusu, než jaké byly analyzovány v předchozím oddílu. Mohou být signalizovány rovněž tak, že některé hlavní vlastnosti se pravidelně sdružují při utváření aliteračněveršové podoby jednotlivých potenciálních aliteračních veršů; vytvářejí tímto způsobem návratnou konfiguraci hlavních vlastností, neboli určitý typ potenciálního aliteračního verše⁹⁵. Aby bylo možno hovořit o případných zřetelných vztazích mezi vlastnostmi, které by měly schopnost indikovat uspořádání aliteračněveršových vlastností do struktury, musí se verše určitého typu v korpusu vyskytovat s pravidelností, či přesněji řečeno frekvencí, která svou výší vylučuje náhodný vznik. Za nenáhodnou lze považovat takovou frekvenci výskytu veršů určitého typu neboli takové kvantitativní zastoupení určitého typu verše, které svou početností podstatným způsobem a bez plynulé návaznosti přesahuje kvantitativní zastoupení ostatních typů verše.

Údaje o počtu veršů náležejících k jednotlivým typům (nadále označovány jako údaje T_1) uvádí deskriptivní část varianty č. 2 a varianty č. 3 máchovského korpusu a znovu budou souhrnně prezentovány v oddílu 5.2.1.2.2. Avšak podobně jako v první části systémové analýzy není možné

⁹⁵ Typem potenciálního aliteračního verše je v souladu s dřívějším vymezením myšlena sourodá skupina veršů vykazující stejnou konstelaci hlavních vlastností, případně abstraktně pojímaný reprezentant této skupiny.

ani nyní pracovat pouze s výsledky absolutního charakteru. I zde totiž platí, že vyšší frekvence výskytu jednotlivých vlastností v korpusu zvětšuje pravděpodobnost jejich současného výskytu v potenciálních aliteračních verších, a proto je zapotřebí registrovat a zohlednit v případě každého z typů potenciálních aliteračních veršů množství všech výskytů jednotlivých hlavních vlastností, které se podílejí na konstituování těchto typů. Jeden z možných způsobů vychází ze stanovení poměru mezi množstvím všech výskytů hlavní vlastnosti v korpusu a počtem výskytů této vlastnosti v rámci veršů analyzovaného typu, a to zvláště pro všechny vlastnosti konstituující analyzovaný typ. Výsledky vyjadřují, do jaké míry se jednotlivé vlastnosti podílejí vzhledem k počtu všech svých výskytů v korpusu na vzniku veršů určitého typu; jinak řečeno vypovídají o tendenci jednotlivých těchto vlastností sdružovat se s ostatními, a vytvářet tak verše určitého typu.

Jestliže je tedy např. typ ABCDEF zastoupen v máchovském korpusu sedmi verši a počty všech výskytů vlastností A, B, C, D, E a F v témže korpusu jsou 675, 339, 626, 380, 710 a 455, vypadají hledané poměry takto: $7 : 675$, $7 : 339$, $7 : 626$, $7 : 380$, $7 : 710$, $7 : 455$. Účelům této části systémové analýzy však lépe vyhovuje převedení těchto dvoučlenných údajů na údaje jednočlenné (1,04; 2,06; 1,12; 1,84; 0,99; 1,54), které vyjadřují procentuální podíl počtu výskytů jednotlivých hlavních vlastností v rámci veršů určitého typu (v tomto případě typu ABCDEF) z celkového počtu výskytů těchto vlastností v korpusu. Průměr vypočítaný z těchto údajů (1,43 %) naznačuje souhrnně tendenci hlavních vlastností konstituujících daný typ sdružovat se do příslušné konfigurace. Čím větší je pak hodnota průměrného údaje (nadále označován jako údaj T_2), tím silnější je i tato tendence. Při určování kvantitativního zastoupení jednotlivých typů veršů je třeba zohlednit jak údaje T_1 , tak údaje T_2 .

Aby bylo zabráněno případnému nežádoucímu zkreslení při interpretaci výsledků, budou navzájem konfrontována pouze kvantitativní

zastoupení typů stejné kvalitativní úrovně, tzn. typů, jejichž verše realizují stejný počet hlavních vlastností. Komparace napříč kvalitativními úrovněmi by byla příliš závislá na obecném upřednostnění veršů určité kvality a nemusela by dostatečně zohledňovat preferenci jednotlivých konkrétních typů verše. Lépe situaci objasní následující příklad: Právě šest hlavních vlastností realizuje 164 Máchových potenciálních veršů, přičemž typů této kvalitativní úrovně je pouze sedm (ABCDEF, ABCDEG, ABCDFG, ABCEFG, ABDEFG, ACDEFG, BCDEFG); vyšší počet není vzhledem ke kombinovatelnosti sedmi hlavních vlastností ani možný. Právě čtyři hlavní vlastnosti vykazuje 224 Máchových potenciálních aliteračních veršů rozdělených do devatenácti typů; všechny teoreticky možné typy dané kvalitativní úrovně dosahují dokonce počtu 35⁹⁶. Z uvedených čísel je zřejmé, že typy vyšší kvalitativní úrovně budou v průměru podstatně početnější než typy čtyřmístné, aniž by však tato skutečnost musela vypovídat cokoliv podstatného o autorově preferenci jednotlivých konkrétních šestimístných typů či o upozadění jednotlivých typů čtyřmístných.

5.2.1.2.2 Výsledky

Tabulka č. 11 prezentuje údaje T_1 a T_2 pro všech 62 typů potenciálních aliteračních veršů vyskytujících se v máchovském korpusu.

⁹⁶ Jedná se o tyto potenciální typy veršů: typ ABCD, ABCE, ABCF, ABCG, ABDE, ABDF, ABDG, ABEF, ABEG, ABFG, ACDE, ACDF, ACDG, ACEF, ACEG, ACFG, ADEF, ADEG, ADFG, ACFG, BCDE, BCDF, BCDG, BCEF, BCEG, BCFG, BDEF, BDEG, BDFG, BEFG, CDEF, CDEG, CDFG, CFG, DEFG.

(Tab. 11) Kvantitativní zastoupení jednotlivých typů potenciálních aliteračních veršů v rámci máchovského korpusu

Typ	T ₁	T ₂	Typ	T ₁	T ₂	Typ	T ₁	T ₂
ABCDEFGG	83	16,11	ACEFG	32	5,12	BCFG	4	0,81
ABCDEF	7	1,43	ADEFG	5	0,9	BEFG	9	1,77
ABCDEG	12	2,28	BCDEF	1	0,21	CDEG	16	2,79
ABCDFG	18	3,66	BCDFG	4	0,86	CEFG	8	1,31
ABCEFG	65	11,87	BCEFG	21	3,98	DEFG	4	0,76
ABDEFG	17	3,4	BDEFG	4	0,84	ABF	1	0,22
ACDEFG	37	6,56	CDEFG	7	1,28	ACE	7	1,05
BCDEFG	8	1,62	ABCE	1	0,19	ACG	4	0,59
ABCDE	1	0,2	ABCF	1	0,21	ADG	2	0,36
ABCDF	1	0,22	ABCG	1	0,18	AEF	1	0,17
ABCDG	2	0,4	ABEF	6	1,21	AEG	22	3,09
ABCEF	7	1,35	ABFG	7	1,39	AFG	2	0,33
ABCEG	6	1,05	ACDE	5	0,89	BFG	1	0,21
ABCFG	19	3,63	ACDG	4	0,7	CEG	18	2,6
ABDEF	2	0,43	ACEF	1	0,17	CFG	1	0,17
ABDEG	3	0,59	ACEG	107	15,54	DEG	3	0,54
ABDFG	2	0,42	ACFG	10	1,65	EFG	8	1,32
ABEFG	25	4,68	ADEF	1	0,19	AE	3	0,43
ACDEF	2	0,37	ADEG	23	3,94	CG	1	0,15
ACDEG	97	16,38	ADFG	2	0,38	EG	11	1,51
ACDFG	7	1,29	AEFG	14	2,24			

5.2.1.2.3 Shrnutí výsledků a jejich interpretace

Necháme-li stranou méně výrazné případy, pak jsou to zejména typy ACDEG, ACEG a EG, které mírou kvantitativního zastoupení zcela a bez jakékoliv návaznosti přesahují ostatní typy stejné kvalitativní úrovně. Typ ACDEG (97/16,38) vykazuje 3,03krát vyšší hodnotu údaje T₁ a 3,2krát vyšší

hodnotu údaje T_2 než typ stejné kvalitativní úrovně s nejbližšími nižšími hodnotami těchto údajů, jímž je typ ACEFG (32/5,12). Obdobně údaje vztahující se k typu ACEG (107/15,54) převyšují svými hodnotami 4,65krát/3,94krát nejbližší nižší údaje v rámci čtyřmístných typů (ADEG (23/3,94)). Údaje T_1 , které bezprostředně odrážejí stav korpusu, jsou v těchto případech potvrzeny údaji T_2 relativního charakteru. Za pozornost rovněž stojí, že verše těchto dvou typů tvoří 25,37 % všech Máchových potenciálních aliteračních veršů, zatímco zbývajících 74,63 % veršů je „rozdrobeno“ do dalších 60 typů. Odstup typu EG od ostatních typů stejné kvality je srovnatelný s výše uvedeným odstupem typů ACDEG a ACEG, avšak spolehlivost tohoto výsledku je vzhledem k velmi omezenému materiálu, s nímž se v tomto případě pracuje⁹⁷, relativně malá.

Četnost veršů typu ACDEG a ACEG v máchovském korpusu, která se ocitá bezpečně za hranicemi jevů, jež lze považovat za produkt nahodilosti, předpokládá existenci určitých specifických vztahů mezi hlavními vlastnostmi pravidelně se sdružujícími ve verších těchto typů. Extrémně vysoký výskyt stejných konfigurací hlavních vlastností zároveň bezprostředně ukazuje na to, že tyto vlastnosti jsou ve vztahu k sobě určitým způsobem uspořádány či strukturovány. Změníme-li perspektivu pohledu na věc a zapojíme-li do úvah explicitně roli autora, pak extrémně vysoké kvantitativní zastoupení daných typů svědčí o Máchově vědomém/podvědomém preferování určitých podob potenciálních aliteračních veršů, které je stěží myslitelné bez autorova vhladu do problematiky fungování aliteračního principu a bez vlivu dané zkušenosti na proces jeho tvorby. Tato zjištění představují **další indicii podporující správnost primární hypotézy diplomové práce.**

Na tomto závěru se nic nemění ani tehdy, je-li přiznána možnost, že určitý vliv na frekvenci výskytu veršů typu ACDEG a ACEG mohou mít

⁹⁷ Veškeré dvojmístné typy máchovského korpusu čítají dohromady pouze 15 veršů.

velmi vágní přirozené (mimoaliterační) vztahy mezi vlastnostmi A a C⁹⁸ a mezi vlastnostmi A a D⁹⁹. Obdobně vágní vztahy založené na přirozené interakci existují i mezi některými dalšími aliteračněveršovými vlastnostmi (např. mezi vlastnostmi C a L, D a K, H a I, J a I), aniž by se viditelně projevíly na podobě korpusu; proto jejich přítomností nelze v žádném případě uspokojivě vysvětlit extrémní kvantitativní zastoupení typů ACDEG a ACEG v máchovském korpusu, a zpochybnit tak význam takového zastoupení pro ověřování primární hypotézy práce. Navíc představuje existence návratného typu potenciálního aliteračního verše natolik složitý a komplexní jev odrážející pravděpodobně celou síť specifických vztahů, že ani případná identifikace zřetelných mimoaliteračních vztahů mezi některými vlastnostmi konstituujícími takovýto typ verše by neposkytla potřebnou oporu pro jeho plnohodnotné objasnění.

5.2.2 ANALÝZA ROZLOŽENÍ POTENCIÁLNÍCH ALITERAČNÍCH VERŠŮ DO JEDNOTLIVÝCH SKLADEB A VE SKLADBÁCH

Strukturovanost rozložení potenciálních aliteračních veršů je rozpoznatelná na základě pravidelných vazeb těchto veršů na určité pozice či úseky analyzovaného slovesného materiálu. Tato část systémové analýzy se tedy zaměřuje na prostorové vztahy, a sice na vztahy potenciálních aliteračních veršů k sobě navzájem (kumulace veršů v určitém úzce vymezeném prostoru, pravidelné odstupy mezi verši atd.), k skladbě jako

⁹⁸ Splnění podmínek znamenající realizaci vlastnosti A může patrně v omezené míře zvětšit pravděpodobnost realizace vlastnosti C, protože autosémantická slova se zřejmě méně často vyskytují v příklonném či předklonném postavení než zájmena, zájmenná příslovce a pomocná slovesa. Tato skutečnost však ztrácí na významu, vezmeme-li v potaz, že ztráta přízvuku v češtině nastává shodně u autosémantických a synsémantických slov také po slabičné předložce vlastní a že tato příčina ztráty přízvuku je velmi častá.

⁹⁹ Je logické, že v případě autosémantických slov (vlastnost A) lze spíše předpokládat jejich vysoký sémantický potenciál (vlastnost D) než u slov synsémantických. Avšak zájmena a zájmenná příslovce mohou být paradoxně rovněž sémanticky exponovaná (např. máchovské „tam“ vyjadřující romantickou nespokojenost s „ted' a tady“ a touhu po „jindy a jinde“).

celku (nápadně vysoká/nízká koncentrace potenciálních aliteračních veršů v jednotlivých skladbách), k vnějším hranicím skladeb a jejich vnitřním předělům (pravidelné umístění potenciálních aliteračních veršů vzhledem k hranicím slok), k sémantickému jádru skladeb. Zřetelné vztahy v jednotlivých jmenovaných oblastech se manifestují nenáhodnými pravidelnostmi v rozložení potenciálních aliteračních veršů, za něž lze považovat takové pravidelnosti, které svou důsledností výrazně vynikají nad ostatní pravidelnosti analogického či souměřitelného rázu.

Pro účely analýzy rozmístění potenciálních aliteračních veršů ve sledovaném slovesném materiálu je možno v zásadě rozlišit dva typy pravidelností. Na jedné straně to jsou pravidelnosti projevující se opakováním určitého uspořádání potenciálních aliteračních veršů ve větším počtu skladeb; pravidelnost v tomto případě nespočívá přímo v uspořádání jako takovém, ale především v jeho návratnosti. Jedná se tu tedy o pravidelnost v obecnější rovině či širším kontextu, která může v závislosti na míře své realizace prozrazovat obecné tendence v prostorové distribuci potenciálních aliteračních veršů pro rozsáhlejší úseky autorovy tvorby, případně pro celou jeho tvorbu. Na druhé straně stojí velmi výrazné a často dosti komplikovaně a detailně utvářené pravidelnosti nepřesahující většinou hranice jediné skladby, tedy nemající analogie v dalších skladbách (pravidelnosti v užším kontextu). Oběma typům pravidelností budou věnovány samostatné oddíly.

Pravidelnosti druhého typu jsou z hlediska způsobilosti ověřovat primární hypotézu diplomové práce podstatně nespolehlivější než pravidelnosti prvního typu, protože jejich existence je úzce vázána na vyhodnocení určitých veršů skladby jako potenciálně aliteračních: Změna obecně platných kritérií použitých k identifikaci veršů jako potenciálně aliteračních (viz odd. 4.1.3) nebo posun v posouzení konkrétního verše při zachování stávajících kritérií vedoucí ke korekci aliteračněveršových poměrů v analyzované skladbě (popření/uznání aliteračního charakteru některých

veršů skladby oproti stávajícímu stavu) by mohly mít za následek vážné narušení pravidelností tohoto typu. Přesto však nelze pravidelnostem v užším kontextu upřít určitou výpovědní hodnotu.

Než přistoupíme k detailnějšímu popisu této části systémové analýzy, je třeba modifikovat vymezení sledovaného slovesného materiálu. V oddílu 4.1.2 bylo řečeno, že analyzovaný slovesný materiál sestává z veškerých Máchových básní otištěných ve *Spisech I.*, a to včetně zlomků básní. V zájmu větší objektivity analýzy rozložení potenciálních aliteračních veršů je pro její účely třeba vyřadit z takto definovaného materiálu všechny zlomky básní a rovněž mladší znění básně *Zpěvec* (s. 98) a variantu básně *Na popravišti* (s. 211). Zlomky básní nejsou autorem zamýšlené a cíleně vytvářené celistvosti, a proto v jejich případě stěží lze uvažovat o jakékoliv důkladnější vnitřní strukturaci¹⁰⁰. Varianty básní *Zpěvec* a *Na popravišti* vykazují velmi podobné aliteračněveršové poměry jako podoby těchto básní prezentované jako základní (s. 94 a 211), a jejich ponechání v analyzovaném slovesném materiálu by tedy znamenalo dvojité započtení jediného modelu rozložení potenciálních aliteračních veršů a následné zkreslení výsledků analýzy. V potaz jsou brány všechny výskyty potenciálních aliteračních veršů v analyzovaných skladbách, tedy včetně opakovaných výskytů stejných veršů a výskytů veršů ve vztahu variace.

5.2.2.1 PRAVIDELNOSTI V ROZLOŽENÍ POTENCIÁLNÍCH ALITERAČNÍCH VERŠŮ V ŠIRŠÍM KONTEXTU

5.2.2.1.1 Sledované parametry a postup získávání výsledků

Analýza slovesného materiálu směřující k identifikaci případných pravidelností tohoto typu se soustřeďuje na několik oblastí:

¹⁰⁰ Ačkoliv i některé básně (např. *Mnich, Ivan, Znělka 8., Však ten zásvit růžojasných lící, Přes hvozd tmavý, Zelených na lukách, V svět jsem vstoupil, Aniž tvůj že jsem, Aniž křičte, že vám stavbu bořím, Slunce zapadlo u věčnosti moře*) představují neúplný tvar,

1. Velmi důležitý okruh představuje způsob distribuce potenciálních aliteračních veršů mezi jednotlivé skladby, který lze mapovat prostřednictvím srovnání *koncentrací potenciálních aliteračních veršů* v jednotlivých skladbách¹⁰¹. Tato koncentrace bude vyjadřována formou procentuálního podílu potenciálních aliteračních veršů vyskytujících se v určité skladbě z celkového počtu veršů této skladby.

Co do důležitosti pro ověřování primární hypotézy stojí na prvním místě posouzení koncentrací potenciálních aliteračních veršů v jednotlivých skladbách v kontextu celého analyzovaného slovesného materiálu, tzn. v kontextu všech 135 analyzovaných skladeb. Je však účelné sledovat z tohoto hlediska i některé dílčí skupiny Máchových skladeb, protože se k nim vztahují dílčí hypotézy korelující s hypotézou primární.

Jedna z těchto dílčích hypotéz předpokládá, že v případě eventuální platnosti hypotézy primární by koncentrace potenciálních aliteračních veršů v rámci skladeb s určitým konkrétním vztahem k německému prostředí, respektive německým literárním vzorům, měly být v průměru vyšší než u skladeb ostatních, protože vědomí tohoto propojení s německým živlem velmi pravděpodobně mohlo vést Máchu k důslednější aplikaci typicky německého principu. Vazby Máchových skladeb na německou literární tradici mají samozřejmě různé podoby: Jednou jsou to bezprostřední genetické vazby, kdy je s jistotou známa konkrétní německá literární předloha, z níž Mácha vycházel (např. *Kolumbus*), jindy jde spíše o volnější příbuznost v rovině tematické či motivické (např. *Idůna*). V potaz nejsou brány skladby s vágním, nebo dokonce ryze spekulativním vztahem k německým literárním předlohám a skladby, v nichž je německá inspirace omezena jen na velmi malý úsek skladby, např. pouze na jediný verš. Seznam

přesto jsou ve většině případů podstatně jednoduššími a celistvějšími texty než zlomky básní.

¹⁰¹ Pravidelnosti v této oblasti neodpovídají zcela definici uvedené pro daný typ pravidelností; nejedná se zde totiž o uspořádání v pravém slova smyslu.

skladeb se vztahem k německému literárnímu prostředí bude se stručným odůvodněním jejich zařazení uveden v oddílu 5.2.2.1.3.

Jiná dílčí hypotéza se týká Máchovy lyrické ohlasové tvorby, která sestává ze sedmnácti písní cyklu *Ohlas písní národních*, osmi písní stojících mimo cyklus, z nichž dvě jsou pouze variantami písní cyklu, a německého znění básně *Rozprostřela chladná noc* (*Die kühle Nacht*). Opakovaně bylo máchovskými badateli upozorňováno na skutečnost, že Máchovy ohlasy vycházejí výhradně ze slovanské lidové poezie¹⁰², a že ačkoliv byl jinak vliv německé literární produkce na Máchovu tvorbu značný, v této oblasti se neuplatnil. Eisner tento fakt konstatuje a jeho příčiny osvětluje následujícím způsobem: „Ke skutečnosti první sluší podotknout, že německá lidová píseň nikdy nerozezněla Máchovu básnivost, kdežto k Máchovi českému promluvila česká lidová poesie velmi naléhavě. Neplodnost německé lidové písně pro Máchu je nejen logickým důsledkem skutečnosti, že ani v tehdejší Praze, tak pronikavě poněmčené, nebylo lidového živlu německého, proto ani lidové německé tvořivosti, což mělo m. j. za následek, že také u Máchova německého současníka, Pražana Karla Egona Eberta, básníka Goethem uznávaného, není patrnější recepce německé lidové písně, stejně málo jako daleko později, v Praze již jednoznačně české, u významných Pražanů Reinerja Maria Rilka a Franze Werfla (...)” (1956, s. 101-102). Měl-li by být výskyt potenciálních aliteračních veršů v Máchově básnickém díle skutečně výsledkem působení aliteračního principu, pak by Máchova lyrická ohlasová tvorba vycházející z ryze slovanského ovzduší

¹⁰² S výjimkou jedné skladby se jedná o lidovou poezii českou. Báseň *Rozprostřela chladná noc*, a tedy i její německé znění *Die kühle Nacht*, má pravděpodobně jihoslovanskou předlohu (viz Eisner 1956, s. 102). Píseň *Zrána na usvítě* vykazuje určitou shodu s motivy litevských písní, píseň *Modřínové, mladí modřínové* s ruskou písní *Vzpomenutí na domov* (*Spisy I.*, s. 393). Starší nezvěstná rukopisná sbírka měla patrně přímo název *Ohlas národních písní slovanských* a v tzv. muzejním opisu se dokonce vyskytuje název *Ohlas českých písní* (*Spisy I.*, s. 388).

měla vykazovat jisté potlačení slovanským jazykům cizího principu projevující se v první řadě nižší koncentrací potenciálních aliteračních veršů.

Za svým způsobem ohlasové lze považovat i některé Máchovy epické, případně lyricko-epické skladby: *Straba* (Václavek (1940, s. 13-14) vidí v básni ohlas kramářských balad strašidelného ladění), *Vorlík* (vliv Rukopisů (Voborník 1907, s. 26)), *Přelka* (příklad ohlasu lidové balady (Štěpánek 1984, s. 88)), *Svatý Vojtěch* (Bitnar (1936, s. 210) shledává, že skladba patří do okruhu starobyklých skladeb dešťových), *Syn mlynářův* (založeno na charakteristickém baladickém motivu nevěrné milé a smrti dívky a milence (Štěpánek 1984, s. 88)), *Iduna, Bojarín* (podle Voborníka (1907, s. 28) jde o spojení ruské písňové formy s romantikou v duchu lorda Byrona), *Píseň* (jedná se o širší znění písně *Pod starým hradem* zařazené do *Ohlasu písní národních*), *Čech* (přítomny prvky písní srbských (Jakubec 1934, s. 767)), *Ivan, Jaroslavna* (hlásí se k motivům slovanské epiky; v úvahu přichází i přímá souvislost se staroruskou hrdinskou básní *Slovo o pluku Igorově* (Štěpánek 1984, s. 87)), *Dítě* (Štěpánek (1984, s. 88) tuto skladbu tematicky řadí vedle básně *Syn mlynářův*), *Kde k nebesům modrým* (vliv Rukopisů (Štěpánek 1984, s. 87))¹⁰³. V každém případě jsou to skladby využívající epické tradice folklorní, a to až na výjimky rovněž čistě slovanské¹⁰⁴. Přesto na ně nelze vztáhnout hypotézu vyslovenou pro lyrické ohlasy, protože je zde situace modifikována dalšími skutečnostmi: Aliteranční princip se v době své nejvlastnější existence, tedy v období germánského aliterančního básnictví, uplatňoval v celistvé podobě téměř výhradně v epicky laděných skladbách a tato vazba zřejmě ani později zcela nezanikla. Navíc platí, že dominantní roli z hlediska tehdejších estetických norem a i z hlediska

¹⁰³ Výčet skladeb si v žádném případě nedělá nárok na uzavřenost. Na jedné straně je „ohlasovost“ některých z nich zpochybnitelná, na straně druhé je možno uvažovat o zařazení dalších skladeb (např. *Královič*, *Cizinec*, *Žalozpěv*, *Svatý Ivan* atd.)

¹⁰⁴ U *Přelky* lze uvažovat o návaznosti na Bürgerovu *Lenoru* (viz k tomu Štěpánek 1984, s. 88), báseň *Iduna* obsahuje výrazně germánský motiv převzatý pravděpodobně od Klopstocka (Fischer 1929, s. 255; Eisner 1956, s. 56-57).

plnohodnotného uplatnění aliteračního principu hrála mezi ostatními běžnými žánry této doby (modlitba, kouzelné a obětní zaříkadlo, chvalozpěv atd.) hrdinská píseň. A právě většina ze jmenovaných Máchových epických/lyricko-epických skladeb odpovídá svým obsahem a formou tomuto žánru. Souhrnně řečeno uvedené básně, které jsou svými inspiračními zdroji aliteračnímu principu cizí, mu druhově nebo dokonce žánrově ideálně vyhovují. Dochází tu tedy ke střetání dvou protichůdných sil, a vzniká tak nejasná situace znemožňující formulovat ověřitelnou domněnku o koncentraci aliteračních veršů ve jmenovaných skladbách.

Určitým přínosem pro ověřování primární hypotézy diplomové práce by rovněž mohlo být srovnání koncentrací potenciálních aliteračních veršů ve skladbách časově blízkých. Podobné koncentrace potenciálních aliteračních veršů v takovýchto skladbách by nasvědčovaly vědomé/podvědomé regulaci distribuce těchto veršů do jednotlivých skladeb, a tedy hodnověrnosti primární hypotézy; konkrétně by odpovídaly předpokladu, že Mácha mohl v určitých úsecích své tvorby preferoval stabilní míru kvantitativní aplikace aliteračního principu. Abstrahovat skladby s obdobnou dobou vzniku, nejlépe v rozmezí pouhých dnů a týdnů, představuje ovšem značný problém, a to z těchto důvodů: Zaprvé není většina skladeb vůbec časově blíže určena (absence datace, žádné přesvědčivé vnější/vnitřní indicie pro bližší chronologické zařazení). Dále se datace vyskytující se u některých skladeb nemusí vztahovat k době vzniku skladby, ale např. k okamžiku zápisu/opisu skladby. Jiná, specifitější obtíž spočívá v tom, že datace nebo určení přibližné chronologie vzniku díla na základě vnějších/vnitřních kritérií se může týkat mladší varianty, která však beze změn přejímá model rozložení potenciálních aliteračních veršů z varianty/variant starších. V těchto případech se tedy doba vzniku aliteračněveršových poměrů ve skladbě, která jediná je vzhledem k východiskům tohoto dílčího pozorování relevantní, nekryje

s datací/chronologií mladší varianty. V některých jiných případech je sice chronologicky určena starší varianta skladby, avšak *Spisy I.* uvádějí v plném znění pouze variantu mladší, která je za těchto okolností v souladu s vymezením zkoumaného slovesného materiálu podkladem pro aliteračněveršovou analýzu skladby. Takovouto situaci lze řešit tak, že prostřednictvím různočtení uvedených v edičních poznámkách je rekonstruována podoba starší, chronologicky určené varianty, která je následně formou kolace konfrontována s variantou mladší. Jestliže se aliteračněveršové poměry obou variant neliší nebo liší jen nepatrně, je možno odvozovat dobu vzniku modelu rozložení potenciálních aliteračních veršů, který byl rozpoznán na základě mladší varianty, od datace varianty starší; jinak řečeno: pro chronologické určení vzniku skladby lze za těchto okolností a pro dané účely využít údajů vztahujících se k starší variantě skladby.

2. Další oblastí, na niž se zaměřuje systémová analýza rozložení potenciálních aliteračních veršů směřující k identifikaci pravidelností v širším kontextu, je míra *kvality potenciálních aliteračních veršů* v rámci jednotlivých skladeb a rozdíly mezi jednotlivými skladbami v tomto ohledu, respektive vztah mezi koncentrací potenciálních aliteračních veršů ve skladbě a jejich kvalitou. Obě „veličiny“ totiž vyjadřují jiným způsobem totéž, a sice míru důslednosti hypotetické aplikace aliteračního principu v jednotlivých skladbách, jednou z hlediska kvantitativního, podruhé v rovině kvalitativní. Proto lze v případě, že připustíme přítomnost vlivů aliteračního principu v Máchově díle, předpokládat jejich jistou souběžnost. Vztah přímé úměry mezi koncentrací a kvalitou potenciálních aliteračních veršů, tedy relativně pravidelný nárůst kvality potenciálních aliteračních veršů v závislosti na růstu jejich koncentrace v jednotlivých skladbách, by zřetelně signalizoval vědomou/podvědomou organizaci distribuce potenciálních aliteračních veršů, respektive logickou koordinaci obou jmenovaných složek. Kvalita

potenciálních aliteračních veršů skladby je vyjádřitelná počtem hlavních aliteračněveršových vlastností (A–G), který tyto verše v průměru realizují.

Jiným parametrem, který má rovněž potenciál vypovídat o strukturovanosti/nestrukturovanosti rozložení potenciálních aliteračních veršů, je *homogenita potenciálních aliteračních veršů* v rámci jednotlivých skladeb. Rozumí se jí vzájemná stejnorodost potenciálních aliteračních veršů skladby z hlediska realizace hlavních aliteračněveršových vlastností neboli vzájemná podobnost odpovídajícího úseku (A–G) alitereračněveršových vzorců přiřazených jednotlivým potenciálním aliteračním veršům skladby. Velmi vysoká homogenita potenciálních aliteračních veršů stejné skladby naznačuje přítomnost organizující síly, v jejímž pozadí může stát autorova snaha dodržet stejnou dílčí normu pro tyto verše v celé skladbě. Protože však homogenita potenciálních aliteračních veršů nepředstavuje nezávislou veličinu, nýbrž je významně spoluurčována jejich kvalitou (viz k tomu níže), nebude využita pro účely soustavné analýzy, ale pouze dílčím způsobem.

Zvolený způsob určování homogenity potenciálních aliteračních veršů v rámci jednotlivých skladeb se zakládá na konfrontaci každého potenciálního aliteračního verše postupně se všemi ostatními potenciálními aliteračními verši skladby. Samotná komparace v užším slova smyslu se odehrává vždy v rámci dvojice veršů, a to v následujících krocích: 1. stanovení celkového množství hlavních aliteračněveršových vlastností, které splňují oba verše dvojice dohromady, 2. určení počtu hlavních vlastností, které jsou shodně realizovány oběma verši, 3. výpočet procentuálního podílu hlavních vlastností realizovaných oběma verši z celkového množství hlavních vlastností, které splňují oba verše dohromady. Průměr vypočítaný ze souboru hodnot vzešlých z komparace všech myslitelných dvojic veršů skladby tvoří údaj, který lze považovat za výraz homogenity potenciálních aliteračních

veršů té které skladby¹⁰⁵. Čím větší je tento údaj, tím homogennější skupinu z hlediska způsobu uskutečnění aliteračního principu potenciální aliterační verše představují. Z popisu způsobu získávání údajů o homogenitě je zřejmé, že spolu s vyšší kvalitou potenciálních aliteračních veršů stoupá i rozmezí, v němž se může tento údaj pohybovat. Jasně patrná je tato skutečnost na konstruovaném příkladu, který zachycuje extrémní stav, kdy všechny potenciální aliterační verše skladby realizují všech sedm hlavních vlastností, a vylučují tak logicky jinou než stoprocentní homogenitu.

3. Z pohledu systémové analýzy rozložení potenciálních aliteračních veršů je dále zajímavé, zda nedochází opakovaně ke kumulaci potenciálních aliteračních veršů ve stejném úseku jednotlivých skladeb, zda tedy jednotlivé skladby shodně nevykazují vyšší frekvenci výskytu potenciálních aliteračních veršů v téže oblasti. Celkové uchopení skladeb dává možnost sledovat hromadění veršů v jejich úvodní, centrální nebo závěrečné partii. Tento přístup předpokládá rozdělení každé z analyzovaných skladeb na tři přibližně stejně rozsáhlé úseky (začátek, střed a závěr). Avšak aby toto dělení nespočívalo na čistě mechanických základech, respektuje významovou a formální stavbu skladeb a přizpůsobuje se jí.

Za relevantní kumulaci potenciálních aliteračních veršů v jedné z „třetin“ skladby bude považována, a tedy do tabulky prezentující výsledky systémové analýzy rozložení potenciálních aliteračních veršů (sloupec E tabulky č. 12) zaznamenávána, taková konfigurace těchto veršů ve skladbě,

¹⁰⁵ Příklad aplikace popsaného postupu: báseň *Dítě* obsahuje čtyři potenciální aliterační verše označené identifikačními čísly 443, 444, 445, 446. Komparace ve vlastním slova smyslu se tedy uskuteční mezi verši 443 a 444, 443 a 445, 443 a 446, 444 a 445, 444 a 446, 445 a 446. Verš 443 splňuje hlavní vlastnosti A, B, C, E, F; verš 444 vlastnosti C, E, G. Dohromady tedy oba verše splňují šest hlavních vlastností (A, B, C, E, F, G), z nichž dvě (C, E) jsou veršům společné. Hledaný podíl má v tomto případě hodnotu 0,33 (= 2 : 6), u ostatních dvojic pak 0,43; 0,5; 0,6; 0,17; 0,29. Údaj o homogenitě potenciálních aliteračních veršů nacházejících se ve skladbě *Dítě* dosahuje hodnoty 0,39 (= (0,33+0,43+0,5+0,6+0,17+0,29) : 6).

která vyhoví následujícím podmínkám: 1. Více než padesát procent všech potenciálních aliteračních veršů vyskytujících se ve skladbě se musí nacházet v příslušném úseku skladby. 2. V příslušném úseku skladby musí být zde obsažené potenciální aliterační verše navíc uspořádány tak, aby se alespoň padesát procent z nich nacházelo v té polovině úseku, která je orientována ve směru tohoto úseku. V případě úvodní „třetiny“ se tedy musí minimálně polovina potenciálních aliteračních veršů této „třetiny“ objevit v její první polovině, v případě závěrečné „třetiny“ naopak v její druhé polovině. Pokud jde o centrální úsek, mělo by se alespoň padesát procent potenciálních aliteračních veršů vyskytnout mezi těmi verši úseku, které tvoří polovinu všech veršů úseku soustředěnou kolem jeho středu.

Podmínky byly pochopitelně stanoveny na základě subjektivního pozorování zaměřeného na rozpoznání hranice, za níž určité hromadění potenciálních aliteračních veršů působí na recipienta jako nápadné, a jejich striktní formulace v žádném případě nechce budít dojem jejich objektivity, nýbrž má pouze zamezit výkyvům při hodnocení jednotlivých skladeb vázaným na posuzující subjekt. Jedná se tedy o stejný druh postupu, jaký byl zvolen již při stanovování podmínek, které musí splňovat verš, aby bylo možno konstatovat realizaci určité aliteračněveršové vlastnosti (viz odd.4.1.4). Obdobný charakter mají i další limity stanovené v tomto oddílu.

Na první pohled by snad vhodnější alternativu ke sledování hromadění potenciálních aliteračních veršů v úvodní/centrální/závěrečné části skladeb mohlo představovat mapování rozložení těchto veršů do jednotlivých slok (v případě astrofických skladeb do jednotlivých „odstavců“¹⁰⁶) podle jejich pořadí ve skladbách, respektive porovnání jednotlivých skladeb z tohoto hlediska za účelem rozpoznání obecnějších tendencí. Tento postup

¹⁰⁶ Odstavcem se zde rozumí graficky oddělený, především významovými hledisky určený veršový úsek, který je součástí básně nevytvářející pravidelný strofický půdorys (Tencík 1976, s. 244).

sice využívá přirozeného členění skladby a podává i detailnější obraz o aliteračněveršových poměrech ve skladbě, ale na druhé straně ho provázejí zásadní a těžko odstranitelné komplikace vyplývající z existence dalších faktorů vstupujících do hry, které ve vzájemné součinnosti výrazně ztěžují jeho účelné provedení:

1. Údaje týkající se počtu případů zvýšené koncentrace potenciálních aliteračních veršů ve stejné sloce skladeb nemají absolutní charakter, protože jsou bezprostředně závislé na celkovém množství jednotlivých slok podle jejich pořadí ve skladbách, tedy na počtu všech prvních slok v analyzovaném slovesném materiálu, na počtu všech druhých slok v analyzovaném slovesném materiálu atd. Směrem k vyšším řadovým číslům slok se jejich počet výrazně snižuje a spolu s ním i pravděpodobnost většího množství kumulací potenciálních aliteračních veršů v těchto slokách.
2. Výsledky významným způsobem modifikuje nestejný počet slok v hodnocených skladbách. Z hlediska svého pořadí totožné sloky mohou mít ve skladbách s různým počtem strof. zcela odlišné prostorové umístění vůči hranicím skladby. Např. třetí sloka básně sestávající ze tří slok představuje její závěr, zatímco třetí sloka skladby, která se skládá z dvaceti strof, se nalézá v podstatě na jejím začátku. Dochází tedy k relativizaci ztotožnění slok založeného na jejich stejném pořadí ve skladbě.
3. Při vyhodnocování údajů o rozložení potenciálních aliteračních veršů do jednotlivých slok hraje svou roli rovněž rozdíl mezi skladbami se shodným rozsahem slok na jedné straně a básněmi s různě dlouhými strofami na straně druhé. Zatížení jedné sloky v uskupení stejných slok působí nápadněji než v rámci slok nestejných, a to v souladu s obecně platnou skutečností, že kontrasty více vynikají na pozadí totožnosti.

4. Jinou oblastí, jíž se věnuje analýza rozložení potenciálních aliteračních veršů, je způsob rozmístění těchto veršů ve slokách, popřípadě odstavcích. V první řadě jde o to zjistit, zda se v rámci jednotlivých skladeb nevyskytují potenciální aliterační verše, samozřejmě vzhledem k jejich celkovému množství ve skladbě, relativně pravidelně na stejném místě slok/odstavců, respektive zda se jejich významná část nenachází na stejné pozici co do pořadí ve sloce/odstavci. Takovýto typ pravidelnosti má ve struktuře skladby své zřejmé opodstatnění: může být součástí prostředků konstituujících rytmický impuls básně.

Další postup již sleduje jednotlivé skladby v širším kontextu, vzájemně je porovnává z hlediska výše popsané pravidelnosti a všímá si, zda se některé skladby preferující výskyt potenciálních aliteračních veršů na některé pozici slok/odstavců neshodují v upřednostnění stejné pozice. Nutno dodat, že pozornost obou fází této části analýzy rozložení potenciálních aliteračních veršů bude soustředěna především na exponovaná místa slok/odstavců, tj. na jejich první a poslední verše, protože ta nejlépe vyhovují tendování aliteračních veršů k maximální možné výraznosti a působivosti (viz odd. 2.1 a 2.2.2) a zároveň obecně skýtají nejvýhodnější pozici pro vytvoření dojmu pravidelného opakování.

Z hlediska analýzy způsobu rozmístění potenciálních aliteračních veršů ve slokách/odstavcích jsou relevantní jen ty skladby, které splňují následující základní podmínky: 1. Skladba musí obsahovat nejméně dva potenciální aliterační verše, protože jediný potenciální aliterační verš není ovšem v žádném případě schopen konstituovat pravidelný výskyt potenciálních aliteračních veršů na určité pozici slok/odstavců. 2. Ze stejné samozřejmých důvodů musí být skladba členěna do slok či do odstavců. 3. Skladba by měla sestávat převážně z velikostně shodných nebo podobných slok, případně odstavců, které výrazně nepřekračují rozsah deseti veršů.

V případě nepravidelných nebo příliš rozměrných veršových úseků se totiž stírá dojem pravidelnosti opakování.

Jako skladba s pravidelným výskytem potenciálních aliteračních veršů na určité pozici slok/odstavců bude hodnocena taková báseň, u níž se objeví potenciální aliterační verše na shodném (shoda měřena podle pořadí ve sloce/odstavci) místě slok/odstavců nejméně dvakrát hojněji, než by tomu bylo za stejných okolností (stejný rozsah a uspořádání skladby a stejná koncentrace potenciálních aliteračních veršů v ní) při ideálně rovnoměrném rozmístění potenciálních aliteračních veršů do jednotlivých pozic těchto veršových úseků. Pro stanovení počtu potenciálních aliteračních veršů připadajících při jejich ideálně rovnoměrném rozmístění na jednotlivé pozice veršových úseků, čili tvořících při tomto rozmístění první, druhé, třetí atd. verše slok/odstavců, bude použit následující postup: V první řadě je nutno stanovit množství potenciálních aliteračních veršů připadajících v průměru na jeden verš analyzované skladby (počet potenciálních aliteračních veršů ve skladbě/počet všech veršů skladby). Tento údaj bude následně násoben počtem všech veršů, které se v dané skladbě nacházejí na posuzované pozici veršových úseků, tzn. např. počtem všech prvních veršů slok/odstavců. Výsledek multiplikace představuje hledaný údaj pro danou pozici, který bude konfrontován s reálným výskytem potenciálních aliteračních veršů¹⁰⁷.

S obdobou některých obtíží, které by provázely eventuální analýzu rozložení potenciálních aliteračních veršů do jednotlivých slok/odstavců (srov. bod č. 3 tohoto oddílu), je nutno počítat i zde. Rovněž i v této části analýzy se objevuje problém vyplývající z nepřesnosti

¹⁰⁷Příklad aplikace popsaného postupu: V básni *Noc I.* se vyskytují čtyři potenciální aliterační verše na druhé, dva na třetí a jeden na první pozici ve sloce. Skladba má celkem 28 veršů, a na jeden její verš tak průměrně připadá 0,25 (= 7/28) potenciálního aliteračního verše. Prvních, druhých a třetích veršů slok je shodně sedm; v případě ideálně rovnoměrného rozmístění by se na těchto pozicích tedy mělo nacházet 1,75 (= 7 x 0,25) potenciálního aliteračního verše. Dvojnásobně převyšuje tento údaj počet výskytů

„ztotožnění“ elementů, které se vyskytují v různě rozsáhlém relevantním kontextu, na základě jejich formálně shodného umístění, tj. na základě jejich stejného pořadí v daném kontextu. Avšak nebezpečí zkreslení vzniklého ztotožněním veršů se „stejným“ umístěním v různě dlouhých slokách/odstavcích je eliminováno požadavkem obdobně dlouhých veršových úseků v rámci jednotlivých posuzovaných skladeb. Při vzájemném porovnávání více skladeb s rozdílnou stavbou je pak toto nebezpečí částečně zmírněno omezením maximálního rozsahu slok/odstavců přibližně na deset veršů, v jehož důsledku dochází k určitému sjednocení rozsahu veršových úseků ve všech analyzovaných skladbách, a především zaměřením analýzy na exponované verše těchto úseků, které jsou díky své absolutní vazbě na hranici slok/odstavců na proměnách rozsahu veršových úseků v podstatě nezávislé.

Další analogie spočívá v tom, že rovněž výsledky analýzy rozložení potenciálních aliteračních veršů ve slokách/odstavcích nemají absolutní charakter a jejich interpretace musí ze stejného důvodu zohledňovat počty všech prvních/druhých/třetích atd. veršů veršových úseků v rámci těch Máchových skladeb, které jsou z hlediska této analýzy relevantní, nebo přímo počty skladeb, jež umožňují pravidelný výskyt potenciálních aliteračních veršů na té které pozici slok/odstavců.

5. Vzhledem k vazbě aliteračněveršové formy na sémanticky výrazné výpovědi a vzhledem k její schopnosti významovou potenci výpovědi svou přítomností dále zesilovat je nasnadě sledovat polohu potenciálních aliteračních veršů vůči sémantickému jádru jednotlivých skladeb. Jsou-li potenciální aliterační verše, respektive jejich blíže nespecifikovaná část, skutečně výsledkem působení aliteračního principu, lze se zřetelem k zmíněné vazbě a za předpokladu, že si jí byl Mácha určitým způsobem vědom,

potenciálních aliteračních veršů na druhé pozici slok; lze proto konstatovat, že báseň *Noc I.* vykazuje nápadně pravidelný výskyt těchto veršů právě v této pozici.

očekávat, že potenciální aliterační verše budou tíhnout k výskytu na sémantickém jádru skladeb. K průkaznému propojení aliteračněveršové formy s významovou dominantou skladby dochází tehdy, když sémanticky nejpodstatnější pasáž skladby je zároveň úsekem se zvýšenou kumulací potenciálních aliteračních veršů nebo když klíčový verš skladby z hlediska jejího smyslu je zároveň potenciálním aliteračním veršem. Tato kritéria budou rozhodující i při stanovování výsledků v této oblasti (sloupec G tabulky č. 12).

5.2.2.1.2 Výsledky

Tabulka č. 12 prezentuje dílčí výsledky analýzy rozložení potenciálních aliteračních veršů zaměřené na pravidelnosti v širším kontextu. Výsledky byly získány na základě postupů popsanych v oddílu 5.2.2.1.1 či v souladu s kritérii tam uvedenými. Levý sloupec vypočítává všechny analyzované skladby, a to ve stejném pořadí, v jakém jsou uspořádány ve *Spisech I. Dedikační báseň Čechové jsou národ dobrý* je chápána jako nedílná součást *Máje*. Římské číslice rozlišují skladby se stejným názvem¹⁰⁸; často se jedná o dvě varianty téže skladby. Arabskými číslicemi jsou označeny jednotlivé básně funkčně, formálně, tematicky či kontextově soudržných skupin skladeb.

Sloupec A udává počty potenciálních aliteračních veršů vyskytujících se v jednotlivých skladbách. V sloupci B jsou zaneseny procentuální údaje vyjadřující koncentraci potenciálních aliteračních veršů ve skladbách (procentuální zastoupení potenciálních aliteračních veršů v množství všech veršů skladby). Sloupec C uvádí údaje týkající se kvality potenciálních aliteračních veršů obsažených v jednotlivých skladbách (počet

¹⁰⁸Výraz „název“ je zde i na jiných místech práce použit v širším, ne zcela adekvátním významu. Zahrnuje nejen názvy skladeb ve vlastním slova smyslu, ale i nadepsání básní bez autorského názvu prostřednictvím prvního verše, či označení skladby na základě její příslušnosti do určité sourodé skupiny skladeb (Znělky, Ohlas písní národních atd.).

hlavních aliteráčněveršových vlastností, které potenciální aliteráční verše v průměru realizují). U skladeb, které neobsahují žádný potenciální aliteráční verš, a jsou tedy z daného hlediska irelevantní, je v tomto sloupci zanesena značka X. Ta má stejnou funkci i v ostatních sloupcích tabulky. Sloupec D zachycuje na škále 0–1 míru homogenity potenciálních aliteráčních veršů v jednotlivých skladbách, přičemž mezní body použité škály odpovídají nulové a stoprocentní homogenitě. Irelevantní z hlediska stanovení homogenity jsou skladby neobsahující žádný nebo obsahující pouze jeden potenciální aliteráční verš.

Sloupec E zaznamenává kumulaci potenciálních aliteráčních veršů na začátku (ZAČ.), ve středu (STŘ.) nebo v závěru (KON.) jednotlivých skladeb. Prázdná pole znamenají, že v příslušné skladbě k žádné podstatné kumulaci tohoto typu nedochází. Hodnoceny jsou pouze skladby, v nichž se vyskytují minimálně dva potenciální aliteráční verše, protože nižší počet vylučuje alespoň relativní spolehlivost výsledku.

Sloupec F registruje pravidelný výskyt potenciálních aliteráčních veršů na určité pozici slok/odstavců analyzovaných skladeb. Záznamy typu 1.v., 2.v., 3.v. (=1. verš, 2. verš, 3. verš) atd. signalizují přítomnost tohoto pravidelného výskytu v příslušné skladbě a zároveň udávají, na které pozici či pozicích (v případě záznamů typu 1.v.+2.v.) slok/odstavců k němu dochází. Záznam *p.v.* (případně *pv*) označuje pravidelný výskyt na poslední pozici veršových úseků; záznamy typu 6.v.=*pv* vyjadřují, že pravidelný výskyt se uskutečňuje na *x*-té pozici veršových úseků, která je zároveň pozicí poslední. Prázdná pole znamenají absenci pravidelného výskytu potenciálních aliteráčních veršů na jakékoliv pozici veršových úseků. Jak již bylo řečeno ve 4. bodě oddílu 5.2.2.1.1, z daného úhlu pohledu jsou relevantní pouze ty skladby, které obsahují minimálně dva potenciální aliteráční verše a zároveň jsou členěny z větší části do stejně, popřípadě podobně rozsáhlých slok/odstavců nesestávajících z více než deseti veršů.

Sloupec G si všímá prostorových vztahů mezi potenciálními aliteračními verši na jedné straně a sémantickým jádrem jednotlivých skladeb na straně druhé. Grafém *R* je přiřazen těm skladbám, v nichž dochází k výskytu potenciálních aliteračních veršů na sémantickém jádru skladby, a to alespoň v jedné ze dvou forem popsanych ve 4. bodě oddílu 5.2.2.1.1. V úvahu jsou přirozeně brány pouze skladby obsahující jeden a více potenciálních aliteračních veršů.

V případě rozsáhlých skladeb členěných do několika obsahově i formálně relativně samostatných částí jsou tyto jejich části z hlediska hromadění potenciálních aliteračních veršů v úvodní, centrální nebo závěrečné partii, z hlediska pravidelného výskytu těchto veršů na určité pozici veršových úseků a z hlediska jejich vztahu k sémantickému jádru hodnoceny rovněž odděleně, nejen jako součást celku. Konkrétně se to týká dedikační básně, jednotlivých zpěvů a intermezz *Máje* a pěti částí *Mnícha* (*Oddíl I–III, Zpěv první, Andronicus, Číslo předposlední, Ukončení*), protože jejich rozměry připouštějí nezávislý způsob organizace rozmístění potenciálních aliteračních veršů v nich. Záznamy *l.v. (l. interm.)* a *R (1., 3. a 4. zp)* přiřazené v sloupcích F a G básni *Máj* značí, že jim odpovídající rozložení potenciálních aliteračních veršů se v prvním případě nalézají v prvním intermezzu *Máje*, v druhém případě v prvním, třetím a čtvrtém zpěvu *Máje*.

(Tab. 12) Dílčí výsledky analýzy rozložení potenciálních aliteračních veršů zaměřené na pravidelnosti v širším kontextu

	A	B	C	D	E	F	G
Máj	165	19,08	4,95	0,63		1.v. (I. intern.)	R (1., 3 a 4. zp)
Straba	8	13,33	5,38	0,72	ZAC.		
Na hřbitově	5	9,62	4,6	0,55			
Pěvec	3	9,38	5	0,51			
Cizinec I.	2	8,33	4,5	0,5	KON.		R
Romance	1	3,57	5	X	X	X	
Měsíček	5	5,16	4,6	0,54		X	
Srdci mému	3	12,5	4	0,6			
Vorlík	8	22,22	4,5	0,6		1.v.	
Na hrobě sestřiným	8	33,33	4,38	0,6		X	
Přelka	6	30	4,83	0,6	ZAC.		
Svatý Ivan	10	13,89	5,3	0,65	STR.	5.v.	
Svatý Vojtěch	15	17,05	4,73	0,58		X	R
Syn mlynářův	11	22,92	4,82	0,59		6.v.=pv	R
Noc I.	7	25	5,71	0,73		2.v.	
Abaelard Heloize	9	21,95	5,22	0,72			
Idůna	6	15	5	0,59	KON.		
Bojarín	10	16,39	4,5	0,61		p.v.	
Píseň	6	18,75	4	0,62		6.v.	
Zpěvec	15	14,42	4,6	0,64		X	
Čech	25	17,24	4,76	0,64		X	
City vděčnosti 1.	3	10,34	5,33	0,69	ZAC.		
City vděčnosti 2.	1	6,25	4	X	X	X	
Těžkomyslnost I.	2	8,33	5	0,67		2.v.	
Hrobka králů a knížat českých	3	9,09	5,67	0,7			
Ivan (Vprovod)	6	12,5	4,67	0,65		1.v.	
Ivan	10	33,33	4,8	0,64		X	
Královič	4	8,7	4,75	0,63	ZAC.	X	
Jaroslavna I.	6	20,69	5,5	0,6		X	R
Žalozpěv	6	17,14	4,83	0,54		X	
Vzor krásy	5	20,83	5,6	0,69	STR.		
Do památních listů 1.	0	0	X	X	X	X	X
Do památních listů 2.	2	40	4,5	0,29		X	
Do památních listů 3.	3	42,86	4,33	0,45		X	
Do památních listů 4.	1	20	3	X	X	X	
Panně Rošrové	6	17,14	6	0,75		X	
Dítě	4	14,29	4,25	0,39		5.v.	R
Však co darmo moje smáčím líce	2	25	4	0,33	STR.	X	
Kde k nebesům modrým	4	36,36	3,75	0,75		X	
Ó harfo dávnovčká	1	2,86	5	X	X	X	
Ohlas písní národních 1.	1	5	6	X	X	X	

Ohlas písní národních 2.	1	8,33	7	X	X	X	
Ohlas písní národních 3.	3	33,33	6	0,8		X	
Ohlas písní národních 4.	4	25	3,75	0,46	ZAC.	1.v.	
Ohlas písní národních 5.	2	11,11	6,5	0,86		X	
Ohlas písní národních 6.	0	0	X	X	X	X	X
Ohlas písní národních 7.	4	12,9	4,75	0,74		X	
Ohlas písní národních 8.	4	12,5	4,25	0,77		3.v+4.v =p.v.	
Ohlas písní národních 9.	1	12,5	3	X	X	X	
Ohlas písní národních 10.	2	12,5	5,5	0,83	ZAC.		
Ohlas písní národních 11.	0	0	X	X	X	X	X
Ohlas písní národních 12.	3	12,5	5,67	0,89			R
Ohlas písní národních 13.	2	6,45	4,5	0,29		X	
Ohlas písní národních 14.	2	11,11	4	0,33	ZAC.		
Ohlas písní národních 15.	6	27,27	4,83	0,62		X	R
Ohlas písní národních 16.	3	15	4,67	0,47	KON.	4.v.=pv	R
Ohlas písní národních 17.	2	5,56	5	0,67	STR.		
Zastaveníčko	2	10,53	5	0,67	STR.	X	
Pod okénkem mé milenky	0	0	X	X	X	X	X
Holubice	0	0	X	X	X	X	X
Má děva ještě dřímá	0	0	X	X	X	X	X
Kleslá	0	0	X	X	X	X	X
Píseň Marinčina	4	20	5	0,72	ZAČ.		
Z háje stínu dubec strmí	2	7,14	5	0,67			
Věje vítr, chladný vítr	2	12,5	4	0,33	ZAC.		
Připis básní	1	12,5	4	X	X	X	
Baláda	4	16,67	5,75	0,74	ZAC.	1.v.	R
Mnich	52	21,05	4,83	0,61		X	
Těžkomyslnost II.	6	18,75	5,5	0,73		8.v.=pv	R
Budoucí vlast'	9	18,75	4	0,49			R
Umírající I.	6	24	5	0,55		1.v.	
Umírající II.	3	12	5,33	0,69	ZAC.		
V chrámu	6	33,33	5,5	0,67		2.v.	R
Zpěv lovecký	6	17,14	4	0,87		4.v.	
Znělky 1.	2	14,29	5	0,67			
Znělky 2.	1	7,14	5	X	X	X	
Znělky 3.	5	35,71	4,2	0,57		1.v.	
Znělky 4.	2	14,29	5	0,43	KON.		
Znělky 5.	3	21,43	6,33	0,81	ZAC.		
Znělky 6.	0	0	X	X	X	X	X
Znělky 7.	2	14,29	5	0,67	ZAC.		
Znělky 8.	5	38,46	5,4	0,65		1.v.	
Cesta z Čech	4	13,79	4,25	0,72		1.v+2.v	
Zpěv u hrobu p. Josefa Jungmanna mladšího	3	30	5	0,57	STR.	X	
Pozdní večer	5	19,23	5,4	0,67	STR.	X	
Prolog k Pouti krkonošské	4	21,05	5	0,65	STR.	X	
Proslov	7	16,67	4,57	0,61	STR.	3.v+4.v	

Temná noci!	4	14,29	5,25	0,75			
Noc II.	4	19,05	5,25	0,75	STR.	X	
Dobrou noc!	4	10,53	6,5	0,86		3.v.	
Na příchod krále	18	16,98	5,33	0,72		X	
Na popravišti	1	8,33	4	X	X	X	
Dvě písně z Cikánů 1.	3	15	4,33	0,67		1.v.	
Dvě písně z Cikánů 2.	0	0	X	X	X	X	X
Cizinec II.	4	16,67	5	0,68			
Poutník	9	16,07	5,11	0,67		8.v.=pv	
Jaroslavna II.	6	19,35	4,83	0,56		X	
Jako Troska v světle bledém	2	25	5,5	0,57	KON.	X	
Však ten zásvit růžojasných lící	1	16,67	4	X	X	X	
Otec vzpomene rodině	0	0	X	X	X	X	X
Duše nesmrtelná	23	19,01	4,78	0,6			
Přes hvozd tmavý	2	16,67	4,5	0,8			
Zelených na lukách	2	33,33	4	0,6			
Měsíc stojí s zesinalou tváří	6	30	4,5	0,69		3.v.	
Plná Luna nad porostlou strání	2	12,5	5,5	0,57		3.v.	R
Aniž tvůj že jsem	3	15	5,33	0,6		6.v.	R
V přírodě jak vše se jindy smálo	0	0	X	X	X	X	X
V svět jsem vstoupil	6	21,43	4,83	0,63		X	
Umlkni, potoku hlučný	1	5,56	4	X	X	X	
Aniž křičte, že vám stavbu bořím	5	22,73	5,6	0,66		X	
Hoj, byla noc!	5	41,67	4	0,49		5.v+6.v =p.v.	R
Slunce zapadlo u věčnosti moře	6	27,27	5,17	0,58		p.v.	R
Glaube, Hoffnung, Liebe, Vertrauen	0	0	X	X	X	X	X
Die Führer durchs Leben	2	8,33	5	0,67			
Die Freude	4	8,33	5,75	0,78			R
Der Eremit I.	8	13,33	5,13	0,68		5.v+6.v	
Der Eremit II.	12	10,71	4,83	0,6		3.v+5.v	
Kolumbus	22	15,28	4,5	0,58			
Pensum	6	25	5,33	0,64		4.v.=pv	
Mein Wunsch	5	17,86	5,2	0,54	STR.		
Sängers Bitte	14	19,44	5	0,62			R
Der erwachende Tag	2	11,11	4,5	0,5	STR.		
An den Gräbern der Freunde	2	14,29	5	0,67		X	
Elegie	10	23,81	5	0,6		2.v.	
Die kühle Nacht	5	16,13	5,6	0,85		X	R
Der Freitag in der Karwoche	8	40	5,63	0,72			R
Stimmen zur Namensfeier	19	29,69	4,74	0,61			
Sieh des Todes blasses Bild	2	16,67	6	0,71	STR.		R
Nacht wird es	9	28,13	5,33	0,69		1.v.	
Die Trümmer	4	33,33	4,5	0,7	KON.	X	R
Das Leben	2	11,11	5,5	0,57			
Zigeunerlied	1	6,25	5	X	X	X	

An dem Friedhofe	1	12,5	7	X	X	X	
Meine Freuden	3	11,11	5,33	0,89	KON.	6.v.	
O Muse	6	25	4,67	0,57		4.v+6.v	

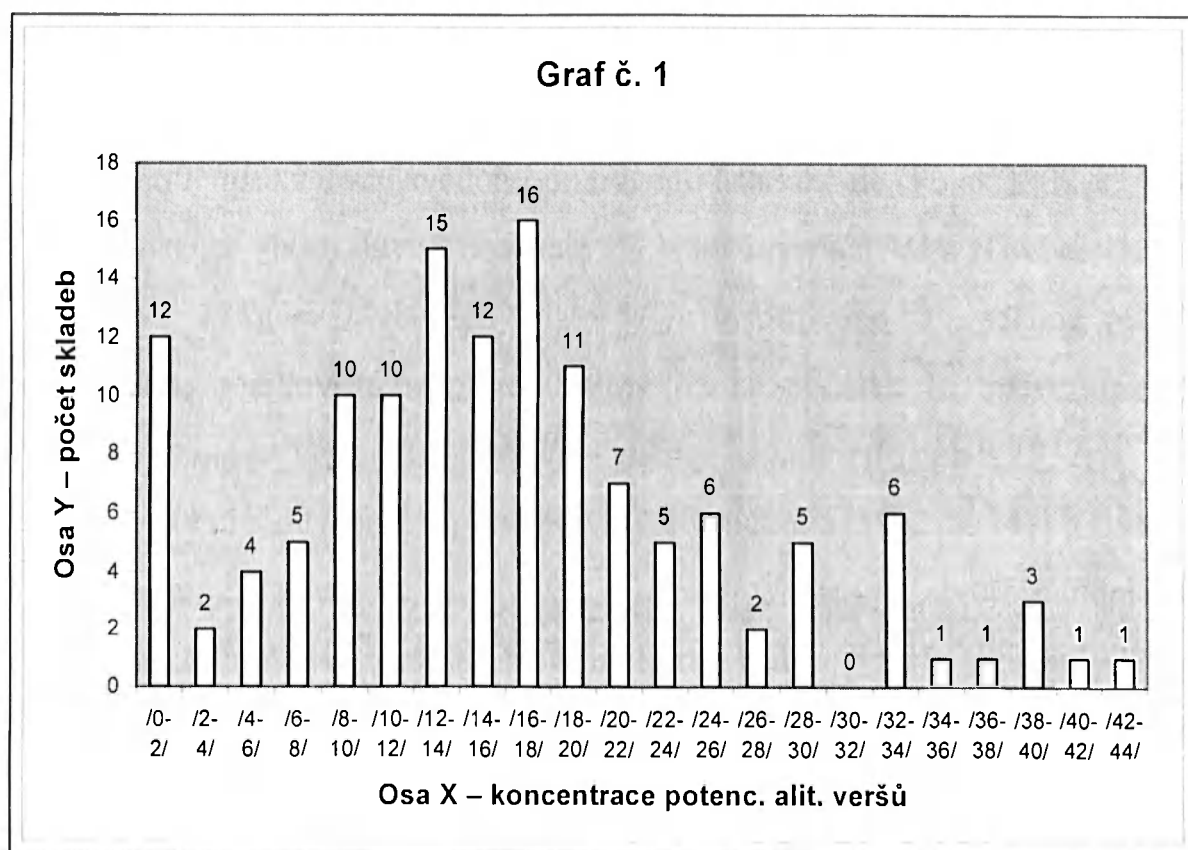
5.2.2.1.3 Shrnutí výsledků a jejich interpretace

1. Porovnáme-li údaje o koncentraci potenciálních aliteračních veršů v jednotlivých analyzovaných skladbách, dospějeme k závěru, že jejich hodnoty vykazují značný rozptyl, že se tedy na jedné straně objevují skladby s extrémně vysokou koncentrací potenciálních aliteračních veršů (*Do památních listů 3.* (42,86), *Hoj, byla noc!* (41,67), *Der Freitag in der Karwoche* (40), *Do památních listů 2.* (40), *Znělky 8.* (38,46), *Kde k nebesům modrým* (36,36), *Znělky 3.* (35,71), *Die Trümmer* (33,33), *Zelených na lukách* (33,33), *V chrámu* (33,33), *Ohlas písní národních 3.* (33,33), *Ivan* (33,33), *Na hrobě sestřiným* (33,33)), na druhé straně s extrémně nízkou koncentrací těchto veršů (*Do památních listů 1.* (0), *Ohlas písní národních 6.* (0), *Ohlas písní národních 11.* (0), *Pod okénkem mé milenky* (0), *Holubice* (0), *Má děva ještě dřímá* (0), *Kleslá* (0), *Znělky 6.* (0), *Dvě písně z Cikánů 2.* (0), *Otec vzpomene rodině* (0), *V přírodě jak vše se jindy smálo* (0), *Glaube, Hoffnung, Liebe, Vertrauen* (0), *Ó harfo dávnověká* (2,86), *Romance* (3,57)). Rozdíly mezi oběma skupinami skladeb jsou tak výrazného charakteru, že zřetelně vyvolávají dojem řízené distribuce potenciálních aliteračních veršů mezi jednotlivé analyzované skladby, která je přesvědčivě vysvětlitelná pouze diferencovaným přístupem autora k jednotlivým skladbám z hlediska aplikace aliteračního principu, obecněji řečeno působením aliteračního principu na Máchovo básnické dílo.

Na koncentraci potenciálních aliteračních veršů v jednotlivých skladbách může mít vliv rozsah veršů těchto skladeb; čím jsou delší, tím větší vytvářejí prostor pro záměrnou nebo i náhodnou realizaci aliteračního rýmu. Skladby první skupiny mají sice v průměru o tři slabiky delší verše, než

skladby druhé skupiny, avšak tato skutečnost není v žádném případě s to objasnit extrémní povahu rozdílu v oblasti koncentrace potenciálních aliteračních veršů mezi oběma skupinami. Nadto lze najít mnoho případů, kdy při stejném či podobném rozsahu veršů a navíc formální i obsahové příbuznosti existují z daného hlediska mezi skladbami diametrální rozdíly: *Znělka 6.* (0/10¹⁰⁹), *Znělka 3.* (35,71/9,9), *Znělka 8.* (38,46/10,5), *Ohlas písní národních 6.* (0/7,5), *Ohlas písní národních 3.* (33,33/7,8).

Celé spektrum skladeb z hlediska úrovně koncentrace potenciálních aliteračních veršů v nich zachycuje graf č. 1. Osa X tohoto grafu udává koncentraci potenciálních aliteračních veršů v intervalech o rozsahu dvou procentních bodů; osa Y zachycuje počet analyzovaných Máchových skladeb s koncentrací potenciálních aliteračních veršů v příslušném intervalu.

¹⁰⁹ První číslo udává koncentraci potenciálních aliteračních veršů ve skladbě, druhé pak průměrný rozsah veršů skladby.

Na základě grafu č. 1 lze činit stejné závěry, k jakým vedlo porovnání skladeb s nejvyšší a nejnižší koncentrací potenciálních aliteračních veršů: Průběh histogramu s výraznou vzestupnou tendencí v jeho periferních oblastech (histogram s „těžkými konci“) se vymyká rozložení náhodných odchylek typickému pro přirozené soubory prvků, které je obvykle vyjádřeno Gaussovou křivkou. Skýtá tak oporu pro tvrzení o organizovanosti distribuce potenciálních aliteračních veršů mezi jednotlivé skladby, potažmo o strukturovanosti rozložení potenciálních aliteračních veršů.

Za Máchovy básně s patrným vztahem k německému prostředí lze považovat následující skladby:

- *Máj* (barevná kombinace růžové a zlaté pochází zřejmě od Jean Paula a Novalise a je u Máchy použita ve stejném kontextu (Grebeníčková 1977, s. 140); verš *takt' jako zemřelých myšlenka poslední* příbuzný s Novalisem a Jean Paulem (Vyskočil 1916, s. 186); Mácha rozvíjí od I. zpěvu přes I. intermezzo až ke III. zpěvu pasáž z II. dílu *Fausta*, v níž sbor duchů vyléčí chorého Fausta z útrap svědomí po tragedii Markétčině (Polák 1932, s. 44); druhá stance sboru duchů obsahuje základní inventář *Máje* (Grebeníčková 1982, s. 153); nejzávažnější místo *Máje* inspirováno tzv. scénou matek z *Fausta*, goethovská inspirace patrná již na počátku II. zpěvu: *Klesla hvězda s nebes výše / (...) / Nikdy – nikde – žádný cíl* (Polák 1932, s. 48-50), tyto Polákovy závěry potvrzuje i Grebeníčková (1982, s. 147) a Bittner (1936, s. 233); apostrofa *Hynku! Viléme!! Jarmilo!!!* tvoří paralelu k výkřiku Markétčinu z nitra vězení na konci I. dílu *Fausta* (Polák 1932, s. 51); v *Máji* ohlas rychlého střídání temných a světlých scén ve *Faustovi* v podobě veršů *Jak krásnáť noc! Jak krásný svět! / Jak světlo – stín se střídá!* (Grebeníčková 1982, s. 147-149); střídání různých rytmických útvarů a schémat obdobné v *Máji* i *Faustovi* (Grebeníčková 1982, s. 146; Červenka 1989, s. 421-422); poslední okamžiky Wertherovy před smrtí

mají obdobu v *Máji* (Voborník 1907, s. 90-91), což potvrzuje i Vyskočil (1916, s. 53) a Polák (1932, s. 52-53); v *Máji* se zrcadlí německá literatura podřadné úrovně: Hölty má v básni *Der arme Wilhelm* stejné jméno a stejnou situaci, u Sonnenberga se objevuje žalář s vlhkými zdmi a s pravidelně padajícími kapkami, u Günthera von Göcking je již základní kostra děje *Máje* zcela hotova, úvodní slova *Máje* mají svůj předobraz u Schulzeho (Siebenschein 1912); možný vliv Schillera a německých romantiků na volbu motivu loupežníka, též jméno Vilém (Wilhelm) oblíbené u německých romantiků (Voborník 1907, s. 88-89); hlavní idea *Máje* vzata ze Schillerovy básně *Der Glocke* (Prohaska 1927, s. 509); souvislost mezi *Májem* a Bürgerovou *Des Pfarrers Tochter von Taubenheim* (Hýsek 1907, s. 465; 1908, s. 241-242); *Máj* mohl vzniknout v reminiscenci na Grillparzerovu *Ahnfrau* (Vodák 1905, s. 3; Cikhart 1929); Máchovo pojetí příběhu *Máje* je německo-romantické (Vodák 1905, s. 3))

- *Iduna* (Idunu uvedl do poezie Klopstock, od něj nebo jeho následovníků ji převzal pravděpodobně i Mácha (Fischer 1929, s. 255; Eisner 1956, s. 56-57))
- *Hrobka králů a knížat českých* (působilo zde divoce chmurné prostředí z Schubartovy básně *Fürstengruft* (Voborník 1907, s. 14); jako inspirační zdroj v úvahu přichází i Herloszsohn, konkrétně 11. kapitola jeho almanachu *Mephistopheles* z roku 1833 (Granjard 1953, s. 49-50))
- *Vzor krásy* (Voborník (1907, s. 15) konstatuje vliv Schillerova idealismu)
- *V chrámu* (Voborník (1907, s. 54) a po něm Granjard (1953, s. 49-50) ukazují na souvislost s Herloszsohnovým almanachem *Mephistopheles*, respektive jeho 11. kapitolou)
- *Znělky 5.* (první čtyři verše mohou být ohlasem Matthissonovy básně *Der Wunsch* obsažené v Klarově antologii *Auswahl von Gedichten für declamatorische Uibungen* (Eisner 1956, s. 82))

- *Znělky 8.* (přidrhuje se bezprostředního vzoru německých sonetů romantického ladění, k nimž náleží svou hlavní myšlenkou a obrazovou výzbrojí; možná je i vazba na Goetha (Fischer 1935, s. 186-187))
- *Cesta z Čech* (skladba čerpá ze 6. kapitoly Herloszsohnova almanachu *Mephistopheles* (Granjard 1953, s. 52-53))
- *Duše nesmrtelná* (Voborník (1907, s. 60) našel přímou souvislost s 11. kapitolou Herloszsohnova almanachu, Granjard (1953, s. 54-56) v tomto smyslu akcentuje VIII. kapitolu)
- *Hoj, byla noc!* (vztah k Herloszsohnovu almanachu (Voborník 1907, s. 54; Granjard 1953, s. 48))
- *Glaube, Hoffnung, Liebe, Vertrauen* (Eisner (1956, s. 27) naznačuje inspiraci Klarovou antologií; Fischer (1929, s. 241) upozorňuje na souvislost se skladbami *Die Sternenschrift* od Emila Heina a *Die drei Genien des Lebens* od Auernhammera, které se vyskytují v této antologii; Haas (1936, s. 3) spatřuje v apostrofě *O hört, des Thales Söhne* aluzi na cyklus dramát Zachariase Wenera *Die Söhne des Thales*)
- *Die Führer durchs Leben* (souvislost s výše zmíněnými skladbami Emila Heina a Auernhammera (Fischer 1929, s. 241); Eisner (1956, s. 30) poukazuje na shody s básní *Tod – des Lebens Anfang* od Johanna Gottfrieda Seuma zařazenou rovněž do Klarovy antologie)
- *Eremit I.* (vedle české předlohy (Karel Sudimír Šnajdr: *Poustevník*) možná i předloha německá v podobě básně *Der Abend im Gebirge* od Christopa Schmida uvedené v Klarově antologii; myslet lze i na určitý odraz známé Höltyho básně *Das Landleben*; Mácha mohl rovněž pracovat přímo se Šnajdrovou předlohou, již byla Schillerova balada *Ritter Toggenburg* (Eisner 1956, s. 40-46))
- *Eremit II.* (platí totéž, co bylo uvedeno pro skladbu *Eremit I.*)

- *Kolumbus* (velmi těsné přimknutí ke stejnojmenné básni Luisy Brachmannové objevující se v Klarově antologii (Fischer 1929, s. 238-239; Eisner 1956, s. 47-50); Fischer (1929, s. 238) se dále domnívá, že Máchův verš *Doch gönnet mir drei Tage Frist*, má zjevnou předlohu v Schillerově *Bürgschaft*)
- *Der erwachende Tag* (kořeny motivu zpěvce/pěvce a dubového háje jsou původu klopstockovského, motiv harfky může být odvozen z Höltyho (Eisner 1945, s. 28-33; 1956, s. 68-70))
- *An den Gräbern der Freunde* (Máchovi tanula na mysli obdoba k poezii klopstockovské, patrně pomýšlel na něco podobného, jako je známá Klopstockova báseň *Die frühen Gräber* (Eisner 1956, s. 72))
- *Elegie* (přímým inspiračním zdrojem je báseň Friedricha von Matthissona *Elegie*, která se objevuje v Klarově antologii (Fischer 1929, s. 256); Fischerovy závěry potvrzuje Eisner (1956, s. 78); Pražák (1936, s. 166-167) tu shledává vliv Herloszohnova almanachu *Mephistopheles*; sloka o větší čestnosti a mravnosti předků je odrazem četby Klopstocka a jeho následovníků, básníků Hainbundu (Eisner 1956, s. 79-80))
- *Der Freitag in der Karwoche* (antikizující skladba ražení klopstockovského (Eisner 1939, s. 205; 1956, s. 63))
- *Nacht wird es* (ladění bürgerovské, inspirováno snad i geniální baladou Goethovou; Máchova složenina „Schwefelglanz“ možná výsledkem rozpomínky na nové kompozitum „Nebelglanz“ v Goethově básni *An den Mond* (Eisner 1956, s. 65))
- *Die Trümmer* (především prozodickou předlohou je Schillerova báseň *Des Mädchens Klage*; shodný je vstup obou básní (Eisner 1956, s. 110-111))
- *Zigeunerlied* (inspiračním zdrojem je hra s písněmi *Preziosa*, kterou napsal podle Cervantesovy předlohy Pius Alexander Wolff (Fischer 1929, s. 252-

253); z tohoto předpokladu vychází i Eisner a připomíná navíc inspiraci rytmickou (1956, s. 60))

Průměr vypočítaný z údajů o koncentraci potenciálních aliteračních veršů v jednotlivých jmenovaných skladbách činí 19,83 %. Analogický průměr vztahující se k ostatním analyzovaným Máchovým skladbám, tedy ke skladbám bez zjevného vztahu k německému literárnímu prostředí, má hodnotu 15,58 %. Dílčí hypotéza předpokládající vyšší koncentraci potenciálních aliteračních veršů v rámci skladeb se vztahem k německému prostředí je tak potvrzena, i když rozdíl mezi údaji ve výši 4,25 procentního bodu neznamena zásadní odlišnost obou skupin skladeb. Potvrzení této dílčí hypotézy posiluje věrohodnost hypotézy primární; jedná se tu o stejný mechanismus, jaký byl popsán již v odd. 5.1.1.2: má-li být přítomnost vlivu aliteračního principu v Máchově básnickém díle považována za reálný stav, měly by tomu odpovídat i pravděpodobné důsledky z tohoto stavu bezprostředně vyplývající.

Repertoár Máchových lyrických ohlasů vypadá takto: *Ohlas písní národních 1.–17.*, *Zastaveníčko*, *Pod okénkem mé milenky*, *Holubice*, *Má děva ještě dřímá*, *Kleslá*, *Píseň Marinčina*, *Z háje stínu dubec strmí*, *Věje vítr*, *chladný vítr*, *Die kühle Nacht*. Koncentrace potenciálních aliteračních veršů v jednotlivých uvedených skladbách dosahuje v průměru 10,67 %, v ostatních analyzovaných skladbách 17,61 %. Tento výsledek prokazuje přesvědčivým způsobem platnost dílčí hypotézy předpokládající nižší koncentraci potenciálních aliteračních veršů v Máchových lyrických ohlasových skladbách. Pro vztah této dílčí hypotézy a primární hypotézy diplomové práce platí totéž, co bylo řečeno v předchozím odstavci.

Na základě informací textologického rázu obsažených v poznámkovém aparátu ke *Spisům I*. lze s přijatelnou mírou spolehlivosti

vyčlenit pouze tři dostatečně rozsáhlé skupiny skladeb s obdobnou dobou vzniku:

Skupina 1

- *Přelka* 30 % (v B^{110} s datem prosinec 1831, ve *Spisech I.* otištěno podle R_{29} , z hlediska aliteračněveršových poměrů se znění B (nejstarší varianta) oproti otištěné verzi liší pouze absencí potenciálního aliteračního rýmu ve v. 3, která je navíc asi způsobena písařskou chybou: *Čtvrtý rok pod májí zde na zemi sedí* (B) místo *Čtvrtý rok pod májí zde na mezi sedí* (R_{29}))
- *Syn mlynářův* 22,92 % (v B s datem prosinec 1831, otištěno podle R_{29} ; znění B (nejstarší varianta) se oproti otištěné verzi liší přítomností potenciálního aliteračního rýmu ve v. 29 a nepřítomností potenciálního aliteračního rýmu ve v. 46: *Třetí noc již tady dlí* (B) místo *Smutně zní té řeky hluk* (R_{29}) a *až za jitra Lůny světlo hasne*; (B) místo *až kdy zjitra Lůny světlo zhasne*, (R_{29}))
- *Noc I.* 25 % (v B s datem 20. 12. 1831, otištěno podle O_2 ; z hlediska aliteračněveršových poměrů se znění B (starší verze) oproti znění O_2 neliší)
- *Abaelard Heloíze* 21,95 % (v B s datem leden 1832, otištěno podle R_{29} ; z hlediska aliteračněveršových poměrů se znění B (starší verze) oproti znění R_{29} neliší)
- *Idůna* 15 % (v B s datem leden 1832, otištěno podle R_{29} ; znění B (starší verze) se oproti znění R_{29} liší pouze přítomností potenciálního aliteračního rýmu ve v. 9: *kde v hvozdu v hradě pustém* (B) místo *kde v lese v hradě pustém* (R_{29}))
- *Bojarín* 16,39 % (v B s datem 19. 1. 1832, odtud otištěno)
- *Píseň* 18,75 % (v B s datem 25. 1. 1832, otištěno podle O_2 ; z hlediska aliteračněveršových poměrů se znění B (starší verze) oproti znění O_2 neliší)
- *Zpěvec* 14,42 % (v B s datem 26. 1. 1832, odtud otištěno)

¹¹⁰ Zkratky označující jednotlivé rukopisy a opisy Máchova díla jsou převzaty ze *Spisů I.* (s. 475-485).

Skupina 2

- *Ohlas písní národních 16.* 15 % (skladba souvisí s milostnou epizodou z druhé poloviny roku 1832 a podle místa zařazení v *B* byla napsána před 12. 11. 1832, otištěno podle R_{29} ; z hlediska aliteračněveršových poměrů se starší znění *M* a *B* oproti znění R_{29} neliší)
- *Panně Rošrové 17,14* % (v *B* s datem 12. 11. 1832, odtud otištěno)
- *Baláda 16,67* % (v *Z* s datem 25. 11. 1832, otištěno podle O_2 ; z hlediska aliteračněveršových poměrů se čitelná část znění *Z* (starší verze) oproti znění O_2 neliší)
- *Ohlas písní národních 4.* 25 % (v R_{25} s datem 18. 12. 1832, otištěno podle R_{29} ; z hlediska aliteračněveršových poměrů se znění R_{25} (starší znění) oproti znění R_{29} neliší)
- *Ohlas písní národních 14.* 11,11 % (verze *B* podle zařazení asi z konce roku 1832, otištěno podle R_{29} ; z hlediska aliteračněveršových poměrů se znění *B* (starší znění) oproti znění R_{29} neliší)
- *Die Trümmer 33,33* % (v *Z* s datem 14. 1. 1833, odtud otištěno; může se jednat přímo o datum vzniku básně, nebo skladba může být jednou z prací z konce roku 1832¹¹¹, které si Mácha tohoto dne přepsal do *Zápisníku*)

Skupina 3

- *Jako Troska v světle bledém 25* % (zapsáno do *Z* velmi spěšně tužkou na cestě do Krkonoš v druhé polovině srpna 1833, odtud otištěno; způsob a okolnosti zápisu uvedené ve *Spisech I.* svědčí pro bezprostřední časovou blízkost vzniku skladby a jejího zápisu)
- *Dítě 14,29* % (R_{29} je znění z října 1833, odtud otištěno)
- *Znělky 6.* 0 % (zapsáno do *Z* kolem listopadu 1833, odtud otištěno; grafická úprava záznamu neukazuje na přepis načisto)

¹¹¹ Ve *Spisech I.* (s. 472) je chybně uveden rok 1833.

- *Však ten zásvit růžojasných lící* 16,67 % (zapsáno do *Z* asi v listopadu 1833 současně se *Znělkou 6.*, odtud otištěno)
- *Píseň Marinčina* 20 % (zapsáno do *Z* buď v prosinci 1833, nejpozději před 20. lednem 1834, odtud otištěno)
- *Zpěv u hrobu p. Josefa Jungmanna mladšího* 30 % (skladba vznikla těsně po 24. prosinci 1833)

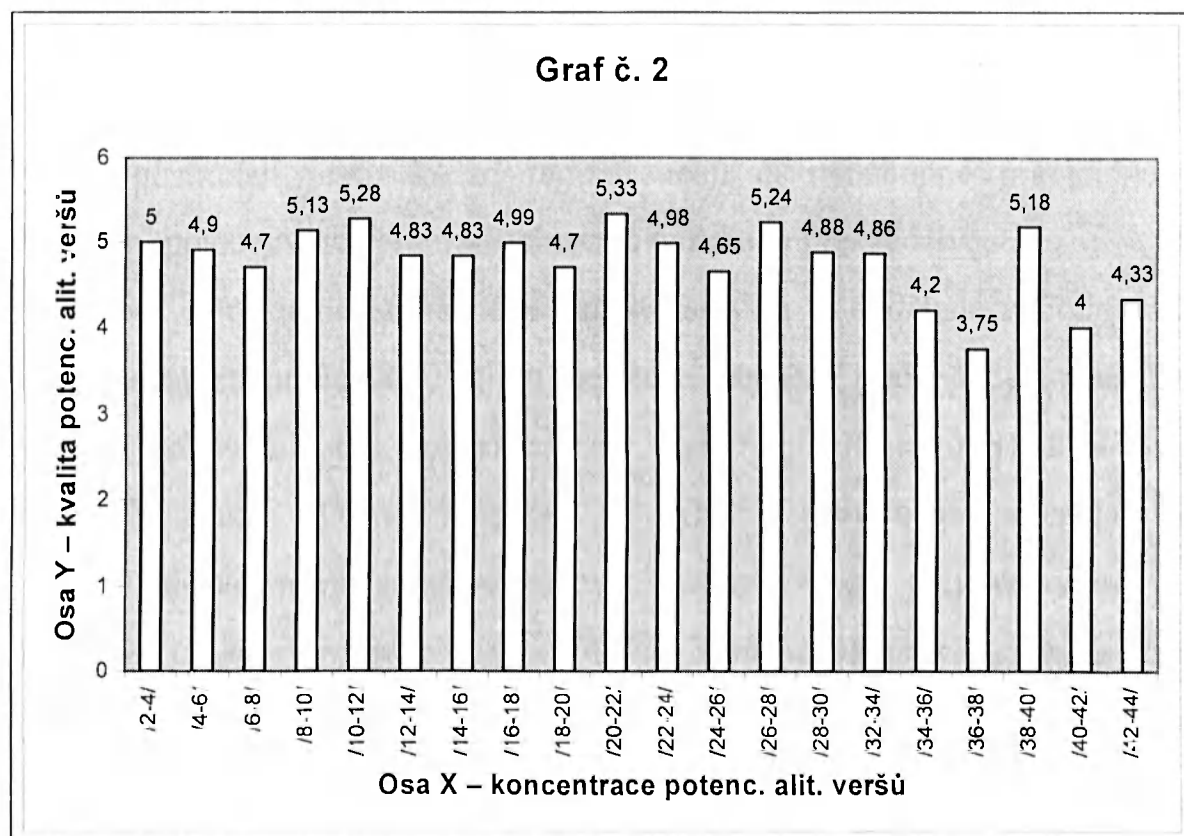
Skladby první skupiny, která je časově nejkoncentrovanější (prosinec 1831 – leden 1832) a z hlediska určení chronologie nejspolehlivější, vykazují ve dvou sekvencích nápadně vyrovnané hodnoty koncentrace potenciálních aliteračních veršů: V básních z prosince 1831 a básni *Abaelard Heloíze*, kterou lze vzhledem k zařazení v *B* považovat v rámci skupiny za nejstarší skladbu roku 1832, je shodně koncentrace potenciálních aliteračních veršů na výrazně nadprůměrné úrovni; neklesá pod 20 %, ale na druhou stranu ani nepřesahuje hranici 30 %. Záhy po změně letopočtu dochází k poklesu míry koncentrace potenciálních aliteračních veršů ve skladbách a k ještě nápadnějšímu vyrovnání skladeb z tohoto hlediska (hodnoty se pohybují v rozmezí 4,33 procentního bodu). V souhrnu evokují výsledky dojem vědomé/podvědomé regulace výskytu potenciálních aliteračních veršů v jednotlivých skladbách skupiny v závislosti na době jejich vzniku.

Další dvě skupiny již skýtají poněkud odlišný obraz. Ve druhé skupině existuje pouze určitý náznak stabilní úrovně koncentrace potenciálních aliteračních veršů v podobě prvních tří skladeb; třetí skupina nenabízí ani to. Je však třeba mít na paměti, že časové rozpětí druhé (listopad 1832 – leden 1833) a zejména třetí skupiny (srpen 1833 – leden 1834) je již poměrně velké a chronologické určení skladeb těchto skupin nejednoznačnější a méně spolehlivé¹¹² než v případě první skupiny. Význam výsledků analýzy

¹¹² Zejména doba záznamu básně do *Zápisníku (Z)* určená na základě umístění básně v něm se nemusí shodovat s dobou vzniku básně, nýbrž může korespondovat s okamžikem pouhého přepisu básně do *Zápisníku*.

těchto dvou skupin je tedy ve srovnání s výsledky získanými rozbořem první skupiny relativně malý.

2. Vztah mezi koncentrací potenciálních aliteračních veršů ve skladbě a jejich kvalitou sleduje graf č. 2. Osa X tohoto grafu udává koncentraci potenciálních aliteračních veršů v intervalech o rozsahu dvou procentních bodů; osa Y zachycuje průměrnou kvalitu potenciálních aliteračních veršů, a to vždy zvlášť pro skupinu skladeb s koncentrací potenciálních aliteračních veršů ve stejném intervalu. Průměrná kvalita je stanovena na základě údajů o kvalitě potenciálních aliteračních veršů v rámci jednotlivých skladeb neboli na základě příslušných údajů uvedených ve sloupci C tabulky č. 12.

Výsledná podoba histogramu vylučuje růst kvality potenciálních aliteračních veršů v závislosti na růstu koncentrace potenciálních aliteračních veršů ve skladbě a naopak prozrazuje mírnou opačnou tendenci. Pakliže je předpoklad souběžného vývoje obou veličin skutečně oprávněný a logicky

bezchybný, pak výsledky analýzy vztahu mezi koncentrací potenciálních aliteračních veršů ve skladbě a jejich kvalitou oslabují věrohodnost primární hypotézy diplomové práce.

3. Kumulaci potenciálních aliteračních veršů na začátku, ve středu nebo v závěru skladby vykazuje celkem 33 básní, které představují plných 30,28 % všech 109 skladeb, jež jsou z tohoto hlediska relevantní. Kumulace na začátku a ve středu skladby je přitom patrná shodně ve třinácti případech, kumulace v závěru skladby v sedmi případech. Tyto výsledky, napovídající přítomnost tendence nehromadit potenciální aliterační verše v závěru skladeb, nýbrž v úvodních a centrálních pasážích, jsou ještě umocněny tím, že potenciální aliterační verše v dalších třech skladbách (*Ivan, Těžkomyslnost II., Přes hvozd tmavý*) se nápadným způsobem koncentrují v jejich první polovině, zatímco opačný stav lze identifikovat pouze u jedné skladby (*Nacht wird es*); avšak přesto postrádají jako doklad regulovanosti či nenáhodné pravidelnosti rozložení potenciálních aliteračních veršů patřičnou přesvědčivost.

Podstatně průkaznější v tomto smyslu je oddělené vyhodnocení skupin skladeb podle doby jejich vzniku a částečně podle užitého jazyka: Mezi Máchovými českými skladbami vzniklými do roku 1832 a dále v průběhu roku 1833 se nachází 13 skladeb s kumulací potenciálních aliteračních veršů na jejich začátku (*Straba, Přelka, City vděčnosti 1., Královič, Ohlas písní národních 4., Ohlas písní národních 10., Ohlas písní národních 14., Píseň Marinčina, Věje vítr, chladný vítr, Baláda, Umírající II., Znělky 5., Znělky 7.*¹¹³), v pěti skladbách se tyto verše hromadí v jejich středu (*Svatý Ivan, Vzor krásy, Však co darmo moje smáčím líce, Ohlas písní národních 17., Zastaveníčko,*) a rovněž v pěti v závěru (*Cizinec I., Idůna, Ohlas písní národních 16., Znělky 4., Jako Troska v světle bledém*). Jestliže

¹¹³ Zařazení skladeb *Píseň Marinčina, Umírající II.* a *Znělky 7.* do tohoto období doprovází určitá míra nejistoty.

budeme věřit proklamovanému chronologickému řazení básní v jednotlivých oddílech *Spisů I.*, jestliže tedy skutečně vznikla skladba *Pozdní večer a Prolog k Pouti krkonošské* v údobí mezi napsáním *Zpěvu u hrobu p. Josefa Jungmanna mladšího* (po 24. prosinci 1833) a *Proslovu* (asi roku 1834 nebo 1835)¹¹⁴, pak na druhé straně skladby bezprostředně z přelomu roků 1833/1834 a z pozdější doby vytvářejí relevantní kumulaci potenciálních aliteračních veršů výhradně ve svém středu. Konkrétně se to týká čtyř jmenovaných skladeb a skladby *Noc II.* Výrazná preference úvodních partií skladeb první skupiny na úkor ostatních částí a radikální změna této orientace na přelomu let 1833/1834 stěží nechává na pochybách, že rozložení potenciálních aliteračních veršů na sledované úrovni je výsledkem řízeného procesu.

4. Sledování pravidelností ve výskytu potenciálních aliteračních veršů na určité pozici veršových úseků v rámci jednotlivých skladeb v souhrnu skýtá tyto výsledky: Pravidelný výskyt potenciálních aliteračních veršů na prvním místě veršových úseků osvědčuje jedenáct skladeb, na druhém místě pět skladeb, na třetím místě šest skladeb, na čtvrtém místě rovněž šest skladeb, na pátém místě pět skladeb, na šestém místě sedm skladeb, na osmém místě dvě skladby a na posledním místě veršových úseků devět skladeb¹¹⁵. Ostatní pozice zůstávají z tohoto hlediska „nevyužité“.

Ze 76 relevantních skladeb¹¹⁶ umožňuje pravidelný výskyt potenciálních aliteračních veršů na první pozici veršových úseků všech 76

¹¹⁴ Toto řazení je do jisté míry ospravedlněno určením chronologie vzniku druhého dochovaného Máchova rukopisu *Pouti krkonošské R₁₂*. *R₁₂* je bezpochyby znění až z roku 1834 (viz *Spisy II*, s. 315-319).

¹¹⁵ V případě, že se v některé skladbě pravidelný výskyt uskutečňuje na x-té pozici veršových úseků, která je zároveň pozicí poslední, započítává se tato skladba do obou skupin.

¹¹⁶ V případě *Máje* není relevantní tato skladba jako celek, ale pouze její části (dedikační báseň *Cechové jsou národ dobrý* a *I. intermezzo*).

skladeb, na druhé pozici rovněž 76 skladeb, na třetí pozici 75 skladeb, na čtvrté pozici 74 skladeb, na páté pozici 45 skladeb, na šesté pozici 44 skladeb, na osmé pozici 24 skladeb a na poslední pozici opět 76 skladeb. To tedy znamená, že možnosti realizace pravidelného výskytu potenciálních aliteračních veršů na první pozici veršových úseků jsou využity ze 14,47 %, na druhé pozici z 6,58 %, na třetí pozici z 8 %, na čtvrté pozici z 8,11 %, na páté pozici z 11,11 %, na šesté pozici z 15,91 %, na osmé pozici z 8,33 % a na pozici poslední z 11,84 %.

Tabulka č. 13 shrnuje výsledky prezentované v předchozích odstavcích. První sloupec udává pozici ve veršovém úseku. Druhý sloupec zaznamenává počty skladeb, které vykazují pravidelný výskyt potenciálních aliteračních veršů na příslušné pozici veršových úseků. Třetí sloupec zachycuje počty skladeb umožňujících pravidelný výskyt potenciálních aliteračních veršů na příslušné pozici veršových úseků. Čtvrtý sloupec obsahuje údaje o procentuálním podílu skladeb vykazujících pravidelný výskyt potenciálních aliteračních veršů v příslušné pozici z celkového počtu všech skladeb umožňujících pravidelný výskyt v této pozici.

Zohledníme-li počty skladeb umožňujících pravidelný výskyt potenciálních aliteračních veršů na jednotlivých pozicích veršových úseků, zjistíme, že z tohoto hlediska je nejexponovanější šestá a první pozice veršových úseků, po nichž následuje s určitým odstupem pozice poslední. Výsledky nicméně nejsou takového charakteru, aby samy o sobě mohly bezprostředně přispět k potvrzení primární hypotézy diplomové práce. Na druhou stranu se tak děje zprostředkovaně tím, že výsledky do značné míry korespondují s obecně formulovaným předpokladem označujícím za nejvhodnější pozici pro umístění aliteračních veršů začátek a konec veršového úseku (viz k tomu odd 5.2.2.1.1, bod 4). Znamená to vlastně, že Máchovy potenciální aliterační verše se chovají tak, jak lze na základě povahy aliteračního principu od aliteračních veršů očekávat. Tendence potenciálních

aliteračních veršů vyskytovat se na exponovaných místech veršových úseků je v Máchově díle navíc zvýrazněna relativně vysokým zastoupením skladeb s nadstandardní úrovní souběžného výskytu potenciálních aliteračních veršů zároveň na první a poslední pozici veršových úseků. Týká se především těchto skladeb/částí skladeb: I. intermezzo *Máje*, *Srdci mému*, *Syn mlynářův*, *Ivan (Vpřevod)*, *Z háje stínu dubec strmí*, *Těžkomyslnost II.*, *Cizinec II.*, *Poutník*, *Slunce zapadlo u věčnosti moře*.

(Tab. 13) Výsledky analýzy rozložení potenciálních aliteračních veršů ve slokách/odstavcích

pozice	počet skladeb realizujících pravidelný výskyt (X)	počet skladeb umožňujících pravidelný výskyt (Y)	procentuální podíl X z celkového počtu Y
1.	11	76	14,47 %
2.	5	76	6,58 %
3.	6	75	8 %
4.	6	74	8,11 %
5.	5	45	11,11 %
6.	7	44	15,91 %
8.	2	24	8,33 %
poslední	9	76	11,84 %

5. Ze 123 relevantních skladeb dochází k výskytu potenciálních aliteračních veršů na sémantickém jádru ve 23 skladbách, pokud mezi ně počítáme i *Máj*, jehož tři zpěvy splňují příslušná kritéria. Tyto skladby tak tvoří 18,7 % z celkového počtu relevantních skladeb. Protože zde na rozdíl od předchozích bodů odpadá možnost komparace jednotlivých číselných údajů a zároveň výsledek nedosahuje extrémní hodnoty ani v jednom směru, nelze jej jednoznačně interpretovat.

5.2.2.2 PRAVIDELNOSTI V ROZLOŽENÍ POTENCIÁLNÍCH ALITERAČNÍCH VERŠŮ V UŽŠÍM KONTEXTU

Následující komentáře k jednotlivým skladbám jsou zhruba uspořádány podle míry výraznosti pravidelností vyskytujících se ve skladbách, a to v pořadí od komentářů týkajících se nejvýraznějších pravidelností po komentáře popisující ty méně nápadné.

1. Ve *Zpěvu loveckém* se potenciální aliterační verše (verše č. 594, 595, 598¹¹⁷) nacházejí vždy přesně ve středu všech tří sedmiveršových slok; rovněž v první čtyřveršové sloce je dvojice potenciálních aliteračních veršů (č. 596, 597) umístěna na jejím středu. Pouze jediný potenciální aliterační verš skladby (č. 599) porušuje tuto dostředivou tendenci, když se nachází na první pozici druhé čtyřveršové sloky. K popsané pravidelnosti přistupuje ještě extrémní homogenita potenciálních aliteračních veršů obsažených v této skladbě, která přes relativně nízkou kvalitu těchto veršů a při dostatečně průkazném rozsahu materiálu má hodnotu 0,87. Všechny z tohoto hlediska relevantní skladby přitom v průměru dosahují hodnoty 0,63; průměr pro skladby s kvalitou potenciálních aliteračních veršů stejnou, jako má *Zpěv lovecký* (4), činí dokonce jen 0,47.

2. Závěr 10. odstavce a celý 11. a 12. odstavec básně *Duše nesmrtelná* zabírá souvislá pasáž, v níž se potenciální aliterační verše objevují v nápadně pravidelném rytmu: Mezi potenciálními aliteračními verši č. 711 a 712 je rozestup dvou nealiteračních veršů, mezi verši č. 712 a 713 jednoho verše, mezi verši č. 713 a 714 opět dvou veršů; v rozmezí veršů č. 714-721 se pak mezi jednotlivými potenciálními aliteračními verši pravidelně střídá odstup dvou a tří nealiteračních veršů. Ve schematickém znázornění vypadá celá pasáž z hlediska rozložení potenciálních aliteračních veršů následovně: alit.(711) - 2x nealit. - alit.(712) - 1x nealit. - alit.(713) - 2x nealit. - alit.(714) - 2x nealit. - alit.(715) - 3x nealit. - alit.(716) - 2x nealit. - alit.(717) - 3x

¹¹⁷ Čísla veršů se vztahují k seznamu potenciálních aliteračních veršů v příloze č. 5.

nealit. - alit.(718) - 2x nealit. - alit.(719) - 3x nealit. - alit.(720) - 2x nealit. - alit.(721) - 3x nealit - konec 12. odstavce.

Popsaný úsek básně je navíc bezprostředně inspirován německou předlohou: Granjard (1953, s. 55-56) ji rozpoznal v VIII. kapitole Herloszsohnova almanachu *Mephistopheles*, v níž mladík Romeo po ničivé epidemii cholery prochází mrtvou krajinou bez lidí a zvířat. Zde má své kořeny i apokalyptický obraz vymřelého světa z 11. a 12. odstavce Máchovy skladby. Právě tato úzká vazba na německé prostředí mohla Máchu vést ke zvýšené citlivosti při užití aliteračního principu a následně vyústit v propracované prostorové uspořádání aliteračních veršů.

3. Všechny čtyři sloky ***Znělky 8.*** mají na první pozici potenciální aliterační verš (č. 615, 616, 617, 619). Pouze jediný potenciální aliterační verš (č. 618) figuruje mimo čelnou pozici, a do určité míry tak narušuje přesné rozložení potenciálních aliteračních veršů ve skladbě. Tuto situaci by mohl modifikovat ztracený 8. verš sonetu, avšak jak Fischerova (1935, s. 186), tak Nezdařilova (1985, s. 94-96)¹¹⁸ rekonstrukce tohoto verše neposkytuje možnost interpretovat jej jako verš aliterační. Verše figurující na počátku prvních tří slok vzbuzují vedle svého rozmístění pozornost i nápadnou vzájemnou podobou co do způsobu realizace aliteračního principu; mají následující aliteračněveršové vzorce: ACDEGHIJKLM (č. 615), ACDEFGIKLM (č. 616), ACDEFGIKLM (č. 617).

4. Skladby ***Královič, Ohlas písní národních 4., Baláda a Prolog k Pouti krkonošské*** obsahují vzhledem k celkovému množství potenciálních aliteračních veršů v nich neobvykle velký počet bezprostředně následujících potenciálních aliteračních veršů. Tato koncentrace potenciálních aliteračních veršů do jednoho místa je nápadná již sama o sobě a izolovaně v každé

¹¹⁸ Fischer na základě Waldauova překladu sonetu určil jako ekvivalent nezvěstného verše verš *Erhebend gegen ihn die Undankshand* a převedl ho do češtiny jako *co darmo zvedá ruku nevděčnou* nebo *z níž nevděčnost pozvedá ruku svou*. Nezdařil předpokládá jiné umístění ztraceného verše a nabízí rekonstrukci *Zdvíhaje k němu ruku nevděčnou*.

z jmenovaných skladeb. Nový rozměr ovšem do celé situace vnáší skutečnost, že rozložení potenciálních aliteračních veršů v jednotlivých skladbách vykazuje do detailů jdoucí paralely: Ve všech čtyřech skladbách za sebou následují shodně tři potenciální aliterační verše a vždy jeden potenciální aliterační verš stojí odděleně. Nebereme-li v potaz *Prolog k Pouti krkonošské*, který není členěn do slok či odstavců, pak se výskyt shluku potenciálních aliteračních veršů omezuje pokaždé na jediný veršový úsek¹¹⁹, což zejména vzhledem k malému rozsahu slok *Balády a Ohlasu písní národních 4.* zdaleka není samozřejmé; zároveň se potenciální aliterační verše ve všech těchto třech skladbách hromadí v jejich úvodních pasážích. Dále jsou, vyjma kumulace v *Ohlasu písní národních 4.*, shluky potenciálních aliteračních veršů vždy součástí přímé řeči, která obecně svými expresivními možnostmi dobře vyhovuje naturelu aliteračního principu. Skladby *Baláda a Ohlas písní národních 4.* mají navíc naprosto shodnou konfiguraci potenciálních aliteračních veršů vzhledem k hranicím slok: shluk potenciálních aliteračních veršů se v obou případech vyskytuje na prvních třech místech čtyřveršové sloky a izolovaný verš souhlasně na prvním místě čtyřveršové sloky. Tato analogie je o to zajímavější, že obě skladby zřejmě vznikly v těsném chronologickém sousedství (listopad – prosinec 1832).

5. V první části opuštěného prvního zpěvu *Mnícha Na Bernardu (Oddíl I–III)* jsou potenciální aliterační verše rozmístěny bezmála dokonale symetricky: Tato část je zahájena dvěma nealiteračními verši, po nichž následuje potenciální aliterační verš (č. 511); mezi tímto a následujícím potenciálním aliteračním veršem (č. 512) je rozestup šesti nealiteračních veršů; verš č. 512 a 513 od sebe dělí tři nealiterační verše a verš č. 513 a 514 opět šest nealiteračních veršů; po verši č. 514 pokračuje první část ještě jedním nealiteračním veršem. Na popsané rozložení do jisté míry navazují svým umístěním i potenciální aliterační verše vyskytující se v následující části

¹¹⁹ Toto je splněno i v starším znění *Prologu*, skladbě *Pozdní večer*.

zpěvu. Celá sledovaná pasáž má tuto podobu: 2x nealit. - alit.(511) - 6x nealit. - alit.(512) - 3x nealit. - alit.(513) - 6x nealit. - alit.(514) - 2x nealit. - alit.(515) - 5x nealit. - alit.(516) - 3x nealit. - alit.(517) - 7x nealit. - alit.(518). Krátké rozestupy se tedy pravidelně střídají s rozestupy delšími a zároveň i mezi krátkými rozestupy dochází k systematické obměně.

Symetrické rozložení potenciálních aliteračních veršů podobného ražení, jaké je vlastní první části opuštěného prvního zpěvu *Mnícha*, má ***Ohlas písní národních 5.*** s tímto schématem: 6x nealit. - alit (463) - 4x nealit. - alit.(464) - 6x nealit., přičemž oba potenciální aliterační verše se nacházejí na začátku nového motivického celku. Nejstarší dochovaná verze *Ohlasu písní národních 5.* (verze *B*), která již vykazuje zmíněné rozložení, pochází pravděpodobně z roku 1832 a *Mních* vznikl koncem roku 1832 až asi do rozhraní března a dubna 1833 (viz *Spisy I*, s. 390 a 404); není tedy vyloučeno, že se Mácha zabýval oběma básněmi v malém časovém rozpětí nebo dokonce souběžně, což mohlo vést k analogickému postupu v obou případech. *Mních* je navíc prostřednictvím začlenění varianty R_{29} a *Z* básně *Vítr, chladný vítr věje* (*Ohlas písní národních 4.*) s Máchovou ohlasovou tvorbou nepochybně, byť velmi volně propojen.

V první části definitivního I. zpěvu *Mnícha* (*Zpěv první*) se v oblasti rozložení potenciálních aliteračních veršů projevuje výrazná kumulační tendence. Z devíti potenciálních aliteračních veršů, které se zde vyskytují, následují bezprostředně za sebou nejdříve čtyři, pak tři a nakonec dva tyto verše; každý z devíti veršů tak bezprostředně sousedí minimálně s jedním dalším potenciálním aliteračním veršem. Další analýza rozložení těchto veršů v příslušné pasáži (má tyto parametry: 1x nealit. - 4x alit.(522,523,524,525) - 9x nealit. - 3x alit.(526,527,528) - 6x nealit. - 2x alit.(529,530) - 4x nealit. - konec části) však ukazuje ještě jeden pozoruhodný detail: Se snižujícím se rozsahem kumulací potenciálních aliteračních veršů se úměrně snižují i odstupy mezi nimi navzájem, respektive odstup mezi

poslední skupinou a závěrem první části zpěvu, a to vždy přesně o třetinu oproti odstupu předchozímu.

6. V druhé polovině skladby *Nacht wird es* se dvakrát po sobě vyskytuje totožná sekvence potenciálních aliteračních veršů: 2x alit.(891,892) - 1x nealit. - alit.(893) - 1x nealit. - alit.(894) - (...) - 2x alit.(895,896) - 1x nealit. - alit.(897) - 1x nealit. - alit.(898). Pro strukturovanost obou sledů a jejich vzájemnou provázanost do vyššího celku mluví fakt, že v rámci obou dvojic bezprostředně následujících potenciálních aliteračních veršů realizují verše stejné hlavní vlastnosti: ACDEGHIJK (č. 891) + ACDEGHIJKLM (č. 892), ABCDEFGHIJKL (č. 895) + ABCDEFGHIJKLM (č. 896).

7. Skladby *Však co darmo moje smáčím líce*, *Zastaveníčko*, *Der erwachende Tag* a *Sieh des Todes blasses Bild* mají při srovnatelném rozsahu shodně dvojici bezprostředně následujících potenciálních aliteračních veršů přesně (*Však co darmo moje smáčím líce*, *Sieh des Todes blasses Bild*) nebo přibližně na svém středu, přičemž další potenciální aliterační verše mimo tuto dvojici se již nevyskytují.

8. Prvních šest slok skladby *Ohlas písní národních* 8. kombinuje pravidelné rozložení potenciálních aliteračních veršů do slok a ve slokách, a vytváří tímto způsobem vícevrstevnou symetrickou strukturu „prorůstající“ téměř celou písní: V první sloce skladby se vyskytuje potenciální aliterační verš (č. 469) jen na předposlední pozici, druhá sloka neobsahuje žádný potenciální aliterační verš, třetí a čtvrtá sloka mají potenciální aliterační verše (č. 470 a 471) souhlasně pouze na posledním místě, pátá sloka nezahrnuje ve shodě s druhou slokou žádný potenciální aliterační verš a v šesté sloce se stejně jako ve sloce první nachází potenciální aliterační verš (č. 472) jenom na předposledním místě. K posílení sounáležitosti veršů vyskytujících se na stejné pozici ve sloce, a tím i k zvýraznění struktury jako celku, přispívá jejich vzájemná podobnost; oba verše na předposlední pozici ve sloce realizují stejné hlavní aliteračněveršové vlastnosti (BCFGHIJ, BCFGHIJK) a verše na

posledním místě ve sloce se od sebe liší pouze v jediné hlavní vlastnosti (ABCGHIJ, ABCFGHIJ).

9. V obou slokách skladby *Hoj, byla noc!* je shodně obsazena potenciálními aliteračními verši poslední (č. 753 a 756) a předposlední (č. 752 a 755) pozice. Potenciální aliterační verše každé z obou slok navíc souhlasně a v souladu s obecnými vlastnostmi aliteračního principu (vazba na významově exponované výpovědi a schopnost významovou potenci výpovědi zpětně zesilovat) představují jejich zřetelné sémantické vyvrcholení.

10. Extrémní koncentrace potenciálních aliteračních veršů (40 %) ve skladbě *Der Freitag in der Karwoche* se při dostatečně průkazném rozsahu materiálu (skladba obsahuje osm potenciálních aliteračních veršů) kombinuje s velmi vysokou kvalitou těchto veršů (5,63). Pouze čtrnáct ze 123 relevantních skladeb vykazuje vyšší kvalitu potenciálních aliteračních veršů než sledovaná báseň; k tomu v případě pěti z nich (*Ohlas písní národních 1.*, *Ohlas písní národních 2.*, *Ohlas písní národních 5.*, *Sieh des Todes blasses Bild*, *An dem Friedhofs*) je údaj týkající se kvality potenciálních aliteračních veršů ne zcela spolehlivý, protože je založen pouze na jednom nebo dvou potenciálních aliteračních verších.

11. Mezi potenciálními aliteračními verši skladby *Abaelard Heloíze* se vyskytují dvě neobvykle rozsáhlé (vzhledem k úhrnnému počtu potenciálních aliteračních veršů ve skladbě) skupiny veršů s nápadně podobnou realizací: čtyři verše (č. 298, 300, 301, 304) z celkového počtu devíti veršů náleží typu ACEG (ACEGIJLM, ACEGILM, ACEGHIJLM, ACEGHIJKLM), další tři verše (č. 299, 302, 305) pak typu ABCDEFG (ABCDEFGHILM, ABCDEFGIK, ABCDEFGIJKLM).

Z předcházejících poznámek je patrné, že 18 Máchových skladeb vykazuje izolovaně nebo v kontextu několika dalších skladeb pravidelnosti v rozložení potenciálních aliteračních veršů, které se přinejmenším vzpírají

objasnění prostřednictvím nahodilého vzniku, některé z nich se však zdají náhodný zrod přímo vylučovat. Uvážíme-li, že nízký počet potenciálních aliteračních veršů ve skladbě stěží může realizovat výraznou strukturu a že skladeb, které mají alespoň dva potenciální aliterační verše je mezi všemi analyzovanými Máchovými skladbami 109, pak jmenované skladby tvoří 16,51 % všech relevantních textů; tzn. přibližně každá šestá Máchova skladba z této množiny obsahuje alespoň pasáž s výrazně strukturovaným rozvržením potenciálních aliteračních veršů. Tento výsledek poměrně přesvědčivě podporuje platnost primární hypotézy, avšak je třeba mít stále na paměti, co bylo o spolehlivosti pravidelností v užším kontextu řečeno v úvodní části oddílu 5.2.2.

Na tomto místě bude upozorněno na jednu zajímavou skutečnost, která svou podstatou do tohoto oddílu nenáleží, avšak blíží se jeho zaměření tím, že se jedná o situaci na úrovni jednotlivých skladeb: Původní aliterační literatuře byla vlastní aliterující antroponyma a tendence využívat je pro rým byla dokonce natolik podstatná, že zřejmě ovlivňovala i reálnou volbu jmen historicky doložených osob tak, aby ve vzájemné kombinaci umožňovala vznik aliteračního rýmu (Heusler 1925, s. 93)¹²⁰. Heusler a Saran (1907, s. 224) v této souvislosti uvádějí následující skupiny jmen: *Inguaeones*, *Erminones*, *Istvaeones* (pojmenování tří skupin germánských kmenů z Tacitovy *Germanie*), *Ambri* a *Assi* (vůdcové Vandalů), *Ybor* a *Agio* (germánská knížata), *Hengist* a *Horsa* (osoby ze staroanglických dějin). Ostatně záliba v aliterujících antroponech a v jejich propojení prostřednictvím aliteračního rýmu je dobře patrná i v *Písni o Hildebrandovi* (*Hildebrandslied*) uvedené v příloze č. 1: Hiltibrant enti Hadubrant || *untar*

¹²⁰ Saran (1907, s. 224) ovšem upozorňuje, že hlásková shoda na začátku antroponym mohla v některých případech být i výsledkem zvyku přenášet do jmen potomků části jmen otcovských a dokumentuje to na příkladu skupiny proprií *Segestes*, *Segimerus*, *Segimundus*, *Segithancus* a *Gundobadnus*, *Gundomaris*, *Gundaharius*.

heriun tuem (Hild., v. 3), *Hiltibrant gimahalta* [*Heribrantes sunu*]: || *her was heroro man* (Hild., v. 7), *dat Hiltibrant haetti min fater*: || *ih heittu Hadubrant* (Hild., v. 16) atd.

Aliterující antroponyma se vyskytují též v některých Máchových básních. Ve skladbě *Čech* vystupují vedle Krasony, Čecha a Jarmila také Bohdán, Bělodín a Bodromír, kteří navíc plně odpovídají hlavnímu proudu původního aliteračního básnictví i svou podstatou válečníka-hrdiny či bájného pěvce. Báseň *Svatý Vojtěch* obsahuje mimo jméno světce ještě jména dvou vyslanců „lidu českého“ k Vojtěchovi: Hasoně a Hory. Jmenovaná antroponyma sice spolu netvoří žádný aliterační rým, avšak vyskytují se v bezprostřední blízkosti: *Ani labuť bílá, ani orel černý, / nybrž Hason jarý na svém broní, / a dle něho na vraném to oři / starý Hora k lesu vzhůru spěchá.* (*Svatý Vojtěch*, v. 38-41), *Táže se Bělodín, mládec silný: / „Bohdáne, proč oněměla harfa,* (*Čech*, v. 34-35). Při posouzení významu těchto a následujících zjištění nutno přihlížet k tomu, že počet Máchových básní obsahujících více než jedno antroponymum je značně omezený (celkem dvanáct skladeb z analyzovaných 135).

Méně výrazná je situace v básních *Penzum* a *Mein Wunsch*. V první z nich aliterují jména filozofa Sokrata a římského vojevůdce a státníka Sully, k nimž se přidružují ještě toponyma Szythie a Syene; ve druhé dochází ke shodě počátečních hlásek ve jménech bohů: jednak tu jsou Hóry (Horen), řecké bohyně tří příznivých ročních dob a později zákonitosti, práva a míru, jednak Herta, germánská pohanská bohyně ztělesňující plodivou sílu země. Ani v těchto případech se vlastní jména nepodílejí na konstituování aliteračního rýmu. Pochybnosti navíc vzbuzuje vedle převážně antického původu těchto jmen a celkového antikizujícího ladění obou skladeb také omezená možnost jejich libovolného výběru. Tato výtky částečně platí i pro skladbu *Čech* a *Svatý Václav*, protože bez další analýzy není ani zde jasné, nakolik měl Mácha při výběru jmen volnou ruku a naopak nakolik se držel

případných pramenů (Hájkova Kronika česká, Rukopisy atd.). Otázkou rovněž zůstává, zda aliterujících antroponym nevyužívá systematicky též jiná literární tradice, z níž mohl Mácha eventuálně čerpat.

Aliterující antroponyma nejsou omezena jen na Máchovu poezii, ale vyskytují se i v jeho próze: v zlomku *Viasil Viasilovič* spolu při obléhání Karlštejna rozprávějí Hedvík, vůdce Pražanů, a Hora a vlastně i obě části jména Korybutova „strejce“, podle něhož je zlomek nazván, jsou provázána shodou počátečních hlásek. Obdobný případ se vyskytuje i v *Cikánech* v podobě jména vojenského vysloužilce a neúnavného vypravěče Bartoloměje Bárty, přičemž Máchův měšetický strýc, který mohl podle Chybových zjištění (1937, s. 3) posloužit básníkovi jako předloha pro postavu Bárty, se jmenoval Václav Bárta. Nejpůsobivější aliterace vlastních jmen osobních se však vyskytuje v *Marince*: Postava vypravěčovy záhy ztracené milenky Marinky zde splývá s Goethovou „ideální“ Mignon, jak ji Mácha podle Sabinova *Úvodu povahopisného* (1845) poznal na základě podobizny, jež „vystavena byla v jednom skladu uměleckém v Praze”.

5.3 SYSTÉMOVÁ ANALÝZA KLOPSTOCKOVSKÉHO KORPUSU A JEHO KOMPARACE S KORPUSEM MÁCHOVSKÝM

5.3.1 VYMEZENÍ ANALÝZY A POSTUP ZÍSKÁVÁNÍ VÝSLEDKŮ

V případě klopstockovského korpusu je relevantní pouze analýza vztahů na úrovni aliteračněveršových vlastností, tzn. analýza vzájemných vztahů jednotlivých aliteračněveršových vlastností a analýza kvantitativního zastoupení jednotlivých typů potenciálních aliteračních veršů. Analýza rozložení potenciálních aliteračních veršů do jednotlivých skladeb a ve skladbách nepřipadá v úvahu, protože analyzovaný jazykový materiál sestává převážně z úryvků, nikoliv autorem zamýšlených celků. Rovněž kvalitativně-quantitativní analýza klopstockovského korpusu ztrácí vzhledem

k nedostatečné výpovědní hodnotě při následné komparaci s analogickými výsledky svůj význam.

Postup stanovení údajů S_1 a S_2 , které určují míru pravidelnosti souvýskytu určitých dvou aliteračněveršových vlastností, a údajů T_1 a T_2 , vypovídajících o absolutním a relativním zastoupení jednotlivých typů potenciálních aliteračních veršů v korpusu, je zde totožný s postupem popsáním v odd. 5.2.1.1.1 a odd. 5.2.1.2.1. Pouze pro výpočet údaje S_2 bylo zavedeno dodatečné opatření: Mimo jiné i v důsledku relativně malého rozsahu klopstockovského korpusu se vyskytují případy, kdy škála „minimální pravidelnost souvýskytu – maximální pravidelnost souvýskytu“ vypočítaná pro určitou dvojici vlastností dosahuje menšího rozpětí než dvou jednotek. Takovéto dvojice nebudou brány při stanovování S_2 v potaz, protože jejich omezené škály ztrácejí rozlišovací schopnost a připouštějí pouze extrémní výsledky, které však v žádném případě neodrážejí extrémně výraznou/nevýraznou pravidelnost souvýskytu vlastností jednotlivých dvojic. Konkrétně se to týká těchto dvojic: AB, AC, AD, AE, AF, AG, AH, AI, AJ, AK, AL, AM, BI, CI, DI, EI, FI, GI, HI, IJ, IK, IL, IM.

5.3.2 VÝSLEDKY

Tabulka č. 14 udává počty všech identifikovaných Klopstockových potenciálních aliteračních veršů, které splňují příslušnou aliteračněveršovou vlastnost nebo dvojici vlastností, a to pro všech třináct vlastností a pro veškeré možné dvojice vlastností; čili stanovuje množství všech výskytů každé ze třinácti aliteračněveršových vlastností v klopstockovském korpusu a vždy pro dvě vlastnosti počet jejich současných výskytů v témže verši.

(Tab. 14) Množství jednotlivých vlastností a dvojic vlastností v klopstockovském korpusu

A	63	AB	24	BD	12	CG	53	DK	25	FI	25	HK	29
B	24	AC	55	BE	19	CH	51	DL	28	FJ	16	HL	49
C	56	AD	36	BF	19	CI	56	DM	31	FK	16	HM	51
D	36	AE	58	BG	22	CJ	39	EF	20	FL	20	IJ	45
E	59	AF	25	BH	21	CK	28	EG	57	FM	22	IK	34
F	25	AG	59	BI	24	CL	47	EH	52	GH	53	IL	54
G	60	AH	56	BJ	17	CM	51	EI	59	GI	60	IM	58
H	57	AI	63	BK	16	DE	33	EJ	41	GJ	41	JK	24
I	64	AJ	44	BL	18	DF	12	EK	31	GK	33	JL	37
J	45	AK	34	BM	21	DG	34	EL	53	GL	51	JM	41
K	34	AL	53	CD	31	DH	31	EM	56	GM	55	KL	26
L	54	AM	57	CE	51	DI	36	FG	22	HI	57	KM	29
M	58	BC	22	CF	22	DJ	27	FH	22	HJ	42	LM	52

Tabulka č. 15 prezentuje paralelně údaje S_1 a S_2 pro jednotlivé dvojice aliteráčněveršových vlastností. Způsob zápisu těchto údajů je stejný jako v případě tabulky č. 10.

(Tab. 15) Míra pravidelnosti souvýskytu jednotlivých aliteračněveršových vlastností v rámci klopstockovského korpusu

	S ₁	S ₂		S ₁	S ₂		S ₁	S ₂
B	91,67%	75%	D	91,67%	40%	F	80%	50%
C	39,29%		E	55,93%		L	37,04%	
B	50%	57,14%	D	33,33%	53,57%	F	88%	50%
D	33,33%		F	48%		M	37,93%	
B	79,17%	0%	D	94,44%	50%	G	88,33%	0%
E	32,2%		G	56,67%		H	92,98%	
B	79,17%	87,18%	D	86,11%	28,57%	G	68,33%	0%
F	76%		H	54,39%		J	91,11%	
B	91,67%	50%	D	75%	52,63%	G	55%	75%
G	36,67%		J	60%		K	97,06%	
B	87,5%	57,14%	D	69,44%	67,86%	G	85%	25%
H	36,84%		K	73,53%		L	94,44%	
B	70,83%	63,16%	D	77,78%	20%	G	91,67%	25%
J	37,78%		L	51,85%		M	94,83%	
B	66,67%	73,33%	D	86,11%	16,67%	H	73,68%	57,14%
K	47,06%		M	53,45%		J	93,33%	
B	75%	40%	E	33,9%	0%	H	50,88%	28,57%
L	33,33%		F	80%		K	85,29%	
B	87,5%	50%	E	96,61%	50%	H	85,96%	28,57%
M	36,21%		G	95%		L	90,74%	
C	55,36%	37,5%	E	88,14%	0%	H	89,47%	0%
D	86,11%		H	91,23%		M	87,93%	
C	91,07%	0%	E	69,49%	20%	J	53,33%	47,37%
E	86,44%		J	91,11%		K	70,59%	
C	39,29%	62,5%	E	52,54%	40%	J	82,22%	20%
F	88%		K	91,18%		L	68,52%	
C	94,64%	25%	E	89,83%	80%	J	91,11%	33,33%
G	88,33%		L	98,15%		M	70,69%	
C	91,07%	28,57%	E	94,92%	60%	K	76,47%	20%
H	89,47%		M	96,55%		L	48,15%	
C	69,64%	25%	F	88%	25%	K	85,29%	16,67%
J	86,67%		G	36,67%		M	50%	
C	50%	25%	F	88%	57,14%	L	96,3%	66,67%
K	82,35%		H	38,6%		M	89,66%	
C	83,93%	12,5%	F	64%	52,63%			
L	87,04%		J	35,56%				
C	91,07%	16,67%	F	64%	70%			
M	87,93%		K	47,06%				

Tabulka č. 16 prezentuje údaje T_1 a T_2 pro 19 typů potenciálních aliteračních veršů vyskytujících se v klopstockovském korpusu.

(Tab. 16) Kvantitativní zastoupení jednotlivých typů potenciálních aliteračních veršů v rámci klopstockovského korpusu

Typ	T_1	T_2	Typ	T_1	T_2	Typ	T_1	T_2
ABCDEFGG	4	10,1	ABCEG	1	2,18	ACEG	12	20,21
ABCDEG	4	9,12	ABCFG	1	2,64	ADEG	4	7,73
ABCDFG	2	5,33	ABEFG	1	2,62	AEFG	1	2,24
ABCEFG	8	19,87	ACDEF	1	2,37	CEG	1	1,72
ABDEFG	1	2,65	ACDEG	16	30,44	AE	1	1,64
ACDEFG	3	6,76	ACEFG	1	2,15			
ABCDF	1	2,87	ABCF	1	2,89			

5.3.3 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ A KOMPARACE KORPUSŮ

Mezi dvojice aliteračněveršových vlastností s nejvyššími hodnotami údajů S_1 a S_2 v rámci klopstockovského korpusu náležejí následující páry: BC (91,67/75), BF (79,17/87,18), BH (87,5/57,14), CF (88/62,5), EL (89,83 a 98,15/80), EM (94,92 a 96,55/60), FH (88/57,14), GK (97,06/75), HJ (93,33/57,14), LM (96,3 a 89,66/66,67). Žádná z uvedených dvojic nepřesahuje hodnotami údajů S_1 a S_2 podstatným způsobem a bez plynulé návaznosti ostatní dvojice, tzn. žádná z dvojic nedosahuje natolik dominantního postavení, jaké má dvojice BF v máchovském korpusu. Nicméně dvojice vlastností BF patří i zde mezi deset nejvýraznějších párů a hodnotou údaje S_2 dokonce předčí poměrně významně všechny ostatní. **Vzniká tak určitá analogie mezi oběma korpusy, která ale nemá oporu v dalších výraznějších shodách v postavení jednotlivých dvojic v rámci obou korpusů.** Je však třeba připomenout, že komparace korpusů prozatím vychází z omezeného spektra vybraných dvojic (dvojice s nejvyššími

hodnotami údajů S_1 a S_2) a že dvojice s extrémně nízkými hodnotami údajů S_1 a S_2 , které mohou být z hlediska srovnání stejně zajímavé, dosud stojí zcela stranou.

Co se týká kvantitativního zastoupení jednotlivých typů potenciálních aliteračních veršů, je podoba obou korpusů frapantní. Stejně jako v máchovském korpusu dominují i v korpusu klopstockovském svým množstvím zcela jednoznačně typy ACDEG a ACEG, a to v určitém směru ještě výrazněji: Zatímco v rámci máchovského korpusu vykazuje typ ACDEG (97/16,38) a ACEG (107/15,54) 3,03krát a 4,65krát vyšší hodnotu údaje T_1 a 3,2krát a 3,94krát vyšší hodnotu údaje T_2 než typy stejné kvalitativní úrovně s nejbližšími nižšími hodnotami těchto údajů, dosahuje vůči analogické porovnávací bázi typ ACDEG a ACEG v rámci klopstockovského korpusu 16krát a 3krát vyšších hodnot T_1 a 10,61krát a 2,61krát vyšších hodnot T_2 . Verše příslušející k těmto dvěma typům tvoří 25,37 % všech Máchových potenciálních veršů a 43,75 % všech identifikovaných Klopstockových potenciálních aliteračních veršů.

6 ZÁVĚR

6.1 SOUHRNNÁ INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Shrneme-li veškeré závěry učiněné na základě zjištěných výsledků, dostaneme následující celkový obraz situace: Kvalitativně-quantitativní analýza máchovského korpusu jako celku podporuje pravdivost domněnky o působení aliteračního principu na Máchovo básnické dílo. Ani výsledky oddělené kvalitativně-quantitativní analýzy Máchových českých a německých potenciálních aliteračních veršů a jejich následná komparace nejsou v rozporu s primární hypotézou diplomové práce. Obě části systémové analýzy máchovského korpusu na úrovni aliteračněveršových vlastností, tzn. analýza vzájemných vztahů jednotlivých aliteračněveršových vlastností a analýza kvantitativního zastoupení jednotlivých typů potenciálních aliteračních veršů, posilují věrohodnost primární hypotézy, přičemž v pořadí druhá část je v tomto směru výraznější.

Systémová analýza rozložení potenciálních aliteračních veršů do jednotlivých skladeb a ve skladbách se skládá z více dílčích analýz. K potvrzení primární hypotézy diplomové práce přispívá poměrně jednoznačně nevyvážený způsob distribuce potenciálních aliteračních veršů mezi jednotlivé Máchovy skladby, nižší průměr koncentrací potenciálních aliteračních veršů v jednotlivých skladbách Máchovy lyrické ohlasové tvorby než v ostatních Máchových skladbách, výsledek sledování kumulace potenciálních aliteračních veršů na začátku/ve středu/v závěru jednotlivých skladeb, a to zejména v závislosti na době vzniku skladeb, a konečně soubor pravidelností v rozložení potenciálních aliteračních veršů v užším kontextu; méně jednoznačně pak komparace průměru koncentrací potenciálních aliteračních veršů v Máchových básních s patrným vztahem k německému prostředí na jedné straně a průměru koncentrací v ostatních Máchových skladbách na straně druhé, srovnání koncentrace potenciálních aliteračních

veršů ve skladbách časově blízkých a výsledek pozorování pravidelností ve výskytu potenciálních aliteračních veršů na určité pozici veršových úseků. Výstupy analýzy polohy potenciálních aliteračních veršů vůči sémantickému jádru jednotlivých Máchových skladeb jsou z hlediska primární hypotézy neutrální. Pouze absence vztahu mezi koncentrací potenciálních aliteračních veršů ve skladbě a jejich kvalitou oslabuje platnost primární hypotézy. **Při souhrnném pohledu se tedy i tato část systémové analýzy jako celek podílí na upevnění validity primární hypotézy.**

Jistou pozitivní indicií v procesu ověřování primární hypotézy diplomové práce představuje i výskyt aliterujících antroponym v některých Máchových básních a skutečnost, že zvukosledná organizace *Máje* v podobě, v jaké ji rozpoznal Mukařovský (1928), vykazuje nápadné systémové shody s aliteračním principem.

Ačkoliv žádný z prezentovaných výsledků zřejmě nedisponuje sám o sobě zároveň takovou přesvědčivostí a spolehlivostí, aby dostatečně doložil správnost primární hypotézy diplomové práce, výsledky ve své celistvosti a vzájemné korelaci tyto vlastnosti mají. Lze tedy oprávněně konstatovat, že **se s velkou mírou pravděpodobnosti Mácha ve své tvorbě nechal inspirovat fungováním aliteračního principu**; slovy Pavla Eisnera tak skutečně „Mácha mnohý ze svých ‘zvukosledů’ organizoval podle nenapsaného aliteračního modelu německého” (1956, s. 18). Tento závěr, jak již bylo implicitně řečeno v odd. 1.1, nesmí být chápán v žádném případě tak, že všechny Máchovy verše obsažené v korpusu, případně určitá jejich přesně vymežitelná část, jsou aliteračními verši nebo alespoň verši vzniklými za přispění aliteračního principu, protože zvolená metoda přistupuje ke korpusu v první řadě jako k vnitřně diferencovanému celku a nepotvrzuje aliteračněveršovou platnost každého individuálního potenciálního aliteračního verše zvlášť.

Potvrzení primární hypotézy rozšiřuje již tak dost rozsáhlý okruh vlivů německého prostředí na Máchovu tvorbu. Působení aliteračního principu na strukturu Máchova verše se zařazuje vedle mnohých tematických, motivických a jiných vlivů německé beletrie, ale i literatury věcné, vedle účinků německého kulturního ovzduší ve funkci média zprostředkujícího Máchovi plody jiných evropských literatur, a to buď ve formě překladů nebo sekundární literatury (recenze, studie, medailony apod.), a konečně vedle vlivů samotného německého jazyka jako systému, z nějž Mácha vycházel především při vytváření některých svých českých kompozit a nadměrných sloves, ale i při dalších jazykových výbojích v rovině lexikální, morfologické a syntaktické (viz k tomu např. Eisner 1945, s. 53-77; Flajšhans 1937).

Vzhledem k tomu, že je možno pokládat platnost primární hypotézy za prokázanou, stává se relevantní i sekundární hypotéza diplomové práce, jejíž ověřování spočívá v komparaci určitých parametrů máchovského a klopstockovského korpusu. Fakt, že podoba obou korpusů vykazuje jisté shody, naznačuje existenci paralel ve způsobu zacházení obou autorů s aliteračním principem. Avšak s ohledem na omezenou míru zjištěného souladu a na míru spolehlivosti výsledků komparace, která je limitována jednak relativně malým rozsahem klopstockovského korpusu, jednak nedostatečným množstvím srovnávaných parametrů korpusů (pouze vzájemné vztahy jednotlivých aliteračněveršových vlastností a kvantitativní zastoupení jednotlivých typů potenciálních aliteračních veršů), není v žádném případě reálné usuzovat na bezpečnou genetickou příbuznost obou autorů v oblasti realizace aliteračního principu, respektive na Máchovo jednoznačné osvojení aliteračního principu právě Klopstockovým prostřednictvím. Adekvátní je tvrzení, že **nalezené analogie ve způsobu uspořádání máchovského a klopstockovského korpusu posilují věrohodnost sekundární hypotézy**

diplomové práce a Klopstocka „pasují“ ještě výrazněji do role pravděpodobného zdroje Máchovy aliterálněveršové inspirace.

6.2 PERSPEKTIVY DALŠÍHO BĀDÁNÍ

Protože závěry týkající se primární i sekundární hypotézy diplomové práce se pohybují v rovině pravděpodobnosti, nikoliv jistoty, další úkoly spočívají v první řadě v upevnění, nebo naopak přehodnocení těchto závěrů prostřednictvím dodatečné analýzy náležitého slovesného materiálu. V případě primární hypotézy by největší přínos v tomto směru znamenalo vytvoření neutrálního porovnávacího korpusu, jehož proponované parametry jsou nastíněny v odd. 3.4, jeho rozbor a následné posouzení již existujících výsledků získaných analýzou máchovského korpusu na pozadí analogických výsledků zjištěných pro porovnávací korpus. Existence „kontrolní skupiny“ by umožnila exaktnější a bezpečnější interpretaci výsledných údajů.

Další možnost představuje např. využití tzv. shlukové analýzy pro hledání vzájemných vztahů jednotlivých aliterálněveršových vlastností, což by ovšem vzhledem ke specifikům zkoumaného předmětu pravděpodobně vyžadovalo určitou úpravu této statistické metody. Jinou cestou je oddělená analýza některých koherentních částí máchovského korpusu (skupina českých veršů, německých veršů, veršů s úplnou strukturou, veršů s neúplnou strukturou (*anv?*, *7?*, *3?*), veršů realizujících rým sestávající ze tří nebo čtyř rýmových komponentů (*SSS*, *zw.*), veršů *Máje* atd.), která by měla za cíl mapování strukturovanosti hypotetických podsystémů korpusu. K verifikaci učiněných závěrů rovněž může přispět modifikace podmínek pro zařazení veršů do korpusu, vedoucí např. k omezení korpusu pouze na verše s dokonalejší aliterační podobou, a následná analýza takto pozměněného korpusu.

Jiný způsob zpřesnění konkluzí uvedených v oddílu 6.1 vychází ze zapojení dosud opomíjených charakteristik sledovaného slovesného

materiálu do systémové analýzy máchovského korpusu. Nabízí se např. možnost zaměřit se na eventuální vazby potenciálních aliteračních veršů na určitý typ metra nebo na určitý druh koncového rýmu; zajímavé by bylo i zmapování společných sémantických rysů Máchových potenciálních aliteračních veršů, respektive pravidelných vztahů mezi aliterační formou veršů a jejich obsahem, či sledování násilných formálních „deformací“ veršů majících za účel vznik aliteračního rýmu.

Větší spolehlivosti závěrů vztahujících se k sekundární hypotéze diplomové práce lze docílit rozšířením klopstockovského korpusu o další verše, s nimiž Mácha velmi pravděpodobně přišel do styku. To se týká v první řadě veršů *Messiady*, která v českých zemích patřila k běžně čtené literatuře Máchovy doby. Posuzujeme-li průkaznost výsledků komparace máchovského a klopstockovského korpusu, musíme mít rovněž na paměti, že zvolený postup nevypovídá nic o konkurenčních alternativách zprostředkování aliteračního principu. Proto by bylo vhodné provést obdobnou komparaci i pro jiné autory, kteří mohli rovněž plnit funkci převodového článku mezi německou aliteračněveršovou tradicí a Máchou.

Diplomová práce měla původně obsahovat samostatnou kapitolu, nebo spíše celou samostatnou část shrnující dosavadní bádání v oblasti vlivů německé kultury a kultury vzniklé v německém jazykovém prostředí, v první řadě německé a ostatní německy psané literatury, na Máchovu tvorbu. Materiál k této plánované části (cca 90 literárněvědných textů pojednávajících alespoň okrajově o daném tématu), která měla tvořit expozici k stávající podobě diplomové práce a poskytnout širší kontext ke specifické problematice aliteračního principu, byl shromážděn, předběžně zpracován a částečně využit v realizovaných kapitolách diplomové práce, avšak finální zpracování v podobě souvislého textu nebylo z časových důvodů možné, a představuje tedy potenciální funkční doplnění práce. Protože jsou shromážděné texty ve své většině staršího data a informace v nich obsažené

mají často spekulativní charakter, bylo by výhledově možné čistě kompilační text rozšířit o kritický komentář k jednotlivým zaznamenaným tezím podložený aplikací moderních srovnávacích metod a novými poznatky faktického rázu.

PRAMENY

Klar, A. (ed.): Auswahl von Gedichten für declamatorische Uibungen. Prag, Joseph Krauß'sche Buchhandlung 1822.

Klar, A. (ed.): Auswahl von Gedichten zu declamatorischen Uibungen. Prag, Joseph Krauß'sche Buchhandlung 1829.

Mácha, K. H.: Básně a dramatické zlomky. Ed. K. Janský. Praha, SNKLHU 1959. Spisy Karla Hynka Máchy I.

Mácha, K. H.: Literární zápisníky, deníky, dopisy. Ed. K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček. Praha, Odeon 1972. Spisy Karla Hynka Máchy III.

Mácha, K. H.: Próza. Ed. K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček. Praha, SNKLU 1961. Spisy Karla Hynka Máchy II.

SEZNAM LITERATURY

- Baumann, B. – Oberle, B.: Deutsche Literatur in Epochen. 2. Aufl. Ismaning, Max Hueber Verlag 1996.
- Bejblík, A. – Janský, K.: Dva myšlenkové problémy K. H. Máchy. Slovesná věda, 5, 1952, s. 33-40.
- Bitnar, V.: Máchova katolicita. Archa, 24, 1936, s. 197-212.
- Bittner, K.: K. H. Mácha und das deutsche Geistesleben. Slavische Rundschau, 8, 1936, s. 221-234.
- Bortenschlager, W. – Brenner, E.: Deutsche Literaturgeschichte 1: Von den Anfängen bis zum Jahr 1945. 21. Aufl. Wien, Leitner 1986.
- Breuer, D.: Deutsche Metrik und Versgeschichte. 2. Aufl. München, Wilhelm Fink Verlag 1991.
- Cikhart, R.: Motivy Máchova Máje. Český jih, 57, 1929, č. 19, 11. května, s. 1.
- Červenka, M.: Máchovo místo ve vývoji českého verše. Česká literatura, 46, 1998, s. 482-489.
- Červenka, M.: Polymetrie Máje. Česká literatura, 87, 1989, s. 413-430.
- Čyževskýj, D.: K Máchovu světovému názoru. In: Torzo a tajemství Máchova díla. Ed.: J. Mukařovský. Praha, Fr. Borový 1938, s. 111-180.
- Das Fischer Lexikon Literatur. Ed. U. Ricklefs. Frankfurt am Mein, Fischer Taschenbuch Verlag 1996.
- Donath, O.: Německé překlady Máchova „Máje“. In: Karel Hynek Mácha. Osobnost, dílo, ohlas. Ed. A. Novák. Praha, Družstevní práce 1937, s. 327-340.
- Duden-Aussprachewörterbuch: Wörterbuch der deutschen Standardaussprache. 4. Aufl. Ed. M. Mangold. Mannheim, Dudenverlag 2000.
- Dvořák, K. – Skřeček, R.: Ke genezi Máchova dramatu Bratři. Česká literatura, 18, 1970, s. 200-202.
- Eisner, P. (Ort, J.): Máchova truchlorouška. Kritický měsíčník, 2, 1939, s. 202-208.
- Eisner, P.: Na skále. Praha, Karel Voleský 1945.
- Eisner, P.: Okusy Ignaze Máchy. Praha, Československý spisovatel 1956.
- Fischer, O.: K. H. Máchas deutsche Anfänge und der Kreis um Alois Klar. In: Xenia Pragensia. Pragae, Societas neophilorum 1929, s. 233-259.

- Fischer, O.: Kusá Máchova znělka. *Naše řeč*, 19, 1935, s. 184-187.
- Flajšhans, V.: Hlas Prahy. In: Karel Hynek Mácha. Osobnost, dílo, ohlas. Ed. A. Novák. Praha, Družstevní práce 1937, s. 179-214.
- Fraenkl, P.: Das Werk K. H. Máchas. Prag, Prager Rundschau 1936.
- Granjard, H.: Herloszsohn et Mácha. *Revue des études slaves*, 30, 1953, s. 48-57.
- Grebeníčková, R.: Mácha a Novalis. *Slavia*, 46, 1977, s. 128-147.
- Grebeníčková, R.: Mácha, čtenář Goethova Fausta. *Slavia*, 51, 1982, s. 143-158.
- Haas, W.: Versuche des Ignaz Mácha. *Literární noviny*, 8, 1936, č. 17, 8. května, s. 1-3.
- Hausenblas, K.: Abecední index slov v Máji s jejich frekvencí. In: *Realita slova Máchova*. Ed. R. Grebeníčková, O. Králik. Praha, Československý spisovatel 1967, s. 281-300.
- Heusler, A.: *Deutsche Versgeschichte mit Einschluss des altenglischen und altnordischen Stabreimverses I, III*. Berlin und Leipzig, Walter de Gruyter 1925, 1929.
- Heusler, A.: *Die altgermanische Dichtung*. 2. Aufl. Potsdam, Akademische Verlagsgesellschaft Athenaion 1941.
- Heusler, A.: *Über germanischen Versbau*. Berlin, Weidmannsche Buchhandlung 1894.
- Hoffmann, W.: *Altdeutsche Metrik*. 2. Aufl. Stuttgart, Metzler 1981.
- Hrabák, J.: *Úvod do teorie verše*. 6. vyd. Praha, SPN 1986.
- Hýsek, M.: Bürgerovy ohlasy v české literatuře. *Listy filologické*, 35, 1908, s. 235-259.
- Hýsek, M.: Karel Hynek Mácha. *Časopis Matice Moravské*, 31, 1907, s. 465-466.
- Chyba, A.: Dějiště Máchových Cikánů. *Vltavské proudy*, 16, 1937, č. 1, 25. ledna, s. 2-3.
- Jakobson, R.: K popisu Máchova verše. In: *Poetická funkce*. Ed. M. Červenka. Jinočany, H & H 1995, s. 427-476.
- Jakubec, J.: *Dějiny literatury české II*. Praha, Jan Lichter 1934.
- Janský, K. (ed.): *Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků*. Praha, Svobodné slovo – Melantrich 1959.

- Janský, K.: Karel Hynek Mácha. Život uchvatitele krásy. Praha, Melantrich 1953.
- Jirát, V.: Máchas Stellungnahme zu den germanischen Literaturen. *Germanoslavica*, 4, 1936, s. 231-237.
- Jirát, V.: Portréty a studie. Praha, Odeon 1978. kap. V duchové oblasti Vídně, s. 121-131.
- Kayser, W.: Kleine deutsche Versschule. Bern, Francke Verlag 1946.
- Kayser, W.: Kleines literarisches Lexikon III. 4. Aufl. Bern, Francke Verlag 1966.
- Klar, A. (ed.): Auswahl von Gedichten für declamatorische Uibungen. Prag, Joseph Krauß'sche Buchhandlung 1822.
- Klar, A. (ed.): Auswahl von Gedichten zu declamatorischen Uibungen. Prag, Joseph Krauß'sche Buchhandlung 1829.
- Kohler, K. J.: Einführung in die Phonetik des Deutschen. 2. Aufl. Berlin, Erich Schmidt Verlag 1995.
- Králík, O.: Pouť krkonošská. Máchovy texty a máchovské apokryfy. In: *Acta Universitatis Palackianae Olomucensis* 12, Olomouc 1957, s. 5-243. kap. Z Máchovy četby, s. 25-47.
- Kraus, A.: Anti-Mácha.. . *Český časopis historický*, 42, 1936, s. 521-535.
- Krčma, F.: Karel Hynek Mácha. Soupis prací o jeho životě, díle a kultu. Praha, Svaz knihkupcův a nakladatelů ČSR 1932
- Krčma, F.: Starší německé studie o K. H. Máchovi. *Listy filologické*, 59, 1932, s. 404-413.
- Loužil, J.: Motiv spánku u Karla Hynka Máchy. *Česká literatura*, 35, 1987, s. 159-186.
- Maas, U.: Phonologie. Opladen/Wiesbaden, Westdeutscher Verlag 1999.
- Mach, V.: Akademické paměti (1909). Přetištěno in: Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků. Ed. K. Janský. Praha, Svobodné slovo – Melantrich 1959, s. 149-201.
- Mácha, K. H.: Básně a dramatické zlomky. Ed. K. Janský. Praha, SNKLHU 1959. Spisy Karla Hynka Máchy I.
- Mácha, K. H.: Literární zápisníky, deníky, dopisy. Ed. K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček. Praha, Odeon 1972. Spisy Karla Hynka Máchy III.
- Mácha, K. H.: Próza. Ed. K. Janský, K. Dvořák, R. Skřeček. Praha, SNKLU 1961. Spisy Karla Hynka Máchy II.

- Metzler-Literatur-Lexikon. Ed. G. Schweikle, I. Schweikle. Stuttgart, Metzler 1984.
- Mukařovský, J. (ed.): Ani Labuť ani Lúna. Praha, Otto Jirsák 1936.
- Mukařovský, J.: Máchův Máj. Estetická studie. Praha, Filosofická fakulta university Karlovy 1928.
- Muncker, F.: Friedrich Gottlieb Klopstock. Geschichte seines Lebens und seiner Schrifte. 2. Aufl. Berlin, B. Behr's Verlag 1900.
- Nezdařil, L.: Česká poezie v německých překladech. Praha, Academia 1985. kap. Karel Hynek Mácha, s. 89-108.
- Ottův slovník naučný 23. Praha, J. Otto 1905.
- Palková, Z.: Fonetika a fonologie češtiny. Praha, Karolinum 1994.
- Paul, O – Glier, I.: Deutsche Metrik. München, Max Hueber Verlag 1961.
- Polák, K.: Mácha a Goethe. ČMF, 19, 1932, s. 42-59.
- Povejšil, J.: Mluvnice současné němčiny. 3. vyd. Praha, Academia 1999.
- Pražák, A.: Karel Hynek Mácha a Karel Ferdinand Dräxler-Manfred. In: Sborník prací věnovaných profesoru Dru. Janu Máchalovi k sedmdesátým narozeninám. Ed. J. Horák, M. Hýsek. Praha, Klub moderních filologů 1925, s. 102-108.
- Pražák, A.: Karel Hynek Mácha. Praha, Školní nakladatelství 1936.
- Prohaska, D.: Jan Máchal: Slovanské literatury. Slavia, 6, 1927, s. 495-515.
- Procházka, M.: Obrozený Ossian. Macphersonův model a produkce dějinnosti v české romantické kultuře. Česká literatura, 41, 1993, s. 25-47.
- Příruční slovník naučný 4. Praha, Academia 1967.
- Sabina, K.: Úvod povahopisný (1845). Přetištěno in: Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků. Ed. K. Janský. Praha, Svobodné slovo – Melantrich 1959, s. 14-99.
- Saran, F.: Deutsche Verskunst. Berlin, Junker und Dünnhaupt Verlag 1934.
- Saran, F.: Deutsche Verslehre. München, Beck'sche Verlagsbuchhandlung 1907.
- Seehaseová, I.: Metafora aetas aurea – zlatý věk – v Máchově Máji. Česká literatura, 35, 1987, s. 102-105.
- Schleiden, K. A.: Klopstocks Dichtungstheorie als Beitrag zur Geschichte der deutschen Poetik. Saarbrücken, West-Ost Verlag 1954
- Siebenschein, H.: Několik slov o způsobu, kterak Mácha psal „Máj“. Listy Filologické, 39, 1912, s. 43-48.

- Stedje, A.: Deutsche Sprachgeschichte gestern und heute. München, Wilhelm Fink Verlag 1989.
- Stock, E. – Zacharias, Ch.: Deutsche Satzintonation. Leipzig, VEB Verlag Enzyklopädie 1975.
- Štemberková, M.: Karel Hynek Mácha v disertacích pražské university. Česká literatura, 35, 1987, s. 155-158.
- Štěpának, V.: Karel Hynek Mácha. Praha, Melantrich 1984.
- Tenčík, F.: Slovníček literárních pojmů. Praha, Albatros 1976.
- Těšitelová, M.: Kvantitativní lingvistika. Praha, SPN 1987.
- Uličný, O.: Expresivita a překlad umělecké prózy. In: Slavica Pragensia 32, AUC, Praha 1988, s. 329-354.
- Václavek, B.: Lidová slovesnost v českém vývoji literárním. Praha, Václav Petr 1940.
- Vašák, P.: Pojem národní literatury. Česká literatura, 29, 1981, s. 445-462.
- Vlašín, Š. (ed.): Slovník literární teorie. 2. vyd. Praha, Československý spisovatel 1984.
- Voborník, J.: Karel Hynek Mácha. Praha, J. Otto 1907.
- Voborník, J.: Shody a podoby básnické. Sborník filologický, 2, 1911, s. 1-19.
- Vodák, J.: Karel Hynek Mácha. Čas, 19, 1905, č. 159, 11. června, s. 3-4.
- Volavková, H. (Volavka, V.): Mácha a výtvarné umění. In: Věčný Mácha. Památník českého básníka. Ed. A. Hartl, J. Hora ad. Praha, Čin 1940, s. 239-252.
- Vyskočil, A.: Básník, studie máchovské otázky. Praha, Melantrich 1936.
- Vyskočil, A.: O krystalizaci Máchovy metafory. Časopis Musea Království českého, 90, 1916, s. 50-59 a 184-196.
- Wollman, S.: Konference o problematice vlivů. Slavia, 24, 1955, s. 351-367.

RESUMÉ

Eisner (1956) vyslovil domněnku, že se Mácha při formování některých svých veršů přidržel aliteračního principu. Jedná se o původně starogermánský způsob utváření veršů, jehož výsledkem je v první řadě aliterační rým, tj. rým preferující hláskovou shodu na začátku slov. Aliterační princip zůstal živý i v tvorbě pozdějších generací německých autorů a podle Vašákova názoru se s ním mohl Mácha seznámit nejspíše prostřednictvím Klopstockova díla. Existenci přímého vlivu aliteračního principu na Máchovo básnické dílo může potvrdit dostatečné množství a kvalita Máchových potenciálních aliteračních veršů nebo strukturovanost jejich množiny, která se nezbytně projevuje určitými pozorovatelnými pravidelnostmi (pravidelný souvýskyt specifických vlastností aliteračního verše, pravidelnosti v rozložení potenciálních aliteračních veršů). Podstatné jsou pravidelnosti, které lze obtížně hodnotit jako náhodně vzniklé. Nutným předpokladem pro kvalitativně-kvantitativní i systémovou analýzu je vypracování seznamu všech Máchových potenciálních aliteračních veršů s podrobným hodnocením způsobu jejich realizace (máchovský korpus). Rozbor tohoto materiálu prokázal jeho strukturovanost na mnoha různých úrovních a rovněž nápadnou frekvenci potenciálních aliteračních veršů v Máchově díle. Souhrn veškerých dílčích výsledků opravňuje k tomu, aby byla Eisnerova hypotéza považována za pravdivou. Srovnání způsobu realizace aliteračních veršů u Máchy a u Klopstocka ukázalo určité analogie, které však nejsou takového charakteru, aby opravňovaly ke kategorickým závěrům.

KLÍČOVÁ SLOVA

aliterační princip

aliterační verš

půlverš

aliterační rým

kvalitativně-kvantitativní analýza

systemová analýza

system

struktura

vztah

nenáhodná pravidelnost

máchofský korpus

klopstockovský korpus

aliteračněveršový vzorec

aliteračněveršová vlastnost

souvýskyt vlastností

typy potenciálních aliteračních veršů

rozložení potenciálních aliteračních veršů

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – zlomek *Písně o Hildebrandovi* s novohornoněmeckým překladem

1. Ik gihorta dat seggen,
Ich hörte das sagen,
2. dat sih urhettun || aenon muotin,
daß sich als Herausforderer || allein begegneten,
3. **Hiltibrant** enti **Hadubrant** || untar **heriun** tuem.
Hildebrand und Hadubrand || zwischen Heeren zweien.
4. sunufatarungo iro || saro rihtun,
Sohn und Vater ihre || Rüstungen (her-) richteten,
5. **garutun** se iro **gudhamun**, || **gurtun** sih iro **suert** ana,
bereiteten sie ihre Kriegsgewänder, || gürteten sich ihre Schwerter an.
6. **helidos**, ubar **hringa**, || do sie to dero **hiltiu** ritun.
die Helden über die Panzer(-ringe), || da sie zu dem Kampfe ritten.
7. **Hiltibrant** gimahalta [**Heribrantes** sunu]: || her was **heroro** man.
Hildebrand sprach [**Heribrands** Sohn]: || er war der ältere Mann.
8. **ferahes** **frotoro**; || her **fragen** gistuont
des Lebens erfahrener; || er zu fragen begann
9. **fohem** uuortum, || hwer sin **fater** wari
mit wenigen Worten. || wer sein Vater (wäre) gewesen sei
10. **fireo** in **folche**, || eddo hwelihhes **cnuosles** du sis.
der Menschen im Volke || (oder) und welches Geschlechtes du seist.
11. **ibu** du mi **enan** sages, || ik mi de **odre** uuet.
Wenn du mir einen sagst, || ich mir die andern weiß.
12. **chind**, im **chunincriche**: || **chud** ist mir al irrindeot.“
(Kind) Jüngling, im Königreiche: || kund ist mir alles Großvolk.“

13. **Hadubrant** gimahalta, || **Hiltibrantes** sunu:
Hadubrand sprach, || Hildebrands Sohn:
14. „dat sagetun mi unsere liuti,
„das sagten mir unsere Leute,
15. **alte** anti frote, || **dea** **erhina** warun.
alte und weise, || die ehemals waren.
16. dat **Hiltibrant** haetti min fater: || ih **heittu** **Hadubrant**.
daß Hildebrand (hieße) geheißen habe mein Vater: || ich heiße Hadubrand.
17. **forn** her **ostar** giweit, || **floh** her **Otachres** nid,
Voreinst er nach Osten ging, || floh er Otachers Haß,
18. **hina** miti **Theotrihhe** enti sinero degano filu.
hin mit Dietrich und seiner Degen viel.
19. her **furlaet** in lante || **Iuttila** sitten
Er ließ im Lande || als schwache sitzen
20. **prut** in bure; || **barn** unwahsan,
die (Braut) Frau im Hause, || das Kind unerwachsen,
21. **arbo** laosa: || her raet **ostar** hina.
erbelos: || er ritt nach Osten hin.
22. **sid** **Detrihhe** || **darba** gistuontun
Seither für Dietrich || (Darben) Bedürfnis entstand(en)
23. **fateres** mines: || dat uwas so **friuntlaos** man.
nach meinem Vater: || das war so freundloser Mann.
24. her was **Otachre** || **ummet** tirri,
Der war dem Otacher || unmäßig erzürnt.
25. **degano** **dechisto** || miti **Deotrichhe**.
der Degen liebster || bei Dietrich.
26. her was eo **folches** at ente: || ino was eo **fechta** ti leop:
Er war immer des Volkes an der Spitze || ihm war immer Fechten zu lieb:

27. **chud** was her ... || **chonnem** mannum.
kund war er ... || **kühen** Männern.
28. ni waniu ih iu lib habbe' ...
Nicht wähne ich, (daß er) noch das Leben habe“ ...
29. wettu irningot [quad **Hiltibrant**] || **obana** ab **hevane**,
„Ich lasse wissen den großen Gott [sprach Hildebrand]|| oben vom Himmel,
30. dat du neo dana halt mit sus sippan man
daß du nie noch mehr mit so verwandtem Manne
31. dinc ni gileitos' ...
(Ding) Verhandlung nicht führtest“ ...
32. want her do ar arme || **wuntane** **bauga**,
Wand er da vom Arme || gewundene Ringe,
33. **cheisuringu** **gitan**, || so imo se der **chuning** **gap**,
aus Kaisermünze gemacht, || wie ihm sie der König gegeben,
34. **Huneo** **truhtin**: || „dat ih dir it nu bi **huldi** **gibu**.“
der Hunnen Herr: || „daß ich dir es nun um Huld gebe.“
35. **Hadubrant** **gimahalta**, || **Hiltibrantes** **sunu**:
Hadubrand sprach, || Hildebrands Sohn:
36. „mit **geru** **scal** man || **geba** **infahan**,
„Mit dem Ger soll der Mann || Gabe empfangen
37. ort widar orte ...
Spitze wider Spitze ...
38. du bist dir **alter** Hun, || **ummet** **spaher**.
du bist (dir) ein alter Hunne, || ein unmäßig schlauer.
39. **spenis** **mih** mit **dinem** **wortun**, || **wili** **mih** **dinu** **speru** **werpan**.
lockst mich mit deinen Worten, || willst mich mit deinem Speere werfen.
40. **pist** also **gialtet** man, || so du **ewin** **inwit** **fortos**.
bist ganz so gealteter Mann || wie du ewig Trug führtest.

41. dat sagetun mi seolidante
Das sagten mir Seefahrende
42. westar ubar wentilseo, || dat inan wic furnam:
westwärts über das Wendelmeer, || daß ihn der Kampf dahinnahm:
43. tot ist Hiltibrant, || Heribrantes suno.[?]
tot ist Hildebrand, || Heribrands Sohn.“
44. Hiltibrant gimahalta, || Heribrantes suno:
Hildebrand sprach, || Heribrands Sohn:
45. „wela gisihu ih in dinem hrustim,
„Wohl ersehe ich an deinen Rüstungen,
46. dat du habes heme || herron goten,
daß du hast daheim || einen Herren guten,
47. dat du noh bi desemo riche || reccheo ni wurti.[?]
daß du noch bei diesem Herrscher || (Recke) Vertriebener nicht wurdest.“
48. „welaga nu, waltant got [quad Hiltibrant], || wewurt skihit.
„Wohlan, nun, waltender Gott [sprach Hildebrand],||Wehgeschick geschieht.
49. ih wallota sumaro || enti wintro sehstic ur lante,
Ich wallte der Sommer || und Winter sechzig außer Landes,
50. dar man mih eo scerita || in folc sceotantero:
wo man mich immer scharte || in das Volk der Schießenden:
51. so man mir at burc || enigeru banum ni gifasta,
so (daß) man mir bei Burg || irgendeiner Tod nicht beibrachte.
52. nu scal mih suasat chind || suertu hauwan,
nun soll mich mein eignes Kind || mit dem Schwerte hauen,
53. breton mit sinu billiu, || eddo ih imo ti banin werdan.
niederstrecken mit seiner Klinge, || oder ich ihm zum Mörder werden.
54. doh maht du nu aodlihho, || ibu dir din ellen taoc,
Doch kannst du nun leicht, || wenn dir deine Kraft taugt,

55. in sus heremo man || hrusti giwinnan,
an so altem Mann || die Rüstung gewinnen,
56. rauba birahanan, || ibu du dar enic reht habes.?'
Beute gewinnen, || wenn du dazu irgendein Recht hast.“
57. „der si doh nu argosto [quad Hiltibrant] ostarliuto,
„der sei doch nun der feigste [sprach Hildebrand] der Ostleute,
58. der dir nu wiges warne, || nu dih es so wel lustit,
der dir nun Kampfes verweigerte, || nun dich dessen so sehr gelüftet,
59. gudea gimeinun: niuse de motti,
nach Kampf gemeinsamem: versuche, der darf,
60. hwerdar sih hiutu || dero hregilo rumen muotti,
welcher (sich) heute || die Gewänder räumen muß,
61. erdo desero brunnenno || bedero uualtan.?'
oder dieser Brünnen || beider walten.“
62. do lettun se aerist || asckim scritan.
Da ließen sie zuerst || die Eschen-Lanzen (schreiten) gleiten.
63. scarpes scurim: || dat in dem sciltim stont.
in scharfen Schauern: || daß (sie) in den Schilden standen.
64. do stoptun to samane || staimbort chlodun,
Dann stapften sie zusammen, || Buntborde (kloben) spalteten sie.
65. heuwun harnlicco || huite scilti,
hieben harmvoll || (auf) weiße Schilde,
66. unti im iro lintun || lutilo wurtun,
bis ihnen ihre (Linden-)Schilder || klein wurden.
67. giwigan miti wabnum ...
zerkämpft mit Schwertern ...

Příloha č. 2

Máchovský korpus – varianta č. 1: uspořádání záznamů podle pořadí výskytu veršů ve *Spisech I.*

ABCDEFGHIK	anv?	1
ABCDEFGHIJKL	-10	2
ABCDEFGHIJK	7?	4
ABCEFGHIJL	(op.29,op.188)	5
ACDEGHIJLM	op.168(op.148,op.189),	6
ABCDEFGHIJKL	op.169	7
ABCDEFGHIKLM	zw	8
ABCFGHIJ	anv?	9
ACDEGIJKLM	b,-10	10
ABEFGI	zw.	11
ABCEGHIL		12
ABFGIJ	7?	13
AEHIJLM	b	14
ACEGHIJKLM	b	15
AEFHIJLM	S/SS,b	16
ABCEFGHIJL		17
ABFGHI	7?	18
ACDEIK		19
ABCDEFGHIJKL		20
ACDEGIKL	b	21
ACDFGHIJK	7?	22
ACGHIJ	anv?	24
ADEGHIJLM	b,-10	26
ACDEFGIK	b,-10	27
ACDEGHIJKLM		28
ABCEFGHIJL	(op.5),op.188	29
ADEFGHIJLM	S/SS,b	30
ACEFGHIJLM	b	31
ACEGHIJLM		32
ACDEGIJL		33
ABCEFGHIJLM		34
ABDEFGHIJKLM	op.40	35
BDEFGIJKL		38
ACDEGHIJKLM	b	39
ABDEFGHIJKLM	op.35	40
ADEGIJKLM	b	41
ABCDFGHIJK	anv?	42
CDEGIJKLM		43
ACDEGHIJKL	b	44
ACDEGHIKL	b	46
AEFGHKLM	b	47
ACEGHIJLM	b	48
ACDEGHIJKL	b	49
ABCDEFGIK	S/SS,-10,anv?	50
ACDEFGHIJKLM	b	51
ABEFGHIKL	zw	52
ACFGHIJ	7?	53
ABCEFGHIJKL		54
ABCDEFGHIJKL		55
ABDEFGIJK	3?, 7?, -10	56
CDEFGHIJK	7?	57
ACDEGHIJK	b	58
ADEGHIJL	b	59
ABCEFGHIJL		60
ACDEGIJKLM	b	61
ACDEGIJKLM	b	62
ACDEGHIJKL	b	63
ACDEFIKLM	b	64
ABEFGHIJK	7?	65
ABCEFIKLM	SS/S	66
ABCDEFGHIJK		68
ACDEGHIKL	b	69
ABCDEFGIKL	10	70
AEGIJKL	SS/S,b	71
ABCEHIJLM		72

ABDEFGHIJKLM	SS/S	73
ABCDGHIK	op.85, 37,7?	75
ADEGKL	10	76
ABCEFGHIL		77
ABCEFGHIJ	anv?	78
ACEGIJ	anv?,10	79
ABDEFGIKL	-10	80
ADEGIJK	anv?,-10	82
ACDEGHIJKL	b	83
ABCEFGI JL		84
ABCDGHIK	op.75, 37,7?	85
ADEGHIJLM	b	86
ABCDEFGHIJKL	10	89
ABEFGHIKLM		90
CEFGIJKL	op.93,b	91
DEGIJK	op.94,b	92
CEFGIJKL	op.91,b	93
DEGIJK	op.92,b	94
ACDEFGHIK	??	96
ABCDFHIJ	??	97
ACEFGHIJL	S/SS,b	99
ABEFIJLM		100
BCEFGHILM		101
ACEGHILM		102
ABEFGHIJLM		103
ACEGIJLM	-10	104
ACEGILM	b	105
ACEGHILM		107
ACDEIJKLM	b	108
CEFGHILM	SS/S,b	109
ACEGHILM	b	110
ACEGHIJLM	SS/S,b	111
ABCDEFGHIJLM		112
ACDEFGHIKLM	b	113
ABCEFGHIJKLM	S/SS	114
ACEGHILM		115
ABCDEFGHIJKLM		116
ACDEGIKLM		117
CDEFGHIJKL	b	118
ACDEGHIKLM	b	119
ACDEFGHIJL	b	120
ACDGHIK	anv?	121
ABCEFGHIJ	37,7?	122
AEGIJ	anv?,-10	123
ABCDEFGHIJKLM		125
AEGHIJLM	b	126
ACDEGHIJKLM	b	127
ACEFGHIJLM	b	128
ABCEFGHIJKLM		129
ABCEFGHIJLM		130
ACEFGIJLM	10,b	131
ABCDEFGHIKLM		132
BCDEFHIJKLM	S/SS	133
ACEGHIKLM	S/SS, -10,b	134
ADEGIJKLM		135
EGHIJKLM	SS/S	137
ABDEFHIJKLM	S/SS	138
ABCDEFGHIKLM	-10	139
ACEFGHILM	3	141
ACEGHIJLM	S/SS	142
ABCDEFGHIKLM	S/SS	143
ACDEGIJKLM	3p.181,b	145
ADEGHILM	3p.182	146
ACDEGHIJKLM	3p.183,b	147
ACDEGHIJLM	3p.189,(op.6,op.168),b	148
BCEFGHIJM	??,-10	149
CEFGIJLM	3,-10	150
AFGHIJL	b	151
ACDFGHIJM	??	152

Máj

ACDEGHIJLM	b	155	
ABCFEHIJLM		156	
ACEGHILM		157	
ACEILM		158	
ACDEGHILM		159	
ACEGHIJLM	SS/S,b	160	
BCEFGHILM		161	
ACDEGIJKLM		162	
ACEGIKLM	b	163	
AEGHIJLM	b	165	
ACEGIJLM	SS/S, -10,b	166	
ACEGILM		167	
ACDEGHIJLM	op.6,(op.148,op.189),b	168	
ABCDEFGHIJKL	op.7	169	
ABCFEGHIJM	anv?	170	
ACEFGHIJKL	b	171	
ACEGHIJLM	b	172	
ACDFGHIK	??, -10	173	
ABFGHIJLM		174	
ACDEGKLM	b	176	
ADEFGHIKLM	b	178	
ACDEGIJKLM	S/SS, -10,b	180	
ACDEGIJKLM	op.145,b	181	
ADEGHIKLM	op.146	182	
ACDEGHIJKLM	op.147,b	183	
ADEFIKLM	zw., -10,b	184	
CDEGHIJKLM		185	
ACDEGIJKLM		186	
CEGHIKLM	b	187	
ABCFEGHIJL	(op.5),op.29	188	
ACDEGHIJLM	op.148,(op.6,op.168),b	189	
ACEGHIJLM	SS/S, -10,b	190	
ABCFEGHIJL		191	
ABDFEGHIJKM	anv?	192	
ACEGHIJL	b	193	
ABCFEGHIKLM		194	
ABEFGHIJLM	S/SS	195	
ABCFEGHIJKM	S/SS,anv?	196	
ABDFEGHIJL		198	
ACDEGHIJKLM	-10	201	
ACGHIJ	anv?	202	
ABDFGHIJK	(op.206),??	203	
ACEGHI	op.207,anv?	204	
ABCFEGHIJKL	op.208	205	
ABDFGHIJK	(op.203),??	206	
ACEGHI	op.204,anv?	207	
ABCFEGHIJKL	op.205	208	
CDEGIJKM	anv?,-10	209	
BCDFGIK	??	210	
ABCFEIJM	3?,??	212	
ACFGHI	??	214	
ABCFEGHIJ	3?,??	215	
EFGHIJ	b	219	
BCFGHI	??	220	
ABCFEGHI	3?,??	221	
ACDEGIJLM	-10	224	
DEGIJLM	b	226	
ACEGHIJL		227	
ACEGHIJM	op.231,anv?	228	
ABCFEGIJLM	-10	229	
ABEFGIJL	-10	230	
ACEGHIJM	op.228,anv?	231	
ABCDFGIM	10,anv?	232	
ACEGIJLM	b	233	
AefGHIJLM	b	234	
EFGHIJLM	b	235	
ADEGIJKLM	SS/S,-10	237	
ACDEGIJKLM	b,-10	238	
AEGIKLM	-10	239	

Straba

Na hřbitově

Pěvec

Cizinec I.

Romance

Měsíček

Srdci mému

Vorlík

ABEFGIJLM	S/SS	240	Na hrobě sestřiným
AEGILM	b	241	
ABCEFGIKLM		242	
ABCDEGHIJKLM		243	
DEGIKLM	b	245	Přelka
ABCDEFGHIKLM		246	
ADEFGHIJLM	b	247	
AIEFGHIJLM	S/SS,b	248	
CEFGHILM	b	249	
ACDEGHIJLM		250	
ACEGHIJLM	b	252	
ABCEFGHIJLM		253	Svatý Ivan
ABCDFGHIJ	??	254	
ABCDEFGIJLM	S/SS	255	
ABCDEGHIKL		256	
BEFGHIJLM		257	
ABEFGHIJM	anv?	259	
ACEGIJL	b	260	
AIEFGIKL	b	261	
ACDEGIKLM		262	
ACDEFGHIKLM	b,-10	263	
BEFGIJLM	S/SS,-10	264	Svatý Vojtěch
ACDEFGHIKM	??	265	
DEFGHIJKLM	b	266	
EGIJM	anv?	267	
ACEGIM	S/SS,anv?	268	
ACEGILM	b,-10	269	
ABCDEFGIKLM		270	
ABCDEGIM	anv?	271	
ACGHIJLM		272	
ACDEGHIJL	b	273	
ABIEFGHIJM	anv?	274	
ABCIEFGHIJLM	S/SS	275	
ABIEGHIJM	anv?	276	
AEGHIJKLM	SS/S,b	277	
ACIEGHIKLM		278	
ABCDFGHIJK	3?,??	280	
ACIEGHIKLM	op.729,b	281	
ABCEFGHIJL	-10	282	Syn mlynářův
AEGHIKLM		283	
ABIEFIJLM	zw	284	
ACIEFGHIJLM	b	285	
AIEGIJKL	b,-10	286	
AIEFGHIJKLM	b	287	
ABCDFGIK	??	288	
ACEGHIJLM	b	289	
ACIEGIKL	b,-10	290	
AIEGHIKLM	zw.,b	291	
ABCIEFGHIJKLM		292	Noc I.
ABIEFGJ	??	293	
AIEFGHJLM	S/SS,b	294	
ABCEFGHIJKLM		295	
ABIEFGIK	-10	296	
ABCIEFGHIKLM	-10	297	
ACEGIJLM	b	298	
ABCIEFGHILM		299	Abaelard Heloize
ACEGILM	b	300	
ACEGHIJLM	b	301	
ABCIEFGIK	??	302	
ACIEGIKLM	3,-10	303	
ACEGHIJKLM	3	304	
ABCIEFGIJKLM	-10	305	
ABIEFGIJL		306	
CIEFGHIK	3p.308,op.309,??	307	Idůna
CIEFGHIK	3p.307,op.309,??	308	
CIEFGHIK	3p.307,op.308,??	309	
ABCDFGHIJK	3?,??	310	
AEGHIJ		311	
ABIEFGHIJK	??	312	

A EHIJLM	b	313	Bojarín
ACDGHIKM	anv?	314	
ACEGIJKLM	b	315	
ACEGHIJLM	b	316	
ABCEFGHIJKLM		317	
A CEGHIJ	anv?	318	
BCEFGHIJKL		319	
A CEFGHIJ	??	320	
A BEFGHILM	SS/S	321	
ABCEFGHIJLM		322	
CEGHIJKLM	op 474, b	323	Píseň
ACEGHIJLM	b	324	
ACEGILM	SS/S, -10, b	326	
A DEGIJKLM	b	327	
A BCEFGIKLM		328	
ACEHIJLM		329	
A BCFGHJ	??	330	
ABCFGHIJ	op.346, anv?	331	Zpěvec I.
ACFGHIJ	op.347, ??	332	
A BDFGHIJK	op.348, ??, ??	333	
A BCEFGHI	anv?	334	
ABFGI	??, ??	335	
ACFGHI	op.350, ??	336	
ABCFGHIJ	op.351, anv?	337	
A BCFHIJ	op.352, anv?	338	
ACDEGIJK	op.353, -10, b	339	
ACEGHIKL	op.354, b	340	
ACDEFGI	(op.355), ??, -10	341	
A BFGHI	op.356, -10, anv?	342	
ACFGHI	??, -10	343	
ACDGHIJL		344	
ACEGIKL	SS/S, -10, b	345	
ABCFGHIJ	op.331, anv?	346	
ACFGHIJ	op.332, ??	347	
A BDFGHIJK	op.333, ??, ??	348	
A BEFGI	??	349	
ACFGHI	op.336, ??	350	
ABCFGHIJ	op.337, anv?	351	
A BCFHIJ	op.338, anv?	352	
ACDEGIJK	op.339, -10, b	353	
ACEGHIKL	op.340, b	354	
ACDEFGI	(op.341), ??, -10	355	
A BFGHI	op.342, -10, anv?	356	
ACEGHIJLM	SS/S, -10	357	
A BEFGHIJL	(op.362)	358	
A CEGHJ	anv?	359	Čech
ACEGHJL	b	360	
A BCEFGIJLM	-10	361	
A BEFGHIJL	(op.358)	362	
A BCEFGHILM	-10	363	
ACEGIKLM	SS/S, -10, b	364	
ACEFGIJL	b	365	
ACEGILM	b	366	
CDEGHIKLM	b, -10	367	
A BCEFGIJK	S/SS, anv?	368	
BCEFGIKM	anv?	369	
A BCFGIKLM		370	
ABCDEFGIJKM	??, -10	371	
A BCEFGIJLM	zw., -10	372	
CDEGIKL	b	373	
A CEFGIKLM	b	374	
CGIJKM	anv?, -10	375	
A BEFGHIJLM		376	
A BEFGIJK	anv?	377	
CEGHIKLM	b	378	
A BDEFGHIKLM		379	
A CEGHIJM	anv?	380	
ABCFGHIKM	anv?	381	
A BEFGHIM	anv?, -10	382	

ACDEFGHIJKLM	b	383	City vděčnosti 1.
ACEFGIJL	b	384	
CDEGIJKLM		386	City vděčnosti 2.
ABCFGHIJ	??	387	Těžkomyslnost I.
ACEFGHIM	??	388	
ABCDEFGHIJK	anv?	389	
ABCEFGHI	??,-10	390	Hrobky králů a knížat českých
ACFGHIJKM	??	391	
ABDEGIJLM	op.682	392	
CDEGIJKM	anv?	393	
ACEGHIJKLM	b	394	Ivan-Vprovod
ACDEGHIJKLM	op.686	395	
ACEGHIJ	anv?	396	
ABCEFGHILM	op.688,S/SS	397	
ABCEFGHIJM	SS/S,??	398	
ACEFGIJ	??	399	
BEFGIJLM	zw.,-10	400	
CDEGHILM	b,-10	401	
ACEGHIJLM	b	402	Ivan
ABCEFGHIJLM	S/SS	403	
ACEGIKLM	b,-10	404	
ACDEFGHIJLM	b	405	
ACEFGHIJLM	b,-10	406	
ACDEGHIJKLM		407	
ACEHIJL	b	408	
ABCEGHILM		409	Královic
ABCEFGHIJL		410	
BCEFGHIJKL	S/SS	411	
ACDEFGIJKLM	b	414	
ABCDEFGILM		415	
ADGHIKM	anv?,-10	416	Jaroslavna I.
ABCEFGHIKM	op.695,anv?	417	
ABCDEFIJKLM	op.696,S/SS	418	
BCEFGHIKLM	SS/S	419	
AIEFGHI	??	420	
ABCDEGIKLM		421	
CEGIJKLM		422	Žalozpěv
ABCDEFGHIKLM		423	
ACDEFGIKLM	b,-10	424	
CFGHIKM	??	425	
ABCDEFGHIJKM	anv?	426	
CEGIKLM	b	427	Vzor krásy
ABCDEFGIKLM	SS/S	428	
ACDEGHIKL		429	
ACDEFGIKLM	b,-10	430	
BDEFGHIKLM	S/SS	431	Do památních listů 2.
ACDEHIJKLM		432	
ABCDEFGHIJLM	-10	433	Do památních listů 3.
AIEFGHIJKLM	b	434	
EGHIJKLM	-10	435	
ACEHIJKLM		436	Do památních listů 4.
ABCDEFGIJKLM		437	
ACEFGHIJM	??	438	
ACDEFGI	??,-10	439	
BEFGILM	zw.	440	Panně Rošrové
ABCDEFGHIKLM	zw	441	
ABCDEFGILM	-10	442	
ABCEFI	3?,??	443	
CEGHIKLM	b,-10	444	
ACDEGHIJKLM	b,-10	445	Dítě
ABFGHIJK	SS/S,??	446	
AEIKM	anv?	447	Však co darmo moje smáčím lice
ABCDEFHIJKLM	S/SS	448	
AEGHJKLM		449	
AIEFGIJLM	S/SS,-10,b	450	Kde k nebesům modrým
AIEFGILM	b,-10	451	
AEGHIJLM	b	452	
ABCFGHIJ	anv?	453	O harfo dávnověká
BCDEFGHIL		454	Ohlas písní národních 1.

ABCDEFGHIJM	3?,7?	455	Ohlas písní národních 2.
ABCFHIJM	3?,7?	456	
ABCDEFIJKLM	SS/S	457	Ohlas písní národních 3.
ABCDEFGHIKLM		458	
ACEHIJ	op.552,S/SS,anv?	459	
ABCFGHIJ	(op.553),3?,7?	460	Ohlas písní národních 4.
ACEGILM	(op.554),b	461	
AFG	op.555,7?	462	
ABCDEFGHIKL	-10	463	Ohlas písní národních 5.
ABCEFGHILM		464	
AIEFGHIJLM	b	465	
ABIEFGHIJLM		466	Ohlas písní národních 7.
BCEFGHIJLM		467	
ABIEFGHIJLM		468	
BCFGHIJ	3?,7?	469	
ABCGHIJ	anv?	470	Ohlas písní národních 8.
ABCFGHIJ	7?	471	
BCFGHIJK	3?,7?	472	
CEGHIJKLM	op.323,b	474	Ohlas písní národních 9.
ABCEFGHIJLM	S/SS	475	Ohlas písní národních 10.
ABCEGILM	-10	476	
ABCEFGHIJ	anv?	477	
ABCEFGIJLM		478	Ohlas písní národních 12.
ABCFGHIJ	3?,7?	479	
ACEGHIJ	-10	480	Ohlas písní národních 13.
BCDFGHIJ	3?,7?	481	
ADGHIJ	anv?	482	
ABIEFGHIJ	S/SS,anv?	483	Ohlas písní národních 14.
ABCEFHIMJ	S/SS,anv?	484	
ABCFGHIJ	7?,-10	485	
ABCEFGHJLM		486	Ohlas písní národních 15.
ABFHIMJ	3?,7?	487	
ABCEFGHILM	zw.,10	488	
ADFGHIJK	7?	489	
ACEGHIJKLM	b	490	
IEFGHIJKL	b	491	Ohlas písní národních 16.
ABCDEFGHIKIL		492	
ABCFGHIJ	7?,-10	493	Ohlas písní národních 17.
ACDFGHIJ	7?	494	
ACDEFGHIJKL	b,-10	495	Zastaveníčko
ACEGHIJL	b	496	
BCFGHIJ	anv?	498	
BCDFGIJ	anv?	499	Píseň Marinčina
BCEFGIJLM		500	
ABCEFGHIJM	3?,7?	501	
ACDEGHIJLM	-10	502	Z háje stínu dubec strní
CDEFGHIKL	b	503	
ACEHIJLM	SS/S,b	504	Věje vítr, chladný vítr
ABCFGHIJ	7?	505	
ACEGHIJ	anv?	506	Připis básní
ACDEGHIJM	anv?,-10	507	
ABCDEFGHIJKLM		508	Baláda
ABCEFGHIJKLM		509	
ACDEGHIJKLM	b	510	
ADEGHIJL	op.515,-10	511	
ACFGHIJM	op.516,7?	512	
ABCDEFGHIJLM	op.517	513	
CEGHIJKLM		514	
ADEGHIJL	op.511,-10	515	
ACFGHIJM	op.512,7?	516	
ABCDEFGHIJLM	op.513	517	
ABCDEFGHIJKLM		518	
ACFGIKM	7?	519	
ABEFHIJKLM	SS/S	520	
ABDEFGHIJKM	7?	521	
ABCDEFGHIKLM		522	
AEGHIJKLM		523	
ABCDEFGHIKLM		524	
ACDEGIJKLM	b	525	

CDEFGHIJLM	b	526	Mnich
ABFGHIJ	anv?	527	
ACEGHIJL	b	528	
CEFGHIJKLM	b	529	
ACEGHIJKLM	b	530	
ACDEGHKM	anv?	531	
ACEGHIJLM	SS/S, -10, b	532	
ACDEGHIJLM		533	
ABCEGILM	zw., -10	534	
ACEGHIJLM		535	
ACDEFGIKLM	b	536	
AEFGHIJKLM	b	537	
ACEGJLM	b, -10	538	
ABCDFGHIJKM	??	539	
ABCDFGHIKLM	zw., -10	540	
ABCFGHIJ	3?, ??	541	
ADEGHIJKLM	b	542	
ACEHIJKM	anv?	543	
ABCDFGHIKLM	10	544	
ABCEFGHIKLM		545	
AEFGIKLM	S/SS, -10, b	546	
ACEGHIJLM		547	
ABCDFGHIKLM		548	
ABCDFGHIJKLM	-10	549	
AEGHIKLM		550	
ACDEGIKLM	-10	551	
ACEHIJ	op. 459, S/SS, anv?	552	
ABCFGIJ	(op. 460), 3?, ??	553	
ACEGILM	(op. 461), b	554	
AFG	op. 462, ??	555	
ACEGILM	b, -10	556	
ACDEGIKLM	zw., -10, b	557	
AEGIJLM	zw.	558	
ACEGHIJKLM	SS/S, b	559	
ABCDEGHIJKLM		560	
ABDEGIKM	anv?	561	
ABCDFGILM		562	
BCDEFGHIJLM		563	
ACEGHIJKL		564	
ACDFGHIKLM	b, -10	565	
ACDEGIJKLM		566	
ACDEGHIJKM	anv?	567	
ABCDFGHIKL		568	
ABEFGIJLM	op. 763, S/SS, -10	569	
ACEGIJLM	b	570	
AFGHIJ	??	572	
ABEFGHIJLM		573	
CEGHIJKL	b	574	
CDEGHIJLM		575	
ACEGIJKL	SS/S, -10, b	576	
ACEFHIJL	b	577	
DEFGIKLM	S/SS, b	578	
ADEGHILM		579	
AEGHIJLM		580	
ABCDFGHIJKLM		581	
ABCDFGHIKLM	SS/S	582	
CEGHIKL	b	583	
ABCDFGHIJKLM	(op. 587)	584	
ACEFGHIJM	??	585	
ACEGILM	b, -10	586	
ABCDFGHIJKLM	(op. 584)	587	
ABCDFGHIJLM		588	
ABCEFGIKLM	S/SS, -10	589	
ABDEFGHIJLM		590	
ABEFHIJKLM		591	
ADEGHIJKLM	SS/S, -10, b	592	
ABCEFGHIKLM	-10	593	
ACEGHILM	b	594	
ACEGHIJLM		595	

Těžkomyslnost II.

Budoucí vlast'

Umírající I.

Umírající II.

V chrámu

A EFGHILM	b	596	Zpěv lovecký
A CEGHJLM		597	
A CEGHIJL		598	
A CEGHIJLM		599	
A CDEFGHIKLM	b	600	Znělky 1.
A CEGHIJLM	b	601	
A B EFGHIJM	anv?	602	Znělky 2.
A CDEGHIJKL	b	603	Znělky 3.
C EGHJLM	b	604	
A EGIJLM	b, -10	605	
A BDEFGIKL	-10	606	
A DEGIJKLM	b, -10	607	
A CDEGHIJLM		608	Znělky 4.
B C EFGHIJKLM		609	
A B C D E F G I J L M	(op.652), -10	610	Znělky 5.
A B C D E F G H I J K L M	(op.653), S/SS	611	
A B E F G H I J K L M	op.654, S/SS	612	
A B C E F G H I J L M	S/SS	613	Znělky 7.
A C E G I J L M	zw., b	614	
A C D E G H I J K L M	b	615	Znělky 8.
A C D E F G I K L M	S/SS, b	616	
A C D E F G I K L M	b	617	
A B C D E G I K L M	-10	618	
A B E F H I J K L M		619	
A C E G I	anv?, -10	620	Cesta z Čech
A C E G H I J L		621	
C E F G H I L M	b	622	
A C D E G I	anv?, -10	623	
A E G H J K L	SS/S, b	624	Zpěv u hrobu p. Josefa Jungmanna mladšího
A C D E F G H I J K L	b	625	
A B C E F G H I J K	anv?	626	Pozdní večer
A B C E F G H I J L M		627	
A C D E G H I J K L M	-10	628	
A C E G H I J L M	op.633, b	629	
A B C D F G H I K M	op.634, anv?	630	
A B C E F G H I J M	op.635, S/SS, anv?	631	
A C E G H I J L M	S/SS, b	632	
A C E G H I J L M	op.629, b	633	Prolog k Pouti krkonošské
A B C D F G H I K M	op.630, anv?	634	
A B C E F G H I J M	op.631, S/SS, anv?	635	
A B C E F G H I J M	anv?	636	
A C E G H I K L M	SS/S, b	637	Proslov
C E G I J K L M	b	638	
B C E F G H I J L		639	
A E G H I J L		640	
A C D E F G H I J K L M	b, -10	641	
B C E F G H I J K L		642	
A C D F G H I J K	op.647, ??	643	
C D E F G H I K L M	op.648, b	644	Temná noci!
A C D E F G H I J K L M	op.650, b	645	
A C D E G H I L M	b	646	Noc II.
A C D F G H I J K	op.643, ??	647	
C D E F G H I K L M	op.644, b	648	
A C E F G H I J K L M	b	649	
A C D E F G H I J K L M	op.645, b	650	Dobrou noc!
A B C D E F G H I J K L M		651	
A B C D E F G I J L M	(op.610), -10	652	
A B C D E F G I J K L M	(op.611), S/SS	653	
A B E F G H I J K L M	op.612, S/SS	654	Na příchod krále
A D E G H I J L M		655	
A C E G H I J L M	b	656	
A C D E G I L M		657	
A C D E G I J	anv?	658	
A B C D E F G I J L M		659	
A B C D E F G I J K L M		660	
A B C E F G H I J L M	S/SS, -10	661	
A C D E G H I J L M	b	662	
A C E G H I J K L M	SS/S, 10, b	663	
A C D E G I K L M	b	664	

ABCDEFGHIJM	anv?	665	
ABCDEFGHIJKLM		666	
ABDEFGIJLM		667	
ACEGHIJLM	b	668	
ADEGILM		669	
BCEFGHIJLM		670	
ACDEFGHIJLM	b	671	
ACDEGHIJLM	b	672	
ACEGHIJLM	op.674,b	673	Na popravišti I.
ACEGHIJLM	op.673,b	674	Na popravišti II.
ACEGHIJLM		675	
ACEGHIJLM	b	676	Dvě písně z Cikánů 1.
BCEFGIJLM		677	
ABCDEFGFGHIK		678	
ACEFGHIJM	7?	679	Cizinec II.
CEGIKLM	b	680	
ACEFGIJK	7?,-10	681	
ABDEGIJLM	op.392	682	
ACDEGIKLM		683	
ACEFGHIJKLM	S/SS,b	684	
ABCDEFGHIJKLM		685	
ACDEGHIJKLM	op.395	686	Poutník
ACEGHIJM	anv?	687	
ABCEFGILM	op.397,S/SS	688	
ABCEFGIJLM		689	
AEGHIJLM		690	
ACDEFGHIJKLM	b	691	
ACDEGHJKLM	b	692	
AEGHIJ	anv?	693	Jaroslavna II.
ACGHIJK	anv?	694	
ABCEFGHIKM	op.417,anv?	695	
ABCDEFGHIJKLM	op.418,S/SS	696	
ACEGHIKLM	b	697	
ABCDEFGFGHIK	7?	698	Jako Troska v světle bledém
ACEGHIJLM	b	699	Však ten zásvit růžojasných lící
ACDEFGIKLM	zw.,b	700	
ABDEFIKM	3?,7?	701	
ACDEFGIJKLM	b	702	
ACDEGIKLM	-10	703	
ABCEDEGIKLM		705	
ABCDEFHIKM	3?,7?	706	
ABCDEGIJKL		707	
ACDEFGHIJK	7?,-10	708	
EGHIJKLM	SS/S,b	709	
CEGIJKLM	b	710	
ACEGHILM	b	711	
ABCEFGHIJLM	S/SS	712	Duše nesmrtelná
ADEFGHILM	b	713	
ABCEFGHIJKLM		714	
ACEGHIJKLM	b	715	
CEGHIJLM	b	716	
ACDEGIJKLM	b,-10	717	
ACEFGHILM	b	718	
CEFGHIJKLM	zw.,b	719	
ACEGHIJM	anv?	720	
ABCDGHIM	anv?	721	
ABEFHIJKLM	S/SS	722	
ACEGIJKLM		723	
ACEGIL	b,-10	724	Přes hvozd tmavý
ACDEGHIJLM	b	725	
AEGILM		726	Zelených na lukách
ACEFGHIJLM	b	727	
CEGHIJLM		728	
ACDEGHIKLM	op.281,b	729	
BCEFGIJKM	S/SS,-10,anv?	730	Měsíc stojí s zesinalou tváří
ACDEGHIKLM	b	731	
ACDEGIKLM		732	
CDEGIJKLM	b	733	
ACDEGI	anv?,-10	734	Plná Lúna nad porostlou stráni

ABCEFGHIJKLM		735	
BCDEFGHIJKLM		736	
EFGHIJKLM	S/SS,b	737	Aniž tvůj že jsem
ABCDEFGHIJL		738	
CDEGHIJKLM	b	739	
ABCDEFGIKM	anv?	740	
ABCEGIKLM		741	V svět jsem vstoupil
CEGIJLM	b,-10	742	
CDEGHIJKLM		743	
ABCEFGIKM	??	744	
ADFGHIJK	??	745	Umikni, potoku hlučný
BCEFGILM	zw,-10	747	
ACDEGIJK	10	748	
ABCDEFGHIJ	anv?	749	Aniž křičte, že vám stavbu bořím
ACDEGHIJKLM	b	750	
ABDEFGIJLM		751	
EGIJLM	b	752	
ACDEGHIKLM	b,-10	753	
CDEGIJKLM	b	754	Hoj, byla noc!
ABCEGHIJKLM		755	
BEFGHIKLM	S/SS	756	
ABCDEFHIJKLM	SS/S	757	
ACDFGHIJKM	??	758	
DEFGIJKLM	b	759	Slunce zapadlo u věčnosti moře
BDEFGHIJKLM		760	
ADEGHIJKLM	b	761	
ABCDEFGHIJKLM	SS/S	762	
ABEFGIJLM	op.569,S/SS,-10	763	Zlomky básni 4.
EFGIJLM	zw. b	764	
ACDEGIL	b,-10	765	Zlomky básni 10.
ACDFGHIJ	??	766	
ACDEGHIKLM		767	Die Führer durchs Leben
ABCDGHIJK	anv?	768	
ACDEFGHIJM	??	770	
ABCDFGHIJK	??	771	Die Freude
ABCDFGHIJK	anv?	772	
ACEGHIJL	op.781,(op.793),10,b	773	
ABCDFGHIJ	op.782,3?,7?	774	
ABCDFGHIJK	anv?	775	
ABCEFGHIJ	anv?	776	Der Eremit I.
ABCDFGHIJ	??	777	
ABCDEFGHIJL		778	
ABCDFGIJK	3?,7?	779	
BFGHIJK	??	780	
ACEGHIJL	op.773,(op.793),10,b	781	
ABCDFGHIJ	op.774,3?,7?	782	
ABCDEFIJK	SS/S,7?	783	
BCDEFGHIJL		785	
ABCDFGHJ	anv?	786	
ABCDFGIJ	??	787	Der Eremit II.
ACEFGHIJM	??	788	
DEFGIK	??	789	
ACDEGHI	anv?	790	
ACEGHIJL		791	
ACEGHIJLM	b	792	
ACEGHIJL	(op.773,op.781),10,b	793	
ABCEFGHIJ	-10	794	
ACDEGIJL	b	795	
ACEFGHIJ	b,-10	797	
EGHIJ	anv?	798	
BCEFGIL	zw.	799	
ACEGHIJM	anv?	800	
ABCDEFGIJK		801	
EGHIJKLM	SS/S,b	802	
CDEGHIJK		803	
EFGHIJKM	??	804	
ABCDEGHIJKL		805	Kolumbus
BCEFGIJKL		806	
CEGHIJKLM	b	807	

ACDGIKL	b	808	
ABCEFGHIJM	anv?	809	
BCEFGIJLM		810	
ACEGHIJM	anv?	811	
ACEGHIJLM	b	812	
ACDEFGHIJK	??	813	
ACDEGHIJLM	b	814	
CDEGHIJKLM		815	
BEFGIKLM		816	
ABCEFGHIJ	anv?	817	
ACFGHIJ	??	818	
ABEFGHIJKLM		819	
ABCDEGHIJKLM		820	
ACDEGHIKLM		821	
ABCDEGHIJKM	anv?	822	
EGHIJLM	b	823	
BCDEFGIKLM		824	
ACDEGHIJKLM	10,b	825	
ABCDGHIJ	3?,??	826	
ABCDEFGHIJKLM		827	
ABCDEFGHIJLM		828	
AEGHIJM	anv?	829	
ABCEFGHIJM	anv?	830	
ACEGHIJL	b	831	
ACDEGHIJM	anv?	832	
BEFGIKLM	SS/S	833	
ACDEGHIJKL	zw.,b	834	
ACEFGHIJLM	b	835	
BEFGIKLM		836	
ACEFGHIJK	??	837	
ABDEFGHIJKLM		838	
ABCDEFGHIJLM		839	
ACDEGHIJKL		840	
CEGHIJKLM		841	
BCDFGHI	anv?	842	
ACFGHIJ	??	843	
ACEFGHIJLM	S/SS,b	844	
ABEFGHIJLM	-10	845	
ABCEFGHIJM	S/SS,anv?	846	
ACDEGHIJLM	b	847	
EGHIJLM	b	848	
ACDEGHIJKLM	b,-10	849	
ABCEFGHIJKLM		850	
CDEGHIJKLM		851	
ACDEFHIJKLM	b	852	
BCEFGIJLM	S/SS	853	
BCDEFGIJKLM		854	
ACDEFGHIKLM	b	855	
ACEFGHIJM	??	856	
ABCEFGHILM	zw.	857	
ACEFGHJL	b,-10	858	
ABCDEFGILM		859	
ACEFGHJLM	b	860	
ABCDEHIJKLM		861	
ABCDEGHIKLM		862	
ADEGHIKLM	b	863	
ACDEFGIKM	??	864	
ACDEFGHIJKLM	b,-10	865	
ABCDEFGHIJKLM	-10	866	
ABCDEFGHIJKLM	-10	867	
ACDEHIJKLM	o	868	
ACDEGHIJKLM		869	
EGHIJKLM	o	870	
EFGHIM	o	871	
BEFGHIKLM	zw.,-10	872	
ABCDEFGILM		873	
ABCDEFGHIKM	anv?	874	
ACDEGIKLM	b	875	
ACEGHJKLM		876	

Pensum

Mein Wunsch

Sängers Bitte

Der erwachende Tag

An den Gräbern der Freunde

Elegie

Die kühle Necht

Der Freitag in der Karwoche

ACEGHIJKM	anv?	877	Stimmen zur Namensfeier
ACDEHIJKLM	b	878	
ACDEFGHIJKLM	10,b	879	
ACDEGHIJKLM	b	880	
ACEGHIJK	anv?	881	
BCDEFGIKLM		882	
ACDEGHIJK	anv?,-10	883	
ACEFGHIJKM	??	884	
CDEFGIK	??	885	
CEFGHIJKLM	b	886	
BCEFGIKLM		887	
ABCDEFGHIJKLM	-10	888	Sieh des Todes blasses Bild
ACDEGHIJK	b,-10	889	Nacht wird es
ADEGHIKL	zw.,b	890	
ACDEGHIJK	anv?	891	
ACDEGHIJKLM	b,-10	892	
ACEGHJLM	b	893	
BCDEFGHIKLM		894	
ABCDEFGHIJKL		895	
ABCDEFGHIJKLM	-10	896	
ABCEFGHIJKLM		897	
ACEGHJLM		898	
ADEGHJLM		899	Die Trümmer
ACEGHJKLM	b	900	
ACEFGHIJKM	b,-10	901	
ACDEGHIJKLM	b	902	Das Leben
BDEFGHIJK	anv?	903	
ABCDFGHIJK	10,anv?	904	Zigeunerlied
ACDEGHIJKL	b	905	An dem Friedhofe
ABCDEFGHIJM	3?,??	906	Meine Freuden
ACDEFGHIJKLM	b	907	
ACDEGHKLM	b	908	
ACDEGHIKLM	b	910	
EFGHIKLM	b	911	O Muse
ACEFGHIJLM	b	912	
ACDEFGHIK	??	913	
ABCDEFGHIJKLM		914	
ACDEGHIJKLM	10,b	915	
EGIKLM	b	916	

Příloha č. 3

Máchovský korpus – varianta č. 2: uspořádání záznamů primárně podle hlavních vlastností, sekundárně podle vedlejších vlastností

ABCDEFGHIJKLM		116
ABCDEFGHIJKLM		125
ABCDEFGHIJKLM		292
ABCDEFGHIJKLM		508
ABCDEFGHIJKLM		518
ABCDEFGHIJKLM		581
ABCDEFGHIJKLM	(op. 587)	584
ABCDEFGHIJKLM	(op. 653), S/SS	611
ABCDEFGHIJKLM		651
ABCDEFGHIJKLM		685
ABCDEFGHIJKLM	SS/S	762
ABCDEFGHIJKLM		827
ABCDEFGHIJKLM	-10	866
ABCDEFGHIJKLM	-10	867
ABCDEFGHIJKLM	-10	888
ABCDEFGHIJKLM	-10	896
ABCDEFGHIJKLM		914
ABCDEFGHIJKL	op. 169	7
ABCDEFGHIJKL		20
ABCDEFGHIJKL	10	89
ABCDEFGHIJKL		895
ABCDEFGHIJKM	anv?	426
ABCDEFGHIJLM	S/SS	275
ABCDEFGHIJLM	-10	433
ABCDEFGHIJLM	op. 517	513
ABCDEFGHIJLM		588
ABCDEFGHIJLM		828
ABCDEFGHIJLM		839
ABCDEFGHIKLM		132
ABCDEFGHIKLM		246
ABCDEFGHIKLM	-10	297
ABCDEFGHIKLM		423
ABCDEFGHIKLM	zw.	441
ABCDEFGHIKLM		458
ABCDEFGHIKLM		524
ABCDEFGHIKLM	zw. -10	540
ABCDEFGHIKLM		548
ABCDEFGHIJKLM	-10	305
ABCDEFGHIJKLM		437
ABCDEFGHIJKLM	-10	549
ABCDEFGHIJKLM		660
ABCDEFGHIJKLM		666
ABCDEFGHIJK		68
ABCDEFGHIJK	anv?	389
ABCDEFGHIJL		738
ABCDEFGHIJL		778
ABCDEFGHIJM	anv?	665
ABCDEFGHIJM	anv?	830
ABCDEFGHIJM	3?, 7?	906
ABCDEFGHIKL	-10	463
ABCDEFGHIKL		492
ABCDEFGHIKL		568
ABCDEFGHIKM	anv?	874
ABCDEFGHILM		299
ABCDEFGHIKLM		522
ABCDEFGHIJKL	-10	2
ABCDEFGHIJKM	7?, -10	371
ABCDEFGHIJLM		112
ABCDEFGHIJLM	S/SS	255
ABCDEFGHIJLM	(op. 652), -10	610
ABCDEFGHIJLM		659
ABCDEFGHIKLM	zw	8
ABCDEFGHIKLM	-10	139
ABCDEFGHIKLM	S/SS	143

ABCDEFGHIJ 83

ABCDEFGIKLM		270	
ABCDEFGIKLM	SS/S	428	
ABCDEFGIKLM	10	544	
ABCDEFGHIJ	anv?	749	
ABCDEFGHIK	anv?	1	
ABCDEFGHIK		678	
ABCDEFGHIK	??	698	
ABCDEFGIJK	??	4	
ABCDEFGIJK		801	
ABCDEFGIJM	3?,??	455	
ABCDEFGIKL	10	70	
ABCDEFGIKM	anv?	740	
ABCDEFGILM		415	
ABCDEFGILM	-10	442	
ABCDEFGILM		562	
ABCDEFGILM		859	
ABCDEFGILM		873	
ABCDEFGIK	S/SS, -10, anv?	50	
ABCDEFGIK	??	302	
ABCDEFHIJKLM	S/SS	448	
ABCDEFHIJKLM	SS/S	757	
ABCDEFHIJKL		55	
ABCDEFHIJKLM	op. 696, S/SS	418	ABCDEF 7
ABCDEFHIJKLM	SS/S	457	
ABCDEFHIKM	3?,??	706	
ABCDEFIJK	SS/S,??	783	
ABCDEGHIJKLM		243	
ABCDEGHIJKLM		560	
ABCDEGHIJKLM		820	
ABCDEGHIJKL		805	
ABCDEGHIJKM	anv?	822	
ABCDEGHIKLM		862	ABCDEG 12
ABCDEGHIKL		256	
ABCDEGIJKL		707	
ABCDEGIKLM		421	
ABCDEGIKLM	-10	618	
ABCDEGIKLM		705	
ABCDEGIM	anv?	271	
ABCDFGHIJKM	??	539	
ABCDFGHIKLM	SS/S	582	
ABCDFGHIJK	anv?	42	
ABCDFGHIJK	3?,??	280	
ABCDFGHIJK	3?,??	310	
ABCDFGHIJK	??	771	
ABCDFGHIJK	anv?	772	
ABCDFGHIJK	10, anv?	904	
ABCDFGHIKM	op. 634, anv?	630	ABCDFG 18
ABCDFGHIJ	3?,??	215	
ABCDFGHIJ	??	254	
ABCDFGHIJ	3?,??	826	
ABCDFGHIK	op. 85, 3?,??	75	
ABCDFGIJK	3?,??	779	
ABCDFGHI	3?,??	221	
ABCDFGIJ	??	787	
ABCDFGIK	??	288	
ABCDFGIM	10, anv?	232	
ABCEFGHIJKLM	S/SS	114	
ABCEFGHIJKLM		129	
ABCEFGHIJKLM		295	
ABCEFGHIJKLM		317	
ABCEFGHIJKLM		509	
ABCEFGHIJKLM		714	
ABCEFGHIJKLM		735	
ABCEFGHIJKLM		850	

ABCEFGHIJKLM		897	ABCEFG 65
ABCEFGHIJKL		54	
ABCEFGHIJKL	op.208	205	
ABCEFGHIJKM	S/SS,anv?	196	
ABCEFGHIJLM		34	
ABCEFGHIJLM		130	
ABCEFGHIJLM		253	
ABCEFGHIJLM		322	
ABCEFGHIJLM	S/SS	475	
ABCEFGHIJLM	S/SS	613	
ABCEFGHIJLM		627	
ABCEFGHIJLM	S/SS,-10	661	
ABCEFGHIJLM	S/SS	712	
ABCEFGHIKLM		194	
ABCEFGHIKLM		545	
ABCEFGHIKLM	-10	593	
ABCEFGHIJK	anv?	626	
ABCEFGHIJL	(op.29,op.188)	5	
ABCEFGHIJL		17	
ABCEFGHIJL		60	
ABCEFGHIJL		191	
ABCEFGHIJL	-10	282	
ABCEFGHIJL		410	
ABCEFGHIJM	anv?	170	
ABCEFGHIJM	SS/S,7?	398	
ABCEFGHIJM	3?,7?	501	
ABCEFGHIJM	op.635,S/SS,anv?	631	
ABCEFGHIJM	anv?	636	
ABCEFGHIJM	anv?	809	
ABCEFGHIJM	S/SS,anv?	846	
ABCEFGHIKM	op.695,anv?	417	
ABCEFGHILM	-10	363	
ABCEFGHILM	op.688,S/SS	397	
ABCEFGHILM		464	
ABCEFGHILM	zw.,-10	488	
ABCEFGHILM	zw.	857	
ABCEFGHJLM		486	
ABCEFGIJLM	-10	229	
ABCEFGIJLM	-10	361	
ABCEFGIJLM	zw.,-10	372	
ABCEFGIJLM		478	
ABCEFGIJLM		689	
ABCEFGIKLM		242	
ABCEFGIKLM		328	
ABCEFGIKLM	S/SS,-10	589	
ABCEFGHIJ	anv?	78	
ABCEFGHIJ	3?,7?	122	
ABCEFGHIJ	anv?	477	
ABCEFGHIJ	anv?	776	
ABCEFGHIJ	-10	794	
ABCEFGHIJ	anv?	817	
ABCEFGHIL		77	
ABCEFGIJK	S/SS,anv?	368	
ABCEFGIJL		84	
ABCEFGIKM	7?	744	
ABCEFGHI	anv?	334	
ABCEFGHI	7?,-10	390	
ABDEFGHIJKLM	op.40	35	ABDEFG 17
ABDEFGHIJKLM	SS/S	73	
ABDEFGHIJKLM		838	
ABDEFGHIJKM	anv?	192	
ABDEFGHIJKM	7?	521	
ABDEFGHIJLM		590	
ABDEFGHIKLM		379	
ABDEFGHIJK	7?	312	
ABDEFGHIJL		198	
ABDEFGHIJM	anv?	274	
ABDEFGIJLM		667	

ABDEFGIJLM		751	
ABDEFGIJK	37, 77, -10	56	
ABDEFGIKL	-10	80	
ABDEFGIKL	-10	606	
ABDEFGIK	-10	296	
ABDEFGJ	77	293	
ACDEFGHIJKLM	b	51	
ACDEFGHIJKLM	b	383	
ACDEFGHIJKLM	b,-10	641	
ACDEFGHIJKLM	op 650,b	645	
ACDEFGHIJKLM	b	691	
ACDEFGHIJKLM	b,-10	865	
ACDEFGHIJKLM	10,b	879	
ACDEFGHIJKLM	b	907	
ACDEFGHIJKL	b,-10	495	
ACDEFGHIJKL	b	625	
ACDEFGHIJLM	b	285	
ACDEFGHIJLM	b	405	
ACDEFGHIJLM	b	671	
ACDEFGHIKLM	b	113	
ACDEFGHIKLM	b,-10	263	
ACDEFGHIKLM	b,-10	565	
ACDEFGHIKLM	b	600	
ACDEFGHIKLM	b	855	
ACDEFGIJKLM	b	414	ACDEFG 37
ACDEFGIJKLM	b	702	
ACDEFGHIJK	77,-10	708	
ACDEFGHIJK	77	813	
ACDEFGHIJL	b	120	
ACDEFGHIJM	77	770	
ACDEFGHIKM	77	265	
ACDEFGIKLM	b,-10	424	
ACDEFGIKLM	b,-10	430	
ACDEFGIKLM	b	536	
ACDEFGIKLM	S/SS,b	616	
ACDEFGIKLM	b	617	
ACDEFGIKLM	zw.,b	700	
ACDEFGHIK	77	96	
ACDEFGHIK	77	913	
ACDEFGIKM	77	864	
ACDEFGIK	b,-10	27	
ACDEFGI	(op 355),77,-10	341	
ACDEFGI	77,-10	439	
BCDEFGHIJKLM		736	
BCDEFGHIJLM		563	
BCDEFGHIKLM		894	
BCDEFGIJKLM		854	
BCDEFGHIJL		785	
BCDEFGIKLM		824	BCDEFG 8
BCDEFGIKLM		882	
BCDEFGHIL		454	
ABCDEHIJKLM		861	ABCDE 1
ABCDFHIJ	77	97	ABCDF 1
ABCDGHIJK	anv?	768	ABCDG 2
ABCDGHIM	anv?	721	
ABCFHIJLM	S/SS	403	
ABCFHIJM	37,77	456	
ABCFHIJM	S/SS,anv?	484	
ABCFHILM		156	ABCFE 7
ABCFIKLM	SS/S	66	
ABCFIJM	37,77	212	
ABCFI	37,77	443	

ABCEGHIJKLM		755	ABCEG 6
ABCEGHILM		409	
ABCEGIKLM		741	
ABCEGHIL		12	
ABCEGILM	-10	476	
ABCEGILM	zw, -10	534	
ABCFGHIKM	anv?	381	ABCFG 19
ABCFGIKLM		370	
ABCFGHIJ	anv?	9	
ABCFGHIJ	op.346,anv?	331	
ABCFGHIJ	op.351,anv?	337	
ABCFGHIJ	??	387	
ABCFGHIJ	anv?	453	
ABCFGHIJ	(op.553),3?,??	460	
ABCFGHIJ	??	471	
ABCFGHIJ	3?,??	479	
ABCFGHIJ	??,-10	485	
ABCFGHIJ	??,-10	493	
ABCFGHIJ	??	505	
ABCFGHIJ	3?,??	541	
ABCFGHIJ	op.782,3?,??	774	
ABCFGHIJ	??	777	
ABCFGHIJK	anv?	775	
ABCFGHJ	??	330	
ABCFGHJ	anv?	786	
ABDEFHIJKLM	S/SS	138	ABDEF 2
ABDEFIKM	3?,??	701	
ABDEGIJLM	op.682	392	ABDEG 3
ABDEGIJM	anv?	276	
ABDEGIKM	anv?	561	
ABDFGHIJK	(op.206),??	203	ABDFG 2
ABDFGHIJK	op.348,3?,??	333	
ABEFGHIJKLM	op.654,S/SS	612	ABEFG 25
ABEFGHIJKLM		819	
ABEFGHIJLM		103	
ABEFGHIJLM	S/SS	195	
ABEFGHIJLM		376	
ABEFGHIJLM		466	
ABEFGHIJLM		468	
ABEFGHIJLM		573	
ABEFGHIJLM	-10	845	
ABEFGHIKLM		90	
ABEFGHIJK	??	65	
ABEFGHIJL	(op.362)	358	
ABEFGHIJM	anv?	259	
ABEFGHIJM	anv?	602	
ABEFGHIKL	zw	52	
ABEFGHILM	SS/S	321	
ABEFGIJLM	S/SS	240	
ABEFGIJLM	op.763,S/SS,-10	569	
ABEFGHIJ	S/SS,anv?	483	
ABEFGHIM	anv?,-10	382	
ABEFGIJK	anv?	377	
ABEFGIJL	-10	230	
ABEFGIJL		306	
ABEFGI	zw	11	
ABEFGI	??	349	
ACDEFHIJKLM	b	852	ACDEF 2
ACDEFIKLM	b	64	
ACDEGHIJKLM		28	
ACDEGHIJKLM	b	39	

ACDEGHIJKLM	b	127
ACDEGHIJKLM	op.183,b	147
ACDEGHIJKLM	-10	201
ACDEGHIJKLM	op.686	395
ACDEGHIJKLM		407
ACDEGHIJKLM	b,-10	445
ACDEGHIJKLM	b	510
ACDEGHIJKLM	b	615
ACDEGHIJKLM	-10	628
ACDEGHIJKLM	b	750
ACDEGHIJKLM	10,b	825
ACDEGHIJKLM	b,-10	849
ACDEGHIJKLM		869
ACDEGHIJKLM	b	880
ACDEGHIJKLM	b,-10	892
ACDEGHIJKLM	b	902
ACDEGHIJKLM	10,b	915
ACDEGHIJKL	b	44
ACDEGHIJKL	b	49
ACDEGHIJKL	b	63
ACDEGHIJKL	b	83
ACDEGHIJKL	b	603
ACDEGHIJKL	zw.,b	834
ACDEGHIJKL		840
ACDEGHIJKL	b	905
ACDEGHIJKM	anv?	567
ACDEGHIJLM	op.168,(op.148,op.189)	6
ACDEGHIJLM	b	155
ACDEGHIJLM		250
ACDEGHIJLM	-10	502
ACDEGHIJLM		533
ACDEGHIJLM		608
ACDEGHIJLM	b	662
ACDEGHIJLM	b	672
ACDEGHIJLM	b	725
ACDEGHIJLM	b	814
ACDEGHIJLM	b	847
ACDEGHIKLM	b	119
ACDEGHIKLM		278
ACDEGHIKLM	op.729,b	281
ACDEGHIKLM	b	731
ACDEGHIKLM	b,-10	753
ACDEGHIKLM		767
ACDEGHIKLM		821
ACDEGHIKLM	b	910
ACDEGHIKLM	b	692
ACDEGIJKLM	b,-10	10
ACDEGIJKLM	b	61
ACDEGIJKLM	b	62
ACDEGIJKLM	op.181,b	145
ACDEGIJKLM		162
ACDEGIJKLM	S/SS,-10,b	180
ACDEGIJKLM		186
ACDEGIJKLM	b,-10	238
ACDEGIJKLM	b	525
ACDEGIJKLM		566
ACDEGIJKLM	b,-10	717
ACDEGHIJK	o	58
ACDEGHIJK	anv?,-10	383
ACDEGHIJK	o,-10	389
ACDEGHIJK	anv?	391
ACDEGHIJL	b	273
ACDEGHIJM	anv?,-10	307
ACDEGHIJM	anv?	332
ACDEGHIKL	b	46
ACDEGHIKL	b	39
ACDEGHIKL		129
ACDEGHILM		159
ACDEGHILM	b	346

ACDEG 97

ACDEGHKLM	b	908	
ACDEGIJLM	-10	224	
ACDEGIKLM		117	
ACDEGIKLM		262	
ACDEGIKLM	b,-10	303	
ACDEGIKLM	-10	551	
ACDEGIKLM	zw.,-10,b	557	
ACDEGIKLM	b	664	
ACDEGIKLM		683	
ACDEGIKLM	-10	703	
ACDEGIKLM		732	
ACDEGIKLM	b	875	
ACDEGHKM	anv?	531	
ACDEGIJK	op.353,-10,b	339	
ACDEGIJK	10	748	
ACDEGIJL		33	
ACDEGIJL	b	795	
ACDEGIKL	b	21	
ACDEGIKL	b,-10	290	
ACDEGILM		657	
ACDEGKLM	b	176	
ACDEGHI	anv?	790	
ACDEGIJ	anv?	658	
ACDEGIL	b,-10	765	
ACDEGI	anv?,-10	623	
ACDEGI	anv?,-10	734	
ACDFGHIJKM	??	758	
ACDFGHIJK	??	22	
ACDFGHIJK	op.647,??	643	
ACDFGHIJM	??	152	ACDFG 7
ACDFGHIJ	??	494	
ACDFGHIJ	??	766	
ACDFGHIK	??,-10	173	
ACEFGHIJKLM	b	649	
ACEFGHIJKLM	S/SS,b	684	
ACEFGHIJKL	b	171	
ACEFGHIJKM	??	884	
ACEFGHIJKM	b,-10	901	
ACEFGHIJLM	b	31	
ACEFGHIJLM	b	128	
ACEFGHIJLM	b,-10	406	
ACEFGHIJLM	b	727	
ACEFGHIJLM	b	835	
ACEFGHIJLM	S/SS,b	844	
ACEFGHIJLM	b	912	
ACEFGHIJK	??	837	
ACEFGHIJL	S/SS,b	99	
ACEFGHIJM	??	438	
ACEFGHIJM	??	585	
ACEFGHIJM	??	679	
ACEFGHIJM	??	788	
ACEFGHIJM	??	856	
ACEFGHILM	b	141	
ACEFGHILM	b	718	
ACEFGHJLM	b	860	
ACEFGIJLM	10,b	131	
ACEFGIKLM	b	374	
ACEFGHIJ	??	320	
ACEFGHIJ	b,-10	797	
ACEFGHIM	??	388	
ACEFGHJL	b,-10	858	
ACEFGIJK	??,-10	681	
ACEFGIJL	b	365	
ACEFGIJL	b	384	
ACEFGIJ	??	399	
ADEFGHIJLM	S/SS,b	30	

ADEFGHIJLM	b	247	ADEFG 5
ADEFGHIKLM	b	178	
ADEFGHILM	b	713	
ADEFGILM	b,-10	451	
BCDEFHIJKLM	S/SS	133	BCDEF 1
BCDFGHIJ	3?,??	481	BCDFG 4
BCDFGHI	anv?	842	
BCDFGIJ	anv?	499	
BCDFGIK	??	210	
BCEFGHIJKLM		609	BCEFG 21
BCEFGHIJKL		319	
BCEFGHIJKL	S/SS	411	
BCEFGHIJKL		642	
BCEFGHIJLM		467	
BCEFGHIJLM		670	
BCEFGHIKLM	SS/S	419	
BCEFGHIJL		639	
BCEFGHIJM	??,-10	149	
BCEFGHILM		101	
BCEFGHILM		161	
BCEFGIJKL		806	
BCEFGIJKM	S/SS,-10,anv?	730	
BCEFGIJLM		500	
BCEFGIJLM		677	
BCEFGIJLM		810	
BCEFGIJLM	S/SS	853	
BCEFGIKLM		887	
BCEFGIKM	anv?	369	
BCEFGILM	zw,-10	747	
BCEFGIL	zw	799	
BDEFGHIJKLM		760	BDEFG 4
BDEFGHIKLM	S/SS	431	
BDEFGHIJK	anv?	903	
BDEFGIJKL		38	
CDEFGHIJKL	b	118	CDEFG 7
CDEFGHIJLM	b	526	
CDEFGHIKLM	op.648,b	644	
CDEFGHIJK	??	57	
CDEFGHIKL	b	503	
CDEFGHIK	op.308,op.309,??	307	
COEFGIK	??	885	
ABCEHIJLM		72	ABCE 1
ABCFHIJ	op.352,anv?	338	ABCF 1
ABCGHIJ	anv?	470	ABCG 1
ABEFHIJKLM	SS/S	520	ABEF 6
ABEFHIJKLM		591	
ABEFHIJKLM		619	
ABEFHIJKLM	S/SS	722	
ABEFIJLM		100	
ABEFIJLM	zw	284	
ABFGHIJLM		174	ABFG 7
ABFGHIJK	SS/S,??	446	
ABFGHIJ	anv?	527	
ABFGHI	??	18	
ABFGHI	op.356,-10,anv?	342	
ABFGIJ	??	13	
ABFGI	3?,??	335	

ACDEHIJKLM		432	ACDE 5
ACDEHIJKLM	b	868	
ACDEHIJKLM	b	878	
ACDEIJKLM	b	108	
ACDEIK		19	
ACDGHIJL		344	ACDG 4
ACDGHIKM	anv?	314	
ACDGHIK	anv?	121	
ACDGIKL	b	808	
ACEFHIJL	b	577	ACEF 1
ACEGHIJKLM	b	15	ACEG 107
ACEGHIJKLM	b	304	
ACEGHIJKLM	b	394	
ACEGHIJKLM	b	490	
ACEGHIJKLM	b	530	
ACEGHIJKLM	SS/S,b	559	
ACEGHIJKLM	SS/S,10,b	663	
ACEGHIJKLM	b	715	
ACEGHIJKL		564	
ACEGHIJKM	anv?	877	
ACEGHIJLM		32	
ACEGHIJLM	b	48	
ACEGHIJLM	SS/S,b	111	
ACEGHIJLM	S/SS	142	
ACEGHIJLM	SS/S,b	160	
ACEGHIJLM	b	172	
ACEGHIJLM	SS/S,-10,b	190	
ACEGHIJLM	b	252	
ACEGHIJLM	b	289	
ACEGHIJLM	b	301	
ACEGHIJLM	b	316	
ACEGHIJLM	b	324	
ACEGHIJLM	SS/S,-10	357	
ACEGHIJLM	b	402	
ACEGHIJLM	SS/S,-10,b	532	
ACEGHIJLM		535	
ACEGHIJLM		547	
ACEGHIJLM		595	
ACEGHIJLM		599	
ACEGHIJLM	b	601	
ACEGHIJLM	op.633,b	629	
ACEGHIJLM	S/SS,b	632	
ACEGHIJLM	b	656	
ACEGHIJLM	b	668	
ACEGHIJLM	op.674,b	673	
ACEGHIJLM		675	
ACEGHIJLM	b	676	
ACEGHIJLM	b	699	
ACEGHIJLM	b	792	
ACEGHIJLM	b	812	
ACEGHIJLM		898	
ACEGHIKLM	S/SS,-10,b	134	
ACEGHIKLM	SS/S,b	637	
ACEGHIKLM	b	697	
ACEGHJKLM		876	
ACEGHJKLM	b	900	
ACEGIJKLM	b	315	
ACEGIJKLM		723	
ACEGHIJK	anv?	881	
ACEGHIJL	b	193	
ACEGHIJL		227	
ACEGHIJL	b	496	
ACEGHIJL	b	528	
ACEGHIJL		598	
ACEGHIJL		621	
ACEGHIJL	op.781,(op.793),10,b	773	

ACEGHIJL		791	
ACEGHIJL	b	831	
ACEGHIJM	op.231, anv?	228	
ACEGHIJM	anv?	380	
ACEGHIJM	anv?	687	
ACEGHIJM	anv?	720	
ACEGHIJM	anv?	800	
ACEGHIJM	anv?	811	
ACEGHIKL	op.354,b	340	
ACEGHILM		102	
ACEGHILM		107	
ACEGHILM	b	110	
ACEGHILM		115	
ACEGHILM		157	
ACEGHILM	b	594	
ACEGHILM	b	711	
ACEGHJLM		597	
ACEGHJLM	b	893	
ACEGIJKL	SS/S,-10,b	576	
ACEGIJLM	-10	104	
ACEGIJLM	SS/S,-10,b	166	
ACEGIJLM	b	233	
ACEGIJLM	b	298	
ACEGIJLM	b	570	
ACEGIJLM	zw.,b	614	
ACEGIKLM	b	163	
ACEGIKLM	SS/S,-10 b	364	
ACEGIKLM	b,-10	404	
ACEGHIJ	anv?	318	
ACEGHIJ	anv?	396	
ACEGHIJ	-10	480	
ACEGHIJ	anv?	506	
ACEGHJL	b	360	
ACEGIJL	b	260	
ACEGIKL	SS/S,-10,b	345	
ACEGILM	b	105	
ACEGILM		167	
ACEGILM	b,-10	269	
ACEGILM	b	300	
ACEGILM	SS/S,-10,b	326	
ACEGILM	b	366	
ACEGILM	(op.554),b	461	
ACEGILM	b,-10	556	
ACEGILM	b,-10	586	
ACEGJLM	b,-10	538	
ACEGHI	op.207, anv?	204	
ACEGHJ	anv?	359	
ACEGIJ	anv?,10	79	
ACEGIL	b,-10	724	
ACEGIM	S/SS, anv?	268	
ACEGI	anv?,-10	620	
ACFGHIJKM	??	391	
ACFGHIJM	op.516,??	512	
ACFGHIJ	??	53	
ACFGHIJ	op.347,??	332	
ACFGHIJ	??	818	
ACFGHIJ	??	843	
ACFGIKM	??	519	
ACFGHI	??	214	
ACFGHI	op.350,??	336	
ACFGHI	??,-10	343	
ADEFIKLM	zw., -10,b	184	ADEF 1
ADEGHIJKLM	b	542	
ADEGHIJKLM	SS/S,-10,b	592	
ADEGHIJKLM	b	761	
ADEGHIJLM	b,-10	26	

ADEGHIJLM	b	86	ADEG 23
ADEGHIJLM		655	
ADEGHIJLM		899	
ADEGHIKLM	op 182	146	
ADEGHIKLM	zw.,b	291	
ADEGHIKLM	b	863	
ADEGIJKLM	b	41	
ADEGIJKLM		135	
ADEGIJKLM	SS/S,-10	237	
ADEGIJKLM	b	327	
ADEGIJKLM	b,-10	607	
ADEGHIJL	b	59	
ADEGHIJL	op 515,-10	511	
ADEGHIKL	zw.,b	890	
ADEGHILM		579	
ADEGIJKL	b,-10	286	
ADEGIJK	anv?,-10	82	
ADEGILM		669	
ADEGKL	10	76	
ADFGHIJK	??	489	ADFG 2
ADFGHIJK	??	745	
AEFGHIJKLM	b	287	AEFG 14
AEFGHIJKLM	b	434	
AEFGHIJKLM	b	537	
AEFGHIJLM	b	234	
AEFGHIJLM	S/SS,b	248	
AEFGHIJLM	b	465	
AEFGHIJL	b	151	
AEFGHILM	b	596	
AEFGHJLM	S/SS,b	294	
AEFGHKLM	b	47	
AEFGIJLM	S/SS,-10,b	450	
AEFGIKLM	S/SS,-10,b	546	
AEFGIKL	b	261	
AEFGHI	??	420	
BCFGHIJK	3?,??	472	BCFG 4
BCFGHIJ	3?,??	469	
BCFGHIJ	anv?	498	
BCFGHI	??	220	
BEFGHIJLM		257	BEFG 9
BEFGHIKLM	S/SS	756	
BEFGHIKLM	zw.,-10	872	
BEFGIJLM	S/SS,-10	264	
BEFGIJLM	zw.,-10	400	
BEFGIKLM		816	
BEFGIKLM	SS/S	833	
BEFGIKLM		836	
BEFGILM	zw	440	
CDEGHIJKLM		185	CDEG 16
CDEGHIJKLM	b	739	
CDEGHIJKLM		743	
CDEGHIJKLM		815	
CDEGHIJKLM		851	
CDEGHIJLM		575	
CDEGHIKLM	b,-10	367	
CDEGIJKLM		43	
CDEGIJKLM		386	
CDEGIJKLM	b	733	
CDEGIJKLM	b	754	
CDEGHIJK		803	
CDEGHILM	b,-10	401	
CDEGIJKM	anv?,-10	209	
CDEGIJKM	anv?	393	
CDEGIKL	b	373	

CEFGHIJKLM	b	529	CEFG 8
CEFGHIJKLM	zw, b	719	
CEFGHIJKLM	b	886	
CEFGHILM	SS/S, b	109	
CEFGHILM	b	249	
CEFGHILM	b	622	
CEFGIJKL	op. 93, b	91	
CEFGIJLM	b, -10	150	
DEFGHIJKLM	b	266	DEFG 4
DEFGIJKLM	b	759	
DEFGIKLM	S/SS, b	578	
DEFGIK	??	789	
ABFHIJM	3?, ??	487	ABF 1
ACEHIJKLM		436	ACE 7
ACEHIJKM	anv?	543	
ACEHIJLM		329	
ACEHIJLM	SS/S, b	504	
ACEHIJL	b	408	
ACEHIJ	op. 552, S/SS, anv?	459	
ACEILM		158	
ACGHIJLM		272	ACG 4
ACGHIJK	anv?	694	
ACGHIJ	anv?	24	
ACGHIJ	anv?	202	
ADGHIKM	anv?, -10	416	ADG 2
ADGHIJ	anv?	482	
AEFHIJLM	S/SS, b	16	AEF 1
AEGHIJKLM	SS/S, b	277	AEG 22
AEGHIJKLM		523	
AEGHIJLM	b	126	
AEGHIJLM	b	165	
AEGHIJLM	b	452	
AEGHIJLM		580	
AEGHIJLM		690	
AEGHIKLM		283	
AEGHIKLM		550	
AEGHJKLM		449	
AEGHIJL		640	
AEGHIJM	anv?	829	
AEGHJKL	SS/S, b	624	
AEGIJKL	SS/S, b	71	
AEGIJLM	zw	558	
AEGIJLM	b, -10	605	
AEGIKLM	-10	239	
AEGHIJ		311	
AEGHIJ	anv?	693	
AEGILM	b	241	
AEGILM		726	
AEGIJ	anv?, -10	123	
AFGHIJ	??	572	AFG 2
AFG	op. 555, ??	462	
BFGHIJK	??	780	BFG 1
CEGHIJKLM	op. 474, b	323	
CEGHIJKLM		514	
CEGHIJKLM	b	807	
CEGHIJKLM		841	
CEGHIJKL	b	574	

CEGHIJLM	b	604	CEG 18
CEGHIJLM	b	716	
CEGHIJLM		728	
CEGHIKLM	b	187	
CEGHIKLM	b	378	
CEGHIKLM	b,-10	444	
CEGIJKLM		422	
CEGIJKLM	b	638	
CEGIJKLM	b	710	
CEGHIKL	b	583	
CEGIJLM	b,-10	742	
CEGIKLM	b	427	
CEGIKLM	b	680	
CFGHIKM	??	425	CFG 1
DEGIJLM	b	226	DEG 3
DEGIKLM	b	245	
DEGIJK	op.94,b	92	
EFGHIJKLM	S/SS,b	737	EFG 8
EFGHIJKL	b	491	
EFGHIJKM	??	804	
EFGHIJLM	b	235	
EFGHIKLM	b	911	
EFGIJLM	zw.,b	764	
EFGHIJ	b	219	
EFGHIM	b	871	
AEHIJLM	b	14	AE 3
AEHIJLM	b	313	
AEIKM	anv?	447	
CGIJKM	anv?,-10	375	CG 1
EGHIJKLM	SS/S	137	EG 11
EGHIJKLM	-10	435	
EGHIJKLM	SS/S,b	709	
EGHIJKLM	SS/S,b	802	
EGHIJKLM	b	870	
EGHIJLM	b	823	
EGHIJLM	b	848	
EGIJLM	b	752	
EGIKLM	b	916	
EGHIJ	anv?	798	
EGIJM	anv?	267	

Příloha č. 4

Máchovský korpus – varianta č. 3: uspořádání záznamů primárně podle výskytu hlavních vlastností, sekundárně podle míry jejich realizace

ABCDEFGHIJKLM	(op.653), S/SS	611	ABCDEFGHIJ 83
ABCDEFGHIJKLM		548	
ABCDEFGHIJKLM		660	
ABCDEFGHIJKLM		270	
ABCDEFGHIJK	anv?	1	
ABCDEFGHIJK	??	4	
ABCDEFGHIJKLM		125	
ABCDEFGHIJKLM	(op.587)	584	
ABCDEFGHIJKLM		651	
ABCDEFGHIJKL	op.169	7	
ABCDEFGHIJKL		895	
ABCDEFGHIJKLM		246	
ABCDEFGHIJKLM	-10	305	
ABCDEFGHIJKLM	-10	549	
ABCDEFGHIJKLM		666	
ABCDEFGHIKLM	anv?	874	
ABCDEFGHIKLM		522	
ABCDEFGHIJKL	-10	2	
ABCDEFGHIKLM	zw.	8	
ABCDEFGHIKLM	10	544	
ABCDEFGHILM		873	
ABCDEFGHIK	??	302	
ABCDEFGHIJKLM		292	
ABCDEFGHIJKLM		508	
ABCDEFGHIKLM		458	
ABCDEFGHIKLM		524	
ABCDEFGHIILM		299	
ABCDEFGHIKLM	S/SS	143	
ABCDEFGHIJ	anv?	749	
ABCDEFGHIJKLM		116	
ABCDEFGHIJKLM		518	
ABCDEFGHIJKLM	-10	866	
ABCDEFGHIJKLM	-10	896	
ABCDEFGHIJLM	S/SS	275	
ABCDEFGHIJLM	-10	433	
ABCDEFGHIJLM		588	
ABCDEFGHIJLM		839	
ABCDEFGHIKLM		132	
ABCDEFGHIKLM		423	
ABCDEFGHIJKLM		437	
ABCDEFGHIJK		68	
ABCDEFGHIJM	anv?	830	
ABCDEFGHIKL		492	
ABCDEFGHIJLM		112	
ABCDEFGHIKLM	SS/S	428	
ABCDEFGHIKL	10	70	
ABCDEFGHIJM	3?,??	455	
ABCDEFGHIK	??	698	
ABCDEFGHIKLM	zw.	441	
ABCDEFGHIKLM	zw.,-10	540	
ABCDEFGHIJK	anv?	389	
ABCDEFGHIJLM	(op.652),-10	610	
ABCDEFGHIKLM	anv?	740	
ABCDEFGHIK	S/SS, -10,anv?	50	
ABCDEFGHIKL		568	
ABCDEFGHIJKL	10	89	
ABCDEFGHIJM	anv?	665	
ABCDEFGHIJKL		20	
ABCDEFGHIJKLM	SS/S	762	
ABCDEFGHIJKLM	-10	867	
ABCDEFGHIKLM	-10	297	
ABCDEFGHIKL	-10	463	
ABCDEFGHIJKLM		581	
ABCDEFGHIJKLM		585	

ABCDEFGHIJKLM		827	
ABCDEFGHIJKLM	-10	888	
ABCDEFGHIJKLM		914	
ABCDEFGHIJKM	anv?	426	
ABCDEFGHIJLM	op.517	513	
ABCDEFGHIJLM		828	
ABCDEFGHIJL		738	
ABCDEFGHIJL		778	
ABCDEFGHIJM	3?,7?	906	
ABCDEFGIJKM	7?,-10	371	
ABCDEFGIJLM	S/SS	255	
ABCDEFGIJLM		659	
ABCDEFGIKLM	-10	139	
ABCDEFGHIK		678	
ABCDEFGIJK		801	
ABCDEFGILM		415	
ABCDEFGILM	-10	442	
ABCDEFGILM		562	
ABCDEFGILM		859	
ABCDEFHIJKLM	S/SS	448	
ABCDEFHIJKLM	SS/S	757	
ABCDEFHIJKL		55	
ABCDEFIJKLM	SS/S	457	ABCDEF 7
ABCDEFHIKM	3?,7?	706	
ABCDEFIJKLM	op.696,S/SS	418	
ABCDEFIJK	SS/S,7?	783	
ABCDEGHIKLM		862	
ABCDEGIKLM		421	
ABCDEGHIJKLM		560	
ABCDEGHIJKLM		820	
ABCDEGHIJKL		805	
ABCDEGHIKL		256	ABCDEG 12
ABCDEGIJKL		707	
ABCDEGIKLM		705	
ABCDEGHIJKM	anv?	822	
ABCDEGIKLM	-10	618	
ABCDEGIM	anv?	271	
ABCDEGHIJKLM		243	
ABCDFGHIJKM	7?	539	
ABCDFGHIKLM	SS/S	582	
ABCDFGHIJK	7?	771	
ABCDFGHIKM	op.634,anv?	630	
ABCDFGIK	7?	288	
ABCDFGHIJK	anv?	42	
ABCDFGHIJK	anv?	772	
ABCDFGHIJK	10,anv?	904	
ABCDFGHIJK	3?,7?	280	ABCDFG 18
ABCDFGHIK	op.85, 3?,7?	75	
ABCDFGHIJ	7?	254	
ABCDFGIJ	7?	787	
ABCDFGHIJK	3?,7?	310	
ABCDFGIJK	3?,7?	779	
ABCDFGHI	3?,7?	221	
ABCDFGHIJ	3?,7?	215	
ABCDFGHIJ	3?,7?	826	
ABCDFGIM	10,anv?	232	
ABCEFGHIJLM		627	
ABCEFGHIJLM	S/SS,-10	661	
ABCEFGHIKLM		545	
ABCEFGHIJL	(op.29,op.188)	5	
ABCEFGHIJL		60	
ABCEFGHILM	-10	363	
ABCEFGHILM		464	
ABCEFGIJLM	-10	361	

ABCEFGIJK	S/SS, anv?	368	ABCEFG 65	
ABCEFGHIJKLM		509		
ABCEFGHIJKLM		714		
ABCEFGHIJKLM		897		
ABCEFGHIJKL		54		
ABCEFGHIJKM	S/SS, anv?	196		
ABCEFGHIJLM		130		
ABCEFGHIKLM		194		
ABCEFGHIKLM	-10	593		
ABCEFGHIJM	SS/S, 7?	398		
ABCEFGHIJM	anv?	809		
ABCEFGHIKM	op. 695, anv?	417		
ABCEFGIJLM		478		
ABCEFGIKLM		328		
ABCEFGHIJ	anv?	78		
ABCEFGHIJ	anv?	477		
ABCEFGHIL		77		
ABCEFGHI	anv?	334		
ABCEFGHIJKLM		850		
ABCEFGHIJKLM	S/SS	114		
ABCEFGHIJM	anv?	170		
ABCEFGHIJM	op. 635, S/SS, anv?	631		
ABCEFGHIJLM	S/SS	613		
ABCEFGHIJK	anv?	626		
ABCEFGHIJM	anv?	636		
ABCEFGHIJM	S/SS, anv?	846		
ABCEFGHILM	zw, 10	488		
ABCEFGHILM	zw	857		
ABCEFGIJLM	zw, -10	372		
ABCEFGIKLM	S/SS, -10	589		
ABCEFGIKM	7?	744		
ABCEFGHI	7?, -10	390		
ABCEFGHIJKLM		735		
ABCEFGHIJL	-10	282		
ABCEFGHILM	op. 688, S/SS	397		
ABCEFGHJLM		486		
ABCEFGHIJ	anv?	817		
ABCEFGIJL		84		
ABCEFGHIJKLM		129		
ABCEFGHIJKLM		295		
ABCEFGHIJKLM		317		
ABCEFGHIJKL	op. 208	205		
ABCEFGHIJLM		34		
ABCEFGHIJLM		253		
ABCEFGHIJLM		322		
ABCEFGHIJLM	S/SS	475		
ABCEFGHIJLM	S/SS	712		
ABCEFGHIJL		17		
ABCEFGHIJL		191		
ABCEFGHIJL		410		
ABCEFGHIJM	3?, 7?	501		
ABCEFGIJLM	-10	229		
ABCEFGIJLM		689		
ABCEFGIKLM		242		
ABCEFGHIJ	3?, 7?	122		
ABCEFGHIJ	anv?	776		
ABCEFGHIJ	-10	794		
ABDEFGHIJKLM	SS/S	73		ABDEFG 17
ABDEFGJ	7?	293		
ABDEFGHIJKLM	op. 40	35		
ABDEFGHIJKLM		338		
ABDEFGIKL	-10	30		
ABDEFGHIJKM	anv?	92		
ABDEFGHIJLM		590		
ABDEFGHIJM	anv?	74		
ABDEFGHIKLM		379		
ABDEFGHIJL		198		
ABDEFGIJLM		367		

ABDEFGIJLM		751	
ABDEFGIJK	3?, 7?, -10	56	
ABDEFGHIJK	??	312	
ABDEFGIKL	-10	606	
ABDEFGHIJKM	??	521	
ABDEFGIK	-10	296	
ACDEFGHIJKLM	b	691	ACDEFG 37
ACDEFGHIKLM	b	113	
ACDEFGIJKLM	b	414	
ACDEFGIKLM	b	617	
ACDEFGHIJKLM	b	51	
ACDEFGHIJKLM	10.b	879	
ACDEFGHIJLM	b	285	
ACDEFGHIKLM	b	600	
ACDEFGIJKLM	b	702	
ACDEFGHIKLM	b	855	
ACDEFGHIJKLM	b,-10	865	
ACDEFGHIKLM	b,-10	263	
ACDEFGHIKLM	b,-10	565	
ACDEFGHIJM	??	770	
ACDEFGHIK	??	96	
ACDEFGIKM	??	864	
ACDEFGHIJKLM	b,-10	641	
ACDEFGHIJKL	b,-10	495	
ACDEFGHIJK	??	813	
ACDEFGHIKM	??	265	
ACDEFGIK	b,-10	27	
ACDEFGIKLM	b	536	
ACDEFGIKLM	zw.,b	700	
ACDEFGHIJKLM	b	383	
ACDEFGHIJKLM	op.650,b	645	
ACDEFGHIJKLM	b	907	
ACDEFGHIJKL	b	625	
ACDEFGHIJLM	b	405	
ACDEFGHIJLM	b	671	
ACDEFGHIJK	??,-10	708	
ACDEFGHIJL	b	120	
ACDEFGIKLM	b,-10	424	
ACDEFGIKLM	b,-10	430	
ACDEFGIKLM	S/SS,b	616	
ACDEFGHIK	??	913	
ACDEFGI	(op.355),??,-10	341	
ACDEFGI	??,-10	439	
BCDEFGHIJKLM		736	BCDEFG 8
BCDEFGHIJLM		563	
BCDEFGIKLM		824	
BCDEFGHIKLM		894	
BCDEFGIJKLM		854	
BCDEFGHIJL		785	
BCDEFGIKLM		882	
BCDEFGHIL		454	
ABCDEHIJKLM		861	ABCDE 1
ABCDFHIJ	??	97	ABCDF 1
ABCDGHIJK	anv?	768	ABCDG 2
ABCDGHIM	anv?	721	
ABCFHIJM	S/SS,anv?	484	ABCEF 7
ABCFHILM		156	
ABCFHIJLM	S/SS	403	
ABCFHIJM	3?,??	456	
ABCFIKLM	SS/S	66	
ABCFIJM	3?,??	212	
ABCFI	3?,??	443	

ABCEGHIJKLM		755	ABCEG 6
ABCEGHILM		409	
ABCEGHIL		12	
ABCEGIKLM		741	
ABCEGILM	-10	476	
ABCEGILM	zw., -10	534	
ABCFGIKLM		370	ABCFG 19
ABCFGHIJ	anv?	453	
ABCFGHIJ	??	505	
ABCFGHIJ	(op.553),3?,??	460	
ABCFGHIJ	3?,??	541	
ABCFGHIJ	op.782,3?,??	774	
ABCFGHIKM	anv?	381	
ABCFGHIJ	anv?	9	
ABCFGHIJ	??	387	
ABCFGHIJ	??,-10	485	
ABCFGHIJ	??,-10	493	
ABCFGHIJ	??	777	
ABCFGHJ	??	330	
ABCFGHIJ	op.346,anv?	331	
ABCFGHIJ	op.351,anv?	337	
ABCFGHIJ	??	471	
ABCFGHIJ	3?,??	479	
ABCFGHJK	anv?	775	
ABCFGHJ	anv?	786	
ABDEFHIJKLM	S/SS	138	ABDEF 2
ABDEFIKM	3?,??	701	
ABDEGIJM	anv?	276	ABDEG 3
ABDEGIJLM	op.682	392	
ABDEGIKM	anv?	561	
ABDFGHIJK	op.348,3?,??	333	ABDFG 2
ABDFGHIJK	(op.206),??	203	
ABEFGHIJLM		573	ABEFG 25
ABEFGHIJLM		103	
ABEFGHIJLM		466	
ABEFGHIJLM		468	
ABEFGHIJLM	-10	845	
ABEFGHIJL	(op.362)	358	
ABEFGHILM	SS/S	321	
ABEFGHIM	anv?,-10	382	
ABEFGIJL	-10	230	
ABEFGHIJKLM	op.654,S/SS	612	
ABEFGHIJLM	S/SS	195	
ABEFGHIJK	??	65	
ABEFGHIJM	anv?	259	
ABEFGHIJM	anv?	602	
ABEFGHIKL	zw.	52	
ABEFGIJLM	S/SS	240	
ABEFGHIJ	S/SS,anv?	483	
ABEFGIJK	anv?	377	
ABEFGI	zw	11	
ABEFGI	??	349	
ABEFGHIKLM		90	
ABEFGIJLM	op.763,S/SS,-10	569	
ABEFGHIJKLM		819	
ABEFGHIJLM		376	
ABEFGIJL		306	
ACDEFIKLM	b	64	ACDEF 2
ACDEFHIJKLM	b	852	
ACDEGHIJKM	anv?	567	
ACDEGHIJLM	b	155	

ACDEGIJKLM	b	61
ACDEGIJKLM	b	62
ACDEGIJKLM	op. 181, b	145
ACDEGIJKLM		566
ACDEGHIJKLM	b, -10	892
ACDEGHIJKLM	10, b	915
ACDEGHIJKL	b	49
ACDEGHIKLM	b	119
ACDEGHIKLM	op 729, b	281
ACDEGIJKLM		162
ACDEGHIJK	anv?	891
ACDEGHIKL	b	46
ACDEGHIKL	b	69
ACDEGHKM	anv?	531
ACDEGIJL		33
ACDEGIKL	b	21
ACDEGHIJKLM		28
ACDEGHIJKLM	op. 183, b	147
ACDEGHIJKLM	b, -10	849
ACDEGHIJKL	b	63
ACDEGHIJKL	b	603
ACDEGHIJLM		250
ACDEGHIJLM	b	672
ACDEGHIJLM	b	847
ACDEGIJKLM		186
ACDEGIJKLM	b	525
ACDEGHILM		159
ACDEGIKLM	b	664
ACDEGHIKLM	b	910
ACDEGIJLM	-10	224
ACDEGHIJKLM	b	750
ACDEGHIJKL	b	44
ACDEGHIJKL	b	83
ACDEGHIJKL	b	905
ACDEGHIJLM	op. 168, (op. 148, op. 189)	6
ACDEGHIJLM		608
ACDEGHIJLM	b	814
ACDEGHJKLM	b	692
ACDEGIJKLM	b, -10	10
ACDEGHIJL	b	273
ACDEGHIJM	anv?	832
ACDEGHILM	b	646
ACDEGIKLM		117
ACDEGKLM	b	176
ACDEGHIJKLM	b	615
ACDEGHIJKLM	b	880
ACDEGHIKLM		767
ACDEGIKLM		262
ACDEGIKLM	-10	551
ACDEGIKLM	b	875
ACDEGHIJKLM	op. 686	395
ACDEGHIJKLM	b	510
ACDEGHIJKLM	10, b	825
ACDEGHIJKLM	o	902
ACDEGHIKLM		278
ACDEGHIJK	o, -10	889
ACDEGHKLM	o	908
ACDEGIKLM	o, -10	303
ACDEGILM		557
ACDEGHI	anv?	790
ACDEGIJ	anv?	358
ACDEGI	anv?, -10	734
ACDEGHIJKLM	b	39
ACDEGHIJKLM	b	127
ACDEGHIJKLM	-10	201
ACDEGHIJKLM		407
ACDEGHIJKLM	b, -10	145
ACDEGHIJKLM	-10	528
ACDEGHIJKLM		369

ACDEG 97

ACDEGHIJKL	zw.,b	834	
ACDEGHIJKL		840	
ACDEGHIJLM	-10	502	
ACDEGHIJLM		533	
ACDEGHIJLM	b	662	
ACDEGHIJLM	b	725	
ACDEGHIKLM	b	731	
ACDEGHIKLM	b,-10	753	
ACDEGHIKLM		821	
ACDEGIJKLM	S/SS, -10,b	180	
ACDEGIJKLM	b,-10	238	
ACDEGIJKLM	b,-10	717	
ACDEGHIJK	b	58	
ACDEGHIJK	anv?,-10	883	
ACDEGHIJM	anv?,-10	507	
ACDEGHIKL		429	
ACDEGIKLM	zw , -10,b	557	
ACDEGIKLM		683	
ACDEGIKLM	-10	703	
ACDEGIKLM		732	
ACDEGIJK	op.353,-10,b	339	
ACDEGIJK	10	748	
ACDEGIJL	b	795	
ACDEGIKL	b,-10	290	
ACDEGIL	b,-10	765	
ACDEGI	anv?,-10	623	
ACDFGHIJKM	??	758	
ACDFGHIJK	??	22	
ACDFGHIJK	op.647,??	643	
ACDFGHIJM	??	152	ACDFG 7
ACDFGHIJ	??	494	
ACDFGHIJ	??	766	
ACDFGHIK	??, -10	173	
ACEFGHIJ	??	320	
ACEFGHIJLM	b	31	
ACEFGHIJLM	b	128	
ACEFGHIJM	??	856	
ACEFGHILM	b	141	
ACEFGIJLM	10,b	131	
ACEFGIKLM	b	374	
ACEFGHIJLM	b	912	
ACEFGHIJL	S/SS,b	99	
ACEFGHIJM	??	438	
ACEFGHIJM	??	679	
ACEFGIJL	b	384	
ACEFGHIJKLM	b	649	
ACEFGHIJKLM	S/SS,b	684	
ACEFGHIJKL	b	171	
ACEFGHIJKM	??	884	
ACEFGHIJKM	b,-10	901	
ACEFGHIJLM	b,-10	406	
ACEFGHIJLM	b	727	
ACEFGHIJLM	b	835	
ACEFGHIJLM	S/SS,b	844	
ACEFGHIJK	??	837	
ACEFGHIJM	??	585	
ACEFGHIJM	??	788	
ACEFGHILM	b	718	
ACEFGHJLM	b	860	
ACEFGHIJ	b,-10	797	
ACEFGHIM	??	388	
ACEFGHJL	b,-10	858	
ACEFGIJK	??,-10	681	
ACEFGIJL	b	365	
ACEFGIJ	??	399	
ADEFGHILM	b	713	

ADEFGHIJLM	S/SS,b	30	ADEFG 5
ADEFGHIJLM	b	247	
ADEFGHIKLM	b	178	
ADEFGILM	b,-10	451	
BCDEFHIJKLM	S/SS	133	BCDEF 1
BCDFGIJ	anv?	499	BCDFG 4
BCDFGHIJ	3?,7?	481	
BCDFGHI	anv?	842	
BCDFGIK	7?	210	
BCEFGHIJKL	S/SS	411	BCEFG 21
BCEFGIJKM	S/SS,-10,anv?	730	
BCEFGILM	zw,-10	747	
BCEFGIL	zw	799	
BCEFGHIJL		639	
BCEFGHILM		161	
BCEFGHIJKLM		609	
BCEFGHIJKL		319	
BCEFGHIJKL		642	
BCEFGHIJLM		467	
BCEFGHIJLM		670	
BCEFGHIKLM	SS/S	419	
BCEFGHIJM	7?,-10	149	
BCEFGHILM		101	
BCEFGIJKL		806	
BCEFGIJLM		500	
BCEFGIJLM		677	
BCEFGIJLM		810	
BCEFGIJLM	S/SS	853	
BCEFGIKLM		887	
BCEFGIKM	anv?	369	
BDEFGHIKLM	S/SS	431	BDEFG 4
BDEFGHIJKLM		760	
BDEFGHIJK	anv?	903	
BDEFGIJKL		38	
CDEFGHIJLM	b	526	CDEFG 7
CDEFGIK	7?	885	
CDEFGHIJKL	b	118	
CDEFGHIKLM	op.648,b	644	
CDEFGHIJK	7?	57	
CDEFGHIKL	b	503	
CDEFGHIK	op.308,op.309,7?	307	
ABCEHIJLM		72	ABCE 1
ABCFSIJ	op.352,anv?	338	ABCF 1
ABCGHIJ	anv?	470	ABCG 1
ABEFHIJKLM		591	ABEF 6
ABEFHIJKLM		619	
ABEFHIJKLM	SS/S	520	
ABEFIJLM	zw	284	
ABEFHIJKLM	S/SS	722	
ABEFIJLM		100	
ABFGHIJ	anv?	527	ABFG 7
ABFGHI	op.356,-10,anv?	342	
ABFGHIJK	SS/S,7?	446	
ABFGHI	7?	18	
ABFGIJ	7?	13	
ABFGHIJLM		174	
ABFGI	3?,7?	335	

ACDEHIJKLM	b	868	ACDE 5
ACDEHIJKLM	b	878	
ACDEIK		19	
ACDEJKLM	b	108	
ACDEHIJKLM		432	
ACDGHKIM	anv?	314	ACDG 4
ACDGIKL	b	808	
ACDGHJL		344	
ACDGHK	anv?	121	
ACEFHIJL	b	577	ACEF 1
ACEGHILM	b	594	ACEG 107
ACEGHJLM		597	
ACEGIJLM	-10	104	
ACEGIKLM	b	163	
ACEGHIJ	anv?	318	
ACEGILM	b	105	
ACEGHJ	anv?	359	
ACEGHIJKLM	SS/S,b	559	
ACEGHIJKLM	SS/S,10,b	663	
ACEGHIJKLM	b	715	
ACEGHIJKL		564	
ACEGHIJKM	anv?	877	
ACEGHIJLM		32	
ACEGHIJLM	b	48	
ACEGHIJLM	S/SS	142	
ACEGHIJLM	b	402	
ACEGHIJLM		547	
ACEGHIJLM		595	
ACEGHIJLM	b	699	
ACEGHJKLM		876	
ACEGHIJL	b	496	
ACEGHIJL	b	528	
ACEGHIJM	op.231,anv?	228	
ACEGHIJM	anv?	380	
ACEGHIJM	anv?	811	
ACEGHILM		102	
ACEGHILM		107	
ACEGHILM	b	110	
ACEGHILM	b	711	
ACEGIJLM	b	233	
ACEGIKLM	SS/S,-10,b	364	
ACEGIKLM	b,-10	404	
ACEGHJL	b	360	
ACEGHIJLM	SS/S,b	111	
ACEGHIJLM	SS/S,b	160	
ACEGHIJLM	b	252	
ACEGHIJLM	SS/S,-10	357	
ACEGHIJLM		535	
ACEGHIJLM	b	601	
ACEGHIJLM	S/SS,b	632	
ACEGHIJLM	b	668	
ACEGHIKLM	S/SS,-10,b	134	
ACEGHIKLM	b	697	
ACEGHJKLM	b	900	
ACEGHIJK	anv?	881	
ACEGHIJL		598	
ACEGHIJL		621	
ACEGHIJL	b	831	
ACEGHILM		157	
ACEGIJKL	SS/S,-10,b	576	
ACEGIJLM	b	570	
ACEGHIJ	anv?	396	
ACEGHIJKLM	b	15	
ACEGHIJKLM	b	304	
ACEGHIJKLM	b	394	
ACEGHIJKLM	b	490	

ACEGHIJKLM	b	530	
ACEGHIJLM	b	172	
ACEGHIJLM	SS/S, -10,b	190	
ACEGHIJLM	b	289	
ACEGHIJLM	b	301	
ACEGHIJLM	b	316	
ACEGHIJLM	b	324	
ACEGHIJLM	SS/S, -10,b	532	
ACEGHIJLM		599	
ACEGHIJLM	op.633,b	629	
ACEGHIJLM	b	656	
ACEGHIJLM	op.674,b	673	
ACEGHIJLM		675	
ACEGHIJLM	b	676	
ACEGHIJLM	b	792	
ACEGHIJLM	b	812	
ACEGHIJLM		898	
ACEGHIKLM	SS/S,b	637	
ACEGIJKLM	b	315	
ACEGIJKLM		723	
ACEGHIJL	b	193	
ACEGHIJL		227	
ACEGHIJL	op.781,(op.793),10,b	773	
ACEGHIJL		791	
ACEGHIJM	anv?	687	
ACEGHIJM	anv?	720	
ACEGHIJM	anv?	800	
ACEGHIKL	op.354,b	340	
ACEGHILM		115	
ACEGHJLM	b	893	
ACEGIJLM	SS/S, -10,b	166	
ACEGIJLM	b	298	
ACEGIJLM	zw.,b	614	
ACEGHIJ	-10	480	
ACEGHIJ	anv?	506	
ACEGIJL	b	260	
ACEGIKL	SS/S,-10,b	345	
ACEGILM		167	
ACEGILM	b,-10	269	
ACEGILM	b	300	
ACEGILM	SS/S,-10,b	326	
ACEGILM	b	366	
ACEGILM	(op.554),b	461	
ACEGILM	b,-10	556	
ACEGILM	b,-10	586	
ACEGJLM	b,-10	538	
ACEGHI	op.207,anv?	204	
ACEGIJ	anv?,10	79	
ACEGIL	b,-10	724	
ACEGIM	S/SS,anv?	268	
ACEGI	anv?,-10	620	
ACFGHIJKM	??	391	
ACFGHIJM	op.516,??	512	
ACFGHIJ	??	53	
ACFGHIJ	op.347,??	332	
ACFGHIJ	??	818	
ACFGHIJ	??	843	
ACFGIKM	??	519	
ACFGHI	??	214	
ACFGHI	op.350,??	336	
ACFGHI	??,-10	343	
ADEFIKLM	zw., -10,b	184	ADEF 1
ADEGHIJKLM	SS/S,-10,b	592	
ADEGIJKLM	b	41	
ADEGHIJKLM	b	761	
ADEGHIJKLM	b	542	

ADEGHIJLM	b,-10	26	A DEG 23
ADEGHIJLM	b	86	
ADEGHIKLM	op.182	146	
ADEGHIKLM	b	863	
ADEGIJKLM	SS/S,-10	237	
ADEGIJKLM	b	327	
ADEGHIJL	b	59	
ADEGIJK	anv?,-10	82	
ADEGILM		669	
ADEGIJKL	b,-10	286	
ADEGHIJLM		899	
ADEGHIKLM	zw .b	291	
ADEGIJKLM		135	
ADEGIJKLM	b,-10	607	
ADEGHIKL	zw .b	890	
ADEGHILM		579	
ADEGKL	10	76	
ADEGHIJLM		655	
ADEGHIJL	op.515,-10	511	
ADFGHIJK	??	489	A DFG 2
ADFGHIJK	??	745	
AEFGHIJKLM	b	537	A EFG 14
AEFGIKLM	S/SS,-10,b	546	
AEFGHIJKLM	b	287	
AEFGHIJL	b	151	
AEFGHIJKLM	b	434	
AEFGIJLM	S/SS,-10,b	450	
AEFGHI	??	420	
AEFGHIJLM	b	234	
AEFGHIJLM	S/SS,b	248	
AEFGHIJLM	b	465	
AEFGHILM	b	596	
AEFGHJLM	S/SS,b	294	
AEFGHKLM	b	47	
AEFGIKL	b	261	
BCFGHIJK	3?,??	472	B CFG 4
BCFGHIJ	3?,??	469	
BCFGHIJ	anv?	498	
BCFGHI	??	220	
BEFGHIKLM	zw ,-10	872	B EFG 9
BEFGIJLM	S/SS,-10	264	
BEFGIJLM	zw ,-10	400	
BEFGIKLM	SS/S	833	
BEFGILM	zw	440	
BEFGHIJLM		257	
BEFGHIKLM	S/SS	756	
BEFGIKLM		816	
BEFGIKLM		836	
CDEGHIJKLM		185	C DEG 16
CDEGHIJKLM		743	
CDEGHIJKLM		851	
CDEGHIJLM		575	
CDEGIJKLM		43	
CDEGIJKLM	b	733	
CDEGIJKLM	b	754	
CDEGHILM	b,-10	401	
CDEGHIJKLM	b	739	
CDEGHIJKLM		815	
CDEGHIKLM	b,-10	367	
CDEGIJKLM		386	
CDEGHIJK		803	
CDEGIJKM	anv?,-10	209	
CDEGIJKM	anv?	393	
CDEGIKL	b	373	

CEFGHIJKLM	zw, b	719	CEFG 8
CEFGHILM	SS/S, b	109	
CEFGHIJKLM	b	529	
CEFGHIJKLM	b	886	
CEFGHILM	b	249	
CEFGHILM	b	622	
CEFGIJKL	op 93, b	91	
CEFGIJLM	b, -10	150	
DEFGHIJKLM	b	266	DEFG 4
DEFGIKLM	S/SS, b	578	
DEFGIJKLM	b	759	
DEFGIK	??	789	
ABFHIJM	37, ??	487	ABF 1
ACEHIJL	b	408	ACE 7
ACEILM		158	
ACEHIJKLM		436	
ACEHIJLM	SS/S, b	504	
ACEHIJ	op 552, S/SS, anv?	459	
ACEHIJKM	anv?	543	
ACEHIJLM		329	
ACGHIJLM		272	ACG 4
ACGHIJK	anv?	694	
ACGHIJ	anv?	24	
ACGHIJ	anv?	202	
ADGHIKM	anv?, -10	416	ADG 2
ADGHIJ	anv?	482	
AEFHIJLM	S/SS, b	16	AEF 1
AEGIJLM	b, -10	605	AEG 22
AEGILM		726	
AEGIJKL	SS/S, b	71	
AEGIJ	anv?, -10	123	
AEGHIJLM	b	165	
AEGHIJLM		690	
AEGHJKLM		449	
AEGIKLM	-10	239	
AEGHIJKLM	SS/S, b	277	
AEGHIJKLM		523	
AEGHIJLM	b	126	
AEGHIJLM	b	452	
AEGHIJLM		580	
AEGHIKLM		283	
AEGHIKLM		550	
AEGHIJL		640	
AEGHIJM	anv?	829	
AEGHJKL	SS/S, b	624	
AEGIJLM	zw	558	
AEGHIJ		311	
AEGHIJ	anv?	693	
AEGILM	b	241	
AFGHIJ	??	572	AFG 2
AFG	op. 555, ??	462	
BFGHIJK	??	780	BFG 1
CEGHIJKLM		841	
CEGHIKL	b	583	
CEGIKLM	b	427	
CEGIKLM	b	680	
CEGHIJKLM	op. 474, b	323	

CEGHIJKLM		514	CEG 18
CEGHIJKLM	b	807	
CEGHIJKL	b	574	
CEGHIJLM	b	604	
CEGHIJLM	b	716	
CEGHIJLM		728	
CEGHIKLM	b	187	
CEGHIKLM	b	378	
CEGHIKLM	b,-10	444	
CEGIJKLM		422	
CEGIJKLM	b	638	
CEGIJKLM	b	710	
CEGIJLM	b,-10	742	
CFGHIKM	??	425	CFG 1
DEGIJLM	b	226	DEG 3
DEGIKLM	b	245	
DEGIJK	op 94,b	92	
EFGHIJKLM	S/SS,b	737	EFG 8
EFGIJLM	zw.,b	764	
EFGHIJKL	b	491	
EFGHIJKM	??	804	
EFGHIJLM	b	235	
EFGHIKLM	b	911	
EFGHIJ	b	219	
EFGHIM	b	871	
AEHIJLM	b	313	AE 3
AEIKM	anv?	447	
AEHIJLM	b	14	
CGIJKM	anv?,-10	375	CG 1
EGHIJKLM	SS/S	137	EG 11
EGHIJKLM	b	870	
EGHIJLM	b	823	
EGIJLM	b	752	
EGIJM	anv?	267	
EGHIJKLM	-10	435	
EGHIJKLM	SS/S,b	709	
EGHIJKLM	SS/S,b	802	
EGHIJLM	b	848	
EGIKLM	b	916	
EGHIJ	anv?	798	

Příloha č. 5 – seznam Máchových potenciálních aliteračních veršů

1. Nešťastný, || jenž v nouzi lká, (S||S0) (Máj-dedik. báseň, v.2)
2. statné Čechů || srdce máš! (S0||S0) (Máj-dedik. báseň, v.20)
4. Věrný Čech jsi — || vlastenec (S0||S) (Máj-dedik. báseň, v.39)
5. Byl pozdní večer — || první máj — (S0||S0) (Máj, v.1)
6. Hrdliččin zval || ku lásce hlas, (S0||0S) (Máj, v.3)
7. zvučelo temně || tajný bol, (0S||S0) (Máj, v.10)
8. a slunce jasná || světů jiných (S_aS_b||S_aS_b) (Máj, v.12)
9. bloudila || blankytnými pásy, (S||S0) (Máj, v.13)
10. I v světy jich || v oblohu skvoucí (S(0)||0S) (Máj, v.15)
11. Dál blyštil || bledý dvorů stín, (S_bS_a||S_aS_b0) (Máj, v.26)
12. potokem spěchá. || Vře plnou — (S0||0S) (Máj, v.35)
13. Dále zeleně || zakvítá, (0S||S) (Máj, v.42)
14. umdlelý dívka || zrak upírá; (S0||0S) (Máj, v.46)
15. půvabný žal || i smutek psala. — (S0||0S) (Máj, v.54)
16. Tak zašel dnes || dvacátý den, (0S||SS) (Máj, v.55)
17. v krajinu tichou || kráčí sen. (S0||S0) (Máj, v.56)
18. nad modrými horami || mihá. (S0||S) (Máj, v.59)
19. „On nejde! — || již se nevrátí! — ((0)S||0S) (Máj, v.60)
20. bolestný srdcem || bije cit, (S0||S0) (Máj, v.63)
21. V slzích se zhlíží || hvězdný svit, (S0||0S) (Máj, v.66)
22. co padající hvězdy || hynou; (0S||S) (Máj, v.69)
24. větyrek || bílým šatem vlaje. (S||00S) (Máj, v.73)
26. nad stromů noc; || její bílý stín (S0||0S) (Máj, v.112)
27. Tak skoná || strašný lesů pán! — ((0)S||S00) (Máj, v.126)
28. Tiché jsou vlny, || temný vod klín, (0S||0S0) (Máj, v.135)
29. Je pozdní večer — || první máj — (S0||S0) (Máj, v.140)

30. Zve k lásky **hrám** || **hrdliččin hlas**: (00S||SS) (Máj, v.142)
31. Kol bílé **věže** || **větry hrají**, (0S||S0) (Máj, v.152)
32. Na bílé **zdě** || **stříbrnou zář** (0S||0S) (Máj, v.154)
33. neb jasna **měsíce** || **světlá moc** (0S||0S) (Máj, v.157)
34. **proletši se změni** || **v pološerou noc.** (S0||S0) (Máj, v.159)
35. Po **měsíce tváři** || **jak mračna jdou**, (S0||S0) (Máj, v.168)
38. Od svého **otce** || **v svět vyhnán** ((S)0||S0) (Máj, v.200)
39. a **poznáv svůdce** || **dívky padlé** (S0||0S) (Máj, v.208)
40. po **měsíce tváři** || **jak mračna jdou**, (S0||S0) (Máj, v.218)
41. „Sok — otec můj! || **vrah — jeho syn**, (S0||0S) (Máj, v.221)
42. **pronesl** || **pomstu dvojí.** (S||S0) (Máj, v.224)
43. Ne **vinou svou!** — || **V života sen** (0(S)||0S) (Máj, v.229)
44. **Hrůzou umírá** || **vězně hlas** (S0||0S) (Máj, v.236)
46. **daleké kobky** || **zajme klín**, (0S||0S) (Máj, v.239)
47. **nocí řinčí** || **řetězů hřmot**, (0S||S0) (Máj, v.246)
48. **zalétá ven** || **za hluky vod.** — (0S||0S) (Máj, v.248)
49. **Ouplný měsíc** || **přikryl mrak**, (0S||0S) (Máj, v.249)
50. **Jak světlo —** || **stín se střídá!** (S||SS) (Máj, v.256)
51. **ohromna ptáka** || **perut' dlouhá —** (0S||S0) (Máj, v.266)
52. **Slyš! Za horami** || **sladký hlas** (S_aS_b||S_aS_b) (Máj, v.269)
53. i **noční dálka** || **dřímá.** (0S||S) (Máj, v.274)
54. **Vězeň zapomněl** || **vlastních muk**, (S0||S0) (Máj, v.275)
55. **hluboké ticho.** — || **V hloubi muk** (S0||S0) (Máj, v.284)
56. **či spaní je** || **bez snění?** (S||S) (Máj, v.290)
57. **Či po čem tady** || **toužil jsem** ((0)(S)||S) (Máj, v.294)
58. **zítřejší den** || **mi zjeví?** (S0||(0)S) (Máj, v.296)
59. **Zhasla měsíce** || **světlá moc** (0S||0S) (Máj, v.300)
60. **Umlkl vítr,** || **vody hluk**, (0S||S0) (Máj, v.304)

61. Pryč, **myšlenko!**“ — || A citu **moc** (0S||0S) (Máj, v.310)
62. Pryč, **myšlenko!**“ — || A hrůzy **moc** (0S||0S) (Máj, v.321)
63. **Hluboké** ticho. — || Kapky **hlas** (S0||0S) (Máj, v.323)
64. „Temnější **noc!** — — — || Zde v **noční klín** (0S||S0) (Máj, v.325)
65. **pouhá** jen tma || **přebývá.** (S0||S) (Máj, v.329)
66. **nemine noc,** || **nevstane den,** (SS||S0) (Máj, v.332)
68. **pouhé** tam || **prázdnó** zívá. — (S(0)||S0) (Máj, v.339)
69. To smrtelný je || **mysle sen,** ((0)S|| 0S) (Máj, v.342)
70. **Strážného** vzbudil || **strašný hřmot,** (S0||S0) (Máj, v.352)
71. Od sloupu k sloupu || **lampy svit** (SS||0S) (Máj, v.356)
72. **polou** sedě || a **kleče půl** (S0||0S) (Máj, v.370)
73. „**Duch můj** — **duch můj** — || a **duše má!**“ (SS||S(0)) (Máj, v.374)
75. jak v **neskončenost** || **napnuté,** (S||S) (Máj, v.384)
76. v **ustech spí** šepot — || **tichý zpěv.** (0S0||0S) (Máj, v.386)
77. Tu k **ustum vězně** || **ucho své** (S0||S(0)) (Máj, v.387)
78. až **ucho** || s **usty vězně** spojí. (S||S00) (Máj, v.393)
79. Leč **strážný** || **nepohnutě stojí,** (S||0S) (Máj, v.396)
80. ve **srdci jeho** || **strašný žal.** — (S(0)||S0) (Máj, v.398)
82. Za **strážným** || **opět temný stín** (S||00S) (Máj, v.406)
83. **hlubokou nocí** || **kapky hlas** (S0||0S) (Máj, v.408)
84. **složený** — **klečí** — || **sedí půl.** (S0||S0) (Máj, v.411)
85. jak v **neskončenost** || **napnuté,** (S||S) (Máj, v.414)
86. kolem **hor temno** je, || v jezeru **hvězdný kmit,** (S0||0S0) (Máj, v.424)
89. v **ztrhaný mrtvý** || **strážce zrak** (S0||S0) (Máj, v.439)
90. „**Ted' pravý čas!** — || **připravte stán** — (S0||S0) (Máj, v.442)
91. „**Připraven jestiť** || **jeho stán.** (0(S)||S(0)) (Máj, v.454)
92. **Pak mu buď** || **slavný pohřeb dán.**“ ((S)(0)||0S0) (Máj, v.457)
93. „**Připraven jestiť** || **jeho stán.** (0(S)||S(0)) (Máj, v.458)

94. Pak mu bud' || slavný pohřeb dán.“ ((S)0||0S0) (Máj, v.461)
96. „Slavný mu pohřeb || připraven. (0S||S) (Máj, v.482)
97. Ubledlý měsíc || umírá, (S0||S) (Máj, v.483)
99. i širým dolem — || dál a dál — (0S||SS) (Máj, v.496)
100. nejzáz vrcholů || nejvyšší stál. (S0||S0) (Máj, v.501)
101. a vesel plesá || vešken živý tvor. (S0||(S)00) (Máj, v.505)
102. V jezeru zeleném || bílý je ptáků sbor, (0S||00S) (Máj, v.506)
103. Na břehu jezera || borový šumí háj, (S0||S00) (Máj, v.509)
104. z něj drozdů slavný žalm || i jiných ptáků zpěv (0S0||00S) (Máj, v.510)
105. A větru ranního — || co zpěvu — libé vání (S0||00S) (Máj, v.513)
107. Leč výjev jediný || tu krásu jitra zkalí. (0S||0S0) (Máj, v.517)
108. a valný zástup se || z bran mala města valí. (S0||000S) (Máj, v.522)
109. jenž v středu jeho jde || jak jindy ozdoben. (0(S)S||S0) (Máj, v.529)
110. a mnohý v hluku tom || vynikne silný hlas: ((0)S||00S) (Máj, v.531)
111. a větší vždy byl hluk — || zbouřených jako vod — (SS0||0S) (Máj, v.536)
112. čím blíže zločince || zdlouhavý vedl chod. (0S||S00) (Máj, v.537)
113. z něho — co blesku svit — || v slunci se leskne zbraň. (0S||S00) (Máj, v.539)
114. Z městečka zvonku hlas. || Množství se modlí zaň. (S00||SS) (Máj, v.541)
115. U volném průvodu || ku kapli přišel sbor; (0S||0S0) (Máj, v.546)
116. Posledněť vyveden || v přírody slavný chrám, (S0||S00) (Máj, v.548)
117. kde druhdy veselý || dětinství trávil věk; (0S||00S) (Máj, v.550)
118. nebe i světů všech pánovi || svůj vzdal vděk. (0S0||(S)00) (Máj, v.553)
119. V soucitu s nešťastným || v hlubokém smutku plál (S0||0S0) (Máj, v.556)
120. zločince bledou || barví tvář, (0S||S0) (Máj, v.561)
121. a slzy || s oka stírá, (S||0S) (Máj, v.562)
122. jak v zrcadle || se zhlíží. (S||S) (Máj, v.583)

123. na skále || rozlehlý je strom — (S||0S) (Máj, v.586)
125. na něm se kůl || a kolo míhá. ((0)S||S0) (Máj, v.591)
126. To vše zločinec || ještě jednou zřel, ((0)S||0S) (Máj, v.596)
127. ještě jednou — posledně — || vše probíhá, (0S||(0)S) (Máj, v.600)
128. Po modrém blankytu || bělavé páry hynou, (0S||S00) (Máj, v.602)
129. tam na své pouti || pozdravujte zemi. ((0)S||S0) (Máj, v.615)
130. Teď s výše hory || s věznem kráčí pluk (S0||S00) (Máj, v.623)
131. širokou stezkou || v středu mlada borku, (0S||S00) (Máj, v.624)
132. Přichystán již || popravce s mečem stojí, (S0||S00) (Máj, v.627)
133. pohledl vůkolím — || povzdechl — pak — (S0||SS) (Máj, v.629)
134. spustiv jej zas — || k blízké se smrti strojí. (S0||0SS) (Máj, v.630)
135. vkolo tne meč, || zločinci blyskne v týle, (0S0||00S) (Máj, v.634)
137. v matku svou, v matku svou, || krev syna teče po ní. (0(S)0(S)||0S0) (Máj, v.641)
138. u kolo vpleteno || nad kůlem v kole pnělo, (S0||SS0) (Máj, v.643)
139. tak skončil života dny || strašný lesů pán; (S00||S00) (Máj, v.645)
141. nesmírné množství || vkol mala pahorku stálo; (0S||S00) (Máj, v.648)
142. Města jsou vzdálená || co bílý v modru mrak, (S0||0SS) (Máj, v.656)
143. v kraj, kde co dítě on — || Ó krásný — krásný věk! (S0||SS0) (Máj, v.658)
145. dalekoť jeho sen, || umrlý jako stín, (0S||0S) (Máj, v.660)
146. dávná severní zář, || vyhaslé světlo s ní, (0S0||0S) (Máj, v.664)
147. zborťené harfy tón, || ztrhané strůny zvuk, (S00||00S) (Máj, v.665)
148. hrdliččin zve || ku lásce hlas: (S0||0S) (Máj, v.673)
149. Stojí hory || proti sobě, (S0||(S)) (Máj, v.675)
150. kolmé skály || k sobě blíže (0S||(S)0)) (Máj, v.684)
151. dlouhý pruh || v plamenné záři (0S||S0) (Máj, v.690)
152. noční rosou || rozplakalo, (0S||S) (Máj, v.698)
155. Krásný máj uplynul, || pohynul jarní květ, (S00||00S) (Máj, v.725)

156. a léto vzplanulo; — || pak letní přešel čas, (S0||S00) (Máj, v.726)
157. podzim i zima též — || i jaro vzešlo zas; (0S||00S) (Máj, v.727)
158. až mnohá léta již || přenesl časů let. (0S0||00S) (Máj, v.728)
159. hluboká na něj noc. — || S půlnocí nový rok (0S||0S0) (Máj, v.730)
160. právě se počínal. || V vůkolí pevný sen, (SS||0S0) (Máj, v.731)
161. Mého to koně krok. — || K městu jsem nocí jel; ((S)00||S00) (Máj, v.733)
162. V hlubokých mrákotách || bledý se měsíc ploužil, (0S||0S0) (Máj, v.741)
163. časem zněl sovy pláč, || ba větru smutné chvění, (00S0||0S0) (Máj, v.742)
165. a — již jsem dříve psal — || smutnou dal zprávu o něm. (S0||0S0) (Máj, v.748)
166. leč smutná zpráva ta || vždy vábila mě zpět, (SS||0S) (Máj, v.751)
167. S západem slunce jsem || tam na pahorku seděl, (0S||0S) (Máj, v.753)
168. hrdliččin zval || ku lásce hlas, (S0||0S) (Máj, v.759)
169. zvučelo temně || tajný bol, (0S||S0) (Máj, v.766)
170. se vložila, || co věnec z růží; (S||S0) (Máj, v.770)
171. kostivou, bílou || barví tvář (0S||S0) (Máj, v.771)
172. a rosné kapky || zpod se rděly, (S0||0S) (Máj, v.777)
173. se v žaluplných slzách || skvěly. (0S||S) (Máj, v.780)
174. po dole — po lesích — po horách || v dál se táhla. (S00||S0) (Máj, v.784)
176. z vůkolních dvorů zní || psů výtí i štěkání. (S00||0S0) (Máj, v.787)
178. Tajemné světlo je || v jezera dálném lůně; (00S||S00) (Máj, v.790)
180. I v smutném zraku mém || dvě vřelé slzy stály, (S0||0SS) (Máj, v.795)
181. Dalekoť jeho sen, || umrlý jako stín, (0S||0S) (Máj, v.799)
182. dávná severní zář, || vyhaslé světlo s ní, (0S0||0S) (Máj, v.803)
183. zbertěné harfy tón, || ztrhané strůny zvuk, (S00||00S) (Máj, v.804)
184. mrtvé labutě zpěv, || ztracený lidstva ráj, (0S_bS_a||S_aS_b0) (Máj, v.809)
185. jinošství mého — je, || co tato báseň, máj. (0(S)0||0S) (Máj, v.811)
186. na tváři lehký smích, || hluboký v srdci žal. (00S||0S0) (Máj, v.813)

187. Tohoto poutníka || již zrak neuzří tvůj, ((S)0||000(S)) (Máj, v.816)
188. Je pozdní večer — || první máj — (S0||S0) (Máj, v.821)
189. hrdliččin zve || ku lásce hlas: (S0||0S) (Máj, v.823)
190. smutné stříbrozvuky || pějou stále, (SS||0S) (Straba, v.2)
191. často jej || skrz černý, hustý les (S(0)||S00) (Straba, v.7)
192. Bělolina, || co bohyně Lada (S||S0) (Straba, v.9)
193. větříček když jemný || zrána vál, (S0||0S) (Straba, v.15)
194. vichr bouřil || se svou valnou mocí, (S0||S0) (Straba, v.18)
195. Stará žena tam || pod skálou sedí, (S0||SS) (Straba, v.29)
196. Z hluboka jest || hrůzné slyšet hlasy: (S||S0S) (Straba, v.37)
198. tu spatří milenka || mužů šest (0S||S0) (Straba, v.43)
201. Hroby stříbří || bledé lunny svit, (0S||00S) (Na hřbitově, v.5)
202. větyrek || kol hrobu věje, (S||0S) (Na hřbitově, v.6)
203. na hrobky tyto || hledím. (S(0)||S) (Na hřbitově, v.28)
204. Sotvá se || počne smáti (S||0S) (Na hřbitově, v.37)
205. přijde smrt || v prudkém letu, (S0||S0) (Na hřbitově, v.43)
206. na hrobky tyto || hledí. (S(0)||S) (Pěvec, v.8)
207. Sotvá se || počne smáti (S||0S) (Pěvec, v.17)
208. přijde smrt || v prudkém letu, (S0||S0) (Pěvec, v.23)
209. Sám jen bude || v malém hrobku spáti, ((S)||00S) (Cizinec I., v.21)
210. tam kde soudce mocný || trůnuje. ((S)00||S) (Cizinec I., v.24)
212. Neslyší však, || neustále (S||S) (Romance, v.6)
214. Proč pěníš || potůčka ((0)S||S) (Měsíček, v.6)
215. bych setřel || slzičky, (S||S) (Měsíček, v.16)
219. tím vždy || více bledne, ((0)(S)||S0) (Měsíček, v.59)
220. Každé noci || kvítky, ((S)0||S) (Měsíček, v.70)
221. v noci || nenalezne, (S||S) (Měsíček, v.85)
224. Celý svět již, || každý tvor již spí, (0S0||00S) (Srdci mému, v.7)

226. tam nalezne, || po čem zde kdo touží. ((S)0||(0)S) (Srdci mému, v.18)
227. nad lesem až zajde || ranní zář, (00S||0S) (Srdci mému, v.23)
228. Nade hvozdem || tmavým hustým (S||0S) (Vorlík, v.1)
229. skály tvrdší || stojí Hraboň, (S0||S0) (Vorlík, v.6)
230. Pod skalou řeka || silně lká, (S0||S0) (Vorlík, v.9)
231. Nade hvozdem || tmavým hustým (S||0S) (Vorlík, v.15)
232. stříbrolesklá || stojí Luna; (S||S0) (Vorlík, v.16)
233. sám pak hvozdem || tmavým hustým (0S||0S) (Vorlík, v.23)
334. Lovecké hned || hlasem trouby (0S||S0) (Vorlík, v.33)
235. pacholků svých || svolá sbory; (0(S)||S0) (Vorlík, v.34)
237. Pohřížení v sladkém snu || kolem spí bratři pokojně; (0SS||0S00) (Na hrobě sestřiným, v. 1)
238. Tak ty i, sestro, nyní || v chladném spíš lůžku pokojně, (S(0)||0S00) (Na hrobě sestřiným, v.7)
239. Větříkem třeseni stromové || na hrob ti sypou květ; (00S||0S0) (Na hrobě sestřiným, v.9)
240. jenž se kolem || v krásném teď květu červenají; ((0)S||SS0) (Na hrobě sestřiným, v.12)
241. vůkolních růvků || sladce voní květiny; (S0||0S0) (Na hrobě sestřiným, v.14)
242. ty však vůni jejich líbou || již více necítíš, (S0||S0) (Na hrobě sestřiným, v.15)
243. zdá se, že bouře litá || tě zchvátila záhubě věčné, (S00||0S0) (Na hrobě sestřiným, v.17)
245. Pak svůj byt chladný || v dne nového světla opustíš, ((S)00||00S0) (Na hrobě sestřiným, v.23)
246. žel jí v srdce volá || žežhulička v háji. (S00||S0) (Přelka, v.2)
247. Čtvrtý rok pod májí || zde na mezi sedí, (00S||S0) (Přelka, v.3)
248. Zrána i uvečer || očka tam obrací, (0S||SS) (Přelka, v.5)
249. zdaliž Milvoj její || již se z boje vrací. (0(S)||S00) (Přelka, v.6)
250. Zalká dívka smutně, || ó vy hory sněžné, (00S||0S) (Přelka, v.13)

252. „Nestrachůj se, přelko,“ || Krákonoš jí praví, (0S||0S) (Přelka, v.17)
253. přikryl luka || pestrým kvítím, (S0||S0) (Svatý Ivan, v.9)
254. co, kde svaté ticho || sídlí, (S0||S) (Svatý Ivan, v.11)
255. slyšel Ivan || v sladkém snění (S0||SS) (Svatý Ivan, v.23)
256. zlatá z něj se || prýští zář, (S(0)||0S) (Svatý Ivan, v.26)
257. On procitne, || oči zvedne, ((S)0||S0) (Svatý Ivan, v.29)
259. co přebýváš || v poušti této, (S||S(0)) (Svatý Ivan, v.33)
260. vzhůru k nebi || zpět se vznes; (S0||0S) (Svatý Ivan, v.38)
261. radostný zas || zavzněl ples; (0S||S0) (Svatý Ivan, v.40)
262. jasná zář kol || hvozdy zlatí, (0S0||0S) (Svatý Ivan, v.41)
263. A pak sklesne, || s sluncem zajde; ((0)S||S0) (Svatý Ivan, v.461)
264. Smutně kloní || stromoví své hlavy, (S0||S(S)0) (Svatý Vojtěch, v.13)
265. Co jest provinila || proti Pánu? — ((0)S||S) (Svatý Vojtěch, v.20)
266. Vojtěcha svatého, || svého otce, (0S||(S)0) (Svatý Vojtěch, v.22)
267. a dle toho, || jako stín by tmavý, ((S)||0S) (Svatý Vojtěch, v.33)
268. Zdaž to labuť || s orlem k lesu letí? (S||0SS) (Svatý Vojtěch, v.35)
269. starý Hora || k lesu vzhůru spěchá. (S0||00S) (Svatý Vojtěch, v.41)
270. Vojtěcha svatého, || vlasti otce, (S0||S0) (Svatý Vojtěch, v.44)
271. by se vrátil || nazpět do své vlasti, (S||0S) (Svatý Vojtěch, v.45)
272. k otčiny své horám, || řekám, hájům, (0S||0S) (Svatý Vojtěch, v.46)
273. s vláhou tou || i ourodnost dal vlasti. (S(0)||00S) (Svatý Vojtěch, v.50)
274. uprostřed hor || hrdých Krkonošů; (S||S0) (Svatý Vojtěch, v.60)
275. že se Vojtěch opět || k vlasti vrací, (S0||SS) (Svatý Vojtěch, v.62)
276. co nevěsta || již se s nebem pojí (S||0S0) (Svatý Vojtěch, v.81)
277. Na kolena klesá || lid tu kolem, (SS||0S) (Svatý Vojtěch, v.87)
278. v podivení volá: || „Svatý Vojtěch!“ (0S||0S) (Svatý Vojtěch, v.88)
280. jako píseň || pohřební. (S||S) (Syn mlynářův, v.12)
281. hvězdy tuhnou || co světlušky v hrobce; (S0||0S) (Syn mlynářův, v.16)

282. Syn mlynářův, || spí i ten? (S0||S(0)) (Syn mlynářův, v.18)
283. lůžko **ouzké** || tisové **objímá** (0S||0S) (Syn mlynářův, v.21)
284. Syn **mlynářův** || přede **mlejnem** sedí, (S_bS_a||S_aS_b) (Syn mlynářův, v.25)
285. Z šedé **mlhy** || **měsíček** vystoupá, (0S||S0) (Syn mlynářův, v.31)
286. v níž sen dlouhý || Mílka spí. (S0||0S) (Syn mlynářův, v.36)
287. Syn **mlynářův** || s Mílkou k hrobu jede (0S||S00) (Syn mlynářův, v.37)
288. šepcí **píseň** || **pohřební**. (0S||S) (Syn mlynářův, v.42)
289. až kdy **zjitra** || Lůny světlo zhasne, (0S||00S) (Syn mlynářův, v.46)
290. syn že s Mílkou || v řece spí. (S0||0S) (Syn mlynářův, v.48)
291. Slunce zhasne; || šerá noc zahalí světy. (S_bS_a||00S_aS_b) (Noc I., v.1)
292. **prach** s svých setře nohou — ; || **pout'** dokonána jest; (S00||S0) (Noc I., v.6)
293. haslo když **zoře** || a **zvon** (0S||S) (Noc I., v.11)
294. Myšlenka, **zvukové** že mne || **zovou** **zvonu** (0S||SS) (Noc I., v.14)
295. **darino** strach zatají || **dech** člověku v prsu, (S00||S00) (Noc I., v.18)
296. spatří kdy || smrti obraz; (S(0)|| S0) (Noc I., v.19))
297. S sluncem zajde-li den, || sklesne-li noc šerá, (S00||S00) (Noc I., v.22)
298. Samoten teď || při okénku sedím, (S(0)||0S) (Abaelard Heloíze, v.7)
299. to má touha, || z tmavého kdy lesa, ((0)S||S0) (Abaelard Heloíze, v.19)
300. vraný havran || nad hvozdy se vznesa (S0||0S) (Abaelard Heloíze, v.21)
301. **holub** s družkou || ve větvích si **hraje**. (S0||0S) (Abaelard Heloíze, v.24)
302. s svobodou mně zašel mou || i svět; (S0||S) (Abaelard Heloíze, v.28)
303. slunce zhaslo, || a noc sklesla černá (S0||0S0) (Abaelard Heloíze, v.29)
304. **zem** i moře || proti nám se **zdvihá**, (S0||(0)S) (Abaelard Heloíze, v.35)
305. **strašlivý** mi || v srdci budí žel; — — (S(0)||S00) (Abaelard Heloíze, v.40)
306. slyš, vtom zní || slavíka klokotání, (S0||S0) (Abaelard Heloíze, v.41)
307. po světle **tvém** || jen **toužím!** (0(S)||S) (Idůna, v.4)
308. po světle **tvém** || jen **toužím!** (0(S)||S) (Idůna, v.16)

309. po světle tvém || jen toužím! (0(S)||S) (Idůna, v.28)
310. Jest bitva || bojována, (S||S) (Idůna, v.29)
311. kdy den půlnoc || s dnem pojí, (0S||0S) (Idůna, v.35)
312. v tvém světle || se slunívá. ((0)S||S) (Idůna, v.40)
313. to bojara, || mládce bojarína, ((0)S||0S) (Bojarín, v.2)
314. z rozervaných || bílých rukou (S||0S) (Bojarín, v.14)
315. krev po šatu || bílém kape, (S0||0S) (Bojarín, v.15)
316. houpají se křoví || stíny husté; (S0||0S) (Bojarín, v.27)
317. časem zavzní || z černa lesa lkání, (S0||S00) (Bojarín, v.28)
318. Boján, || statný bojarín. (S||0S) (Bojarín, v.37)
319. tak on letí || v tmavou noc. — ((S)0||S0) (Bojarín, v.45)
320. statný Boján, || bojarín. (0S||S) (Bojarín, v.53)
321. kamenný na kopci || křížek stojí, (SS||S0) (Bojarín, v.56)
322. pásají se v sboru || plaché smy. (S0||S0) (Bojarín, v.61)
323. snad že již více, || nepřijdem k sobě, (S00||0(S)) (Píseň, v.5)
324. Chladný olšinou || větrík si chvívá, (S0||0S) (Píseň, v.9)
326. smutně i slavík || z olšiny zpívá. (SS||0S) (Píseň, v.16)
327. že Míra pláče || Zdenka mrtvého, (S0||0S) (Píseň, v.22)
328. v lkání žaluje || lesům smrt jeho; (S0||S0) (Píseň, v.23)
329. Když krásná Běla || v lesíku bděla, (0S||0S) (Píseň, v.30)
330. hlasitě nad tím || houká (S(0)||S) (Zpěvec I., v.16)
331. obloha || opět zčerná; (S||S0) (Zpěvec I., v.22)
332. v rybníku záře || zhasne, (0S||S) (Zpěvec I., v.23)
333. jako pohřební || píseň; (S||S) (Zpěvec I., v.25)
334. smutně si || sova houká (S||S0) (Zpěvec I., v.27)
335. Litával si || nad lesem, (S||S) (Zpěvec I., v.33)
336. rozkvětlý sad || se ztíšil, (0S||S) (Zpěvec I., v.38)
337. v zeleném || zdřímá háji (S||S0) (Zpěvec I., v.41)

338. Poslouchal || potok tíše (S||S0) (Zpěvec I., v.43)
339. spánek mu || očka sklížil, (S(0)||0S) (Zpěvec I., v.46)
340. zastřely slze || jasný zrak; (S0||0S) (Zpěvec I., v.64)
341. dívčiny slza || stkvěla se. (0S||S) (Zpěvec I., v.68)
342. jak zpěv || s slavíkem zmlkne, (S||S0) (Zpěvec I., v.77)
343. jen mlhy siné || sklesly (0S||S) (Zpěvec I., v.98)
344. kol zahalily || šírou zem. (0S||0S) (Zpěvec I., v.100)
345. samotén stojí || uschlý strom. — (SS||0S) (Zpěvec II., v.12)
346. obloha || opět zčerná; (S||S0) (Zpěvec II., v.31)
347. v rybníku záře || zhasne, (0S||S) (Zpěvec II., v.32)
348. jako pohřební || píseň. (S||S) (Zpěvec II., v.34)
349. Létával on || nad lesem, (S(0)||S) (Zpěvec II., v.39)
350. rozkvětlý sad || se ztišil, (0S||S) (Zpěvec II., v.44)
351. v zeleném || zdříml háji (S||S0) (Zpěvec II., v.47)
352. poslouchal || potok tíše (S||S0) (Zpěvec II., v.49)
353. spánek mu || očka sklížil, (S(0)||0S) (Zpěvec II., v.52)
354. zastřely slze || jasný zrak; (S0||0S) (Zpěvec II., v.69)
355. dívčiny slza || stkvěla se. (0S||S) (Zpěvec II., v.73)
356. jak zpěv || s slavíkem zmlkne, (S||S0) (Zpěvec II., v.82)
357. výše seděl sedmý, || šedý stařec, (0SS||0S) (Čech, v.6)
358. hlavu svou || o harfu podepíral, (S(0)||S0) (Čech, v.8)
359. hladových, || jenž blízké znali hody; (S||00S) (Čech, v.16)
360. valila se hlučně || v pustý hvozď. (0S||0S) (Čech, v.20)
361. Kdo ten sedmý výše, || stařec šedý, (S0||S0) (Čech, v.24)
362. hlavu svou || o harfu podepírá?“ (S(0)||S0) (Čech, v.26)
363. Sedmý onen? || Starý jest to Bohdán, (S(0)||S0) (Čech, v.32)
364. smutně strůna || dala vlasti: sbohem! (SS||00S) (Čech, v.42)
365. jednohlasně volá || vladyk šest: (0S||S0) (Čech, v.52)

366. neburáci hrom || po jasném nebi; — (S0||0S) (Čech, v.64)
367. statný Čech v boj || vede vojska svá, (S00||00(S)) (Čech, v.66)
368. zbraně, || též i zraků zapálených (S||SS) (Čech, v.73)
369. proti sobě || sypaly se blesky. ((S)||S0) (Čech, v.74)
370. raněný co střelou || rychlou levhart, (S0||S0) (Čech, v.85)
371. Stojí Jarmil proti || jako skála, (S0||S) (Čech, v.90)
372. Blíže skály || stojí Bodromír, (S_bS_a||S_aS_b) (Čech, v.95)
373. srší na se blesky || z zraků svých. — (S0||0(S)) (Čech, v.98)
374. Leskne vzhůru || vůdcový se mlat, (0S||S0) (Čech, v.100)
375. stojí proti || nepříteli svému; (S||0(S)) (Čech, v.120)
376. Přilbice zlaté || přikrývá vlasy (S0||S0) (Čech, v.122)
377. Vrhne se || na vůdce nepřátel, (S||S0) (Čech, v.130)
378. jednou ránou || zdvojí jeho štít, (S0||0(S)0) (Čech, v.131)
379. vítězný zavzní || ve vojště ryk, (S0||S0) (Čech, v.136)
380. neb co hejno || sivých holubů, (S||0S) (Čech, v.139)
381. rozražené || rychlým sokolem. (S||S0) (Čech, v.140)
382. Jak v souhlasu || stroje hudebného (S||S0) (City vděčnosti 1., v.1)
383. k štěstí's vedl || vlast' tu rozmilou; (0S||S0) (City vděčnosti 1., v.7)
384. vše, čím jsem, || i čím mám ještě býti. ((0)S||S0) (City vděčnosti 1., v.29)
386. nám po lících vezdy || slzy vděčné, (0(S)||0S) (City vděčnosti 2., v.14)
387. poslední červánek || plane (S0||S) (Těžkomyslnost I., v.2)
388. noc když roucho || rozprostírá, (0S||S) (Těžkomyslnost I., v.10)
389. hledí; || hrobka v její záři (S||S0) (Hrobka králů a knížat českých, v.11)
390. jako sněžný vrch || se stkví. (S0||S) (Hrobka králů a knížat českých, v.12)
391. Mrtvé oko || otevřené (0S||S) (Hrobka králů a knížat českých, v.28)
392. před sebe v noc || hledí neustále, ((0)S||0S) (Ivan-Vprovod, v.7)
393. však jen temně || v mlze té se míhá. (S||0(S)0) (Ivan-Vprovod, v.16)
394. krásy zdá se || na se míti znak. — (0S||0S) (Ivan-Vprovod, v.20)

395. Dějin věstkyně, || dej slunci vzjítí, (0S||00S) (Ivan-Vprovod, v.25)
396. Zjitra, || kdy se východ zapaluje, (S||0S) (Ivan-Vprovod, v.41)
397. víc se svítá — || věž již vystupuje — (S0||S0S) (Ivan-Vprovod, v.45)
398. Havranů co hejno || nade hvozdem (SS||S) (Ivan, v.4)
399. za šedého večera || se vznáší, (0S||S) (Ivan, v.5)
400. k blízkému ztuď || spěchaje bojišti, (S_bS_a||S_aS_b) (Ivan, v.6)
401. ztuď, kde vstává || i kde lehá slunce, ((S)0||0S) (Ivan, v.9)
402. dlouhou síní || harfy znějí duté, (S0||00S) (Ivan, v.12)
403. pěvci k harfě || písňě pějí zvučné. (S0||SS0) (Ivan, v.13)
404. sivý orel || na vysoké skále; (S0||0S) (Ivan, v.15)
405. Vše se klaní || kráse zde i moci. ((0)S||S0) (Ivan, v.20)
406. na konci té síně || stojí Ivan; (0S||S0) (Ivan, v.22)
407. Okem plamenným || ke trůnu patří, (0S||0S) (Ivan, v.24)
408. vyvstane kvítí, || zvadlý květ; — (0S||0S) (Královič, v.6)
409. zavzní-li hlas, || tak hlaholem (0S||(0)S) (Královič, v.7)
410. uráží cizím || ucho mé! — — (S0||S(0)) (Královič, v.8)
411. synu, jenž nezná || sebe sám. (S0||(S)(S)) (Královič, v.24)
414. lampa naší Zemi, || zlaté slunce. (0S||S0) (Jaroslavna I., v.2)
415. krásná růže || klonila hlavínku, (S0||S0) (Jaroslavna I., v.7)
416. spěchající || jasnému ku slunci. (S||0S) (Jaroslavna I., v.15)
417. nade růži || rtema krásnějšíma (S||S0) (Jaroslavna I., v.20)
418. vzhůru k světlu, || které svítí světu. (0S||SS) (Jaroslavna I., v.23)
419. Výš a výše || vezdy vstupovati, (SS||(S)0) (Jaroslavna I., v.28)
420. Smutné vydej zvuky mí, || varyto, (0S0||S) (Žalozpěv, v.1)
421. Vzejde slunce; || aj, zardí se Sněžka, (0S||0S) (Žalozpěv, v.7)
422. v srdce naše || bolest navzdy vešla. (0(S)||0S0) (Žalozpěv, v.11)
423. jako zhaslá hvězda || země naší (S0||S(0)) (Žalozpěv, v.19)
424. pustý stojí || svatý Karlův tejn. (0S||S00) (Žalozpěv, v.20)

425. Tak i **naše láska** || **nepomine**; ((0)(S)0||S) (Žalozpěv, v.34)
426. v **orličí se** || **odváží on let**; (S||S0) (Vzor krásy, v.6)
427. **Již jej patřím**, || **krásný obraz její**, (S0||00(S)) (Vzor krásy, v.9)
428. „**Sláva!**“ **nervy v souzvuk** || **s světem znějí**, (S0S||S0) (Vzor krásy, v.11)
429. **touha, hrůza, láska** || **srdcem hrá**. (0S0||0S) (Vzor krásy, v.12)
430. S **nadhvězdného sestup** || **stolce blíže!** (0S||S0) (Vzor krásy, v.13)
431. **Kdo vlasti své** || **vezdy je věrný syn**, (S(0)||S)S0) (Do památních listů 2., v.1)
432. **dobrym i pravým Čechem** || **býti praví**, (0S0||0S) (Do památních listů 2., v.3)
433. v **stříbrotoku říčním** || **spolu plynou**; (S0||S0) (Do památních listů 3., v.2)
434. **pak je vítr rozloučí**; || **k rozdílnému cíli** (0S||S0) (Do památních listů 3., v.3)
435. **vzdálené od sebe** || **opět spojí**. (0(S)||0S) (Do památních listů 3., v.7)
436. **Mrak až přijde šerý** || **a slunce přikryje jasné**, (0S0||0S0) (Do památních listů 4., v.1)
437. **počována v lůno** || **lesů temných**. — (0S||S0) (Panně Rošrové, v.8)
438. **ba co pravím** — || **představila jen?!** ((0)S||S) (Panně Rošrové, v.10)
439. **líce Tvé když spanilé** || **se smály**, (0S||S) (Panně Rošrové, v.22)
440. **svého kdy's milence** || **sobě měla**, ((S_a)S_b|(S_a)S_b) (Panně Rošrové, v.25)
441. **Přijmi díky**, || **děvče přespanilé**, (S_bS_a||S_aS_b) (Panně Rošrové, v.27)
442. **sladký večer** || **způsobilo nám**. — (S0||S(0)) (Panně Rošrové, v.30)
443. **Neslyší**; — || **jen neustále** (S||S) (Dítě, v.6)
444. **snad se mu tam** || **po mně stýská?** — ((S)0|(0)S) (Dítě, v.19)
445. **Strašlivě teď** || **bouře skučí**, (S(0)||0S) (Dítě, v.23)
446. **Vlna za vlnou** || **se valí**, (SS||S) (Dítě, v.26)
447. **nezmění se**, || **vůli nic neskloní** (S||0S) (Však co darmo moje smáčím líce, v.4)
448. **pána nebes**, || **pána přemocného**, (S0||SS) (Však co darmo moje smáčím líce, v.5)

449. strašně hučí, || z daleka jako když strašný rachotí hrom, (0S||000S) (Kde k nebesům modrým, v.4)
450. a zpěněné vlny vzhůru hází, || stříbřic keř i skálu: (S000||S0S) (Kde k nebesům modrým, v.5)
451. tam vysoké na skále || stojí Lubor čarokrásný. (0S||S00) (Kde k nebesům modrým, v.6)
452. z přilbice jen bílý chochol || ve větru pohrává. (S00||0S) (Kde k nebesům modrým, v.10)
453. rovinou || roj zahučel, (S||S0) (Ó harfo dávnověká, v.28)
454. v srdci vlastním || s sebou má. (S0||(S)0) (Ohlas písní národních 1., v.16)
455. Ani labuť || ani Lúna (S||S) (Ohlas písní národních 2., v.1)
456. zakukala, || zaplakala (S||S) (Ohlas písní národních 3., v.2)
457. slávy stíne, || slávy hrobko, (SS||S0) (Ohlas písní národních 3., v.6)
458. zašlá hvězdo, || zhaslé slunce; (S0||S0) (Ohlas písní národních 3., v.7)
459. Vítr, || chladný vítr věje (S||0SS) (Ohlas písní národních 4., v.1)
460. přese hvozdy || husté; (S||S) (Ohlas písní národních 4., v.2)
461. svadlým listím || hustě seje (S0||0S) (Ohlas písní národních 4., v.3)
462. Smutně kposledku || v křovině (0S||S) (Ohlas písní národních 4., v.5)
463. Zašlo slunce — || sklesla noc, (0S||S0) (Ohlas písní národních 5., v.7)
464. Přijdou ženci, || žito sežnou, (0S||S0) (Ohlas písní národních 5., v.12)
465. studený vál || vítr lesem (0S||S0) (Ohlas písní národních 7., v.3)
466. jen dvě ještě || dravých ptáků (S0||S0) (Ohlas písní národních 7., v.8)
467. „co se bělá || cestou s hory?“ ((S)0||S0) (Ohlas písní národních 7., v.15)
468. Snad dokonce || z dalné vlasti ((0)S||S0) (Ohlas písní národních 7., v.19)
469. že moje || milenka ((S)||S) (Ohlas písní národních 8., v.3)
470. prosí || svého pána. (S||(0)S) (Ohlas písní národních 8., v.12)
471. povzdy věrný || psíku, (S0||S) (Ohlas písní národních 8., v.16)
472. nevrátím se || nazpět (S||S) (Ohlas písní národních 8., v.23)
474. snad že již více || nepřijdem k sobě, ((S)00||0(S)) (Ohlas písní národních 9., v.5)

475. **pasou je tam** || **pěkné panny**; (S(0)||SS) (Ohlas písní národních 10., v.2)
476. **sivé husy** || **na vše strany**. (S0||(0)S) (Ohlas písní národních 10., v.4)
477. **křoví** || **květy mají**, (S||S0) (Ohlas písní národních 12., v.14)
478. **Až ta zrnka** || **zralá budou**, (0S||S(0)) (Ohlas písní národních 12., v.17)
479. **v zemi** || **zasypají**. (S||S) (Ohlas písní národních 12., v.20)
480. **Sníh již** || **dávno splynul**; (S0||0S) (Ohlas písní národních 13., v.3)
481. **milenka jest** || **moje**. (S||(S)) (Ohlas písní národních 13., v.31)
482. **Hasly** || **zatmělé hvězdičky**, (S||0S) (Ohlas písní národních 14., v.1)
483. **zjitra kdy** || **zoře zaplálo**. (S||SS) (Ohlas písní národních 14., v.3)
484. **Modřínové**, || **mladí modřínové**, (S||SS) (Ohlas písní národních 15., v.1)
485. **proč smutně** || **stojíte?** — ((0)S||S) (Ohlas písní národních 15., v.2)
486. „**Hučí bouře**, || **horou dolem**, (S0||S0) (Ohlas písní národních 15., v.3)
487. **vstřed palouku** || **pahoreček**, (S||S) (Ohlas písní národních 15., v.12)
488. **Starší prstem** || **přejel strůny**, (S_bS_a||S_aS_B) (Ohlas písní národních 15., v.17)
489. **tížež vzdáleným** || **od vlasti**.“ (0S||S) (Ohlas písní národních 15., v.22)
490. **oni dnové** || **zašli dávno**, ((0)S||0S) (Ohlas písní národních 16., v.15)
491. **více jich** || **již nepoznáš!** (0(S)||S0) (Ohlas písní národních 16., v.16)
492. **v krátké noci** || **krásný sen**.“ — (S0||S0) (Ohlas písní národních 16., v.20)
493. **v onou stranu** || **spěje**, ((0)S||S) (Ohlas písní národních 17., v.14)
494. **tiché stíny** || **seje**. (0S||S) (Ohlas písní národních 17., v.16)
495. **pevný sen mi** || **sklízí zrak**; — (0S||S0) (Zastaveníčko, v.10)
496. **v ptactva jarní** || **dutě ples** (S0||0S) (Zastaveníčko, v.11)
498. **smutně** || **sobě štěbetá**: (S||(S)0) (Píseň Marinčina, v.2)
499. **komu** || **krásně zakvětá?**“ ((S)||S0) (Píseň Marinčina, v.4)
500. „**Komu vzejde** || **květ májový**, ((S)0||S0) (Píseň Marinčina, v.7)
501. **A kdy pozdě** || **pominula** (S||S) (Píseň Marinčina, v.17)
502. **Z háje stínu** || **dubec strmí** (0S||0S) (Z háje stínu dubec strmí, v.1)

503. v vlastním srdci || s sebou má. (0S||(S)0) (Z háje stínu dubec strmí, v.16)
504. Věje vítr, || chladný vítr (SS||0S) (Věje vítr, chladný vítr, v.1)
505. přes ty hvozdy || husté. ((0)S||S) (Věje vítr, chladný vítr, v.4)
506. větrík jen || lehko vane, (S||0S) (Přípis básní, v.6)
507. Pokraj skály || jinoch sedí, (S||0S) (Baláda, v.1)
508. „Pohřbi harfu, || hloubi černá, (0S||S0) (Baláda, v.5)
509. pevný meč mi || v pravou ruku, (S0||S0) (Baláda, v.6)
510. vzhůru za mnou, || mládež věrná, (S(0)||0S) (Baláda, v.7)
511. mnichové spí || pevný sen, (0S||0S) (Mnich, v.3)
512. sněžné hory || Helvécie; (0S||S) (Mnich, v.10)
513. mrká Lúna || mlhou šedou; (S0||S0) (Mnich, v.14)
514. oko jeho || hrůzu jeví. — (0(S)||0S) (Mnich, v.21)
515. mnichové spí || pevný sen; (0S||0S) (Mnich, v.24)
516. sněžné hory || Helvécie. (0S||S) (Mnich, v.30)
517. mrká Lúna || mlhou šedou; (S0||S0) (Mnich, v.34)
518. jak jej hrůza || z hrdla nutí; ((0)S||S0) (Mnich, v.42)
519. zmrtvělého panoš || podepírá, (0S||S) (Mnich, v.51)
520. Panoš pláče || i panoš se směje, (SS||S0) (Mnich, v.61)
521. obživlého pána || kdy uzírá, (S0||S) (Mnich, v.62)
522. mutně tichým hradem || mniší pějí; (S00||S0) (Mnich, v.65)
523. smutek jako oblak || hrad objímá, (0S||0S) (Mnich, v.66)
524. Róna, paní hradu, || v rakvi dřímá. (S00||S0) (Mnich, v.67)
525. „Dobrou noc jí.“ || Však jest první den, (S0||0S) (Mnich, v.68)
526. dléla ona; || uplakaný zrak (0(S)||S0) (Mnich, v.78)
527. upřený || na obraze milené (S||S0) (Mnich, v.79)
528. dcery své || za celý den jest měla; (S(0)||0S0) (Mnich, v.80)
529. pak i on sám || ujel z hradu svého, ((0)(S)||S0) (Mnich, v.87)
530. zahrán v dálku || od svědomí zlého. — (S0||0S) (Mnich, v.88)

531. **mutně jenom** || **hradem mniší** pějí, (S||0S0) (Mnich, v.94)
532. **sedum sloupů** || **do půlkola** stojí; (SS||0S) (Mnich, v.101)
533. **v obejmutí věčném** || **k sobě víže**; (0S||(0)S) (Mnich, v.103)
534. **v středu dolu** || **visí sponka dlouhá**, (S_aS_b||0S_aS_b) (Mnich, v.105)
535. **div že hoří** — || **plápolá i hasne**; (0S||0S) (Mnich, v.107)
536. **šerých nocí svírá**; — || **až se srdce leká**, (00S||S0) (Mnich, v.113)
537. **s mečem v pěstí**, || **jak by ta postava zděná** (0S||S0) (Mnich, v.121)
538. **Skučí větřík** || **škulinami stěny** (S0||0S) (Mnich, v.123)
539. **zemřelých jako dech** || **zatajený** (S0||S) (Mnich, v.125)
540. **stojí rakev**, || **v které Róna sní**, (S_bS_a||S_aS_b) (Mnich, v.133)
541. **prosba** || **pronešená** (S||S) (Mnich, v.135)
542. **kde předkové**, || **hradu páni dlejí**, ((0)S||0S0) (Mnich, v.149)
543. **zachechtá se** || **co smích zatajený**. — (S||0S) (Mnich, v.151)
544. **ztmělé zraky** || **v strašném mrknou blesku**. (S0||S00) (Mnich, v.169)
545. **Skočí s koně**; — || **kolo užasnuté** (0S||S0) (Mnich, v.170)
546. **od zdi od sesutých** || **i od skal kolmých stín** (0S||S0S) (Mnich, v.176)
547. **i z blízké hospody** || **v znějící hlásně smích**. — (0S||0S0) (Mnich, v.180)
548. **velebná postava**. — || **Vybledlou jeho tvář** (S0||S0) (Mnich, v.182)
549. **strašnější činila** || **sínava Lúny zář**; (S0||S00) (Mnich, v.183)
550. **šedý vlas přes jeho** || **zmrtnělý visí zrak**, (0S||0S0) (Mnich, v.184)
551. **ticho, však strašněji** || **šedivý mních se smál**. (0S||00S) (Mnich, v.187)
552. „**Vítr**, || **chladný vítr věje** (S||0SS) (Mnich, v.190)
553. **skrže hvozdy** || **husté**, (S||S) (Mnich, v.191)
554. **svadlým listem** || **hustě seje** (S0||0S) (Mnich, v.192)
555. **Smutně kposledku** || **v křovině** (0S||S) (Mnich, v.194)
556. **s ním spolu utichl** || **z hospody hlásný smích**, (S0||00S) (Mnich, v.208)
557. **mnohem však strašněji** || **šedivý smál se mních**: (S_bS_a||0S_aS_b) (Mnich, v.209)

558. „Není již pláče dost || za celý jasný den, (S_a0S_b||0S_aS_b) (Mnich, v.210)
559. harfu i hlas skryje || jediný mokrý hrob. (SS0||00S) (Mnich, v.219)
560. co v hrobku s půlnocí || bere se hrůzný stín. (S0||0S0) (Mnich, v.223)
561. jako by smrti se || ještě smál mrtvý mnich. — — — (S||0S00) (Mnich, v.231)
562. věčil ještě || Vyšehradu hlavu. (S0||S0) (Mnich, v.235)
563. Ty dědino, || jejíž temné bory ((S)0||S0) (Těžkomyslnost II., v.3)
564. Vesele můj zřídka || planul zrak! — (0S||0S) (Těžkomyslnost II., v.6)
565. Časně jsi mi zpustl, || snů mých ráji, (0S||S0) (Těžkomyslnost II., v.9)
566. Krásná víro! || Tys jediný vděk! — (0S||0S) (Těžkomyslnost II., v.16)
567. beze snů? — Ne! || — Jiný svět je baví, (S||0S0) (Těžkomyslnost II., v.23)
568. Věčné nic! || V tvůj já se vrhnu klín. (S0||S0) (Těžkomyslnost II., v.32)
569. „Slyš, páže můj! || Proč smuten stojíš? — (S0||SS) (Budoucí vlast', v.1)
570. Slyš, páže můj! — || sem blíže pojď! — (0S||0S) (Budoucí vlast', v.2)
572. v požár večerní || vystoupá, (0S||S) (Budoucí vlast', v.10)
573. Ó pane, hled', || v poslední záři (S0||S0) (Budoucí vlast', v.13)
574. jakou i tvoje || zbledla tvář! — — ((0)(S)||0S) (Budoucí vlast', v.24)
575. Slyš, páže můj! — || Kroky měsíce (00(S)||0S) (Budoucí vlast', v.25)
576. A proto slyš! ó slyš, || pojď spáti, (SS||0S) (Budoucí vlast', v.37)
577. než líce zjitra || zbarví den; (0S||S0) (Budoucí vlast', v.38)
578. vstříc vlasti své; || sen jako sen!“ (0(S)||SS) (Budoucí vlast', v.40)
579. Krásně, slunce zlaté, || ty zacházíš, (00S||(0)S) (Umírající I., v.1)
580. pouť svou denní || již dokonáváš; — (0S||0S) (Umírající I., v.2)
581. Jak kdy poutník z vlasti || pryč se ubírá, (S0||S0) (Umírající I., v.13)
582. líce lítostí || a láskou zbledne, (SS||S0) (Umírající I., v.16)
583. jeho vlast', || a nikde slunce jasnější: ((S)0||0S) (Umírající I., v.18)
584. i ač poslední strach || prsa ouží, (S0||S0) (Umírající I., v.23)
585. skvěle pouť denní svou || dokonáváš, (00S||S) (Umírající II., v.2)

586. **Stromy a květy** || v tvé záři se skvějí, (S0||0S) (Umírající II., v.5)
587. **Posledním strachem** || prsa se ouží, (S0||S0) (Umírající II., v.23)
588. **Půlnoční vstal měsíc** || nade **Pražský chrám**, (S00||S0) (V chrámu, v.1)
589. **smutný v pustém chrámu** || já jen stojím sám; (S00||SS) (V chrámu, v.2)
590. **korunu nevěrnou** || i **kamennou tvář**; (S0||S0) (V chrámu, v.10)
591. co **umdlená síla** || i **ukrotlý hněv**. (S0||S0) (V chrámu, v.14)
592. **Slávy zašlé stín** || i **půlnočný strach** (S0S||0S) (V chrámu, v.15)
593. **síla ust jeho** || jen skřípění má. (S0||S0) (V chrámu, v.18)
594. **tam veselo nám**; || jen ze dvoru **ven**, ((0)S||0S) (Zpěv lovecký, v.5)
595. i ozvěna **hlasně** || od dalekých **hor** (0S||0S) (Zpěv lovecký, v.17)
596. je nerad **opouští** || **uhoněný tvor**, (0S||S0) (Zpěv lovecký, v.22)
597. **my živi, my k honbě**, || **my lovci jsme hor!** (0S||0S) (Zpěv lovecký, v.23)
598. **zvěř prchá**, || léč raněnou dohonil **pes** (0S||00S) (Zpěv lovecký, v.28)
599. Již **padl a neslyší** || **vrahů svých ples**, (0S0||0S) (Zpěv lovecký, v.32)
600. **Bolest'-li, či slast'** || mé srdce jímá? — (0S||S0) (Znělky 1., v.9)
601. V **ružovém blankytu**, || **hvězdy, rcete**, (S0||0S) (Znělky 1., v.10)
602. bych **pronesl** || **prosbu dosti jemnou?** — (S||S00) (Znělky 2., v.2)
603. „Vzešel **máj!** || **hlubokých muži želů!** (0S||0S0) (Znělky 3., v.1)
604. **tvou proč ještě** || **bledost' kryje tvář?** ((S)0||00S) (Znělky 3., v.2)
605. **Vyjdu v slunce!** || **Nad luhy zkvětými** (0S||0S) (Znělky 3., v.5)
606. **Sklesna v prach**, — || **za sluncem rozstru ruce**; (S0||S00) (Znělky 3., v.9)
607. **Zašlo slunce!** — — || **Tma splynula šedá**, (0S||0S0) (Znělky 3., v.13)
608. s sborem **hvězdným** || **nad vlastenské háje**, (0S||0S) (Znělky 4., v.13)
609. **zrosila leč mech jen** || **mého hrobu**. (0S||(S)0) (Znělky 4., v.14)
610. **zpět mne vedeš mdlého**, || **slunce zlaté**, (S00||S0) (Znělky 5., v.2)
611. v snů mých **říši**, || **oné stíny svaté**, (S0||SS) (Znělky 5., v.3)
612. již tvá **záře** || **zase mi zahasne!?!?** — (0S||SS) (Znělky 5., v.11)
613. **poslední v oblacích** || **požár plane**; (S0||SS) (Znělky 7., v.2)

614. lehký větrík || temným lesem vane, (S_aS_b||0S_aS_b) (Znělky 7., v.3)
615. Jest pěvcův osud || světem putovati, (S0||0S) (Znělky 8., v.1)
616. Marně se snaží || svět ho sužovati! (0S||SS) (Znělky 8., v.5)
617. Tajemství světů, || srdcí ples i hněv (0S||S00) (Znělky 8., v.9)
618. v souzvuku lадném || jeho věští zpěv! (S0||0S) (Znělky 8., v.10)
619. odkrývám bylý || i budoucí čas, (0S||S0) (Znělky 8., v.12)
620. Slunce || k večeru se sklání; — (S||0S) (Cesta z Čech, v.2)
621. Ted' se vrátil, || jenž nás ved. — ((0)S||(0)S) (Cesta z Čech, v.6)
622. popatř tamto || ten hrad starý. (0(S)||((S)00) (Cesta z Čech, v.19)
623. Slyšels pak || harfy stříbrozvuk, (S||0S) (Cesta z Čech, v.26)
624. zvonu zvuk || v bezesné spáni zve; — (SS||00S) (Zpěv u hrobu p. Josefa Jungmanna mladšího, v.4)
625. noc pustá || prostře stín; (0S||S0) (Zpěv u hrobu p. Josefa Jungmanna mladšího, v.6)
626. však jednou || jasný den, (S||S0) (Zpěv u hrobu p. Josefa Jungmanna mladšího, v.7)
627. Pozdní večer; || plamínek se míhá (S0||S0) (Pozdní večer, v.1)
628. mnohý stařec || v tichém lůžku spí. (0S||00S) (Pozdní večer, v.13)
629. dobrý pozor || na má slova dejte, (S0||0S) (Pozdní večer, v.15)
630. neslýchané, || nové věci zvíte. (S||S00) (Pozdní večer, v.16)
631. Však jak pravím, || pilně poslouchajte, (S||SS) (Pozdní večer, v.17)
632. Pozdní večer. || Dívky pilně předly, (S0||0SS) (Prolog k Pouti krkonošské, v.1)
633. dobrý pozor || na má slova dejte, (S0||0S) (Prolog k Pouti krkonošské, v.8)
634. neslýchané, || nové věci zvíte! (S||S00) (Prolog k Pouti krkonošské, v.9)
635. Však jak pravím, || pilně poslouchajte, (S||SS) (Prolog k Pouti krkonošské, v.10)
636. zlatí jenom || záře lůny bledé (S||S00) (Proslov, v.9)
637. však aj, znova zavzní || strůny zlaté, (SS||0S) (Proslov, v.15)

638. **nová radost** || v něm hle vzešla nám; (S0||0(S)) (Proslov, v.16)
639. **jaký zisk?** — || a komu zde vyplývá, ((0)S||(S)0) (Proslov, v.21)
640. **nejlépe zajisté** || každý **zná!** (0S||(0)S) (Proslov, v.22)
641. **nouzí stlačen** || **smutný bolno lká;** (0S||S00) (Proslov, v.26)
642. **Odplatou však buď vám** || **onen sám,** (S(0)||((S)(0))) (Proslov, v.40)
643. **temné hlubiny se** || **hrozím,** (0S||S) (Temná noci!, v.5)
644. **k vám já toužím** || **tam světla ve říši,** ((0)S||(S)00) (Temná noci!, v.8)
645. **matka má země** || **zas mě vydá.** (0S||S0) (Temná noci!, v.13)
646. **zůstanu; sladký tu** || **lidskému sluchu** (0S||0S) (Temná noci!, v.19)
647. **temné hlubiny se** || **hrozím,** (0S||S) (Noc II., v.5)
648. **K vám já toužím** || **tam světla ve říši,** ((0)S||(S)00) (Noc II., v.8)
649. **zajme, promění** || **a v postavě jiné** (0S||S0) (Noc II., v.12)
650. **matka má, země,** || **zas mě vydá!** (0S||S0) (Noc II., v.13)
651. **Tvoje krásná,** || **klamuplná říše** ((0)S||S0) (Dobrou noc!, v.3)
652. **zpět mě vedlo mdlého** || **slunce zlaté;** (S00||S0) (Dobrou noc!, v.12)
653. **v snů mých říši,** || **ony stíny svaté,** (S0||SS) (Dobrou noc!, v.13)
654. **již tvá záře** || **zase mi zahasne?!“** (0S||SS) (Dobrou noc!, v.21)
655. **Vyšehrad spal** || **v modrém jitra stínu;** (0S||00S) (Na příchod krále, v.1)
656. **Hučí jitem** || **v modrých horách lesy,** (S0||0S0) (Na příchod krále, v.5)
657. **rudým světlem,** — || **jiskra jiskru stíhá,** — (0S||00S) (Na příchod krále, v.25)
658. **Však hle, slyš,** — || **co znělo v tichu svatém?** — (S||00S) (Na příchod krále, v.28)
659. **Zvonů hlas to** || **zvučí z Prahy klínu;** (S0||S00) (Na příchod krále, v.29)
660. **„Sláva Čechům!** || **Slunce jim vychází!** (S0||S0) (Na příchod krále, v.31)
661. **vzhledne slunce** — || **starec v jaré síle.** — (0S||S0S) (Na příchod krále, v.42)
662. **zlatý vínek** || **bílou zdobí hlavu.** (S0||0S0) (Na příchod krále, v.44)
663. **starý strážce** || **Prahy stověžité.** (SS||0S) (Na příchod krále, v.48)

664. dám já základ trůnu — || ryzé zlato, — (0S0||0S) (Na příchod krále, v.50)
665. ač jest vzato || Vyšehradu skále! (S||S0) (Na příchod krále, v.52)
666. lásku — věrnost || lidu země české!“ (S0||S00) (Na příchod krále, v.54)
667. umlkly Vltavy || vlny hlučné, (0S||S0) (Na příchod krále, v.65)
668. Povstal třetí — || rudé roucho plálo (S0||00S) (Na příchod krále, v.73)
669. v pravé věncem || z růží a vavřínu. (0S||0S) (Na příchod krále, v.80)
670. co by on dal || k uvítání krále? ((S)0||S0) (Na příchod krále, v.88)
671. širá Praha || plála v zlatě, (0S||S0) (Na příchod krále, v.92)
672. Zvonů tóny || zpěvy zvučné (S0||0S) (Na příchod krále, v.95)
673. Noční kolem || rozprostřel se klid; (0S||0S) (Na popravišti I., v.1)
674. Noční kolem || rozprostřel se klid, (0S||0S) (Na popravišti II., v.1)
675. Po březovém háji || větry hrají, (0S||0S) (Dvě písně z Cikánů 1., v.5)
676. vpředu háj ten || dub stovčkový hlídá, (0S||00S) (Dvě písně z Cikánů 1., v.6)
677. Modrý blankyt || nade mnou se klene, (S0||(S)0) (Dvě písně z Cikánů 1., v.13)
678. slunce mu || sotva zasvítá! (S(0)||S0) (Cizinec II., v.2)
679. čas ubíhá || i opadává (0S||S) (Cizinec II., v.7)
680. on sám zhaslá — || jen doutnající svíce! ((S)0||0S) (Cizinec II., v.16)
681. Zem studená ho || skrýje, (0S||S) (Cizinec II., v.17)
682. před sebe v noc || hledí neustále, ((0)S||0S) (Poutník, v.7)
683. v šeru mlh však || temně jen se mihá. (0S||0S) (Poutník, v.16)
684. krásy, zdá se, || že ho zdobí znak, (0S||SS) (Poutník, v.20)
685. a jej v pravdě || poznati mi nedá. ((0)S||S0) (Poutník, v.24)
686. Dějin věstkyně, || dej slunci vzjíti! (0S||00S) (Poutník, v.25)
687. Zjitra kdy se || východ zapaluje, (S||0S) (Poutník, v.41)
688. víc se svítá — || věž už vystupuje, (S0||S0S) (Poutník, v.45)
689. zraku krajina se || zjeví celá! (S0||S0) (Poutník, v.48)
690. by co sám zřím, || též od jiných bylo znáno! ((0)S||(0)S) (Poutník, v.690)

691. lampa země, || zlaté slunce. (0S||S0) (Jaroslavna II., v.2)
692. lkály zvony || smutným zvukem (0S||0S) (Jaroslavna II., v.4)
693. vůni || zahradou vydechši. (S||0S) (Jaroslavna II., v.8)
694. poslední || labutí píseň! (S||0S) (Jaroslavna II., v.15)
695. nade růže || rteba krásnějšíma, (S||S0) (Jaroslavna II., v.21)
696. vzhůru k světlu, || které svítí světu! (0S||SS) (Jaroslavna II., v.24)
697. vrat' se z hlouby, || z kteréš vyšla, (S0||(0)S) (Jako Troska v světle bledém, v.6)
698. tam si moje srdce || sžirej, ((0)S||S) (Jako Troska v světle bledém, v.7)
699. jest jen promyk || hvězdy padající; (0S||0S) (Však ten zásvit růžojasných lící, v.2)
700. den, v němž slunce zhasnou, || světy zajdou; (0S_aS_b||S_aS_b) (Duše nesmrtelná, v.11)
701. nestvořený || i neobmezený, (S||S) (Duše nesmrtelná, v.18)
702. v celém kruhu světa || smrt' jen byla. (00S||S0) (Duše nesmrtelná, v.23)
703. opět skleslo || po skončeném soudu, (0S||0S) (Duše nesmrtelná, v.30)
705. jehož slovem || vstaly světy, ((0)S||0S) (Duše nesmrtelná, v.44)
706. Nezačatý, || neskončený, (S||S) (Duše nesmrtelná, v.46)
707. jeho slovem || zajde svět.“ ((0)S||0S) (Duše nesmrtelná, v.53)
708. davem světů kolujících || spěje; (0S0||S) (Duše nesmrtelná, v.61)
709. pode mnou, nade mnou || světů množství, ((S)(S)||0S) (Duše nesmrtelná, v.63)
710. Složí duše má teď' || peruť svoji, (S0||0(S)) (Duše nesmrtelná, v.65)
711. vonná růže || hlavu v větru houpá, (S0||0S0) (Duše nesmrtelná, v.76)
712. Hřčí potůčkové || hájem hustým, (S0||SS) (Duše nesmrtelná, v.79)
713. s Labem Vltava || vlast' obejmá, (0S||S0) (Duše nesmrtelná, v.81)
714. není ptáka || v povětří žádného, (0S||S0) (Duše nesmrtelná, v.84)
715. neskotačí brav || na lukách bílý, (0S||0S) (Duše nesmrtelná, v.87)
716. Jaké město || před zrak můj teď' vstoupá? ((0)S||0(S)0) (Duše nesmrtelná, v.91)

717. slavný Vyšehrad zde || druhdy stával, (S0||0S) (Duše nesmrtelná, v.94)
718. s šumotem kde druhdy || dav se vinul, (0S||S0) (Duše nesmrtelná, v.98)
719. pusto kolem, || každé místo prázdné. (S_bS_a||S_a0S_b) (Duše nesmrtelná, v.101)
720. jak by obyvatel || právě odšel, (S||0S) (Duše nesmrtelná, v.105)
721. ozdobení || všickni oltářové, (S||(0)S) (Duše nesmrtelná, v.108)
722. pějí nad hrobem || píseň pohřební. (S0||SS) (Duše nesmrtelná, v.118)
723. Vzhůru nazpět || má se duše nese (0S||0S) (Duše nesmrtelná, v.119)
724. slzou nebe zrosen || květ se stkví; (S00||0S) (Přes hvozd tmavý, v.3)
725. zlaté slunce || skrz dešť na ni zří. (S0||0S) (Přes hvozd tmavý, v.6)
726. Zelených na lukách || tmavého blíž lesa, (0S||00S) (Zelených na lukách, v.1)
727. i když slunce jasné || již za lesem zašlo: (0S||S00) (Zelených na lukách, v.5)
728. mdle se mladé jedle || lesknou v jeho záři, (00S||0(S)0) (Měsíc stojí s zesinalou tváří, v.3)
729. hvězdy tuhnou || co světlušky v hrobce. (S0||0S) (Měsíc stojí s zesinalou tváří, v.8)
730. kolem sebe || ztuhlou rukou sahá, ((S)||S0S) (Měsíc stojí s zesinalou tváří, v.10)
731. teď jej víra silná || mocně vpravo vodi, (S0||00S) (Měsíc stojí s zesinalou tváří, v.11)
732. V brzkém jitru najdeš || snad již, temná noci, (00S||00S) (Měsíc stojí s zesinalou tváří, v.17)
733. nade mnou pak bdi též, || věčné, svatá moci, ((S)0||00S) (Měsíc stojí s zesinalou tváří, v.19)
734. slunce, || kdy se mezi hory sklání, (S||0S) (Plná Luna nad porostlou strání, v.3)
735. vpravo, vlevo, || všude hrob jen zívá, (S0||S00) (Plná Luna nad porostlou strání, v.15)
736. kam touha ždá, || co ta noc skládá ve mně, (S0||(S)00) (Aniž tvůj že jsem, v.6)

737. **Měj** dobrou noc! || **má** vlasti **modrošera**!! (S00||(S)0S) (Aniž tvůj že jsem, v.9)
738. jenž tvou **krásnou** || **krýjí** tvář? ((0)S||S0) (Aniž tvůj že jsem, v.15)
739. **moji** vzejdou || **zlatý** jako **máj**; ((S)0||0S) (V svět jsem vstoupil, v.2)
740. **sehnu** se, ach, || a co slzou **chladnou**, (S||S0) (V svět jsem vstoupil, v.11)
741. **rosou** **noční** || **skropí** **ruku** mou. — — (S0||0S) (V svět jsem vstoupil, v.12)
742. **Zkvětlá** **růže** || v kraje své mě **víže** (S0||0(S)0) (V svět jsem vstoupil, v.13)
743. **snové** **moji**, **běda!** — || **snové** — **byli**, (0S||0S) (V svět jsem vstoupil, v.23)
744. **rámě** **moje** || **rozestíral** jsem — (S(0)||S) (V svět jsem vstoupil, v.26)
745. **cit**, co srdce mé || **sevirá**, (0S||S) (Umlkni, potoku hlučný, v.7)
747. **jakou** **schránu** || **střechy** jeho **dají?** — (S_bS_a||S_aS_b0) (Aniž křičte, že vám stavbu bořím, v.6)
748. A kdy nové **stavení** || má **státi**, (0S||(0)S) (Aniž křičte, že vám stavbu bořím, v.7)
749. **předešlé** || který byl **pádu** vinou? (S||S0) (Aniž křičte, že vám stavbu bořím, v.10)
750. nový **základ** || vložte v **zemi** **plodnou**; (0S||0S0) (Aniž křičte, že vám stavbu bořím, v.12)
751. pak na **místo** || **mistra** zesnulého ((0)S||S0) (Aniž křičte, že vám stavbu bořím, v.19)
752. **pode** **mnou** **rovina**, || **zelené** jako **moře**, ((S)0||0S) (Hoj, byla noc!, v.5)
753. a já jsem **zšílenec** || nad tímto **mořem** **stál**. ((0)S||0S) (Hoj, byla noc!, v.6)
754. Hoj, **otče**, **otče** **můj!** || Neslyšíš **matky** **lkání?** (00(S)||0S0) (Hoj, byla noc!, v.8)
755. Ta **hora?** — **Blaník** je — || a nad ní **pláče** **hlas:** (S0||0S) (Hoj, byla noc!, v.11)
756. „**Můj** **otec** neslyší — || a **matka** **mi** **umírá!**“ ((S)00||S(S)0) (Hoj, byla noc!, v.12)
757. **hlubší** než **hrob** jeho, || **hluboké** **moře**. (SS||S0) (Slunce zapadlo u věčnosti moře, v.5)

758. slunce to **poslední** || je **požehnutí**. (0S||S) (Slunce zapadlo u věčnosti moře, v.9)
759. hrob nade sluncem || své brány **zavírá**. (0S||(S)00) (Slunce zapadlo u věčnosti moře, v.11)
760. **Truchlivá** noc || své **teď** roucho rozvine, (S0||(S)00) (Slunce zapadlo u věčnosti moře, v.12)
761. nad tebou **hvězdy** || co lampy ve **hrobě**, ((0)S||0S) (Slunce zapadlo u věčnosti moře, v.19)
762. „Slunce, ó slunce! || slyš Prahy volání!“ (SS||S00) (Slunce zapadlo u věčnosti moře, v.22)
763. **Slyš**, páže můj! — || proč smuten stojíš?! (S0||SS) (Zlomky básní 4., v.1)
764. Můj **páže!** — slyš! — || sem blíže **pojď!** — (S_bS_a||(S_a)0S_b) (Zlomky básní 4, v.2)
765. i navrátil se smuten || k zemi **zpět?** — (0S||0S) (Zlomky básní 10., v.2)
766. stets eines treuen **Führers** || **freu'n**; (00S||S) (Die Führer durchs Leben, v.4)
767. ihn wird die **Lieb'** || zum Ziele **leiten**. ((0)S||0S) (Die Führer durchs Leben, v.18)
768. **Freude** || spricht die **Fläche** (S||0S) (Die Freude, v.5)
770. **fröhlich** segelnd || auf der **Silberbahn**. (0S||S) (Die Freude, v.18)
771. **Freude** herrscht || in **Feldern**, (S0||S) (Die Freude, v.37)
772. **wüten** || **wilde** Schmerzen, (S||S0) (Die Freude, v.44)
773. **steht** ein **Kreuz** || aus **grauem** **Steine**, (S0||0S) (Der Eremit I., v.5)
774. **voll** || und **früchtenreich**, (S||S) (Der Eremit I., v.14)
775. **Täglich** || **tönt**en **Lobgesänge** (S||S0) (Der Eremit I., v.29)
776. **Rosen** || **rings** umkränzt, (S||S0) (Der Eremit I., v.34)
777. alle **Vögel** || **fliehn**, ((0)S||S) (Der Eremit I., v.46)
778. **kränzt** der Eremit || das **Kreuz** dort (S0||S(0)) (Der Eremit I., v.47)
779. **einsam** || **untergehn**, (S||S) (Der Eremit I., v.54)
780. **wir** uns || **wiedersehn**, ((S)(0)||S) (Der Eremit I., v.58)
781. **steht** ein **Kreuz** || aus **grauem** **Steine**, (S0||0S) (Der Eremit II., v.5)

782. voll || und fruchtenreich, (S||S) (Der Eremit II., v.14)
783. Lange lebt er hier so, || lange (SS||S) (Der Eremit II., v.33)
785. wollte nie || die Welt betreten ((S)(0)||S0) (Der Eremit II., v.43)
786. Täglich || tönte der Kapelle (S||S0) (Der Eremit II., v.49)
787. sein Gebet || vollbracht, ((0)S||S) (Der Eremit II., v.58)
788. schwach begleitet || von des greisen (0S||S) (Der Eremit II., v.71)
789. was soll ich || auf dieser Erde? ((0)(S)||S) (Der Eremit II., v.75)
790. Laß, || daß mir der blasse Lethe (S||0S) (Der Eremit II., v.77)
791. Doch einst tönt' || schon durch drei Tage (0S||00S) (Der Eremit II., v.93)
792. seine Harfe || fest noch haltend ((0)S||00S) (Der Eremit II., v.99)
793. steht ein Kreuz || von grauem Steine, (S0||0S) (Der Eremit II., v.109)
794. Wer steht dort || an des Schiffes Rand, (S(0)||S0) (Kolumbus, v.1)
795. Dort scheint zu liegen || seine Lust. (0S||(0)S) (Kolumbus, v.4)
797. Er stehet || an des Schiffes Rand, ((0)S||S0) (Kolumbus, v.13)
798. bis sie || im tiefen Meer versinkt, ((S)||00S) (Kolumbus, v.16)
799. und immer gießet || ihre Glut ((S_a)S_b|(S_a)S_b) (Kolumbus, v.17)
800. es flossen hin || der Tage viel (S||0S) (Kolumbus, v.20)
801. „Führ uns || zum Vaterland zurück, (S(0)||S0) (Kolumbus, v.26)
802. wir wollen dich || dem Tode weihn, ((S)(S)||0S) (Kolumbus, v.27)
803. Sie wollen || in der blinden Wut ((0)(S)||0S) (Kolumbus, v.35)
804. so schleudert mich || zur Meeresflut, (0(S)||S) (Kolumbus, v.43)
805. und schrecklich ist dann || eu'r Geschick, (Kolumbus, v.47)
806. doch immer kocht noch || ihre Wut, ((S)00|(S)0) (Kolumbus, v.50)
807. auch hier quält mich || des Schicksals Hand; ((S)0||0S) (Kolumbus, v.70)
808. aus dieser neuen || großen Not.“ ((0)S||0S) (Kolumbus, v.72)
809. wie auch die Schiffe || schnelle fliehn, (S||S0) (Kolumbus, v.81)
810. und immer starrt || sein Auge fest ((S)0||S0) (Kolumbus, v.83)
811. und unverwandt || zum fernen West. (S||0S) (Kolumbus, v.84)

812. man hört die **W**inde || nicht mehr wehn, (0S||0S) (Kolumbus, v.100)
813. auf Dich vertrau' ich || bis zum **T**od. ((0)S(0)||S) (Kolumbus, v.114)
814. das **g**anze Meer || scheint rötlich **G**old. (S0||00S) (Kolumbus, v.126)
815. sie wollen ihn || dem Meere weihn, ((0)(S)(0)||0S) (Kolumbus, v.129)
816. weil er gespielt || mit ihrem Glück. ((S)0||(S)0) (Kolumbus, v.130)
817. zu **h**aben, || heißt in vollen Zügen (S||S00) (Pensum, v.3)
818. Szythiens rauhen Gefilden || folgen. (00S||S) (Pensum, v.8)
819. Und eine **h**eitre Stirn || hat er immerdar, (S0||S0) (Pensum, v.9)
820. **g**oldenen Saiten || entzückt zum **G**ott ihn. (S0||0S) (Pensum, v.12)
821. das schönste **L**and || selbst fröhlich verlassen, und (0S||0S) (Pensum, v.18)
822. in der **V**erbannung || sich selbst ein **B**ürger. (S||(0)S) (Pensum, v.20)
823. **m**einen Faden entzweist, || laß mich noch lange ((S)00||0(S)00) (Mein Wunsch, v.14)
824. hier auf **E**rden, || die ich wie Mutter liebe, ((0)S||(S)00) (Mein Wunsch, v.15)
825. **Z**war dann, wenn ich gestorben, || ruft die **S**tunde, ((0)S||0S) (Mein Wunsch, v.17)
826. **l**ange || zu leben. (S||S) (Mein Wunsch, v.24)
827. Und wenn **e**inst mich || die **A**llmacht von hier rufet (S(0)||S0) (Mein Wunsch, v.25)
828. **H**eil'ger Friede || herrscht im ganzen Tale, (S0||S00) (Sängers Bitte, v.1)
829. und der **M**orgen || scheinest nicht **m**ehr fern. (S||0S0) (Sängers Bitte, v.2)
830. und am **H**immelsdom || mit hellem Scheine (S||S0) (Sängers Bitte, v.9)
831. **h**ängt der Mond, || die Sterne **h**elle glühn; (S0||0S0) (Sängers Bitte, v.10)
832. und die **W**olken || schnell nach **W**esten ziehn. (S||0S0) (Sängers Bitte, v.12)
833. Ob ich **e**inmal || alle finde dort, ((S)S||(S)00) (Sängers Bitte, v.28)
834. **l**ange **s**chon || mit bitterm **S**chmerz verlor? (S_bS_a||0S_aS_b) (Sängers Bitte, v.30)

835. Auf das Aug' des Sängers || sinkt ein Schlummer (0S||S0) (Sängers Bitte, v.41)
836. er vergesst || allen seinen Kummer, ((S)0||(S)0) (Sängers Bitte, v.43)
837. eine Palme haltend || in der Hand. (0S||S) (Sängers Bitte, v.48)
838. der sanft lächelt || aus dem süßen Traum, (S0||S0) (Sängers Bitte, v.50)
839. sanften Wortes || er zum Sänger spricht: (S0||S0) (Sängers Bitte, v.54)
840. darum geh || und lerne besser glauben, ((0)S||00S) (Sängers Bitte, v.63)
841. zweifelt niemals, || fraget nimmer wieder, (0(S)||0(S)0) (Sängers Bitte, v.71)
842. Aurora || ihren Lauf (S||(S)0) (Der erwachende Tag, v.10)
843. von Ost nach Westen || wendet. (0S||S) (Der erwachende Tag, v.11)
844. Oben am Gipfel desselben || glänzet ein Kreuz stark vergoldet, (0S||S00S) (An den Gräbern der Freunde, v. 5)
845. an dessen Spitze das Licht || des stillen Mondes sich bricht! (S0||S00) (An den Gräbern der Freunde, v.6)
846. verklungen ist || der kleinen Sänger Chor, (S||S0S) (Elegie, v.8)
847. dort um den Berg; || der hebt sein Haupt so bleich ((0)S||00S) (Elegie, v.11)
848. Hier sitze ich || in deinen morschen Hallen, ((S)0||0S) (Elegie, v.13)
849. du längst zerstörtes, || längst verfall'nes Schloß! (0S||00S) (Elegie, v.14)
850. die arm, doch stark, || und ohne eignen Herd? (S0||S0) (Elegie, v.20)
851. ist nun dahin! || Wie sanfte Harfenweisen ((0)(S)||0S) (Elegie, v.27)
852. wie jetzt; entheiligt war || kein heil'ger Ort. ((0)S||S0) (Elegie, v.34)
853. Dort wo verschlungen || Dorn und Disteln trauern, ((S)0||SS0) (Elegie, v.37)
854. dort wo die Eul' || mit dumpfem Rufe klagt, ((S)0||S00) (Elegie, v.38)
855. der Böhmen Herrscher, || und wo höher ragt (0S||S0) (Elegie, v.40)
856. kalt strich der Wind || durch die Wälder, (00S||S) (Die kühle Nacht, v.3)
857. „was blinkt so weiß || durch den Waldweg vom Berge?“ (S_bS_a||S_aS_b) (Die kühle Nacht, v.15)
858. und er spricht || die stillen Worte: ((0)S||S0) (Die kühle Nacht, v.23)

859. längst ist blaß schon || Luna untergangen, (S00||S0) (Die kühle Nacht, v.25)
860. heimwärts sind die Schwäne || schon gezogen, (0S||S0) (Die kühle Nacht, v.26)
861. Was trauern sie? Wie? || Kann auch die Trauer (S(0)||0S) (Der Freitag in der Karwoche, v.3)
862. schläft nun im Grabe, — || welchen auf Golgatha (0S||(0)S) (Der Freitag in der Karwoche, v.6)
863. Er schläft im Grabe, || welcher die Menschen schuf, (S0||0S) (Der Freitag in der Karwoche, v.9)
864. dem dritten Tage || von den Toten (0S||S) (Der Freitag in der Karwoche, v.11)
865. wieder erstehen wird, || schläft im Grabe. (0S||S0) (Der Freitag in der Karwoche, v.12)
866. in jenem strengen, || schrecklichen Weltgericht ((0)S||S0) (Der Freitag in der Karwoche, v.14)
867. Stühle versammeln wird, || schläft im Grabe. (S0||S0) (Der Freitag in der Karwoche, v.16)
868. drum trauern sie; || drum kann auch Trauer ((0)S||(0)S) (Der Freitag in der Karwoche, v.19)
869. der Du uns führst || mit wahren Vatersinn, ((0)(0)S||0S) (Stimmen zur Namensfeier, v.2)
870. doch was vom Herzen kommt, || das gehet wieder ((S)00||0S) (Stimmen zur Namensfeier, v.7)
871. was Du für andere || und uns getan. ((0)(S)||0S) (Stimmen zur Namensfeier, v.14)
872. der sieht ein schöner' Denkmal || Dir erstehn. (0S_bS_a||0S_a) (Stimmen zur Namensfeier, v.20)
873. er kann auf Erden || ewig nicht bestehn; ((0)S||S0) (Stimmen zur Namensfeier, v. 22)
874. denn wenn des Himmels || hehre Mächte winken, (S||S00) (Stimmen zur Namensfeier, v.23)
875. muß selbst die Erd' || in Trümmern untergehn. ((0)S||0S) (Stimmen zur Namensfeier, v.24)

876. rauscht auch im schnellen Flug || der Zeit Gefieder, (00S||0S) (Stimmen zur Namensfeier, v.27)
877. wird doch die Nachwelt || ewig neu es schau'n. (S||0S0) (Stimmen zur Namensfeier, v.28)
878. und all die Saaten, || die Du hier gesät, ((0)S||(0)S) (Stimmen zur Namensfeier, v.30)
879. der Dank, ist gleich Dein Staub || im Sturm verweht. (00S||S0) (Stimmen zur Namensfeier, v.32)
880. nicht schlafen sollst Du || in der Erde Schoß (S(0)||0S) (Stimmen zur Namensfeier, v.34)
881. so früh. || Und aus des Schicksals Urne falle (S||00S) (Stimmen zur Namensfeier, v.35)
882. durch unsrer Welten || ungemessnen Raum. ((S)0||S0) (Stimmen zur Namensfeier, v.48)
883. umschlossen || von der friedlich stillen Gruft, (S||0S0) (Stimmen zur Namensfeier, v.52)
884. und Deine Asche wirbelt || in den Winden, (0S||S) (Stimmen zur Namensfeier, v.53)
885. es dau'rt, wie unsre Liebe, || ewig aus. (0(S)0||S) (Stimmen zur Namensfeier, v.56)
886. Dich, unsern Führer, || einmal wiedersehen, ((0)(S)0||S0) (Stimmen zur Namensfeier, v.59)
887. Dort wird der Herr Dir || Deine Tat vergelten, ((S)0||(S)00) (Stimmen zur Namensfeier, v.61)
888. weil im Schlaf man || stets dort liege? (S(0)||S0) (Sieh des Todes blasses Bild, v.6)
889. Scheu' sie nicht, || du wirst erstehn, (S(0)||0S) (Sieh des Todes blasses Bild, v.7)
890. Nacht wird es, || und dunkle Nebel wallen (S_aS_b||0S_aS_b) (Nacht wird es, v.1)
891. einer Braut || an des Geliebten Bahr'? (S||0S) (Nacht wird es, v.16)
892. Schreckend nahn sie sich || im wilden Sturme, (S0||0S) (Nacht wird es, v.17)
893. da ertönt die Glock' || vom nahen Turme (S0||0S) (Nacht wird es, v.19)

894. Nun erblickt man || durch der Nebel Schleier ((S)0||S0) (Nacht wird es, v.21)
895. Schreckend drehn || die Schatten sich im Kreise, (S0||S0) (Nacht wird es, v.25)
896. schaurig tönet || ihrer Stimmen Chor, (S0||S0) (Nacht wird es, v.26)
897. jedes Haar sträubt sich || am Haupt empor. (S0||S0) (Nacht wird es, v.28)
898. dumpfen Schlages || durch die Gegend schallt, (0S||0S) (Nacht wird es, v.30)
899. Die Wolken verschwanden, || die Sonne schien hell, (0S||0S0) (Die Trümmer, v.3)
900. es rasselt so heiser || und nimmer es ruht, (S0||(0)S) (Die Trümmer, v.9)
901. bis es sich stürzt || in die spiegelnde Flut; ((0)S||S0) (Die Trümmer, v.10)
902. laut seufzte die Flut, || es zittert der See, (0S0||0S) (Die Trümmer, v.11)
903. So auch der Mensch || muß sinken, (S||(S)0) (Das Leben, v.11)
904. erstarrt || zum stockenden Eis, (S||S0) (Das Leben, v.16)
905. seh' ich Geister || bleich und grau (0S||0S) (Zigeunerlied, v.6)
906. beklagen sich nicht || über Kummer, (S||S) (An dem Friedhofe. v.3)
907. wenn ihm entfliehn || des frohen Lebens Bande, ((0)S||S00) (Meine Freuden, v.15)
908. der Rab' am Grabe krächzt, || der Uhu ruft (S00||0S) (Meine Freuden, v.21)
910. mich freut es nur, || wenn dann in finstrier Kluft ((0)S||0S0) (Meine Freuden, v.24)
911. begeistre mich || zu meinem Klaggesang, (0(S)||S0) (O Muse, v.4)
912. du Echo hall! || der Harfe Klängen nach, (0S||S0) (O Muse, v.6)
913. und meines Lebens Blume || blühet ab; (0S||S) (O Muse, v.14)
914. ich sehe schnell || die süßen Freuden fliehen (S0||S00) (O Muse, v.15)
915. Dort glänzt kein Stern || über den kahlen Steinen, (0S||0S) (O Muse, v.17)
916. und endlich selbst || entzweiet uns die Gruft. (S(0)||0(S)0) (O Muse, v.20)

pozn.: Závorky ve schématech vyjadřují, že daná pozice je tvořena zájmenem, zájmeným příslovcem nebo pomocným slovesem v širším slova smyslu.

Příloha č. 6 – soupis potenciálních aliteračních veršů I. a III. zpěvu *Máje* s vyznačením potenciálních aliteračních rýmů a se zvukosledným rozbořem podle Mukařovského (1928)

Verše, v nichž celý aliterační rým je součástí stejné zvukosledné osnovy:

5. Byl **p**ozdní večer — | **p**rvní máj
 p-ňí | — || **p-ňí** | —

6. **H**rdliččin zval | ku lásce **h**las
 h-l | z-al || lás | **hl**
 1 | 1 || lás | las

7. Zvučelo **t**emně | **t**ajný bol
 lo | **t-ň** || **t-n** | ol

8. A slunce **s**asná | světů jiných
 s-u-e | j-n || s-ě-ů | j-n

9. **B**loudila **b**lankyt|nými pásky
 — | a-ky || — | á-ky
 bl | **bl** ||

13. Dále **z**eleně | **z**akvítá
 dá | **z** || **z** | tá
 le | le || a | á

15. **P**ůvabný žal | i smutek **p**sala
 ů | al || u | al
 p | — || — | **p**

17. V krajinu tichou | **k**ráčí sen
 kra | i || **k**rá | e
 n | — || — | n

19. On **n**ejde! — již se | **n**evrátí
 ne | i || **n**e | í
 d | — || — | t'

20. Bolestný srdcem | bje cit

b | s-c || b | c
|| i | i

21. V slzích se zhlíží | hvězdný svit

z | í || z | i
s | h || h | s
lzi | z-lí || v | v

22. Co padající | hvězdy hynou

d | í || d | y
|| h | h

26. Nad stromů noc; | její bílý stín

n-st | — || — | st²-n
n-o | no || í | í

27. Tak skoná strašný | lesů pán

s | a-n || s | án
s-n | s-n ||

100. Nejzáz vrchů | nejvyšší stál

nej | — || nej | —
zá | v || v | s-á

101. A vesel plesá | vešken živý tvor

ve | — || ve | — | —
es-l | les || v | v | v
|| š | ž | —

108. A valný zástup se | z bran mala města valí

aln | á | e || n-al | e | a
val-ý | st | — || — | st | valí
— | z | s || m | m | —
|| l | — | l

113. Z něho — co blesku svit — | v slunci se leskne zbraň

z ň | lesk | s || s-n | lesk | z
e | e | — || sl | l-s | —
z | s | s || s | s | z

115. U volném průvodu | ku kapli přišel zbor

u | pr | — || u | p- | -r
u | ů | u || p | p | b

116. Posledně vyveden | v přírody slavný chrám

posled | — | — || p-í-od-|sl | —
|| — | a | á
|| r | — | r

120. Zločince bledou | barví tvář

— | d || — | t
z | b || b | ř
l | l || a-v | vá

123. Na skále rozlehlý je strom

l | oz || l | s-o
s | l || l | s
l | l ||

125. Na něm se kůl | a kolo míhá

m | k-l || k-l | m

127. Ještě jednou — | posledně — vše probíhá

je | je || po | p-o | —

128. Po modrém blankytu | bělavé páry hynou

— | bla | — || b-l- | -á | —
p | b | — || b | p | —

129. Tam na své pouti, | pozdravujte zemi

m | pout' || po-d | — | m
t | t' || z | — | z

130. Teď s výše hory | s věznem kráčí pluk

z v | r || s v | r | —

131. Širokou stezkou | v středu mlada borku

rok | stez || stře | — | ork
š-k | s-k || d | d | —

132. Přichystán již | popravce s mečem stojí
 p-á | ji || p-a | — | jí
 || c | s | s

134. Spustiv jej zas — | k blízké se smrti strojí
 p-s-e | z || b-se | — | s
 s | s || s | s | s
 || — | r'í | tr-í

135. V kolo tne meč, | zločinci blyskne v týle
 ol-n | — || lo-n | — | —
 t | č || č | — | t
 || l | l | l
 || — | ý | ý

139. Tak skončil života | dny strašný lesů pán
 o | i | a || a | e | á
 s-nč | — | a || s-šn | — | á
 ta | — | ta || n | — | n
 || s | s | —

145. Dalekoť jeho sen, | umrlý jako stín
 l | j-o | s-n || l | j-o | s-n

146. Dávná severní zář, | vyhaslé světlo s ní
 áv-á | sev | z || v-a | svě | z
 || l | l | —
 || s | s | z

Verše, v nichž aliterační rým jako celek není součástí stejné zvukosledné osnovy:

11. Dál blyštil bledý | dvorů stín
 y | d || d | í
 bl | bl || d | t'

14. Umdlený dívka | zrak upírá
 u | í-a || a | í-á
 d | d' || r | r

16. Tak zašel dnes | dvacátý den

a | dne || á | den
— | d || d | —

24. Větrák bílým | šatem vlaje

t | l || t | l
ý | í || a-e | a-e

28. Tiché jsou vlny, | temný vod klín

ři-é-ou | lny || te-ý-o | lín

99. I širým dolem — | dál a dál —

— | d-l || d-l | —
m | m || dál | dál

102. V jezeru zeleném | bílý je ptáků zbor

z-r | l | — || l | — | z-r
e | e | é || b | p | b
z | z | — ||

103. Na břehu jezera | borový šumí háj

— | — | a || — | — | á
a | — | r || r | — | á

104. Z něj drozdů slavný žalm | i jiných ptáků zpěv

ň | a | — || n | á | —
— | la | al || — | p | p

105. A větru ráního — | co zpěvu — libé vání

vě-u | aní | — || ěvu | — | aní
|| v | — | v

107. Leč výjev jediný | tu krásu jitra zkalí

ý | — || k-ás | — | ska
je | je || r | r | —

109. Jenž v středu jeho jde | jak jindy ozdoben

j-n-d | — | e || j-nd | — | e
t | — | d || n | — | n
e | e | e || d | d | —

110. A mnohý v hluku tom | vynikne silný hlas

h | l | — || — | l | h
h | h | — || yni | i-ný | —
m-o | — | om || — | s-l | l-s

111. A větší vzdy byl hluk — | zbouřených jako vod

v-t | — | k || — | k | v-t
v-t | v-d | — || ou | — | o

112. Čím blíže zločince | zdlouhavý vedl chod

l | l | — || l | l | —
í | — | e || ou | — | o
č | č | c || d | d | t

114. Z městečka zvonku hlas. | Množství se modlí zaň

m | o | a || m | o | a
z | z | s || s | — | z
|| m-t-í | m-d-í | —

117. Kde druhdy veselý | dětinství trávil věk

de | v-e-| -lý || dě | vil-| -ě
|| v | v | v

118. Nebe i světů všech | pánovi vzdal svůj vděk

b | v | f || p | v | v
— | ě | e || — | d | d'
|| v | v | v
|| á | a | —

119. V soucitu s nešťastným | v hlubokém smutku plál

s | s | — || u-k | u-k | —
— | n | n || l | — | l

126. To vše zločinec | ještě jednou zřel

š | č || e | e | e
|| j | j | —
|| š | — | ř

133. Pohledl vůkolím — | povzdechl — pak

po-edl | k || po-de-l | k
l | l || p | p

137. V matku svou, v matku svou, | krev syna teče po ní
v matku svou | v matku svou || n | — | ň

138. U kolo vpleteno | nad kůlem v kole pnělo

u | e | o || ů | o | e
k-l | — | n || k-l | — | ň
l | l | — || l | l | l
|| n | — | ň
|| k | k | —

141. Nesmírné množství v kol | mala pahorku stálo

m | o | ol || m | o | lo
n-m | mn | — || a | — | á

142. Města jsou vzdálená | co bílý v modru mrak

— | á | á || — | m-r | mr
st | zd | — ||

143. V kraj, kde co dítě on — | O krásný — krásný věk

kra | — | — || krá | — | —
|| k | k | k
|| sn | sn | —

147. Zbortěné harfy tón, | ztrhané strůny zvuk

z-r-né | r | — || s-r-né | r | —
o | — | ó || — | ů | u
t' | — | t || t | t | —

10. I světy jich v oblohu skvoucí

12. potokem spěchá. Vře plnou —

18. nad modrými horami míhá.

29. Je pozdní večer — první máj —

30. Zve k lásky hrám hrdliččin hlas:

121. a slzy s oka stírá,

122. jak v zrcadle se zhlíží.

148. **hrdliččin** zve ku lásce **hlas**:

pozn.: Ve verších č. 10, 12, 18, 29, 30, 121, 122, 148 neidentifikoval Mukařovský žádnou zvukoslednou osnovu.

Příloha č. 7 – soupis všech Klopstockových veršů vyskytujících se v Klarově antologii s vyznačením potenciálních aliteráčnických veršů

Dem Erlöser

Der Seraph stammelt´s, und die Unendlichkeit
Bebt`s durch den Umkreis ihrer Gefilde nach
Dein hohes Lob, o Sohn! Wer bin ich,
Daß ich mich auch in die Jubel dränge?

Vom Staube Staub! Doch wohnt ein Unsterblicher
Von hoher Abkunft in den Verwesungen!
Und denkt Gedanken, daß Entzückung

1. Durch die erschütterte Nerve || **schauert!** (S0||S)

Auch du wirst einmal mehr wie Verwesung seyn,
Der Seele Schatten, Hütte, von Erd` erbaut,
Und anderer Schauer Trunkenheiten
Werden dich dort, wo du schlummerst, wecken.

2. Der Leben **Schauplatz**, || Feld, wo wir **schlummerten**, (0S||0S)

Wo Adams Enkel wird, was sein Vater war,
Als er sich jetzt der Schöpfung Armen
Jauchzend entriß, und ein Leben dastand.

3. O Feld vom **Aufgang** bis, || wo sie **untergeht** (0S||(0)S)

Der Sonnen letzte, heiliger Todten voll,
Wenn seh` ich dich? Wenn weint mein Auge

4. Unter den **tausendmal tausend** || **Thränen?** (SS||S)

Des Schlafes Stunden, oder Jahrhunderte,

5. Fließt schnell vorüber, || fließt, daß ich aufersteh`! (00S||0S)

Allein sie säumen! und ich bin noch

Diesseits am Grabe! ... O helle Stunde,

6. Der Ruh` Gespielin, || Stunde des Todes, komm! (0S||S00)

O du Gefilde, wo der Unsterblichkeit

dieß Leben reift, noch nie besuchter

Acker für ewige Saat, wo bist du?

Laßt mich dort hingeh`n, daß ich die Stätte seh`!

Mit hingesenktem trunkenem Blick sie seh`!

Der Ernte Blumen drüben streue,

Unter die Blumen mich leg`, und sterbe!

Wunsch großer Aussicht, aber nur Glücklichen,

7. Wenn du die süße Stunde || der Seligkeit, (S0||S)

Da wir dich wünschen, kämst, wer gliche

Dem, der alsdann mit dem Tode ränge?

Dann mischt` ich kühner unter den Throngesang

Des Menschen Stimme, sänge dann heiliger

Den meine Seele liebt! den Besten

Aller gebohrnen, den Sohn des Vaters!

Doch laß mich leben, daß am erreichten Ziel

Ich sterbe! Daß erst, wenn es gesungen ist

Das Lied von dir, ich triumphirend

8. Uiber das Grab || den erhabnen Weg geh`! (S||00S)

O du mein Meister, der du gewaltiger
Die Gottheit lehrtest! zeige die Wege mir,
Die dann du gingst! worauf die Seher,
Deine Verkündiger, Wonne sangen.

Dort ist es himmlisch! Ach, aus der Ferne Nacht
Folg' ich der Spur nach, die du gewandelt bist,
Doch fällt von deinen Strahlenhöhen
Schimmer herab, und mein Auge sieht ihn.

Dann hebt mein Geist sich, dürstet nach Ewigkeit
Nicht jener kurzen, die auf der Erde bleibt;
Nach Palmen ringt er, die im Himmel
Für der Unsterblichen Rechte sproßen.

10. **Zeig' mir die Laufbahn, || wo an dem fernen Ziel (S0||0S)**

Die Palme wehet! Meinen erhabensten
Gedanken lehr' ihn Hoheit! führ' ihm
Wahrheiten zu, die es ewig bleiben!

Daß ich den Nachhall der, die es ewig sind,
Den Menschen singe! Daß mein geweihter Arm
Vom Altar Gottes Flammen nehme!
Flammen in`s Herz der Erlösten ströme!

Stellen aus Klopstocks Messjade.

1. Jesus Gefangennehmung am Oehlberge.

Unterdeß stand in dem hohen Pallast die Versammlung der Priester,

- Wie auf Wogen der zweifelnden Hoffnung. Ihr sorgendes Murmeln
 Stieg von der Höh` des innersten Saals die Marmorgelender
12. Zum viel hörenden Ohr || des fürchtenden Pöbels hinunter. (S_a0S_b||S_a0S_b)
13. Dieser staunte mit starrendem Blick; || sprach von dem Propheten (SS0||S0)
 Zitterndes Lob, und stammelnde Flüche; vergaß der Bewunderung
14. Und der goldnen Leuchter, || die flammend die Säulen umgaben. (S0||00S)
 Aber die Priester besprachen sich unter einander: Die Bothen
 Kommen noch nicht! Wo bleiben die Bothen? Vielleicht daß sie Judas
 Und den Haufen verfehlten? Vielleicht wird der schwarze Verräther
 Auch zum Verräther an uns? Ach vielleicht verleitet, wie vormals,
 Durch Blendwerke des Schreckens der Nazaräer die Männer!

Also besprachen sie sich. Da kam ein Bothe! Die Haare
 Flogen ihm, und die Wange war bleich; erkaltender Schweiß lief
 Uiber sein Antlitz; er rang die bebenden Hände. So sprach er:

- Hoherpriester! wir kamen dahin, und fanden ihn endlich
15. Uiber dem Bache, nicht fern von den Gräbern. || Das Grauen der Gräber
 (00S||SS)
16. Schrecket` uns nicht; || allein es hingen schwärzere Wolken, (S(0)||0S0)
 Als ein Mensch noch geseh`n hat, am ganzen Himmel herunter.
 Und doch drangen die Männer hinein; ich blieb in der Fern` steh`n.
 Aber ich sah den Propheten! Da liefen, ich kann`s nicht erzählen,
17. Wie es geschah, || da liefen mir Schauer durch alle Gebeine! ((0)S||0S0)
 Doch sie erkannten ihn nicht, so nah` er auch da stand, und drangen
 Auf die Männer um ihn. Da sprach er gewaltig: "Wen sucht ihr?"
 Unsere Männer fürchteten nichts, und ruffen mit Grimme:
 Jesus, den Nazaräer! Da sprach er, noch hör` ichs, noch sinken
 Alle Gebeine mir hin! er rief mit der Stimme des Todes

Gegen uns her: "Ich bin's!" So sprach die Stimme. Sie stürzten
Auf ihr Angesicht hin! Sie liegen todt da! Nur ich bin
Ihm entronnen, damit ich die Todesbothschaft euch brächte!

Und die Priester hörten des Schreckens Worte den Bothen

18. Sagen, und standen entfärbt, || und blieben starr, wie ein Fels steht,
(0S0||0S0S)

19. Steh'n. Nur Philo vermag, || unüberwältigt vom Schrecken, (S00||0S)

20. Diese Worte zu zürnen: || Du bist sein Jünger, Verwegner! (S0||0S)
Oder dich täuschte die bildende Nacht! Geöffnete Gräber

21. Sandten dir Schwindel, und Todte. || Die Todten sahst du! Die Männer,
(S00||0S0)

Welche wir sendeten, leben, und fallen von Worten nicht nieder!

Als er noch redete, kam ein andrer Bothe: Wir haben

Viel gelitten! Wir sind vor ihm zu der Erde gesunken!

Denn sein Blick war entsetzlich, und Tod in des Redenden Stimme.

Aber dennoch führen wir ihn gebunden. Er gab uns

22. Selbst die Hände, sich binden zu lassen. || Sie führen ihn bebend, (0S0||0S)

23. Wissen nicht, ob sie von Neuem || gebietende Worte des Schreckens
(S0||0S0)

Hören werden. Allein er geht mit geduldiger Stille,

Und ist schon in den Mauren Jerusalems. Also der Bothe.

Und der dritte kam an, und rief: Gott segne die Väter!

Aber so müssen sie alle verderben, die wider euch aufsteh'n,

Alle Feinde des Herrn, wie der Galliläer, verderben!

24. Denn wir führen gebunden ihn her || mit Banden, die Worte (0S||S0)

Nicht auflösen, noch lächelnde Mienen. Ihn haben die Seinen

Alle verlassen ...

2. Jesus vor dem hohen Rathe

Aber der Führer der Schaar, die Jesus begleitete, Philo
Reißet sich wüthend voran, eilt in die Versammlung, und Alle
Sehn's an seinem Triumph, und dem hohen flammenden Auge,
Daß der Todtenerwecker gebunden und dicht am Pallast sey!

Doch sie hatten nicht Zeit, daß sie Philo jauchzten. Der Gottmensch

25. Trat herein. Sie sahen den kommenden, || trauten dem Anblick (S00||S0)

26. kaum die Wirklichkeit zu, || und bebten vor Wuth, und Entzückung. (S||0S0)

27. Aber er trat die Stufen herauf, || und stand vor dem Richtstuhl. (0S0||S0)

Alle Hoheit, sogar die Hoheit des sterblichen Weisen
Leget' er ab, und war nur ruhig, als sah' er den Abfall
Einer Quelle vor sich, und dächte nur sanfte Gedanken,
Nach erhabnern an Gott, die Augenblicke zu ruhen.

Wenige leise Züge nur behielt er von seinem

28. Göttlichen Ernst. || Doch konnte sie kein Engel nicht haben, (0S||S0)

Räng' er danach; allein auch nur ein Engel vermochte

29. Dieser Göttlichkeit Mienen, || und ihren Geist zu bemerken. (S_aS_b||S_aS_b)

Also stand er. Philo und Kaiphas hefteten grimmig
Ihren Blick auf die Erde. Dem gab die Würde das Vorrecht,
Erst zu reden, jenem der Eifer ...

3. Portia

Aber es zog im Seitenpallast, von einsamen Lampen
Halb durchdämmert, ein kreisender Gang sich hinüber zum Richtsaal.
Dort an ein Marmorgelender gebückt, stand unter den Frauen
Portia, jugendlich schön, das Weib Pilatus des Römers.
Aber ihr Geist war nicht jung. Die Blume blühte, mit Früchten,
Wie die Mutter der Grachen, die ausgearteten Römer

30. Zu bereichern; || allein in dem ernstern Rathe der Wächter (S||0S0)

31. War **Roms** Untergang, || und kein Erretter beschloßen. (S0||S0)
 Hingerissen von der Begier, den großen Propheten
 Endlich zu seh'n, war, nur von wenigen Sklaven begleitet,
 Portia eilend gekommen. Sie hatte dießmal die Würde
32. Einer **herrschenden** Römerin, || jeden Zweifel der **Hoheit** (S0||0S)
33. **Leicht** vergessen! || Es leitete sie des Ewigen Vorsicht! (S0||S00)
 Und sie stand, und sah ihn, der Todte weckte, des Priesters
 Muthigen Haß noch muthiger trug, und entschloßen genug war,
 Unter einem so niedrigen Volk unerkant, unbewundert,
34. Groß zu **handeln**. || Sie sah den **erhabnen** Mann, mit Bewundrung, (0S||0S00)
 Heiß von Erwartung, und froh, daß mit dieser Ruh' er vor seinen
 Hassern, und vor dem gezückten Schwerte des Todesurtheils
 Dastand. Doch so kannt' ihn nicht Philo; ...

4. Portias Theilnahme an Jesus.

- Aber die Stille ward stiller. Und Portia sah den Propheten,
 Wie er gegen die Rede des Todfeind's dastand. Freude
35. Funkelt' ihr Blick, und ihr **Herz** schlug lauter, || und **hohe** Gedanken
 (00S00||S0)
36. Strömten herauf in ihr **Haupt**. || Ihr war, als **hübe** das neue (00S||S0)
37. **Hohe** Gefühl sie empor. || Dann forschte sie mit **feurigem** Auge (0S0||SS0)
 Um sich herum, ob sie unter der Menge nicht edlere fände,
 Welche mit ihr den Propheten bewunderten. Aber sie suchte
 Gute Seelen umsonst, in einem Volke, das reif war
 Bald gerichtet zu werden, zu steh'n auf der flammenden Trümmer
 Seines Tempels, in welchem nun nicht Jehova mehr wohnte.
 Einen bemerkte sie nur, der fern in dem unteren Pallaste
38. Mit dem Haufen am Feuer sich wärmte. || Sie schauten ihn **wild** an, (00S||0S)
 Und sie stritten mit ihm: er widerlegte sie feurig.

Endlich schien ihm der Muth zu entsinken, und bleich und verwildert
Schaut' er um sich herum, dann wieder auf den Propheten.

Ach, der Mann ist sein Freund, so dachte die Heidin, er strebet

39. Ihn zu retten, und will, || daß dieser Pöbel die Wege, (0(S)||0S)

Welche der Weise wandelt, begreife: wie edel er lebte,

Und wie menschlich er war, und Gutes ohne Geräusch that.

Aber sie fassen ihn nicht, und droh'n, ihn auch vor dem Pöbel,

Der dort richtet, zu führen. Davor erschrak er, und bebte

Vor dem Tode zurück, den ihm die Wüthenden drohten.

Und ihn sandte vielleicht des Bedrängten Mutter, und fleht' ihm

40. Hingesunken in Thränen vor ihm, || daß er ging', und vom Tode, (0S||0S)

Ach vom Tode befreyte der Söhne besten und liebsten!

O wie wird sie vor Schmerz, die liebenswürdige Mutter,

(Liebenswürdig ist sie, sonst hätte sie ihn nicht geboren

Diesen Weisen!) wie wird sie vor Schmerz und Jammer versinken,

Wenn sie vernimmt, wie der wüthende Pharisäer gered't hat!

Aber was ist es in mir, daß zu so zärtlichen Sorgen

41. Für die Unbekannte || mein Herz mit Empfindungen aufwallt, (S||00S)

Die ich niemals empfand? Sind es Wünsche, den edlen geboren,

Ihn der Erde gegeben zu haben? -.Dein Leben verfließe,

Mutter, zu glückliche Mutter! voll Stolzes auf ihn! und dein Auge

Seh' ihn nicht sterben; obgleich sein Tod die Erde wird lehren!—

5. Magdalena vor dem Grabe.

Magdale stand vor dem Grab', und blickt', und wischte die Thränen

42. Schnell mit Heftigkeit weg, um zu sehn, || sie blickt', und starrte (S00||0S)

43. Aengstlich hinunter ins Grab. || Zwar waren Engl im Grabe, (S00||0S0)

Und erschienen ihr; doch kaum sah sie die Engel. Denn Jesus

44. Sahe sie nicht, nicht Jesus! || So sucht mit lechzender Zunge, (S0||S00)

- Nur die Quelle das schreyende Reh; die Sonne, die aufgeht,
Siehet es nicht, es fühlt nicht die wehenden Schatten des Waldes.
45. Weib, was weinst du? || sprachen zu ihr die Bothen der Wonne. (SS||00S)
M. Ach sie haben genommen, den meine Seele liebet,
46. Und ich weiß nicht, wohin sie ihn legten? || So sprach sie, und wandte
(S0||0S)
Sich von dem Grabe. Da siehet sie Jesus stehen, und weiß nicht,
Daß es Jesus ist. J. Was weinst du, Weib? wen suchst du?
47. Aber dieß sprach er noch nicht || mit der Stimme des ewigen Lebens!
(S(0)||S00)
Sie antwortete dem Gärtner, sie meint, sie sehe den Gärtner:
Hast du ihn weggenommen; wohin hast du ihn getragen?
Ach in welche Finsterniß? daß ich eil' und ihn suche!
Nahe, wie sie, der unaussprechlichsten Seligkeit, weint so
48. Selbst ein Geliebter des Herrn, || wenn seiner Sterblichkeit letztes, (S0||0S)
49. Aber stärkstes Gefühl || die ganze Seel' ihm erschüttert. (S0||00S)
Ach er lieget, und ringt mit dem Tod, und dürstet nach Hülfe!
Weint zu Christus, und kennt, so schreckt ihn der Prüfungen letzte!
Kennt den Liebenden nicht, sieht nur den Richter der Welten!
Aber zwei Thränen nur noch; und welche Wonne ist die seine!
Selber von dem, mit dem sie von Jesus redete, wendet,
In der Traurigkeit ihrer Seele, Maria ihr Antlitz.
Aber wie Harfen am Throne, wie Jubel der Uiberwinder,
50. Singen sie, ganz in Liebe zerfloßen, || das Lamm, das erwürgt ward, (0S0||S0)
Nicht wie der Uiberwinder Harfen, und Jubel am Throne,
51. Inniger, herzlicher, liebender || scholl des Auferstandnen, (S00||0S)
Jesus Stimme der weinenden, Jesus Stimme: Maria!
52. Und sie hört', und erkannte || die Stimme des Herrn, und indem sie, (S0||0S)
Kaum sich ihrer bewußt, in der Angst der Freude dahinsank,

- Bebend, und bleich in den Staub hinsank zu den Füßen des Mittlers,
 53. Strebte sie, was sie empfand, || dem Erstandenen zuzurufen; (S0||S0)
 Aber sie stammelt', und athmete kaum, und blickte den Herrn an,
 54. Weint', und stammelte nur || mit leisem Staunen: Rabbuni! (0S||0S0)

6. Jesus wird von den Jüngern in Emaus erkannt.

Kleophas hatte

- Schon den unbelasteten Tisch mit dem ganzen Reichthum
 55. Seiner Hütte besetzt, || mit Milch, und Honig, und Feigen, (S0||0S0)
 Und mit stärkendem Brod, und herzerfreuendem Weine;
 Hatte die Teppiche schon umhergebreitet. Sie legten
 Sich zu dem Mahle, der Fremdling allein, sie gegen ihn über.
 Und der Fremdling begann auf sie sein Auge zu richten
 56. Ernst, und freudig. || Mit Ruhe, mit Dank, mit fey'lichem Anstand,
 (S_bS_a||00S_aS_b)
 57. Hielt er das Brot; || so pflegt' es Jesus zu halten! er blickte (0S||00S)
 Still gen Himmel; so pflegte gen Himmel Jesus zu blicken!
 Und sie starrten sich an, und ihn. Er betete. Jesus
 War die Stimme des betenden Antlitz! Er betete also:

Unser Vater im Himmel, sey für die Gabe gepriesen,
 Die er mild uns gab, den dürftigen Leib zu erhalten.
 Vielen scheint sie gering; doch hat mit eben der Allmacht,
 Welche die Himmel erschuf, sie unser Vater bereitet.

Ach! auch seine Worte sogar! Da sanken vor Freude
 Bleich, sie nieder, mit anzubeten. Er redete wieder:

Preis sey ihm! Er rufte der Sonn', uns zu leuchten, dem Monde,

58. Von der Stirne der Müden || den Schweiß zu trocknen. Er **schuf** uns (S0||S0S)
Unser tägliches Brod. Anbetung unserem Vater!

Jesus brach das Brod, und gab es ihnen. Sie nahmen's
Bleicher vor Freuden, und blickten ihn an, nun wollten sie reden;
Konnten nicht reden! Er sah sie noch Einmal mit segnender Huld an,
Und verließ sie. Da sprangen sie auf, und folgten ihm, eilten,
Suchten, und fanden ihn nicht. Sie kehrten mit Ruh zu der Hütte.
M. Ja, wir seh'n ihn noch wieder! Ich bin im Himmel Geliebter,
Nicht auf der Erd', in dem Himmel! Ach Kleophas! Kleophas sank ihm
An das Herz, und schwieg. Darauf umarmt' er ihn feurig,
Hielt ihn lang', und umarmt' ihn von neuem. K. Matthias, o brannte
Unser Herz nicht in uns, da er auf dem Wege von Gott sprach?
Da er die Offenbarung uns aufschloß? – Aber wir säumen?

59. Schon ergriff er den Stab. || Auch that's Matthiad. Sie **gingen**. (0S0||00S)

Heinrich der Vogler.

Der Feind ist da! Die Schlacht beginnt!

Wohlauf zum Sieg' herbey!

Es führet uns der beste Mann

Im ganzen Vaterland!

Heut' fühlet er die Krankheit nicht,

Dort tragen sie ihn her!

60. **Heil, Heinrich!** || heil dir **Held** und Mann (SS||0S0)

Im eisernen Gefild'!

61. Sein Antlitz glüht || vor Ehrbegier, (S0||S)

Und herrscht den Sieg herbey!

Schon ist um ihn der Edlen Helm,

Mit Feindesblut bespritzt!

Streu' furchtbar Strahlen um dich her,

Schwert in des Keisers Hand,

Daß alles tödliche Geschoß

Den Weg vorübergeh'!

Willkommen Tod für's Vaterland!

Wenn unser sinkend Haupt

62. Schön Blut bedeckt, || dann sterben wir (S00||(0)S)

Mit Ruhm für's Vaterland!

Wenn vor uns wird ein off'nes Feld,

Und wir nur Todte seh'n

Weit um uns her, dann siegen wir

Mit Ruhm für's Vaterland!

Dann treten wir mit hohem Schritt

Auf Leichnamen daher!

Dann jauchzen wir im Sieg'sgeschrey!

Das geh't durch Mark und Bein!

Uns preist mit frohem Ungestümm

63. Der Bäut'gam || und die Braut; (S||S)

Er sieht die hohen Fahnen weh'n,

Und drückt ihr sanft die Hand,

Und spricht zu ihr: Da kommen sie,
Die Kriegesgötter, her!

64. Sie stritten || in der heißen **Schlacht** ((0)S||0S)
Auch für uns beyde mit!

Uns preist der Freudenthränen voll
Die Mutter und ihr Kind!
Sie drückt den Knaben an ihr Herz,
Und sieht dem Kaiser nach.
Und folgt ein Ruhm, der (evig) bleibt,
Wenn wir gestorben sind,
Gestorben für das Vaterland
Den ehrenvollen Tod!

Die Sommernacht

Wenn der Schimmer von dem Monde nun herab
In die Wälder sich ergießt, und Gerüche
Mit den Düften von der Linde
In den Kühlungen weh'n;
So umschatten mich Gedanken an das Grab
Der Geliebten, und ich seh' in dem Walde
Nur es dämmern, und es weht mir
Von der Blüte nicht her.
Ich genoß einst, o ihr Todten, es mit euch!
Wie umwehten uns der Duft und die Kühlung,
Wie verschönt warst von dem Monde,
Du o schöne Natur!

Die frühen Gräber.

Willkommen, o silberner Mond,

Schöner, stiller Gefährt der Nacht!

Du entfliehst? Eile nicht, bleib, Gedankenfreund!

Sehet, er bleibt, das Gewölk wallte nur hin.

Des Maies Erwachen ist nur

Schöner noch, wie die Sommernacht,

65. Wenn ihm Thau, hell wie Licht, || aus der Locke träuft, (S_b0S_a||S_aS_b)

Und zu dem Hügel herauf röthlich er kömmt.

Ihr Edleren, ach es bewächst

66. Eure Male schon || ernstes Moos! (S0||0S)

O wie war glücklich ich, als ich noch mit euch

Sahe sich röthen den Tag, schimmern die Nacht.

Příloha č. 8

Klopstockovský korpus – varianta č. 1: uspořádání záznamů podle pořadí výskytu veršů v Klarově antologii

ABCDFGHIJK	7?	1	Dem Erlöser
ACEGHIJLM		2	
ACEGHIJLM		3	
ABCFGHIK	SS/S,7?	4	
ACDEGHIJKLM		5	
ACEFGHIJKLM	b,-10	6	
ABCDGHIJKM	7?	7	
ADEGIJKM	anv?	8	
ADEGHIJLM	b	10	
AEFGILM	zw.,b	12	Jesus Gefangennahme am Oehberge (Messiade)
ABEFGHIJKLM	SS/S,-10	13	
ACEGHIJLM	b	14	
ACDEFHIJLM	S/SS,b	15	
ABCEGHIJLM		16	
ACDEGHIJKLM	b	17	
AHEIJKLM	S/SS,10,b	18	
ACDEGHIJLM	b,-10	19	
ACDEGHIJKLM	b	20	
ACEGHIJLM	b	21	
ACDEGHILM	b	22	
ACEGHIJLM	b	23	
ABCFHIJLM		24	Jesus vor dem hohen Rathe (Messiade)
ABCEFGHIKLM		25	
ABCDEGHIJKM	anv?	26	
ABCEFGHILM	10	27	
ACDEFGIKLM	b	28	
ABCDEFGHIJKLM	zw.	29	Portia (Messiade)
ACDEGHIJM	anv?	30	
ABDEFGHIJKLM		31	
ACDEGHILM	b	32	
ABCEFGHIJKLM		33	Portias Theilnahme an Jesus (Messiade)
ACDEGHIJKLM	b	34	
ACDEFGHIKLM	b	35	
ABCEFGHIJKLM		36	
ACDEFGHIJKLM	S/SS,b	37	
ACEGHIJLM	b	38	
CEGHIJLM		39	
ABCDEGHIJKLM		40	
ACEGHIKM	anv?	41	
ACEGHIJLM	b,-10	42	
ABCDEGHIJKLM		43	
ABCEFGHIKLM		44	
ACDEGHILM	SS/S,b	45	
ACEGHILM	b	46	
ABCEFGHIJLM	-10	47	
ACDEGHIKLM	b	48	
ACDEGHIJKLM	b,-10	49	
ABCDEFGHIKLM		50	
ABCDEGHIKLM		51	Jesus wird von den Jüngern in Emaus erkannt (Messiade)
ACDEGHIJLM	b	52	
ABCDEFGHIJLM	10	53	
ACDEGHIJKLM	10	54	
ACEGHIJLM	b	55	
ACEGILM	zw.,b	56	
ACDEGHIJLM	b	57	
ABCEFGHIJLM	S/SS,-10	58	Heinrich der Vogler
ACEGHILM		59	
ADEGHIKL	SS/S,b	60	
ABCDEFGIJKM	7?	61	
ADEGHIJKLM	b,-10	62	
ABCDHFIJ	3?,7?	63	
ACDEGHIJK	-10	64	
ABCEFGHILM	zw	65	Die frühen Gräber
ACDEGHIJKL	b	66	

Příloha č. 9

Klopstockovský korpus – varianta č. 2: uspořádání záznamů primárně podle hlavních vlastností, sekundárně podle vedlejších vlastností

ABCDEFHIJKLM	zw	29	ABCDEFG 4
ABCDEFHIJLM	10	53	
ABCDEFHIKLM		50	
ABCDEFGIJKM	77	61	
ABCDEGHIJKLM		40	ABCDEG 4
ABCDEGHIJKM	anv?	26	
ABCDEGIJKLM		43	
ABCDEGIKLM		51	
ABCDFGHIJKM	77	7	ABCDFG 2
ABCDFGHIJK	77	1	
ABCEFGHIJKLM		33	ABCEFG 8
ABCEFGHIJKLM		36	
ABCEFGHIJLM	-10	47	
ABCEFGHIJLM	S/SS,-10	58	
ABCEFGHIKLM		25	
ABCEFGHIKLM		44	
ABCEFGHILM	10	27	
ABCEFGHILM	zw	65	
ABDEFGHIJKLM		31	ABDEFG 1
ACDEFGHIJKLM	S/SS,b	37	ACDEFG 3
ACDEFGHIKLM	b	35	
ACDEFGIKLM	b	28	
ABCDFHIJ	37,77	63	ABCDF 1
ABCEGHIJLM		16	ABCEG 1
ABCFGHIK	SS/S,77	4	ABCFG 1
ABEFGHIJKLM	SS/S,-10	13	ABEFG 1
ACDEFHIJLM	S/SS,b	15	ACDEF 1
ACDEGHIJKLM		5	ACDEG 16
ACDEGHIJKLM	b	17	
ACDEGHIJKLM	b	20	
ACDEGHIJKLM	b	34	
ACDEGHIJKLM	b,-10	49	
ACDEGHIJKLM	10	54	
ACDEGHIJKL	b	66	
ACDEGHIJLM	b,-10	19	
ACDEGHIJLM	b	52	
ACDEGHIJLM	b	57	
ACDEGHIKLM	b	48	
ACDEGHIJK	-10	64	
ACDEGHIJM	anv?	30	
ACDEGHILM	b	22	
ACDEGHILM	b	32	
ACDEGHILM	SS/S,b	45	
ACEFGHIJKLM	b,-10	6	ACEFG 1
ABCDFHIJLM		24	ABCDF 1
ACEGHIJLM		2	
ACEGHIJLM		3	

ACEGHIJLM	b	14	ACEG 12
ACEGHIJLM	b	21	
ACEGHIJLM	b	23	
ACEGHIJLM	b	38	
ACEGHIJLM	b,-10	42	
ACEGHIJLM	b	55	
ACEGHIKM	anv?	41	
ACEGHILM	b	46	
ACEGHILM		59	
ACEGILM	zw.,b	56	
ADEGHIJKLM	b,-10	62	ADEG 4
ADEGHIJLM	b	10	
ADEGHIKL	SS/S,b	60	
ADEGIJKM	anv?	8	
AEFGILM	zw.,b	12	AEFG 1
CEGHIJLM		39	CEG 1
AEHIJKLM	S/SS,10,b	18	AE 1

ACEGHJLM		2	ACEG 12
ACEGHJLM		3	
ACEGHJLM	b	14	
ACEGHJLM	b	21	
ACEGHJLM	b	38	
ACEGHJLM	b,-10	42	
ACEGHILM	b	46	
ACEGHILM		59	
ACEGHJLM	b	23	
ACEGHIKM	anv?	41	
ADEGHIKL	SS/S,b	60	ADEG 4
ADEGHIJKLM	b,-10	62	
ADEGHIJLM	b	10	
ADEGIJKM	anv?	8	
AEFGILM	zw.,b	12	AEFG 1
CEGHJLM		39	CEG 1
AEHIJKLM	S/SS,10,b	18	AE 1

Příloha č. 11

Česká část máchovského korpusu – varianta č. 1:
uspořádání záznamů primárně podle hlavních
vlastností, sekundárně podle vedlejších vlastností

ABCDEFGHIJKLM		116	ABCDEFGHIJKL
ABCDEFGHIJKLM		125	
ABCDEFGHIJKLM		292	
ABCDEFGHIJKLM		508	
ABCDEFGHIJKLM		518	
ABCDEFGHIJKLM		581	
ABCDEFGHIJKLM	(op.587)	584	
ABCDEFGHIJKLM	(op.653),S/SS	611	
ABCDEFGHIJKLM		651	
ABCDEFGHIJKLM		685	
ABCDEFGHIJKLM	SS/S	762	
ABCDEFGHIJKL	op.169	7	
ABCDEFGHIJKL		20	
ABCDEFGHIJKL	10	89	
ABCDEFGHIJKM	anv?	426	
ABCDEFGHIJLM	S/SS	275	
ABCDEFGHIJLM	-10	433	
ABCDEFGHIJLM	op.517	513	
ABCDEFGHIJLM		588	
ABCDEFGHIKLM		132	
ABCDEFGHIKLM		246	
ABCDEFGHIKLM	-10	297	
ABCDEFGHIKLM		423	
ABCDEFGHIKLM	zw	441	
ABCDEFGHIKLM		458	
ABCDEFGHIKLM		524	
ABCDEFGHIKLM	zw,-10	540	
ABCDEFGHIKLM		548	
ABCDEFGHIJLKM	-10	305	
ABCDEFGHIJLKM		437	
ABCDEFGHIJLKM	-10	549	
ABCDEFGHIJLKM		660	
ABCDEFGHIJLKM		666	
ABCDEFGHIJK		68	
ABCDEFGHIJK	anv?	389	
ABCDEFGHIJL		738	
ABCDEFGHIJM	anv?	665	
ABCDEFGHIKL	-10	463	
ABCDEFGHIKL		492	
ABCDEFGHIKL		568	
ABCDEFGHILM		299	
ABCDEFGHIKLM		522	
ABCDEFGHIJKL	-10	2	
ABCDEFGHIJKM	7?,-10	371	
ABCDEFGHIJLM		112	
ABCDEFGHIJLM	S/SS	255	
ABCDEFGHIJLM	(op.652),-10	610	
ABCDEFGHIJLM		659	
ABCDEFGHIKLM	zw.	8	
ABCDEFGHIKLM	-10	139	
ABCDEFGHIKLM	S/SS	143	
ABCDEFGHIKLM		270	
ABCDEFGHIKLM	SS/S	428	
ABCDEFGHIKLM	10	544	
ABCDEFGHIHIJ	anv?	749	
ABCDEFGHIHIK	anv?	1	
ABCDEFGHIHIK		678	
ABCDEFGHIHIK	7?	698	
ABCDEFGHIJK	7?	4	
ABCDEFGHIJM	3?,7?	455	
ABCDEFGHIKL	10	70	
ABCDEFGHIKM	anv?	740	
ABCDEFGHILM		415	
ABCDEFGHILM	-10	442	

ABCDEFGHIJKL

ABCDEFGLM		562	
ABCDEFGIK	S/SS, -10, anv?	50	
ABCDEFGIK	??	302	
ABCDEFHIJKLM	S/SS	448	ABCDEF 6
ABCDEFHIJKLM	SS/S	757	
ABCDEFHIJKL		55	
ABCDEFHIJKLM	op. 696, S/SS	418	
ABCDEFHIJKLM	SS/S	457	
ABCDEFHIKM	3?, 7?	706	
ABCDEGHIJKLM		243	ABCDEG 8
ABCDEGHIJKLM		560	
ABCDEGHIKL		256	
ABCDEGIJKL		707	
ABCDEGIKLM		421	
ABCDEGIKLM	-10	618	
ABCDEGIKLM		705	
ABCDEGIM	anv?	271	
ABCDFGHIJKM	??	539	ABCDFG 12
ABCDFGHIKLM	SS/S	582	
ABCDFGHIJK	anv?	42	
ABCDFGHIJK	3?, 7?	280	
ABCDFGHIJK	3?, 7?	310	
ABCDFGHIKM	op. 634, anv?	630	
ABCDFGHIJ	3?, 7?	215	
ABCDFGHIJ	??	254	
ABCDFGHIK	op. 85, 3?, 7?	75	
ABCDFGHI	3?, 7?	221	
ABCDFGIK	??	288	
ABCDFGIM	10, anv?	232	
ABCEFGHIJKLM	S/SS	114	ABCEFG 57
ABCEFGHIJKLM		129	
ABCEFGHIJKLM		295	
ABCEFGHIJKLM		317	
ABCEFGHIJKLM		509	
ABCEFGHIJKLM		714	
ABCEFGHIJKLM		735	
ABCEFGHIJKL		54	
ABCEFGHIJKL	op. 208	205	
ABCEFGHIJKM	S/SS, anv?	196	
ABCEFGHIJLM		34	
ABCEFGHIJLM		130	
ABCEFGHIJLM		253	
ABCEFGHIJLM		322	
ABCEFGHIJLM	S/SS	475	
ABCEFGHIJLM	S/SS	613	
ABCEFGHIJLM		627	
ABCEFGHIJLM	S/SS, -10	661	
ABCEFGHIJLM	S/SS	712	
ABCEFGHIKLM		194	
ABCEFGHIKLM		545	
ABCEFGHIKLM	-10	593	
ABCEFGHIJK	anv?	626	
ABCEFGHIJL	(op. 29, op. 188)	5	
ABCEFGHIJL		17	
ABCEFGHIJL		60	
ABCEFGHIJL		191	
ABCEFGHIJL	-10	282	
ABCEFGHIJL		410	
ABCEFGHIJM	anv?	170	
ABCEFGHIJM	SS/S, ??	398	
ABCEFGHIJM	3?, 7?	501	
ABCEFGHIJM	op. 635, S/SS, anv?	531	
ABCEFGHIJM	anv?	536	
ABCEFGHIKM	op. 695, anv?	417	

ABCEFGHILM	-10	363		
ABCEFGHILM	op.688,S/SS	397		
ABCEFGHILM		464		
ABCEFGHILM	zw.,10	488		
ABCEFGHJLM		486		
ABCEFGIJLM	-10	229		
ABCEFGIJLM	-10	361		
ABCEFGIJLM	zw.,-10	372		
ABCEFGIJLM		478		
ABCEFGIJLM		689		
ABCEFGIKLM		242		
ABCEFGIKLM		328		
ABCEFGIKLM	S/SS,-10	589		
ABCEFGHIJ	anv?	78		
ABCEFGHIJ	3?,7?	122		
ABCEFGHIJ	anv?	477		
ABCEFGHIL		77		
ABCEFGIJK	S/SS,anv?	368		
ABCEFGIJL		84		
ABCEFGIKM	??	744		
ABCEFGHI	anv?	334		
ABCEFGHI	??,-10	390		
ABDEFGHIJKLM	op.40	35		ABDEFG 16
ABDEFGHIJKLM	SS/S	73		
ABDEFGHIJKM	anv?	192		
ABDEFGHIJKM	??	521		
ABDEFGHIJLM		590		
ABDEFGHIKLM		379		
ABDEFGHIJK	??	312		
ABDEFGHIJL		198		
ABDEFGHIJM	anv?	274		
ABDEFGIJLM		667		
ABDEFGIJLM		751		
ABDEFGIJK	3?, ??, -10	56		
ABDEFGIKL	-10	80		
ABDEFGIKL	-10	606		
ABDEFGIK	-10	296		
ABDEFGJ	??	293		
ACDEFGHIJKLM	b	51	ACDEFG 29	
ACDEFGHIJKLM	b	383		
ACDEFGHIJKLM	b,-10	641		
ACDEFGHIJKLM	op.650,b	645		
ACDEFGHIJKLM	b	691		
ACDEFGHIJKL	b,-10	495		
ACDEFGHIJKL	b	625		
ACDEFGHIJLM	b	285		
ACDEFGHIJLM	b	405		
ACDEFGHIJLM	b	671		
ACDEFGHIKLM	b	113		
ACDEFGHIKLM	b,-10	263		
ACDEFGHIKLM	b,-10	565		
ACDEFGHIKLM	b	600		
ACDEFGIJKLM	b	414		
ACDEFGIJKLM	b	702		
ACDEFGHIJK	??,-10	708		
ACDEFGHIJL	b	120		
ACDEFGHIKM	??	265		
ACDEFGIKLM	b,-10	424		
ACDEFGIKLM	?,-10	430		
ACDEFGIKLM	?	536		
ACDEFGIKLM	S/SS,b	616		
ACDEFGIKLM	?	617		
ACDEFGIKLM	zw.,b	700		
ACDEFGHIK	??	96		
ACDEFGIK	?,-10	27		
ACDEFGI	(op.355),??,-10	341		
ACDEFGI	??,-10	439		

BCDEFGHIJKLM		736	BCDEFG 3
BCDEFGHIJLM		563	
BCDEFGHIL		454	
ABCD FHIJ	??	97	ABCD F 1
ABCDGHIM	anv?	721	ABCDG 1
ABCEFGHIJLM	S/SS	403	ABCEF 7
ABCEFGHIJM	3?,??	456	
ABCEFGHIJM	S/SS,anv?	484	
ABCEFGHILM		156	
ABCEFGIKLM	SS/S	66	
ABCEFGIJM	3?,??	212	
ABCEFI	3?,??	443	
ABCEGHIJKLM		755	ABCEG 6
ABCEGHILM		409	
ABCEGIKLM		741	
ABCEGHIL		12	
ABCEGILM	-10	476	
ABCEGILM	zw.,-10	534	
ABCFGHIKM	anv?	381	ABCFG 15
ABCFGIKLM		370	
ABCFGHIJ	anv?	9	
ABCFGHIJ	op.346,anv?	331	
ABCFGHIJ	op.351,anv?	337	
ABCFGHIJ	??	387	
ABCFGHIJ	anv?	453	
ABCFGHIJ	(op.553),3?,??	460	
ABCFGHIJ	??	471	
ABCFGHIJ	3?,??	479	
ABCFGHIJ	??,-10	485	
ABCFGHIJ	??,-10	493	
ABCFGHIJ	??	505	
ABCFGHIJ	3?,??	541	
ABCFGHJ	??	330	
ABDEFHIJKLM	S/SS	138	ABDEF 2
ABDEFIKM	3?,??	701	
ABDEGIJLM	op.682	392	ABDEG 3
ABDEGIJM	anv?	276	
ABDEGIKM	anv?	561	
ABDFGHIJK	(op.206),??	203	ABDFG 2
ABDFGHIJK	op.348,3?,??	333	
ABEFGHIJKLM	op.654,S/SS	612	ABEFG 23
ABEFGHIJLM		103	
ABEFGHIJLM	S/SS	195	
ABEFGHIJLM		376	
ABEFGHIJLM		466	
ABEFGHIJLM		468	
ABEFGHIJLM		573	
ABEFGHIKLM		90	
ABEFGHIJK	??	65	
ABEFGHIJL	(op.362)	358	
ABEFGHIJM	anv?	259	
ABEFGHIJM	anv?	602	
ABEFGHIKL	zw	52	
ABEFGHILM	SS/S	321	
ABEFGIJLM	S/SS	240	
ABEFGIJLM	op.763,S/SS,-10	569	
ABEFGHIJ	S/SS,anv?	483	
ABEFGHIM	anv?,-10	382	

ABEFGIJK	anv?	377	
ABEFGIJL	-10	230	
ABEFGIJL		306	
ABEFGI	zw	11	
ABEFGI	7?	349	
ACDEFIKLM	b	64	ACDEF 1
ACDEGHIJKLM		28	
ACDEGHIJKLM	b	39	
ACDEGHIJKLM	b	127	
ACDEGHIJKLM	op. 183, b	147	
ACDEGHIJKLM	-10	201	
ACDEGHIJKLM	op. 686	395	
ACDEGHIJKLM		407	
ACDEGHIJKLM	b, -10	445	
ACDEGHIJKLM	b	510	
ACDEGHIJKLM	b	615	
ACDEGHIJKLM	-10	628	
ACDEGHIJKLM	b	750	
ACDEGHIJKL	b	44	
ACDEGHIJKL	b	49	
ACDEGHIJKL	b	63	
ACDEGHIJKL	b	83	
ACDEGHIJKL	b	603	
ACDEGHIJKM	anv?	567	
ACDEGHIJLM	op. 168, (op. 148, op. 189)	6	
ACDEGHIJLM	b	155	
ACDEGHIJLM		250	
ACDEGHIJLM	-10	502	
ACDEGHIJLM		533	
ACDEGHIJLM		608	
ACDEGHIJLM	b	662	
ACDEGHIJLM	b	672	
ACDEGHIJLM	b	725	
ACDEGHIKLM	b	119	
ACDEGHIKLM		278	
ACDEGHIKLM	op. 729, b	281	
ACDEGHIKLM	b	731	
ACDEGHIKLM	b, -10	753	
ACDEGHJKLM	b	692	
ACDEGIJKLM	b, -10	10	
ACDEGIJKLM	b	61	
ACDEGIJKLM	b	62	
ACDEGIJKLM	op. 181, b	145	
ACDEGIJKLM		162	ACDEG 74
ACDEGIJKLM	S/SS, -10, b	180	
ACDEGIJKLM		186	
ACDEGIJKLM	b, -10	238	
ACDEGIJKLM	b	525	
ACDEGIJKLM		566	
ACDEGIJKLM	b, -10	717	
ACDEGHIJK	b	58	
ACDEGHIJL	b	273	
ACDEGHIJM	anv?, -10	507	
ACDEGHIKL	b	46	
ACDEGHIKL	b	69	
ACDEGHIKL		429	
ACDEGHILM		159	
ACDEGHILM	o	546	
ACDEGIJLM	-10	224	
ACDEGIKLM		117	
ACDEGIKLM		262	
ACDEGIKLM	o, -10	303	
ACDEGIKLM	-10	551	
ACDEGIKLM	nw, -10, b	557	
ACDEGIKLM	b	564	
ACDEGIKLM		583	
ACDEGIKLM	-10	703	

ACDEGIKLM		732	
ACDEGHKM	anv?	531	
ACDEGIJK	op.353,-10,b	339	
ACDEGIJK	10	748	
ACDEGIJL		33	
ACDEGIKL	b	21	
ACDEGIKL	b,-10	290	
ACDEGILM		657	
ACDEGKLM	b	176	
ACDEGIJ	anv?	658	
ACDEGIL	b,-10	765	
ACDEGI	anv?,-10	623	
ACDEGI	anv?,-10	734	
ACDFGHIJKM	??	758	
ACDFGHIJK	??	22	
ACDFGHIJK	op.647,??	643	
ACDFGHIJM	??	152	
ACDFGHIJ	??	494	
ACDFGHIK	??,-10	173	
ACEFGHIJKLM	b	649	
ACEFGHIJKLM	S/SS,b	684	
ACEFGHIJKL	b	171	
ACEFGHIJLM	b	31	
ACEFGHIJLM	b	128	
ACEFGHIJLM	b,-10	406	
ACEFGHIJLM	b	727	
ACEFGHIJL	S/SS,b	99	
ACEFGHIJM	??	438	
ACEFGHIJM	??	585	
ACEFGHIJM	??	679	
ACEFGHILM	b	141	
ACEFGHILM	b	718	
ACEFGIJLM	10,b	131	
ACEFGIKLM	b	374	
ACEFGHIJ	??	320	
ACEFGHIM	??	388	
ACEFGIJK	??,-10	681	
ACEFGIJL	b	365	
ACEFGIJL	b	384	
ACEFGIJ	??	399	
ADEFGHIJLM	S/SS,b	30	
ADEFGHIJLM	b	247	
ADEFGHIKLM	b	178	
ADEFGHILM	b	713	
ADEFGILM	b,-10	451	
BCDEFHIJKLM	S/SS	133	BCDEF 1
BCDFGHIJ	3?,??	481	
BCDFGIJ	anv?	499	
BCDFGIK	??	210	
BCEFGHIJKLM		609	
BCEFGHIJKL		319	
BCEFGHIJKL	S/SS	411	
BCEFGHIJKL		642	
BCEFGHIJLM		467	
BCEFGHIJLM		570	
BCEFGHIKLM	SS/S	419	
BCEFGHIJL		539	
BCEFGHIJM	??,-10	149	
BCEFGHILM		101	
BCEFGHILM		161	
BCEFGIJKM	S/SS,-10,anv?	730	
BCEFGIJLM		500	
BCEFGIJLM		577	

BCEFGIKM	anv?	369	
BCEFGILM	zw.,-10	747	
BDEFGHIJKLM		760	
BDEFGHIKLM	S/SS	431	BDEFG 3
BDEFGIJKL		38	
CDEFGHIJKL	b	118	
CDEFGHIJLM	b	526	
CDEFGHIKLM	op.648,b	644	CDEFG 6
CDEFGHIJK	??	57	
CDEFGHIKL	b	503	
CDEFGHIK	op.308,op.309,??	307	
ABCEHIJLM		72	ABCE 1
ABCFHIJ	op.352,anv?	338	ABCF 1
ABCGHIJ	anv?	470	ABCG 1
ABEFHIJKLM	SS/S	520	
ABEFHIJKLM		591	
ABEFHIJKLM		619	
ABEFHIJKLM	S/SS	722	ABEF 6
ABEFIJLM		100	
ABEFIJLM	zw.	284	
ABFGHIJLM		174	
ABFGHIJK	SS/S,??	446	
ABFGHIJ	anv?	527	
ABFGHI	??	18	
ABFGHI	op.356,-10,anv?	342	ABFG 7
ABFGIJ	??	13	
ABFGI	3?,??	335	
ACDEHIJKLM		432	
ACDEIJKLM	b	108	ACDE 3
ACDEIK		19	
ACDGHIJL		344	
ACDGHIKM	anv?	314	ACDG 3
ACDGHIK	anv?	121	
ACEFHIJL	b	577	ACEF 1
ACEGHIJKLM	b	15	
ACEGHIJKLM	b	304	
ACEGHIJKLM	b	394	
ACEGHIJKLM	b	490	
ACEGHIJKLM	b	530	
ACEGHIJKLM	SS/S,b	559	
ACEGHIJKLM	SS/S,10,b	663	
ACEGHIJKLM	b	715	
ACEGHIJKL		564	
ACEGHIJLM		32	
ACEGHIJLM	b	48	
ACEGHIJLM	SS/S,b	111	
ACEGHIJLM	S/SS	142	
ACEGHIJLM	SS/S,b	160	
ACEGHIJLM	b	172	
ACEGHIJLM	SS/S,-10,b	190	
ACEGHIJLM	b	252	
ACEGHIJLM	b	289	
ACEGHIJLM	b	301	
ACEGHIJLM	b	316	
ACEGHIJLM	b	324	
ACEGHIJLM	SS/S,-10	357	
ACEGHIJLM	b	402	

ACEGHIJLM	SS/S, -10, b	532
ACEGHIJLM		535
ACEGHIJLM		547
ACEGHIJLM		595
ACEGHIJLM		599
ACEGHIJLM	b	601
ACEGHIJLM	op. 633, b	629
ACEGHIJLM	S/SS, b	632
ACEGHIJLM	b	656
ACEGHIJLM	b	668
ACEGHIJLM	op 674, b	673
ACEGHIJLM		675
ACEGHIJLM	b	676
ACEGHIJLM	b	699
ACEGHIKLM	S/SS, -10, b	134
ACEGHIKLM	SS/S, b	637
ACEGHIKLM	b	697
ACEGIJCLM	b	315
ACEGIJCLM		723
ACEGHIJL	b	193
ACEGHIJL		227
ACEGHIJL	b	496
ACEGHIJL	b	528
ACEGHIJL		598
ACEGHIJL		621
ACEGHIJM	op. 231, anv?	228
ACEGHIJM	anv?	380
ACEGHIJM	anv?	687
ACEGHIJM	anv?	720
ACEGHIKL	op. 354, b	340
ACEGHILM		102
ACEGHILM		107
ACEGHILM	b	110
ACEGHILM		115
ACEGHILM		157
ACEGHILM	b	594
ACEGHILM	b	711
ACEGHJLM		597
ACEGIJKL	SS/S, -10, b	576
ACEGIJLM	-10	104
ACEGIJLM	SS/S, -10, b	166
ACEGIJLM	b	233
ACEGIJLM	b	298
ACEGIJLM	b	570
ACEGIJLM	zw., b	614
ACEGIKLM	b	163
ACEGIKLM	SS/S, -10, b	364
ACEGIKLM	b, -10	404
ACEGHIJ	anv?	318
ACEGHIJ	anv?	396
ACEGHIJ	-10	480
ACEGHIJ	anv?	506
ACEGHJL	b	360
ACEGIJL	b	260
ACEGIKL	SS/S, -10, b	345
ACEGILM	b	105
ACEGILM		167
ACEGILM	b, -10	269
ACEGILM	b	300
ACEGILM	SS/S, -10, b	326
ACEGILM	b	366
ACEGILM	(op. 554), b	461
ACEGILM	ɔ, -10	556
ACEGILM	ɔ, -10	586
ACEGJLM	ɔ, -10	538
ACEGHI	ɔp. 207, anv?	204
ACEGHJ	anv?	359
ACEGIJ	anv?, 10	79
ACEGIL	ɔ, -10	724

ACEG 94

ACEGIM	S/SS, anv?	268	
ACEGI	anv?, -10	620	
ACFGHIJKM	??	391	ACFG 8
ACFGHIJM	op.516,??	512	
ACFGHIJ	??	53	
ACFGHIJ	op.347,??	332	
ACFGIKM	??	519	
ACFGHI	??	214	
ACFGHI	op.350,??	336	
ACFGHI	??,-10	343	
ADEFIKLM	zw., -10, b	184	ADEF 1
ADEGHIJKLM	b	542	ADEG 20
ADEGHIJKLM	SS/S, -10, b	592	
ADEGHIJKLM	b	761	
ADEGHIJLM	b, -10	26	
ADEGHIJLM	b	86	
ADEGHIJLM		655	
ADEGHIKLM	op.182	146	
ADEGHIKLM	zw., b	291	
ADEGIJKLM	b	41	
ADEGIJKLM		135	
ADEGIJKLM	SS/S, -10	237	
ADEGIJKLM	b	327	
ADEGIJKLM	b, -10	607	
ADEGHIJL	b	59	
ADEGHIJL	op.515, -10	511	
ADEGHILM		579	
ADEGIJKL	b, -10	286	
ADEGIJK	anv?, -10	82	
ADEGILM		669	
ADEGKL	10	76	
ADFGHIJK	??	489	ADFG 2
ADFGHIJK	??	745	
AEFGHIJKLM	b	287	AEFG 14
AEFGHIJKLM	b	434	
AEFGHIJKLM	b	537	
AEFGHIJLM	b	234	
AEFGHIJLM	S/SS, b	248	
AEFGHIJLM	b	465	
AEFGHIJL	b	151	
AEFGHILM	b	596	
AEFGHJLM	S/SS, b	294	
AEFGHKLM	b	47	
AEFGIJLM	S/SS, -10, b	450	
AEFGIKLM	S/SS, -10, b	546	
AEFGIKL	b	261	
AEFGHI	??	420	
BCFGHIJK	3?, ??	472	BCFG 4
BCFGHIJ	3?, ??	469	
BCFGHIJ	anv?	498	
BCFGHI	??	220	
BEFGHIJLM		257	BEFG 5
BEFGHIKLM	S/SS	756	
BEFGIJLM	S/SS, -10	264	
BEFGIJLM	zw., -10	400	
BEFGILM	zw.	440	
CDEGHIJKLM		185	
CDEGHIJKLM	b	739	
CDEGHIJKLM		743	
CDEGHIJLM		575	
CDEGHIKLM	?, -10	367	

CDEGIJKLM		43	CDEG 13
CDEGIJKLM		386	
CDEGIJKLM	b	733	
CDEGIJKLM	b	754	
CDEGHILM	b,-10	401	
CDEGIJKM	anv?,-10	209	
CDEGIJKM	anv?	393	
CDEGIKL	b	373	
CEFGHIJKLM	b	529	CEFG 7
CEFGHIJKLM	zw ,b	719	
CEFGHILM	SS/S,b	109	
CEFGHILM	b	249	
CEFGHILM	b	622	
CEFGIJKL	op.93,b	91	
CEFGIJLM	b,-10	150	
DEFGHIJKLM	b	266	DEFG 3
DEFGIJKLM	b	759	
DEFGIKLM	S/SS,b	578	
ABFHIJM	37,7?	487	ABF 1
ACEHIJKLM		436	ACE 7
ACEHIJKM	anv?	543	
ACEHIJLM		329	
ACEHIJLM	SS/S,b	504	
ACEHIJL	b	408	
ACEHIJ	op.552,S/SS,anv?	459	
ACEILM		158	
ACGHIJLM		272	ACG 4
ACGHIJK	anv?	694	
ACGHIJ	anv?	24	
ACGHIJ	anv?	202	
ADGHIKM	anv?,-10	416	ADG 2
ADGHIJ	anv?	482	
AEFHIJLM	S/SS,b	16	AEF 1
AEGHIJKLM	SS/S,b	277	AEG 21
AEGHIJKLM		523	
AEGHIJLM	b	126	
AEGHIJLM	b	165	
AEGHIJLM	b	452	
AEGHIJLM		580	
AEGHIJLM		690	
AEGHIKLM		283	
AEGHIKLM		550	
AEGHJKLM		449	
AEGHIJL		640	
AEGHJKL	SS/S,b	624	
AEGIJKL	SS/S,b	71	
AEGIJLM	zw	558	
AEGIJLM	b,-10	605	
AEGIKLM	-10	239	
AEGHIJ		311	
AEGHIJ	anv?	693	
AEGILM	o	241	
AEGILM		726	
AEGIJ	anv?,-10	123	
AFGHIJ	??	572	AFG 2
AFG	op.555,??	462	
CEGHIJKLM	op.474,b	323	
CEGHIJKLM		514	

CEGHIJKL	b	574	CEG 16
CEGHIJLM	b	604	
CEGHIJLM	b	716	
CEGHIJLM		728	
CEGHIKLM	b	187	
CEGHIKLM	b	378	
CEGHIKLM	b,-10	444	
CEGIJKLM		422	
CEGIJKLM	b	638	
CEGIJKLM	b	710	
CEGHIKL	b	583	
CEGIJLM	b,-10	742	
CEGIKLM	b	427	
CEGIKLM	b	680	
CFGHIKM	7?	425	CFG 1
DEGIJLM	b	226	DEG 3
DEGIKLM	b	245	
DEGIJK	op.94,b	92	
EFGHIJKLM	S/SS,b	737	EFG 5
EFGHIJKL	b	491	
EFGHIJLM	b	235	
EFGIJLM	zw ,b	764	
EFGHIJ	b	219	
AEHIJLM	b	14	AE 3
AEHIJLM	b	313	
AEIKM	anv?	447	
CGIJKM	anv?,-10	375	CG 1
EGHIJKLM	SS/S	137	EG 5
EGHIJKLM	-10	435	
EGHIJKLM	SS/S,b	709	
EGIJLM	b	752	
EGIJM	anv?	267	

Ceská část máchovského korpusu – varianta č. 2:
uspořádání záznamů primárně podle výskytu hlavních
vlastností, sekundárně podle míry jejich realizace

ABCDEFGHIJKLM	(op.653), S/SS	611
ABCDEFGHIJKLM		548
ABCDEFGIJKLM		660
ABCDEFGIJKLM		270
ABCDEFGHIK	anv?	1
ABCDEFGIJK	??	4
ABCDEFGHIJKLM		125
ABCDEFGHIJKLM	(op.587)	584
ABCDEFGHIJKLM		651
ABCDEFGHIJKL	op.169	7
ABCDEFGHIJKLM		246
ABCDEFGIJKLM	-10	305
ABCDEFGIJKLM	-10	549
ABCDEFGIJKLM		666
ABCDEFGHKLM		522
ABCDEFGIJKL	-10	2
ABCDEFGIKLM	zw.	8
ABCDEFGIKLM	10	544
ABCDEFGIK	??	302
ABCDEFGHIJKLM		292
ABCDEFGHIJKLM		508
ABCDEFGHIKLM		458
ABCDEFGHIKLM		524
ABCDEFGHILM		299
ABCDEFGIKLM	S/SS	143
ABCDEFGHIJ	anv?	749
ABCDEFGHIJKLM		116
ABCDEFGHIJKLM		518
ABCDEFGHIJLM	S/SS	275
ABCDEFGHIJLM	-10	433
ABCDEFGHIJLM		588
ABCDEFGHIKLM		132
ABCDEFGHIKLM		423
ABCDEFGIJKLM		437
ABCDEFGHIJK		68
ABCDEFGHIKL		492
ABCDEFGIJLM		112
ABCDEFGIKLM	SS/S	428
ABCDEFGIKL	10	70
ABCDEFGIJM	3?,??	455
ABCDEFGHIK	??	698
ABCDEFGHIKLM	zw.	441
ABCDEFGHIKLM	zw.,-10	540
ABCDEFGHIJK	anv?	389
ABCDEFGIJLM	(op.652),-10	610
ABCDEFGIKM	anv?	740
ABCDEFGIK	S/SS, -10,anv?	50
ABCDEFGHIKL		568
ABCDEFGHIJKL	10	89
ABCDEFGHIJM	anv?	665
ABCDEFGHIJKL		20
ABCDEFGHIJKLM	SS/S	762
ABCDEFGHIKLM	-10	297
ABCDEFGHIKL	-10	463
ABCDEFGHIJKLM		581
ABCDEFGHIJKLM		585
ABCDEFGHIJKM	anv?	426
ABCDEFGHIJLM	op.517	513
ABCDEFGHIJL		738
ABCDEFGIJKM	??,-10	371
ABCDEFGIJLM	S/SS	255
ABCDEFGIJLM		559
ABCDEFGIKLM	-10	139
ABCDEFGHIK		578

ABCDEF 67

ABCDEFGLM		415	
ABCDEFGLM	-10	442	
ABCDEFGLM		562	
ABCDEFHIJKLM	S/SS	448	ABCDEF 6
ABCDEFHIJKLM	SS/S	757	
ABCDEFHIJKL		55	
ABCDEFHIJKLM	SS/S	457	
ABCDEFHIKM	3?,??	706	
ABCDEFIJKLM	op.696,S/SS	418	
ABCDEGIKLM		421	ABCDEG 8
ABCDEGHIJKLM		560	
ABCDEGHIKL		256	
ABCDEGIJKL		707	
ABCDEGIKLM		705	
ABCDEGIKLM	-10	618	
ABCDEGIM	anv?	271	
ABCDEGHIJKLM		243	
ABCDFGHIJKM	??	539	ABCDFG 12
ABCDFGHIKLM	SS/S	582	
ABCDFGHIKM	op.634,anv?	630	
ABCDFGIK	??	288	
ABCDFGHIJK	anv?	42	
ABCDFGHIJK	3?,??	280	
ABCDFGHIK	op.85, 3?,??	75	
ABCDFGHIJ	??	254	
ABCDFGHIJK	3?,??	310	
ABCDFGHI	3?,??	221	
ABCDFGHIJ	3?,??	215	
ABCDFGIM	10,anv?	232	
ABCEFGHIJLM		627	ABCEFG 57
ABCEFGHIJLM	S/SS,-10	661	
ABCEFGHIKLM		545	
ABCEFGHIJL	(op.29,op.188)	5	
ABCEFGHIJL		60	
ABCEFGHILM	-10	363	
ABCEFGHILM		464	
ABCEFGIJLM	-10	361	
ABCEFGIJK	S/SS,anv?	368	
ABCEFGHIJKLM		509	
ABCEFGHIJKLM		714	
ABCEFGHIJKL		54	
ABCEFGHIJKM	S/SS,anv?	196	
ABCEFGHIJLM		130	
ABCEFGHIKLM		194	
ABCEFGHIKLM	-10	593	
ABCEFGHIJM	SS/S,??	398	
ABCEFGHIKM	op.695,anv?	417	
ABCEFGIJLM		478	
ABCEFGIKLM		328	
ABCEFGHIJ	anv?	78	
ABCEFGHIJ	anv?	477	
ABCEFGHIL		77	
ABCEFGHI	anv?	334	
ABCEFGHIJKLM	S/SS	114	
ABCEFGHIJM	anv?	170	
ABCEFGHIJM	op.635,S/SS,anv?	631	
ABCEFGHIJLM	S/SS	613	
ABCEFGHIJK	anv?	626	
ABCEFGHIJM	anv?	636	
ABCEFGHILM	zw.,10	488	
ABCEFGIJLM	zw.,-10	372	
ABCEFGIKLM	S/SS,-10	589	
ABCEFGIKM	??	744	
ABCEFGHI	??,-10	390	

BCDEFGHIJKLM		736	BCDEFG 3
BCDEFGHIJLM		563	
BCDEFGHIL		454	
ABCFDHIJ	??	97	ABCDF 1
ABCDGHIM	anv?	721	ABCDG 1
ABCFEHIJM	S/SS,anv?	484	ABCEF 7
ABCFEHIJM		156	
ABCFEHIJLM	S/SS	403	
ABCFEHIJM	3?,??	456	
ABCFEIKLM	SS/S	66	
ABCFEIJM	3?,??	212	
ABCFEI	3?,??	443	
ABCEGHIJKLM		755	ABCEG 6
ABCEGHILM		409	
ABCEGHIL		12	
ABCEGIKLM		741	
ABCEGILM	-10	476	
ABCEGILM	zw.,-10	534	
ABCFGIKLM		370	ABCFG 15
ABCFGHIJ	anv?	453	
ABCFGHIJ	??	505	
ABCFGHIJ	(op.553),3?,??	460	
ABCFGHIJ	3?,??	541	
ABCFGHIKM	anv?	381	
ABCFGHIJ	anv?	9	
ABCFGHIJ	??	387	
ABCFGHIJ	??,-10	485	
ABCFGHIJ	??,-10	493	
ABCFGHJ	??	330	
ABCFGHIJ	op.346,anv?	331	
ABCFGHIJ	op.351,anv?	337	
ABCFGHIJ	??	471	
ABCFGHIJ	3?,??	479	
ABDEFHIJKLM	S/SS	138	ABDEF 2
ABDEFIKM	3?,??	701	
ABDEGIJM	anv?	276	ABDEG 3
ABDEGIJLM	op.682	392	
ABDEGIKM	anv?	561	
ABDFGHIJK	op.348,3?,??	333	ABDFG 2
ABDFGHIJK	(op.206),??	203	
ABEFGHIJLM		573	ABEFG 23
ABEFGHIJLM		103	
ABEFGHIJLM		466	
ABEFGHIJLM		468	
ABEFGHIJL	(op.362)	358	
ABEFGHILM	SS/S	321	
ABEFGHIM	anv?,-10	382	
ABEFGIJL	-10	230	
ABEFGHIJKLM	op.654,S/SS	612	
ABEFGHIJLM	S/SS	195	
ABEFGHIJK	??	65	
ABEFGHIJM	anv?	259	
ABEFGHIJM	anv?	602	
ABEFGHIKL	zw.	52	
ABEFGIJLM	S/SS	240	
ABEFGHIJ	S/SS,anv?	483	
ABEFGIJK	anv?	377	
ABEFGI	zw.	11	

ABEFGI	7?	349	
ABEFGHIKLM		90	
ABEFGIJLM	op. 763, S/SS, -10	569	
ABEFGHIJLM		376	
ABEFGIJL		306	
ACDEFIKLM	b	64	ACDEF 1
ACDEGHIJKM	anv?	567	
ACDEGHIJLM	b	155	
ACDEGIJKLM	b	61	
ACDEGIJKLM	b	62	
ACDEGIJKLM	op. 181, b	145	
ACDEGIJKLM		566	
ACDEGHIJKL	b	49	
ACDEGHIKLM	b	119	
ACDEGHIKLM	op. 729, b	281	
ACDEGIJKLM		162	
ACDEGHIKL	b	46	
ACDEGHIKL	b	69	
ACDEGHKM	anv?	531	
ACDEGIJL		33	
ACDEGIKL	b	21	
ACDEGHIJKLM		28	
ACDEGHIJKLM	op. 183, b	147	
ACDEGHIJKL	b	63	
ACDEGHIJKL	b	603	
ACDEGHIJLM		250	
ACDEGHIJLM	b	672	
ACDEGIJKLM		186	
ACDEGIJKLM	b	525	
ACDEGHILM		159	
ACDEGIKLM	b	664	
ACDEGIJLM	-10	224	
ACDEGHIJKLM	b	750	
ACDEGHIJKL	b	44	
ACDEGHIJKL	b	83	
ACDEGHIJLM	op. 168, (op. 148, op. 189)	6	
ACDEGHIJLM		608	
ACDEGHJKLM	b	692	
ACDEGIJKLM	b, -10	10	
ACDEGHIJL	b	273	
ACDEGHILM	b	646	
ACDEGIKLM		117	
ACDEGKLM	b	176	
ACDEGHIJKLM	b	615	ACDEG 74
ACDEGIKLM		262	
ACDEGIKLM	-10	551	
ACDEGHIJKLM	op. 686	395	
ACDEGHIJKLM	b	510	
ACDEGHIKLM		278	
ACDEGIKLM	b, -10	303	
ACDEGILM		657	
ACDEGIJ	anv?	658	
ACDEGI	anv?, -10	734	
ACDEGHIJKLM	b	39	
ACDEGHIJKLM	b	127	
ACDEGHIJKLM	-10	201	
ACDEGHIJKLM		407	
ACDEGHIJKLM	b, -10	445	
ACDEGHIJKLM	-10	628	
ACDEGHIJLM	-10	502	
ACDEGHIJLM		533	
ACDEGHIJLM	b	662	
ACDEGHIJLM	b	725	
ACDEGHIKLM	b	731	
ACDEGHIKLM	b, -10	753	
ACDEGIJKLM	S/SS, -10, b	180	
ACDEGIJKLM	b, -10	238	

ACDEGIJKLM	b,-10	717	
ACDEGHIJK	b	58	
ACDEGHIJM	anv?,-10	507	
ACDEGHIKL		429	
ACDEGIKLM	zw.,-10,b	557	
ACDEGIKLM		683	
ACDEGIKLM	-10	703	
ACDEGIKLM		732	
ACDEGIJK	op.353,-10,b	339	
ACDEGIJK	10	748	
ACDEGIKL	b,-10	290	
ACDEGIL	b,-10	765	
ACDEGI	anv?,-10	623	
ACDFGHIJKM	??	758	
ACDFGHIJK	??	22	
ACDFGHIJK	op 647,??	643	
ACDFGHIJM	??	152	
ACDFGHIJ	??	494	
ACDFGHIK	??,-10	173	
ACEFGHIJ	??	320	
ACEFGHIJLM	b	31	
ACEFGHIJLM	b	128	
ACEFGHILM	b	141	
ACEFGIJLM	10,b	131	
ACEFGIKLM	b	374	
ACEFGHIJL	S/SS,b	99	
ACEFGHIJM	??	438	
ACEFGHIJM	??	679	
ACEFGIJL	b	384	
ACEFGHIJKLM	b	649	
ACEFGHIJKLM	S/SS,b	684	
ACEFGHIJKL	b	171	
ACEFGHIJLM	b,-10	406	
ACEFGHIJLM	b	727	
ACEFGHIJM	??	585	
ACEFGHILM	b	718	
ACEFGHIM	??	388	
ACEFGIJK	??,-10	681	
ACEFGIJL	b	365	
ACEFGIJ	??	399	
ADEFGHILM	b	713	
ADEFGHIJLM	S/SS,b	30	
ADEFGHIJLM	b	247	
ADEFGHIKLM	b	178	
ADEFGILM	b,-10	451	
BCDEFHIJKLM	S/SS	133	BCDEF 1
BCDFGIJ	anv?	499	
BCDFGHIJ	3?,??	481	
BCDFGIK	??	210	
BCEFGHIJKL	S/SS	411	
BCEFGIJKM	S/SS,-10,anv?	730	
BCEFGILM	zw.,-10	747	
BCEFGHIJL		639	
BCEFGHILM		161	
BCEFGHIJKLM		609	
BCEFGHIJKL		319	
BCEFGHIJKL		642	
BCEFGHIJLM		467	
BCEFGHIJLM		670	
BCEFGHIKLM	SS/S	419	
BCEFGHIJM	??,-10	149	
BCEFGHILM		101	
BCEFGIJLM		500	

BCEFGIJLM		677	
BCEFGIKM	anv?	369	
BDEFGHIKLM	S/SS	431	BDEFG 3
BDEFGHIJKLM		760	
BDEFGIJKL		38	
CDEFGHIJLM	b	526	CDEFG 6
CDEFGHIJKL	b	118	
CDEFGHIKLM	op.648,b	644	
CDEFGHIJK	??	57	
CDEFGHIKL	b	503	
CDEFGHIK	op.308,op.309,??	307	
ABCEHIJLM		72	ABCE 1
ABCFHIJ	op.352,anv?	338	ABCF 1
ABCGHIJ	anv?	470	ABCG 1
ABEFHIJKLM		591	ABEF 6
ABEFHIJKLM		619	
ABEFHIJKLM	SS/S	520	
ABEFIJLM	zw	284	
ABEFHIJKLM	S/SS	722	
ABEFIJLM		100	
ABFGHIJ	anv?	527	ABFG 7
ABFGHI	op.356,-10,anv?	342	
ABFGHIJK	SS/S,??	446	
ABFGHI	??	18	
ABFGIJ	??	13	
ABFGHIJLM		174	
ABFGI	3?,??	335	
ACDEIK		19	ACDE 3
ACDEIJKLM	b	108	
ACDEHIJKLM		432	
ACDGHIKM	anv?	314	ACDG 3
ACDGHIJL		344	
ACDGHIK	anv?	121	
ACEFHIJL	b	577	ACEF 1
ACEGHILM	b	594	
ACEGHJLM		597	
ACEGIJLM	-10	104	
ACEGIKLM	b	163	
ACEGHIJ	anv?	318	
ACEGILM	b	105	
ACEGHJ	anv?	359	
ACEGHIJKLM	SS/S,b	559	
ACEGHIJKLM	SS/S,10,b	663	
ACEGHIJKLM	b	715	
ACEGHIJKL		564	
ACEGHIJLM		32	
ACEGHIJLM	b	48	
ACEGHIJLM	S/SS	142	
ACEGHIJLM	b	402	
ACEGHIJLM		547	
ACEGHIJLM		595	
ACEGHIJLM	b	699	
ACEGHIJL	b	496	
ACEGHIJL	b	528	
ACEGHIJM	op.231,anv?	228	
ACEGHIJM	anv?	380	
ACEGHILM		102	

ACEGHILM		107
ACEGHILM	b	110
ACEGHILM	b	711
ACEGIJLM	b	233
ACEGIKLM	SS/S,-10,b	364
ACEGIKLM	b,-10	404
ACEGHJL	b	360
ACEGHIJLM	SS/S,b	111
ACEGHIJLM	SS/S,b	160
ACEGHIJLM	b	252
ACEGHIJLM	SS/S,-10	357
ACEGHIJLM		535
ACEGHIJLM	b	601
ACEGHIJLM	S/SS,b	632
ACEGHIJLM	b	668
ACEGHIKLM	S/SS,-10,b	134
ACEGHIKLM	b	697
ACEGHIJL		598
ACEGHIJL		621
ACEGHILM		157
ACEGIJKL	SS/S,-10,b	576
ACEGIJLM	b	570
ACEGHIJ	anv?	396
ACEGHIJKLM	b	15
ACEGHIJKLM	b	304
ACEGHIJKLM	b	394
ACEGHIJKLM	b	490
ACEGHIJKLM	b	530
ACEGHIJLM	b	172
ACEGHIJLM	SS/S,-10,b	190
ACEGHIJLM	b	289
ACEGHIJLM	b	301
ACEGHIJLM	b	316
ACEGHIJLM	b	324
ACEGHIJLM	SS/S,-10,b	532
ACEGHIJLM		599
ACEGHIJLM	op 633,b	629
ACEGHIJLM	b	656
ACEGHIJLM	op 674,b	673
ACEGHIJLM		675
ACEGHIJLM	b	676
ACEGHIKLM	SS/S,b	637
ACEGIJKLM	b	315
ACEGIJKLM		723
ACEGHIJL	b	193
ACEGHIJL		227
ACEGHIJM	anv?	687
ACEGHIJM	anv?	720
ACEGHIKL	op 354,b	340
ACEGHILM		115
ACEGIJLM	SS/S,-10,b	166
ACEGIJLM	b	298
ACEGIJLM	zw,b	614
ACEGHIJ	-10	480
ACEGHIJ	anv?	506
ACEGIJL	b	260
ACEGIKL	SS/S,-10,b	345
ACEGILM		167
ACEGILM	b,-10	269
ACEGILM	b	300
ACEGILM	SS/S,-10,b	326
ACEGILM	b	366
ACEGILM	op 554),b	461
ACEGILM	b,-10	556
ACEGILM	b,-10	586
ACEGJLM	b,-10	538
ACEGHI	op 207,anv?	204
ACEGIJ	anv?,10	79
ACEGIL	b,-10	724

ACEG 94

ACEGIM	S/SS, anv?	268	
ACEGI	anv?, -10	620	
ACFGHIJKM	??	391	ACFG 8
ACFGHIJM	op.516,??	512	
ACFGHIJ	??	53	
ACFGHIJ	op.347,??	332	
ACFGIKM	??	519	
ACFGHI	??	214	
ACFGHI	op.350,??	336	
ACFGHI	??,-10	343	
ADEFIKLM	zw, -10,b	184	ADEF 1
ADEGHIJKLM	SS/S,-10,b	592	ADEG 20
ADEGIJKLM	b	41	
ADEGHIJKLM	b	761	
ADEGHIJKLM	b	542	
ADEGHIJLM	b,-10	26	
ADEGHIJLM	b	86	
ADEGHIKLM	op.182	146	
ADEGIJKLM	SS/S,-10	237	
ADEGIJKLM	b	327	
ADEGHIJL	b	59	
ADEGIJK	anv?, -10	82	
ADEGILM		669	
ADEGIJKL	b,-10	286	
ADEGHIKLM	zw, b	291	
ADEGIJKLM		135	
ADEGIJKLM	b,-10	607	
ADEGHILM		579	
ADEGKL	10	76	
ADEGHIJLM		655	
ADEGHIJL	op.515,-10	511	
ADFGHIJK	??	489	ADFG 2
ADFGHIJK	??	745	
AIEFGHIJKLM	b	537	AIEFG 14
AIEFGIKLM	S/SS,-10,b	546	
AIEFGHIJKLM	b	287	
AIEFGHIJL	b	151	
AIEFGHIJKLM	b	434	
AIEFGIJLM	S/SS,-10,b	450	
AIEFGHI	??	420	
AIEFGHIJLM	b	234	
AIEFGHIJLM	S/SS,b	248	
AIEFGHIJLM	b	465	
AIEFGHILM	b	596	
AIEFGHJLM	S/SS,b	294	
AIEFGHKLM	b	47	
AIEFGIKL	b	261	
BCFGHIJK	3?,??	472	BCFG 4
BCFGHIJ	3?,??	469	
BCFGHIJ	anv?	498	
BCFGHI	??	220	
BEFGIJLM	S/SS,-10	264	BEFG 5
BEFGIJLM	zw,-10	400	
BEFGILM	zw	440	
BEFGHIJLM		257	
BEFGHIKLM	S/SS	756	
CDEGHIJKLM		185	
CDEGHIJKLM		743	
CDEGHIJLM		575	
CDEGIJKLM		43	
CDEGIJKLM	o	733	

CDEGIJKLM	b	754	CDEG 13	
CDEGHILM	b,-10	401		
CDEGHIJKLM	b	739		
CDEGHIKLM	b,-10	367		
CDEGIJKLM		386		
CDEGIJKM	anv?,-10	209		
CDEGIJKM	anv?	393		
CDEGIKL	b	373		
CEFGHIJKLM	zw ,b	719	CEFG 7	
CEFGHILM	SS/S,b	109		
CEFGHIJKLM	b	529		
CEFGHILM	b	249		
CEFGHILM	b	622		
CEFGIJKL	op.93,b	91		
CEFGIJLM	b,-10	150		
DEFGHIJKLM	b	266	DEFG 3	
DEFGIKLM	S/SS,b	578		
DEFGIJKLM	b	759		
ABFHIJM	3?,7?	487	ABF 1	
ACEHIJL	b	408	ACE 7	
ACEILM		158		
ACEHIJKLM		436		
ACEHIJLM	SS/S,b	504		
ACEHIJ	op.552,S/SS,anv?	459		
ACEHIJKM	anv?	543		
ACEHIJLM		329		
ACGHIJLM		272	ACG 4	
ACGHIJK	anv?	694		
ACGHIJ	anv?	24		
ACGHIJ	anv?	202		
ADGHIKM	anv?,-10	416	ADG 2	
ADGHIJ	anv?	482		
AEFHIJLM	S/SS,b	16	AEF 1	
AEGIJLM	b,-10	605	AEG 21	
AEGILM		726		
AEGIJKL	SS/S,b	71		
AEGIJ	anv?,-10	123		
AEGHIJLM	b	165		
AEGHIJLM		690		
AEGHJKLM		449		
AEGIKLM	-10	239		
AEGHIJKLM	SS/S,b	277		
AEGHIJKLM		523		
AEGHIJLM	b	126		
AEGHIJLM	b	452		
AEGHIJLM		580		
AEGHIKLM		283		
AEGHIKLM		550		
AEGHIJL		640		
AEGHJKL	SS/S,b	624		
AEGIJLM	zw	558		
AEGHIJ		311		
AEGHIJ	anv?	693		
AEGILM	b	241		
AFGHIJ	7?	572		AFG 2
AFG	op.555,7?	462		
CEGHIKL	b	583		
CEGIKLM	b	427		

CEGIKLM	b	680	CEG 16
CEGHIJKLM	op.474,b	323	
CEGHIJKLM		514	
CEGHIJKL	b	574	
CEGHIJLM	b	604	
CEGHIJLM	b	716	
CEGHIJLM		728	
CEGHIKLM	b	187	
CEGHIKLM	b	378	
CEGHIKLM	b,-10	444	
CEGIJKLM		422	
CEGIJKLM	b	638	
CEGIJKLM	b	710	
CEGIJLM	b,-10	742	
CFGHIKM	??	425	CFG 1
DEGIJLM	b	226	DEG 3
DEGIKLM	b	245	
DEGIJK	op.94,b	92	
EFGHIJKLM	S/SS,b	737	EFG 5
EFGIJLM	zw.,b	764	
EFGHIJKL	b	491	
EFGHIJLM	b	235	
EFGHIJ	b	219	
AEHIJLM	b	313	AE 3
AEIKM	anv?	447	
AEHIJLM	b	14	
CGIJKM	anv?,-10	375	CG 1
EGHIJKLM	SS/S	137	EG 5
EGIJLM	b	752	
EGIJM	anv?	267	
EGHIJKLM	-10	435	
EGHIJKLM	SS/S,b	709	

Příloha č. 12

Německá část máchovského korpusu – varianta č. 1: uspořádání záznamů primárně podle hlavních vlastností, sekundárně podle vedlejších vlastností			
ABCDEFGHIJKLM		827	ABCDEF 16
ABCDEFGHIJKLM	-10	866	
ABCDEFGHIJKLM	-10	867	
ABCDEFGHIJKLM	-10	888	
ABCDEFGHIJKLM	-10	896	
ABCDEFGHIJKLM		914	
ABCDEFGHIJKL		895	
ABCDEFGHIJLM		828	
ABCDEFGHIJLM		839	
ABCDEFGHIJL		778	
ABCDEFGHIJM	anv?	830	
ABCDEFGHIJM	3?,??	906	
ABCDEFGHIKM	anv?	874	
ABCDEFGHIJK		801	
ABCDEFGHILM		859	
ABCDEFGHILM		873	
ABCDEFIJK	SS/S,??	783	ABCDEF 1
ABCDEGHIJKLM		820	ABCDEG 4
ABCDEGHIJKL		805	
ABCDEGHIJKM	anv?	822	
ABCDEGHIKLM		862	
ABCDFGHIJK	??	771	ABCDFG 6
ABCDFGHIJK	anv?	772	
ABCDFGHIJK	10,anv?	904	
ABCDFGHIJ	3?,??	826	
ABCDFGIJK	3?,??	779	
ABCDFGIJ	??	787	
ABCEFGHIJKLM		850	ABCEFG 8
ABCEFGHIJKLM		897	
ABCEFGHIJM	anv?	809	
ABCEFGHIJM	S/SS,anv?	846	
ABCEFGHILM	zw.	857	
ABCEFGHIJ	anv?	776	
ABCEFGHIJ	-10	794	
ABCEFGHIJ	anv?	817	
ABDEFGHIJKLM		838	ABDEFG 1
ACDEFGHIJKLM	b,-10	865	ACDEFG 8
ACDEFGHIJKLM	10,b	879	
ACDEFGHIJKLM	b	907	
ACDEFGHIKLM	b	855	
ACDEFGHIJK	??	813	
ACDEFGHIJM	??	770	
ACDEFGHIK	??	913	
ACDEFGIKM	??	864	
BCDEFGHIKLM		894	BCDEFG 5
BCDEFGIJKLM		854	
BCDEFGHIJL		785	
BCDEFGIKLM		824	
BCDEFGIKLM		882	
ABCDEHIJKLM		861	ABCDE 1
ABCDGHIJK	anv?	768	ABCDG 1
ABCFGHIJ	op 782,3?,??	774	

ABCFGHIJ	7?	777	ARCFG 4
ABCFGHIJK	anv?	775	
ABCFGHJ	anv?	786	
ABEFGHIJKLM		819	ARFFG 2
ABEFGHIJLM	-10	845	
ACDEFHIJKLM	b	852	ACDEF 1
ACDEGHIJKLM	10,b	825	ACDEG 23
ACDEGHIJKLM	b,-10	849	
ACDEGHIJKLM		869	
ACDEGHIJKLM	b	880	
ACDEGHIJKLM	b,-10	892	
ACDEGHIJKLM	b	902	
ACDEGHIJKLM	10,b	915	
ACDEGHIJKL	zw.,b	834	
ACDEGHIJKL		840	
ACDEGHIJKL	b	905	
ACDEGHIJLM	b	814	
ACDEGHIJLM	b	847	
ACDEGHIKLM		767	
ACDEGHIKLM		821	
ACDEGHIKLM	b	910	
ACDEGHIJK	anv?,-10	883	
ACDEGHIJK	b,-10	889	
ACDEGHIJK	anv?	891	
ACDEGHIJM	anv?	832	
ACDEGHKLM	b	908	
ACDEGIKLM	b	875	
ACDEGIJL	b	795	
ACDEGHI	anv?	790	
ACDFGHIJ	7?	766	ACDFG 1
ACEFGHIJKM	7?	884	ACEFG 11
ACEFGHIJKM	b,-10	901	
ACEFGHIJLM	b	835	
ACEFGHIJLM	S/SS,b	844	
ACEFGHIJLM	b	912	
ACEFGHIJK	7?	837	
ACEFGHIJM	7?	788	
ACEFGHIJM	7?	856	
ACEFGHJLM	b	860	
ACEFGHIJ	b,-10	797	
ACEFGHJL	b,-10	858	
BCDFGHI	anv?	842	BCDFG 1
BCEFGIJKL		806	BCEFG 5
BCEFGIJLM		810	
BCEFGIJLM	S/SS	853	
BCEFGIKLM		887	
BCEFGIL	zw	799	
BDEFGHIJK	anv?	903	BDEFG 1
CDEFGIK	7?	885	CDEFG 1
ACDEHIJKLM	b	868	ACDE 2
ACDEHIJKLM	b	878	
ACDGIKL	b	808	ACDG 1
ACEGHIJKM	anv?	877	
ACEGHIJLM	b	792	
ACEGHIJLM	b	812	
ACEGHIJLM		898	

ACEGHJKLM		876	ACEG 13
ACEGHJKLM	b	900	
ACEGHIJK	anv?	881	
ACEGHIJL	op.781,(op.793),10,b	773	
ACEGHIJL		791	
ACEGHIJL	b	831	
ACEGHIJM	anv?	800	
ACEGHIJM	anv?	811	
ACEGHJLM	b	893	
ACFGHIJ	??	818	ACFG 2
ACFGHIJ	??	843	
ADEGHIJLM		899	ADEG 3
ADEGHIKLM	b	863	
ADEGHIKL	zw.,b	890	
BEFGHIKLM	zw.,-10	872	BEFG 4
BEFGIKLM		816	
BEFGIKLM	SS/S	833	
BEFGIKLM		836	
CDEGHIJKLM		815	CDEG 3
CDEGHIJKLM		851	
CDEGHIJK		803	
CEFGHIJKLM	b	886	CEFG 1
DEFGIK	??	789	DEFG 1
AEGHIJM	anv?	829	AEG 1
BFGHIJK	??	780	BFG 1
CEGHIJKLM	b	807	CEG 2
CEGHIJKLM		841	
EFGHIJKM	??	804	EFG 3
EFGHIKLM	b	911	
EFGHIM	b	871	
EGHIJKLM	SS/S,b	802	EG 6
EGHIJKLM	b	870	
EGHIJLM	b	823	
EGHIJLM	b	848	
EGIKLM	b	916	
EGHIJ	anv?	798	

**Německá část máchovského korpusu – varianta č. 2:
uspořádání záznamů primárně podle výskytu hlavních
vlastností, sekundárně podle míry jejich realizace**

ABCDEFGHIJKL		895	ABCDEFG 16
ABCDEFGHIKM	anv?	874	
ABCDEFGILM		873	
ABCDEFGHIJKLM	-10	866	
ABCDEFGHIJKLM	-10	896	
ABCDEFGHIJLM		839	
ABCDEFGHIJM	anv?	830	
ABCDEFGHIJKLM	-10	867	
ABCDEFGHIJKLM		827	
ABCDEFGHIJKLM	-10	888	
ABCDEFGHIJKLM		914	
ABCDEFGHIJLM		828	
ABCDEFGHIJL		778	
ABCDEFGHIJM	37,7?	906	
ABCDEFGIJK		801	
ABCDEFGILM		859	
ABCDEFIJK	SS/S,7?	783	ABCDEF 1
ABCDEGHJKLM		862	ABCDEG 4
ABCDEGHJKLM		820	
ABCDEGHIJKL		805	
ABCDEGHIJKM	anv?	822	
ABCDFGHIJK	7?	771	ABCDFG 6
ABCDFGHIJK	anv?	772	
ABCDFGHIJK	10,anv?	904	
ABCDFGIJ	7?	787	
ABCDFGIJK	3?,7?	779	
ABCDFGHIJ	3?,7?	826	
ABCEFGHIJKLM		897	ABCEFG 8
ABCEFGHIJM	anv?	809	
ABCEFGHIJKLM		850	
ABCEFGHIJM	S/SS,anv?	846	
ABCEFGHILM	zw	857	
ABCEFGHIJ	anv?	817	
ABCEFGHIJ	anv?	776	
ABCEFGHIJ	-10	794	
ABDEFGHIJKLM		838	ABDEFG 1
ACDEFGHIJKLM	10,b	879	ACDEFG 8
ACDEFGHIKLM	b	855	
ACDEFGHIJKLM	b,-10	865	
ACDEFGHIJM	??	770	
ACDEFGIKM	??	864	
ACDEFGHIJK	??	813	
ACDEFGHIJKLM	b	907	
ACDEFGHIK	??	913	
BCDEFGIKLM		824	BCDEFG 5
BCDEFGHIKLM		894	
BCDEFGIJKLM		854	
BCDEFGHIJL		785	
BCDEFGIKLM		882	
ABCDEHIJKLM		861	ABCDE 1
ABCDGHIJK	anv?	768	ABCDG 1
ABCDFGHIJ	op.782,37,7?	774	

ABCFGHIJ	7?	777	ABCFG 4
ABCFGHJK	anv?	775	
ABCFGHJ	anv?	786	
ABEFGHIJLM	-10	845	ABEFG 2
ABEFGHIJKLM		819	
ACDEFHIJKLM	b	852	ACDEF 1
ACDEGHIJKLM	b,-10	892	ACDEG 23
ACDEGHIJKLM	10,b	915	
ACDEGHIJK	anv?	891	
ACDEGHIJKLM	b,-10	849	
ACDEGHIJLM	b	847	
ACDEGHIKLM	b	910	
ACDEGHIJKL	b	905	
ACDEGHIJLM	b	814	
ACDEGHIJM	anv?	832	
ACDEGHIJKLM	b	880	
ACDEGHIKLM		767	
ACDEGIKLM	b	875	
ACDEGHIJKLM	10,b	825	
ACDEGHIJKLM	b	902	
ACDEGHIJK	b,-10	889	
ACDEGHKLM	b	908	
ACDEGHI	anv?	790	
ACDEGHIJKLM		869	
ACDEGHIJKL	zw.,b	834	
ACDEGHIJKL		840	
ACDEGHIKLM		821	
ACDEGHIJK	anv?,-10	883	
ACDEGIJL	b	795	
ACDFGHIJ	7?	766	ACDFG 1
ACEFGHIJM	7?	856	ACEFG 11
ACEFGHIJLM	b	912	
ACEFGHIJKM	7?	884	
ACEFGHIJKM	b,-10	901	
ACEFGHIJLM	b	835	
ACEFGHIJLM	S/SS,b	844	
ACEFGHIJK	7?	837	
ACEFGHIJM	7?	788	
ACEFGHJLM	b	860	
ACEFGHIJ	b,-10	797	
ACEFGHJL	b,-10	858	
BCDFGHI	anv?	842	BCDFG 1
BCEFGIL	zw.	799	BCEFG 5
BCEFGIJKL		806	
BCEFGIJLM		810	
BCEFGIJLM	S/SS	853	
BCEFGIKLM		887	
BDEFGHIJK	anv?	903	BDEFG 1
CDEFGIK	7?	885	CDEFG 1
ACDEHIJKLM	b	868	ACDE 2
ACDEHIJKLM	b	878	
ACDGIKL	b	808	ACDG 1
ACEGHIJKM	anv?	877	
ACEGHJKLM		876	
ACEGHIJM	anv?	811	
ACEGHJKLM	b	900	

ACEGHIJK	anv?	881	ACEG 13
ACEGHIJL	b	831	
ACEGHIJLM	b	792	
ACEGHIJLM	b	812	
ACEGHIJLM		898	
ACEGHIJL	op.781,(op.793),10,b	773	
ACEGHIJL		791	
ACEGHIJM	anv?	800	
ACEGHJLM	b	893	
ACFGHIJ	??	818	ACFG 2
ACFGHIJ	??	843	
ADEGHIKLM	b	863	ADEG 3
ADEGHIJLM		899	
ADEGHIKL	zw.,b	890	
BEFGHIKLM	zw.-10	872	BEFG 4
BEFGIKLM	SS/S	833	
BEFGIKLM		816	
BEFGIKLM		836	
CDEGHIJKLM		851	CDEG 3
CDEGHIJKLM		815	
CDEGHIJK		803	
CEFGHIJKLM	b	886	CEFG 1
DEFGIK	??	789	DEFG 1
AEGHIJM	anv?	829	AEG 1
BFGHIJK	??	780	BFG 1
CEGHIJKLM		841	CEG 2
CEGHIJKLM	b	807	
EFGHIJKM	??	804	EFG 3
EFGHIKLM	b	911	
EFGHIM	b	871	
EGHIJKLM	b	870	EG 6
EGHIJLM	b	823	
EGHIJKLM	SS/S,b	802	
EGHIJLM	b	848	
EGIKLM	b	916	
EGHIJ	anv?	798	